LISA SEE
virtual-project.eu
Dragostea
Florii-de-Bujor

LISA SEE

DRAGOSTEA FLORII-DE-BUJOR

Original: *Peony in Love* (2008)

Traducere din limba engleză de:
GRAAL SOFT

virtual-project.eu

2015

În 1644 dinastia Ming s-a prăbușit, fiind înlocuită de dinastia Qing, condusă de manciurieni. Timp de aproape treizeci de ani, țara a fost pradă tulburărilor. Unele femei au fost obligate să-și părăsească locuința, altele au plecat de bunăvoie. Mii de femei au devenit poete și scriitoare cu lucrări publicate. Fecioarele pline de dorințe făceau și ele parte din acest fenomen general. Operele a peste douăzeci dintre ele s-au păstrat până astăzi.

Am urmărit stilul tradițional chinezesc pentru redarea datelor, împăratul Kangxi a domnit între 1662 și 1722. Opera *Pavilionul Bujorilor* a lui Tang Xianzu a fost redactată și publicată în 1598. Chen Tong (Floare-de-Bujor din acest roman) s-a născut aproximativ în anul 1649, Tan Ze aproximativ în 1656, iar Qian Yi aproximativ în 1671. În 1694, *Comentariile celor trei soții* a devenit prima carte de acest fel din lume scrisă și publicată de femei.

Dragostea are rădăcini necunoscute, însă efectele ei sunt foarte puternice. Cei vii pot muri din pricina ei, iar cei morți pot reînvia. Dragostea nu e dragoste în adevărata sa putere dacă cel viu nu dorește să moară pentru ea sau dacă nu poate readuce viața pentru cel mort. Iar dragostea care apare în vis nu este neapărat ireală, pentru că în această lume există îndrăgostiți de vis. Este exclusiv fizică doar pentru cei a căror iubire trebuie împlinită în așternut și pentru care dragostea devine mai profundă doar după ce-și părăsesc îndatoririle.

Prefață la *Pavilionul Bujorilor*

Tang Xianzu, 1598

PARTEA I

În grădină

Zburând cu vântul

Cu două zile înainte să împlinesc șaisprezece ani, m-am trezit atât de devreme, încât am găsit-o pe servitoare dormind pe podea, la capul patului meu. Ar fi trebuit să o cert pe Salcie, însă nu am făcut-o, pentru că doream câteva momente de singurătate să îmi savurez emoția. Începând din seara aceasta, aveam să particip la o reprezentație a *Pavilionului Bujorilor*, care se ținea în grădina noastră. Iubeam acea poveste și colecționasem unsprezece dintre cele treisprezece versiuni tipărite care apăruseră. Îmi plăcea să stau în pat și să citesc despre domnișoara Liniang și iubitul ei din vis, despre aventurile lor și despre triumful lor final. Însă, timp de trei nopți, culminând cu Șapte Dublu – a șaptea zi a celei de-a șaptea luni, ziua Festivalului îndrăgostiților și ziua mea – aveam să văd și povestea jucată, ceea ce, în mod obișnuit, le era interzis fetelor și femeilor. Tatăl meu invitase și alte familii la aceste festivități. Vom avea concursuri și banchete. Va fi minunat!

Salcie s-a ridicat în capul oaselor și s-a frecat la ochi. Când m-a văzut privind-o, a sărit în picioare să mă salute. Am simțit un nou fior de nerăbdare, astfel că am fost foarte atentă când Salcie m-a îmbăiat, m-a ajutat să mă îmbrac cu un veșmânt de mătase purpurie și m-a pieptănat. Doream să arăt perfect, doream să mă port perfect.

O fată de aproape șaisprezece ani știe cât de frumoasă e, iar când m-am uitat în oglindă, am simțit asta mai mult decât oricând. Părul meu era negru și mătăsos, iar când Salcie l-a pieptănat, am simțit atingerea ei din vârful capului până pe spate. Ochii mei aveau forma frunzelor de bambus; sprâncenele mele erau ca liniile fine trasate de pensula unui caligraf. Obrajii mei străluceau în nuanța roz a petalei de bujor. Tatăl și mama mea spuneau mereu cât de firesc era să am acea trăsătură,

pentru că numele meu era Floare-de-Bujor. Mă străduiam, așa cum doar o fată tânără poate, să trăiesc pe măsura delicateței numelui meu. Buzele mele erau cărnoase și moi. Talia mea era îngustă, iar sânii erau pregătiți pentru atingerea unui soț. Nu aș spune că eram vanitoasă, ci doar o fată de cincisprezece ani ca oricare alta. Eram sigură de frumusețea mea, însă aveam suficientă înțelepciune încât să-mi dau seama că era trecătoare.

Părinții mei mă adorau și mi-au asigurat o educație foarte bună. Duceam o viață rafinată și prețioasă, trebuia doar să aranjez flori, să arăt bine și să cânt pentru plăcerea părinților mei. Eram atât de privilegiată, încât chiar și servitoarea mea avea picioarele legate[1]. Când eram mică, credeam că toate adunările pe care le organizam și toate bunătățile pe care le mâncam în ziua de Șapte Dublu erau o sărbătoare în cinstea mea. Nimeni nu m-a corectat, pentru că eram foarte iubită și foarte, foarte răsfățată. Am tras aer în piept, apoi i-am dat drumul încet; eram fericită. Aceea avea să fie ultima mea zi de naștere petrecută acasă, înainte de a mă căsători; și aveam de gând să mă bucur de fiecare clipă.

Am părăsit camera mea din Aripa Fetelor Nemăritate și m-am îndreptat către sala strămoșilor să-i aduc ofrande bunicii. Petrecusem atât de mult timp să mă pregătesc, încât acum am făcut doar o reverență scurtă. Nu doream să întârzii la micul dejun. Mergeam cât de repede puteam, însă când mi-am văzut părinții stând unul lângă altul într-un pavilion ce dădea spre grădină, am încetinit. Dacă mama întârzia, atunci puteam la fel de bine să întârzii și eu.

— Fetele nemăritate nu trebuie să fie văzute în public, am auzit-o pe mama. Sunt îngrijorată chiar și pentru cumnatele mele. Știi că nu susțin expedițiile private. Acum să aduci străini pentru acest spectacol…

Vocea i s-a stins. Ar fi trebuit să mă grăbesc, însă acel spectacol însemna atât de mult pentru mine, încât am rămas acolo, ascunsă vederii în spatele vițelor răsucite de glicină.

— Aici nu e niciun *public,* a răspuns tata. Nu o să fie o adunare deschisă în care femeile se fac de ocară stând printre bărbați. Veți rămâne ascunse după paravane.

[1] Legarea picioarelor – practică folosită între secolul X și începutul secolului XX în China, în care fetițelor li se legau picioarele strâns în bandaje, pentru a le micșora cât mai mult, prin fracturare repetată (n.tr.).

— Însă pe domeniul nostru vor fi bărbați din exterior. Vor putea vedea șosetele și pantofii noștri pe sub paravane. Ne vor putea mirosi părul și pudra. Și, dintre toate lucrările, ai ales tocmai o poveste de dragoste, atât de nepotrivită pentru urechile unei fete nemăritate!

Mama era de modă veche în ceea ce privește credințele și comportamentul ei. În haosul social de după Dezastru, când dinastia Ming a căzut, iar invadatorii manciurieni au preluat puterea, multe femei din rândurile elitei și-au părăsit casele ca să călătorească pe canale în bărci frumoase, să scrie despre ceea ce vedeau și să-și publice observațiile. Mama se împotrivise unor astfel de acțiuni. Era o loialistă, încă fidelă împăratului Ming înlăturat, însă era excesiv de tradiționalistă din multe alte puncte de vedere. Când femeile din Yangzi au reinterpretat Cele Patru Virtuți – cinstea, cuviința, vorbirea și munca – mama mi-a spus tot timpul să nu cumva să uit înțelesul și intenția lor inițială, „ține-ți mereu gura, mă sfătuia ea. Iar dacă trebuie să vorbești, așteaptă până apare momentul potrivit. Să nu jignești pe nimeni”.

Mama era de multe ori foarte atentă la astfel de lucruri, pentru că era condusă de *qing:* sentiment, pasiune și dragoste. Aceste forțe țin universul laolaltă și izvorăsc din inimă, sălașul conștiinței. Pe de altă parte, tatăl meu era condus de *li* – rațiunea rece și emoțiile stăpânite – astfel că a râs indiferent la grijile pe care sosirea străinilor i le pricinuia mamei.

— Nu te plângi când vin în vizită membrii clubului meu de poezie.

— Însă fiica și nepoatele mele nu sunt în grădină când se află și ei aici! Nu apare vreo ocazie să se petreacă ceva necuvenit. Și celelalte familii pe care le-ai invitat?

— Știi de ce le-am invitat, a șuierat el, aproape la limita răbdării. Comisarul Tan este foarte important pentru mine acum. Nu te mai certa cu mine despre asta!

Nu le vedeam chipul, însă mi-am imaginat cum mama pălește în fața asprimii lui neașteptate; nu a mai vorbit.

Mama administra sanctuarul nostru interior și mereu avea la ea chei de metal bătut în formă de pește, ascunse între faldurile fustelor, în caz că trebuia să încuie o ușă ca să o pedepsească pe vreo concubină, să pună la păstrare baloturile de mătase care soseau de la una dintre fabricile noastre sau să protejeze

cămara, atelierul de țesut perdele sau încăperea în care se amanetau obiectele servitorilor când aceștia aveau nevoie de bani în plus. Faptul că niciodată nu folosise nejustificat o cheie îi câștigase respectul și recunoștința celor care locuiau în aripa femeilor; însă, când era supărată, ca acum, le învârtea nervos pe degete.

Accesul de mânie al tatei a fost imediat înlocuit de un ton împăciuitor, pe care îl folosea de multe ori cu mama.

— Nimeni nu le va vedea pe fiica și pe nepoatele noastre. Totul va fi păstrat în limitele bunei-cuviințe. E o ocazie specială. Trebuie să mă port cu diplomație. Dacă ne deschidem ușile acum, alte uși se vor deschide și pentru noi curând.

— Atunci fa ceea ce crezi că e mai bine pentru familie, a încuviințat mama.

Am profitat de acel moment ca să trec în grabă pe lângă pavilion. Nu înțelesesem tot ce vorbiseră, însă nu prea îmi păsa. Tot ce conta era că piesa încă avea să fie jucată în grădina noastră, iar eu și verișoarele mele aveam să fim primele fete din Hangzhou care o vedeau. Bineînțeles, noi nu puteam sta alături de bărbați. Aveam să rămânem în spatele paravanelor pentru ca nimeni să nu ne vadă, după cum spusese tatăl meu.

Când a intrat în Pavilionul Primăverii pentru micul dejun, mama își recăpătase calmul caracteristic.

— Nu e o dovadă de bună-creștere pentru o fată să mănânce prea repede, ne-a sfătuit ea pe mine și pe verișoarele mele, în timp ce trecea pe lângă masa noastră. Când vă veți muta în casele soților voștri, soacrele cu siguranță nu vor dori să vă vadă mâncând ca un pește flămând într-un helești, cu gura deschisă lacom. Trebuie să fim gata când ne sosesc oaspeții.

Așa că am mâncat cât de repede ne permitea aparența de tinere domnișoare cuviincioase.

Imediat după ce servitorii au strâns masa, m-am dus lângă mama.

— Pot să merg la poarta principală? am întrebat eu, sperând să îi pot întâmpina pe musafiri.

— Da, în ziua nunții tale, a răspuns ea, zâmbind afectuos, așa cum făcea de fiecare dată când puneam o întrebare prostească.

Am așteptat răbdătoare, știind că acum palanchinele erau purtate pe poarta cea mare în Sala șederii, unde oaspeții noștri puteau să bea ceai înainte să intre în zona principală a

complexului. De acolo, bărbații mergeau în Sala Eleganței Abundente, unde erau întâmpinați de tatăl meu. Femeile veneau în aripa noastră, în partea din spate a complexului, protejate de privirile bărbaților.

Auzeam vocea cadențată a femeilor care se apropiau. Când au sosit cele două surori ale mamei împreună cu fiicele lor, mi-am amintit că trebuie să fiu modestă la înfățișare, comportament și mișcări. Apoi au ajuns două dintre surorile mătușilor mele, urmate de soțiile prietenilor tatălui meu. Cele mai importante erau doamna Tan, soția bărbatului de care pomenise tata în cearta lui cu mama. (Manciurienii îl numiseră de curând pe soțul ei într-un post important, acela de Comisar al Ritualurilor Imperiale). Ea era înaltă și foarte slabă. Fiica ei mai mică, Tan Ze, privea nerăbdătoare în jur. M-am simțit cuprinsă de un val de invidie. Eu nu ieșisem niciodată în afara reședinței familiei Chen. Oare comisarul Tan își lăsa des fiica să treacă prin poarta principală a familiei lor?

Sărutări. Îmbrățișări. Schimburi de cadouri: smochine proaspete, vase de vin din orez și ceai din flori de iasomie. Apoi le-am condus pe femei și pe fiicele lor în camerele care le erau destinate. Despachetatul. Schimbatul costumelor de călătorie cu veșminte curate. Și mai multe sărutări. Și mai multe îmbrățișări. Câteva lacrimi și multe râsete. Apoi ne-am mutat în Sala Lotusului în Floare, locul principal de adunare al femeilor din casa noastră, cu tavan înalt, în formă de coadă de pește, susținut de stâlpi rotunzi pictați în negru. Ferestrele și ușile sculptate dădeau către o grădină privată într-o parte și către un bazin cu lotuși în cealaltă parte. Pe un altar din centrul încăperii se aflau un paravan mic și un vas. Când erau pronunțate împreună, cuvintele *paravan* și *vas* sunau precum cuvântul *siguranță*[2], iar noi, fetele și femeile, ne simțeam în siguranță, în această sală, pe măsură ce ne așezam pe locurile noastre.

După ce ne-am așezat – picioarele mele legate abia pluteau pe suprafața rece a podelei de piatră – am privit în jur în încăpere. Eram încântată că mă îngrijisem atât de mult de aspectul meu exterior, pentru că celelalte femei și fete erau îmbrăcate în mătasea lor cea mai fină, brodată cu flori de sezon. Când m-am comparat cu celelalte, am fost nevoită să recunosc că verișoara mea Lotus arăta minunat, ca întotdeauna. Toate

[2] În pronunția chineză (n.tr.).

străluceam așteptând nerăbdătoare festivitățile care urmau să înceapă în casa noastră. Chiar și Mătură, verișoara mea cea dolofană, era mai plăcută ca de obicei.

Servitoarele au adus dulciuri, iar mama a anunțat un concurs de brodat, prima dintre mai multe activități pe care le plănuise pentru aceste trei zile. Ne-am întins broderiile pe masă, iar mama le-a examinat, căutând cele mai complicate modele și cele mai iscusite cusături. Când a ajuns și la a mea, și-a spus sincer părerea.

— Priceperea fiicei mele la lucru manual e din ce în ce mai mare. Vedeți cum a încercat să brodeze crizantemele? A făcut o pauză. Sunt crizanteme, nu-i așa?

Am dat din cap în semn că da.

— Bravo, te-ai descurcat bine.

M-a sărutat ușor pe frunte, însă toată lumea a putut observa că nu am câștigat concursul de broderie, în ziua aceea, nici în altele.

După-amiaza târziu, între ceai, întreceri și așteptarea nerăbdătoare a serii, eram toate agitate. Privirea mamei a înconjurat încăperea, cercetându-le pe fetițele care se legănau, ochii pătrunzători ai mamelor lor, piciorul neastâmpărat al celei de-a Patra Mătuși și pe Mătură cea durdulie care trăgea insistent de gulerul prea strâmt. Când ochii mamei s-au oprit și asupra mea, stăteam aproape nemișcată, cu mâinile în poală, însă în sinea mea îmi doream să sar, să dau din mâini și să-mi strig euforia.

Mama și-a dres glasul. Câteva femei au privit către ea, însă în restul încăperii agitația nu dădea semne să se potolească. Și-a dres din nou glasul, a bătut cu unghia în masă și a început să vorbească pe un ton foarte melodios.

— Într-o zi, cele șapte fiice ale Zeului Bucătăriei se scăldau într-un helești, când au fost găsite de un păstor și de bivolul său.

Recunoscând începutul poveștii preferate a fetelor și femeilor, s-a lăsat liniștea. Eu i-am făcut un semn mamei, ca o recunoaștere a ingeniozității de care dăduse dovadă folosind acea poveste ca să ne destindă. Iar noi am ascultat cum păstorul cel nerușinat îi fura hainele celei mai frumoase fiice, Fecioara-țesătoare, lăsând-o să sufere goală în helești.

— Când răcoarea nopții s-a lăsat peste pădure, a spus mama, ea nu a avut de ales decât să meargă rușinată de goliciunea ei până la casa păstorului să-și ceară hainele. Fecioara-țesătoare știa că-și putea salva reputația într-un singur fel. S-a hotărât să îl ia de soț pe păstor. Ce credeți că s-a întâmplat mai departe?

— S-au îndrăgostit unul de celălalt, a răspuns Tan Ze, fiica doamnei Tan, cu o voce ascuțită.

Aceasta era o parte neprevăzută a poveștii, pentru că nimeni nu se aștepta ca o nemuritoare să iubească un om obișnuit, mai ales că, în lumea muritorilor, soții și soțiile din căsătoriile de conveniență nu ajungeau să se îndrăgostească.

— Au avut mulți copii, a continuat Ze. Au fost fericiți.

— Până când? a întrebat mama, căutând răspuns din partea altei fete.

— Până când zeii și zeițele au început să se îngrijoreze, a răspuns Ze din nou, ignorând dorința evidentă a mamei mele. Le era dor de fata care le țesea mătasea pentru haine și o doreau înapoi.

Mama s-a încruntat. Această Tan Ze întrecuse măsura! Cred că avea în jur de nouă ani. I-am privit picioarele, amintindu-mi că astăzi mersese fără ajutor. De doi ani avea picioarele legate. Poate că entuziasmul ei se datora faptului că putea să meargă din nou. Însă manierele ei!

— Continuați, a spus Ze. Spuneți-ne mai multe!

Mama a tresărit, apoi a continuat ca și când n-ar fi avut loc încă o încălcare a celor Patru Virtuți.

— Regina Cerurilor i-a readus pe Fecioara-țesătoare și pe păstor în înălțimile celeste, apoi a luat o agrafă și a desenat Calea Lactee să îi despartă. Astfel, Fecioara-țesătoare nu mai era distrasă de la lucrul ei, iar Regina Cerurilor avea din nou haine frumoase.

În ziua de Șapte Dublu, zeița le-a lăsat pe toate coțofenele de pe pământ să formeze un pod ceresc cu aripile lor, pentru ca să se întâlnească cei doi iubiți. Timp de trei nopți de acum, dacă voi, fetelor, sunteți treze între miezul nopții și răsărit și vă aflați sub vița-de-vie când luna e în pătrar, îi veți auzi pe iubiți plângând că se despart.

Era un gând romantic – și ne învăluia în sentimente calde – însă niciuna dintre noi nu avea cum să fie singură sub vița-de-vie în acea oră din noapte, chiar dacă eram în siguranța acestui

complex. Și, cel puțin pe mine, nu prea m-a ajutat să-mi domolesc frenezia pentru *Pavilionul Bujorilor.* Cât mai trebuia să aștept?

Când a venit vremea cinei în Pavilionul Primăverii, femeile s-au adunat în grupuri mici – surori cu surori, verișoare cu verișoare – însă doamna Tan și fiica ei erau străine aici. Ze s-a așezat lângă mine la masa fetelor nemăritate, ca și când ar fi urmat să se căsătorească în curând și nu era doar o fetiță. Știam că mama va fi fericită dacă îi acordam atenție oaspetelui nostru, însă mi-a părut rău că am făcut-o.

— Tatăl meu îmi poate cumpăra orice doresc, se făli Ze, spunându-ne mie și celorlalte care o puteau auzi că familia ei era mai bogată decât clanul Chen.

Abia ne terminaserăm masa, când de afară s-a auzit sunetul de tobe și talgere care ne chema în grădină. Aș fi dorit să dau dovadă de rafinament și să părăsesc încăperea încet, însă am ajuns prima la ușă. Vedeam felinarele licărind în timp ce mergeam pe coridorul dinspre Pavilionul Primăverii, de-a lungul bazinului central, pe lângă Pavilionul Mereu Plăcut. Am trecut prin porțile lunii, care deschideau priveliști către pâlcurile de bambus, orhideele și ramurile tunse cu meșteșug de pe cealaltă parte. Pe măsură ce muzica se auzea mai tare, m-am străduit să încetinesc. Trebuia să înaintez cu grijă, conștientă că în acea seară acolo erau prezenți și bărbați care nu făceau parte din familia noastră. Dacă vreunul dintre ei m-ar fi zărit, atunci eu aș fi fost cea învinuită și stigmatizată. Însă era nevoie de mult mai multă stăpânire de sine decât mi-aș fi închipuit să fiu și atentă și nici să nu mă grăbesc. Spectacolul începea în curând, iar eu voiam să mă bucur de fiecare secundă din el.

Am ajuns la zona care fusese pregătită pentru femei și m-am așezat pe o pernă lângă unul dintre pliurile paravanului, ca să văd prin crăpătură. Nu vedeam mare lucru din spectacol, însă era mai mult decât sperasem. Celelalte femei și fete au sosit și ele și s-au așezat pe perne. Eram atât de bucuroasă, încât nu m-a deranjat nici măcar faptul că Tan Ze s-a așezat lângă mine.

Săptămâni întregi, tatăl meu – în calitate de regizor al spectacolului – stătuse închis într-o sală secundară împreună cu artiștii. Angajase o trupă de actori ambulanți formată din opt membri; acest fapt o supărase teribil pe mama, pentru că aceștia erau oameni din clasa cea mai de jos și mai umilă. De

asemenea, le obligase și pe unele dintre servitoarele noastre – inclusiv pe Salcie – să joace roluri.

— Spectacolul are cincizeci și cinci de scene și patru sute trei arii! îmi spusese Salcie uimită într-o zi, ca și când n-aș fi știut deja asta. Ar fi fost nevoie de peste douăzeci de ore pentru întreaga piesă, însă nu a vrut sub niciun chip să-mi dezvăluie ce scene tăiase tata.

— Tatăl dumneavoastră vrea să fie o surpriză, mi-a răspuns Salcie, bucurându-se că îmi poate ieși din cuvânt.

Pe măsură ce repetițiile deveneau tot mai solicitante, o stare de confuzie începuse să cuprindă întreaga casă: când un unchi ceruse o pipă și nu a găsit pe nimeni să i-o umple sau când o mătușă dorise apă caldă pentru baie și nu i-a adus nimeni. Chiar și eu suferam din pricina asta, căci acum Salcie era ocupată; primise un rol important, cel al lui Parfum Primăvăratic, servitoarea eroinei principale.

A început muzica. Naratorul a ieșit în față și a povestit pe scurt piesa, subliniind cum dăinuise dorința, de-a lungul a trei încarnări, înainte ca Liu Mengmei și Du Liniang să-și împlinească dragostea. Apoi a apărut tânărul erou, un cărturar sărac, obligat să plece din casa părintească ca să dea examenele imperiale. Numele său de familie era Liu, care înseamnă *salcie.* Și-a amintit că visase o fecioară frumoasă stând sub un prun. Când s-a trezit, și-a luat numele de Mengmei, Visul Prunului. Prunul, cu frunzele sale bogate și fructele coapte, ducea cu gândul la forțele naturii, astfel că acest nume îmi sugera chiar și mie natura pasională a lui Mengmei. Ascultam cu atenție, însă preferata mea era Liniang și abia așteptam să o văd.

A apărut pe scenă pentru momentul intitulat Dojana Fiicei. Purta un veșmânt auriu de mătase cu broderie roșie. Din podoaba de pe cap ieșeau ghemotoace pufoase de mătase toarsă și fluturi și flori din mărgele care tremurau când se mișca.

— „Fiica noastră este prețioasă ca o perlă”, i-a cântat doamna Du soțului ei, însă și-a pedepsit fiica. „Nu vrei să fii ignorantă, nu-i așa?

Iar Prefectul Du, tatăl lui Liniang, a adăugat:

— „Orice tânără virtuoasă și eligibilă poate fi educată. Brodează și citește cărțile de pe rafturi.”

Însă doar dojana nu-i putea schimba comportamentul lui Liniang, așa că, în curând, și ea și Parfum Primăvăratic au

început să primească lecții de la un profesor foarte strict. Lecțiile erau plictisitoare, iar ele trebuiau să învețe toate acele reguli pe care le știam și eu prea bine.

— „Se cade ca la primul cântat al cocoșului fiica să își spele mâinile, să își clătească gura, să își pieptene și să își prindă părul și să își salute respectuos mama și tatăl.”

Auzeam zilnic astfel de lucruri, împreună cu: Nu-ți arăta dinții când zâmbești, Mergi ferm și încet, Să te arăți pură și frumoasă, Să fii respectuoasă cu mătușile tale și Folosește foarfecele să tai firele care îți atârnă din veșminte.

Biata Parfum Primăvăratic nu mai putea suporta lecțiile și a rugat să fie scuzată să meargă la toaletă. Bărbații de pe cealaltă parte a paravanului au început să chicotească văzând-o pe Salcie aplecată cu mâinile pe stomac, rușinată. Mă simțeam stânjenită să o văd așa, însă nu făcea altceva decât ce-i spusese tata (ceea ce mă mira; cum putea el să știe lucrurile astea?).

În stânjeneala mea, mi-am îndepărtat privirea de scenă și i-am văzut pe bărbați. Cei mai mulți dintre ei stăteau cu spatele la mine, însă unora le puteam zări profilul. Eram fecioară, însă *m-am uitat*. Era o obrăznicie, însă trăisem cincisprezece ani fără să fac nici măcar un gest pe care vreun membru al familiei mele să-l poată numi ingrat.

Ochii mei s-au oprit asupra unui bărbat care tocmai întorcea capul către domnul de lângă el. Pomeții săi erau proeminenți, ochii mari și blânzi, iar părul negru ca tăciunele. Era îmbrăcat într-un veșmânt lung, albastru-închis, cu model simplu. Fruntea îi era rasă în semn de respect față de împăratul manciurian, iar coada lungă îi cădea moale pe un umăr. Și-a dus mâna la gură să șoptească ceva, iar eu am citit multe în acel gest simplu: blândețe, rafinament și dragoste pentru poezie. A zâmbit dezvelindu-și dinții albi și perfecți, iar ochii săi străluceau veseli. Eleganța și toropeala sa îmi aminteau de o pisică: lung, suplu, aranjat perfect, versat și foarte rezervat. Era foarte frumos. Când și-a întors privirea înapoi spre scenă să privească piesa, mi-am dat seama că îmi țineam respirația. Am lăsat încet aerul să iasă afară și am încercat să mă concentrez la Parfum Primăvăratic, care se întorsese – ușurată – cu vestea despre grădina pe care o descoperise.

Când citisem acea parte a poveștii mi se făcuse foarte milă de Liniang, care era atât de retrasă, încât nu știa nici măcar că

familia ei avea o grădină. Își petrecuse toată viața înăuntru. Acum, Parfum Primăvăratic o tenta pe stăpâna ei să iasă afară să vadă florile, sălciile și pavilioanele. Liniang era curioasă, însă și-a ascuns cu iscusință curiozitatea în fața servitoarei ei.

Tăcerea și subtilitatea au fost întrerupte de fanfara care anunța scena Plugului Rapid. Prefectul Du a sosit în zona rurală ca să îi îndemne pe țărani, păstori și pe culegătorii de dude și de ceai să lucreze de zor în anotimpul următor. Acrobații făceau tumbe, clovnii beau din sticle de vin, bărbații îmbrăcați în costume vesele se clătinau prin grădină pe catalige, iar servitoarele noastre interpretau cântecele și dansurile de recoltă de la țară. Era o scenă foarte *li,* exact așa cum îmi imaginam și eu lumea exterioară a oamenilor: gesturi ieșite din comun, expresii faciale exagerate și disonanța gongurilor și tobelor. Am închis ochii ca să mă apăr de larmă și am încercat să mă cufund și mai mult în mine, să mă reculeg. Mi-am liniștit sufletul. Când am deschis ochii, l-am văzut din nou prin crăpătura paravanului pe bărbatul pe care îl zărisem mai devreme. Avea ochii închiși. Oare simțea și el ce simțeam eu?

Cineva m-a tras de mânecă. M-am uitat în dreapta și am văzut fețișoara lui Tan Ze privindu-mă concentrată.

— Te uiți la băiatul de acolo? a șoptit ea.

Am clipit de câteva ori și am încercat să-mi recapăt calmul, după ce am tras de câteva ori aer în piept.

— Și eu tot la el mă uitam, mi-a mărturisit ea, mult prea îndrăzneață pentru vârsta pe care o avea. Probabil că tu ești deja logodită. Însă tatăl meu nu mi-a aranjat căsătoria încă; și-a coborât bărbia în timp ce mă privea cu ochi vicleni. Spune că la ce agitație e încă în țară, nimeni nu va accepta de acum astfel de angajamente. Nu știi care familie se va înălța și care se va prăbuși. Tatăl meu spune că ar fi îngrozitor să-și mărite fiica după un bărbat mediocru.

„Exista oare vreun mod să-i închid gura acestei fete?” m-am întrebat eu, într-un fel deloc drăguț.

Ze și-a întors chipul către paravan și a privit spre crăpătură.

— Îi voi cere tatălui meu să se intereseze de familia acelui băiat.

Ca și când ar fi avut vreun cuvânt de spus în privința căsniciei! Nu știu cum de s-a întâmplat atât de rapid, însă eram deja geloasă și furioasă că încerca să îl fure pentru ea.

Bineînțeles, nu exista nicio speranță pentru mine și acel tânăr. După cum spusese Ze, deja eram sortită cuiva. Însă în aceste trei nopți de spectacol doream să am vise romantice și să-mi imaginez că și viața mea ar putea fi plină de dragoste, la fel ca a lui Liniang.

Mi-am scos-o pe Ze din minte și mi-am îndreptat atenția spre spectacol ca să văd Visul întrerupt. În sfârșit, Liniang s-a aventurat afară în grădină, de fapt în grădina noastră. Un moment încântător, când vede totul pentru prima dată. Liniang se plângea că frumusețea florilor era ascunsă într-un loc pe care nu îl vizita nimeni, însă considera grădina și un fel de versiune a ei însăși: în floare, însă neglijată. Înțelegeam cum se simțea. Emoțiile ei erau și ale mele de câte ori citeam acele rânduri.

Liniang s-a întors în camera ei, s-a îmbrăcat cu un veșmânt brodat cu flori de bujor și s-a așezat în fața oglinzii, gândindu-se la natura trecătoare a frumuseții ei, așa cum făcusem și eu în acea dimineață.

— „Păcat de omul a cărui frumusețe e ca o floare strălucitoare, când viața nu e mai lungă decât cea a frunzei într-un copac”, cânta ea, dând glas ideii de splendoare trecătoare a primăverii. „Acum înțeleg, în sfârșit, ce au scris poeții. Primăvara ești plin de pasiune; toamna rămân doar regretele. Oh, voi vedea oare un bărbat? Cum voi găsi dragostea? Unde pot să-mi dezvălui adevăratele dorințe?”

Copleșită de toate acele experiențe, a adormit. În vis a călătorit până la Pavilionul Bujorilor, unde a apărut spiritul lui Liu Mengmei, îmbrăcat într-un veșmânt brodat cu sălcii și purtând o mlădiță de salcie. A atins-o ușor pe Liniang cu frunzele. Și-au spus vorbe dulci, iar el i-a cerut să-i compună un poem despre sălcii. Apoi au dansat împreună. Liniang se mișca atât de delicat, încât părea un vierme de mătase care își dă sufletul – tandră și subtilă.

Mengmei a condus-o în peștera din pietre a grădinii noastre. Cei doi dispăruseră din vedere, însă auzeam vocea seducătoare a lui Mengmei.

— „Deschide-ți gulerul, dezleagă-ți brâul și acoperă-ți ochii cu mâneca. Va trebui să muști din pânză…”

Singură în patul meu încercasem în zadar să-mi imaginez ce se întâmpla printre pietrele din *Pavilionul Bujorilor.* Încă nu

puteam vedea ce se întâmplă și trebuia să mă bazez pe apariția Spiritului Florilor ca să explice acțiunile lor.

— „Ah, cum tresaltă vigoarea bărbatului…”

Însă nici asta nu m-a ajutat prea mult. Ca fată nemăritată, mi se povestise de nori și ploaie[3], însă nimeni nu îmi explicase de fapt ce însemna asta.

În final, o ploaie de petale de bujor a căzut peste adăpostul de pietre. Liniang cânta despre plăcerile pe care le descoperise împreună cu cărturarul ei.

Când Liniang s-a trezit din visul ei, și-a dat seama că găsise dragostea adevărată. Parfum Primăvăratic, care primise ordine de la doamna Du, i-a spus lui Liniang să mănânce. Însă cum ar fi putut mânca? Trei mese pe zi nu țineau nici promisiuni, nici dragostea. Liniang s-a furișat de lângă servitoarea ei și s-a întors în grădină să-și urmeze visul. A văzut pământul acoperit de petale. Mărăcinii îi prinseseră veșmântul, o trăgeau să o oprească în grădină. Iar amintirile din vis îi reveneau: „Mi-a întins trupul slăbit pe piatră”. Și-a amintit cum o lăsase jos, iar ea își desfăcuse faldurile veșmântului ca „un acoperământ pentru pământ de teama privirii cerului”, până la acea dulce topire a ei.

A rămas sub un prun încărcat de fructe, însă nu era un prun obișnuit. Îl reprezenta pe iubitul misterios din visul lui Liniang, plin de viață și viril.

— „Ar fi o mare fericire pentru mine să fiu îngropată aici lângă el când voi muri”, cânta Liniang.

Mama mă învățase să nu-mi arăt niciodată sentimentele, însă când am citit *Pavilionul Bujorilor* am simțit anumite lucruri: dragoste, tristețe, fericire. Acum, văzând piesa jucată în fața ochilor mei, imaginându-mi ce se întâmplase în peșteră între cărturar și Liniang și văzând pentru prima dată un tânăr care nu făcea parte din familia noastră, simțeam mult prea multe lucruri. Trebuia să ies pentru câteva momente; neliniștea lui Liniang era propria mea neliniște.

M-am ridicat încet și am pășit cu grijă printre perne. Am luat-o pe una dintre aleile grădinii, cuvintele lui Liniang umplându-mi sufletul de dorință. Am încercat să-mi liniștesc mintea privind tăcută vegetația. În grădina noastră principală nu existau flori. Totul era verde, ca să creeze senzația de liniște, asemenea unei

[3] Nori și ploaie – metaforă pentru actul sexual (n.tr.).

cești de ceai cu aromă slabă, însă de lungă durată. Am traversat podul în zigzag care trecea peste unul dintre heleștieiele acoperite de nuferi și am intrat în Pavilionul Vântului, care fusese construit astfel încât adierile blânde din serile sufocante de vară să răcorească un chip fierbinte sau un suflet febril. M-am așezat și am încercat să mă liniștesc în pavilion. Îmi dorisem enorm să mă bucur de fiecare moment al spectacolului, însă mă copleșise mult mai mult decât puteam să îndur.

Boarea nopții aducea ariile și muzica ce dădeau glas îngrijorării doamnei Du față de apatia fiicei ei. Doamna Du nu-și dăduse încă seama, însă fiica ei era îndrăgostită. Am închis ochii, am tras aer adânc în piept și am ascultat acele cuvinte.

Apoi am auzit ecoul neliniștitor al respirației mele lângă mine. Am deschis ochii; în fața mea stătea tânărul pe care îl zărisem prin crăpătura paravanului.

Am lăsat să-mi scape un țipăt scurt de surpriză înainte să încerc să mă adun. Eram singură cu un bărbat care nu mi-era rudă. Mai rău, era complet străin.

— Îmi cer scuze. Și-a împreunat mâinile și a făcut mai multe plecăciuni în semn de iertare.

Inima îmi bătea; de teamă, de emoție, de pericolul acelei situații. Omul acesta cu siguranță era unul dintre prietenii tatălui meu. Trebuia să fiu grațioasă și, în același timp, să păstrez eticheta.

— N-ar fi trebuit să plec de la spectacol, am spus eu ezitând. E vina mea.

— Nici eu nu ar fi trebuit să plec. A făcut un pas înainte, iar eu m-am lăsat pe spate, într-un gest mecanic. Însă dragostea celor doi… A dat din cap. Imaginează-ți cum e să găsești dragostea adevărată.

— Mi-am imaginat de multe ori.

În clipa următoare mi-a părut rău pentru ce spusesem. Nu așa trebuia să-i vorbesc unui bărbat, indiferent că era străin sau soț. Știam asta și totuși îmi ieșiseră din gură acele cuvinte. Mi-am dus trei degete la buze, sperând să îmi rețin celelalte gânduri.

— Și eu, a răspuns el, făcând încă un pas în față. Însă Liniang și Mengmei se întâlnesc într-un vis, apoi se îndrăgostesc.

— Poate nu știți piesa, am continuat eu. Da, se întâlnesc, însă Liniang îl urmărește pe Mengmei doar după ce ea devine spirit.

— Cunosc povestea, însă nu sunt de acord. Cărturarul trebuie să-și înfrângă teama de spiritul ei…

— O teamă care se naște doar după ce *ea* îl seduce pe *el.*

Cum de mi-au ieșit asemenea vorbe din gură?

— Vă rog să mă iertați, am spus eu. Sunt doar o fată ignorantă și ar trebui să mă întorc la spectacol.

— Nu, așteaptă. Te rog, nu pleca.

Am privit prin întuneric către scenă. Era un spectacol pe care îl așteptasem de-o viață. O puteam auzi pe Liniang cântând:

„Tremur în rochia mea subțire, ferită de răcoarea dimineții doar de regretul de a vedea lacrimile roșii de petale căzând de pe ram”.

În dorul ei devenise atât de plăpândă, fragilă și trasă la față, încât se hotărâse să își picteze autoportretul pe mătase. Dacă trebuia să părăsească această lume, atunci voia ca lumea să își amintească de ea așa cum fusese în vis, frumoasă și cu dorințele neîmplinite. Acest gest, chiar și pentru fetele reale, era un simptom palpabil al suferinței din dragoste a lui Liniang, căci el îi confirma și anticipa moartea. A pictat în linii fine de pensulă o rămurea de prun în mâna personajului, ca să amintească de iubitul ei din vis, sperând că, dacă va vedea vreodată portretul, acesta să o recunoască. În sfârșit, a adăugat și o poezie în care și-a scris dorința de a se căsători cu cineva pe nume Liu.

Cum puteam fi tentată atât de ușor să stau departe de spectacol? De către un bărbat? Dacă aș fi gândit, mi-aș fi dat seama chiar atunci de ce unii oameni credeau că *Pavilionul Bujorilor* le făcea pe tinerele femei să se poarte necuviincios.

Probabil și-a dat seama că eram nehotărâtă – nici nu era prea greu – și a continuat:

— Nu voi spune nimănui despre asta, așa că te rog să rămâi. Nu am avut niciodată ocazia să aud ce gândește o femeie despre această piesă.

„O femeie?” Situația se înrăutățea. L-am ocolit, asigurându-mă că nu îl ating cu hainele. Când am trecut pe lângă el, a vorbit din nou.

— Autorul a vrut să stârnească în noi sentimentele feminine *qing,* de dragoste și emoție. *Simt* povestea, însă nu știu dacă ceea ce mă încearcă e adevărat.

Eram la foarte mică distanță unul de celălalt. M-am întors și l-am privit în ochi. Trăsăturile sale erau și mai fine decât

credeam. În lumina slabă a lunii în pătrar îi vedeam pomeții înalți, blândețea din ochii și buzele pline.

— Eu… vocea mi s-a pierdut când m-a privit. Mi-am dres glasul și am început din nou. Cum ar putea o fată, retrasă și provenind dintr-o familie de elită…

— O fată ca tine.

— …să-și aleagă singură soțul? Nu e posibil pentru mine și ar fi fost imposibil și pentru ea.

— Crezi că o înțelegi pe Liniang mai bine decât creatorul ei?

— Sunt fată, am răspuns eu. Am aceeași vârstă. Cred în datoria filială și voi urma destinul pe care mi l-a hărăzit tatăl meu; însă toate fetele au visuri, chiar dacă destinele noastre sunt dinainte stabilite.

— Deci ai aceleași visuri ca Liniang? a întrebat el.

— Nu sunt o fată iubitoare de plăceri într-o barcă pictată de pe lac, dacă asta întrebați!

Brusc am simțit cum mi se aprind obrajii de rușine. Spusesem prea mult. Priveam în pământ. Pantofii din picioarele mele legate păreau micuți și delicați lângă papucii lui brodați. I-am simțit ochii și îmi doream să îl privesc, însă nu am putut. Nu trebuia să fac asta. Am plecat ușor capul și, fără alt cuvânt, am părăsit pavilionul.

El m-a strigat încet.

— Vrei să ne vedem și mâine? O întrebare urmată imediat de o afirmație mai hotărâtă: Hai să ne vedem și mâine-noapte. Aici.

Nu am răspuns și nu am privit înapoi. Am mers direct în grădina principală și m-am strecurat printre femeile care ședeau pe pernele din fața paravanului. Am privit în jur, sperând să nu-mi fi observat nimeni absența. M-am așezat și m-am străduit să urmăresc spectacolul prin crăpătură, însă îmi era greu să fiu atentă. Când l-am văzut pe tânăr revenind la locul său, am închis ochii. Nu aveam să-mi mai îngădui să-l privesc. Stăteam acolo, cu ochii strâns închiși, lăsând muzica și cuvintele să îmi intre în suflet.

Liniang murea de dor. A fost adus un vraci să îi prescrie leacuri, însă în zadar. În timpul Festivalului de Toamnă al Lunii, Liniang era deja foarte slabă și lipsită de vlagă. Simțea în oase frigul toamnei. Ploaia rece răpăia în ferestre, iar gâște melancolice traversau cerul. Când mama ei a venit să o vadă, Liniang s-a scuzat că nu își mai putea servi părinții până la

sfârșitul zilelor lor. A încercat să îngenuncheze în semn de respect, apoi a leșinat. Știind că va muri, și-a implorat familia să o îngroape în grădină sub prun. A rugat-o în secret pe Parfum Primăvăratic să îi ascundă portretul în grota grădinii, unde ea și iubitul ei din vis își împliniseră iubirea.

M-am gândit la tânărul pe care îl întâlnisem. Nu mă atinsese, însă stând acolo, în zona femeilor, după paravan, recunoșteam că mi-aș fi dorit să o facă. Pe scenă, Liniang murise. Bocitoarele se adunaseră să-și plângă durerea, iar părinții ei o jeleau nefericiți. Apoi, într-o întorsătură bruscă de situație, a sosit un mesager cu o scrisoare de la împărat. Această parte a poveștii nu îmi plăcea prea mult. Prefectul Du fusese promovat. A început o sărbătoare care, după cum vedeam acum, era un spectacol grandios și o modalitate minunată de a încheia seara. Însă cum puteau cei doi membri ai familiei Du să-și uite atât de ușor durerea dacă își iubeau fiica la fel de mult pe cât spuneau? Tatăl ei uitase până și să picteze tableta strămoșilor, ceea ce avea să îi creeze fetei multe necazuri în lumea de dincolo.

Mai târziu, întinsă în pat, eram cuprinsă de un dor atât de adânc, încât abia puteam respira.

Colivia din bambus lăcuită

În dimineața următoare m-am gândit intens la bunica mea. Mă simțeam sfâșiată între dorința de al revedea pe străinul meu în noaptea aceea și lecțiile pe care le primisem încă din copilărie despre cum ar trebui să mă port. M-am îmbrăcat și am pornit către sala strămoșilor. Drumul era lung, însă sorbeam totul din priviri, ca și când nu mai văzusem acele priveliști de cel puțin zece mii de ori înainte. Reședința familiei Chen avea săli mărețe, curți mari și pavilioane fermecătoare răspândite pe țărmul Lacului Vestic. Asprimea sălbatică a aranjamentelor noastre de pietre îmi amintea de ceea ce era puternic și de durată în viață. În helești și izvoarele noastre artificiale vedeam întinderea lacurilor și râurile șerpuitoare. În pâlcurile de bambus plantate cu grijă vedeam păduri. Am trecut pe lângă Pavilionul Frumuseții Adunate, o platformă cocoțată care le permitea fetelor nemăritate din casa noastră să-i privească pe

oaspeții din grădină fără să fie văzute. De acolo auzisem sunetele lumii exterioare și melodia fluierului, care răzbăteau de dincolo de lac, treceau peste apă și se strecurau viclean peste zidul grădinii până pe domeniul nostru. Auzisem chiar și voci din afară: un vânzător care-și strigă ustensilele de bucătărie pe care le avea de vânzare, o ceartă între barcagii, râsul ușor al femeilor pe o barcă a plăcerilor. Însă nu le văzusem niciodată.

Am intrat în sala unde erau păstrate tabletele strămoșilor familiei mele. Tabletele – plăcuțe de lemn pe care numele strămoșilor mei fuseseră scrise cu litere aurite – erau atârnate pe pereți. Aici se aflau bunicii mei, unchi și mătuși din partea bunicilor și nenumărați veri și verișoare, de multe ori luați de acolo, care se născuseră, crescuseră și muriseră în reședința familiei Chen. La moarte, sufletul lor fusese împărțit în trei și plecase în noua locuință de pe lumea cealaltă, în mormânt și respectiv în tableta strămoșilor. Privind tabletele mi-am urmărit familia de-a lungul a noua generații și, în același timp, am simțit că pot convinge acea bucățică de suflet din fiecare dintre ele să mă ajute.

Am aprins tămâia, am îngenuncheat pe o pernă și mi-am ridicat privirea către cele două pergamente mari cu portretele strămoșilor, care erau atârnate pe perete deasupra altarului. În cel din stânga era bunicul meu, cărturar imperial care adusese demnitatea, siguranța și bogăția familiei. În pictură era înfățișat în veșmântul său obișnuit, cu picioarele depărtate și evantaiul într-o mână. Chipul lui era aspru, iar pielea din jurul ochilor era ridată de înțelepciune și griji. A murit când eu aveam patru ani, iar în amintirea mea era un bărbat care prefera ca eu să tac și care nu se arăta prea tolerant cu mama sau cu alte femei din casă.

În dreapta altarului, pe alt pergament lung, se afla portretul mamei tatălui meu. Și ea, la rândul ei, avea o expresie aspră. Ocupa o poziție foarte onorabilă, în familia noastră și în țară, ca martiră care a murit în perioada Dezastrului. În anii de dinaintea sacrificiului ei, bunicul meu fusese Ministru al Lucrărilor în Yangzhou. Bunica mea a părăsit reședința familiei Chen de aici din Hangzhou și a călătorit timp de două zile cu parca și cu lectica doar ca să locuiască în Yangzhou cu el. Fără să poată anticipa dezastrul, părinții mei s-au dus la Yangzhou în vizită. Curând după sosirea lor, au năvălit invadatorii manciurieni.

De câte ori încercam să vorbesc cu mama despre acea perioadă, ea spunea doar: „Nu trebuie să știi tu”. Odată, când aveam cinci ani, am fost suficient de nepoliticoasă încât să o întreb dacă o văzuse pe bunica Chen murind. Mama m-a plesnit atât de tare, încât am căzut la pământ. „Să nu-mi mai vorbești niciodată de ziua aceea.”

Nu m-a mai lovit vreodată, nici măcar când mi s-au legat picioarele, iar eu nu am mai întrebat-o niciodată despre bunica.

Însă alții o invocau aproape zilnic. Cel mai înalt obiectiv pe care-l putea atinge o femeie în viață era să fie o văduvă care nu mai acceptă o a doua căsătorie, nici măcar dacă asta însemna să-și ia viața. Însă bunica făcuse ceva și mai spectaculos. A ales să se omoare în loc să se predea soldaților manciurieni. Era un exemplu atât de desăvârșit al virtuții confuciene încât, după ce au stabilit curtea Qing, manciurienii au ales-o pe ea pentru a fi personaj venerat în poveștile și cărțile citite de femeile care doreau să atingă perfecțiunea ca soții și mame și să promoveze ideile universale de loialitate și respect față de părinți. Manciurienii încă erau dușmanii noștri, însă au folosit-o pe bunica – și pe celelalte femei care se sacrificaseră în timpul dezastrului – ca să ne câștige respectul și să readucă ordinea în camerele femeilor.

Am lăsat la altarul ei o ofrandă de piersici minunate.

— Să mă întâlnesc sau nu cu el? am șoptit eu, sperând că ea mă va îndruma. Ajută-mă, bunico.

Am făcut o plecăciune și mi-am lipit fruntea de podea, am ridicat apoi privirea către portretul ei ca să vadă că eram sinceră, apoi am lăsat din nou capul în jos. M-am ridicat, mi-am netezit veșmântul și am ieșit din încăpere, lăsându-mi dorințele să plutească spre bunica odată cu fuioarele de fum de tămâie. Însă eram la fel de nedumerită ca atunci când intrasem.

Salcie mă aștepta la ușă.

— Mama dumneavoastră spune că ați întârziat la micul dejun în Pavilionul Primăverii, a spus ea. Dați-mi mâna, domnișoară, să vă duc acolo.

Era servitoarea mea, însă cea care se supunea eram eu.

Coridoarele erau deja pline de agitație. Reședința familiei Chen avea în total 940 de degete: 210 ale rudelor mele directe, 330 ale concubinelor și copiilor lor – toate fete – și încă 400 ale bucătarilor, grădinarilor, doicilor, servitoarelor și altor îngrijitori.

Acum, odată cu festivalul din ziua de Șapte Dublu, aveam mult mai multe degete venite în vizită. Cu atâția oameni, complexul nostru era proiectat să țină toate acele degete la locul lor. Așa că, în acea dimineață, cele zece concubine și cele douăzeci și trei de fiice ale lor au luat masa în sala lor. Trei verișoare, care treceau prin momente critice în procesul de legare a picioarelor, erau închise în camerele lor. În rest, femeile din Pavilionul Primăverii erau așezate în funcție de rang. Mama, în calitate de soție a celui mai mare frate, ocupa locul de onoare. Ea și cele patru cumnate ale sale stăteau la o masă, cinci verișoare mici stăteau la altă masă cu bonele lor, iar eu și cele trei verișoare de vârsta mea aveam o masă a noastră. De asemenea, musafirele noastre erau grupate în funcție de vârstă și rang. În colț, bonele și doicile îngrijeau bebelușii și fetițele sub cinci ani.

Mergeam fără greșeală, mișcându-mă încet pe podea, atentă la pașii pe care îi făceam, cu trupul tremurându-mi ca o floare în vânt. Când m-am așezat, verișoarele mele nu m-au băgat în seamă, lăsându-mă fățiș pe dinafară. De obicei nu-mi prea păsa. Deja eram logodită și urma să mă căsătoresc și nu mai aveam decât cinci luni de petrecut în compania lor. Însă după întâlnirea mea din Pavilionul Vântului din urmă cu o noapte începusem deja să mă îndoiesc de ceea ce mă aștepta.

Tatăl meu și tatăl viitorului meu soț fuseseră prieteni din copilărie. Când le-au fost alese soțiile, au jurat că într-o zi cele două familii să se unească prin copiii lor. Familia Wu au avut imediat doi fii, eu am venit pe lume ceva mai târziu, iar curând cele Opt Trăsături ale mele au fost potrivite cu fiul mai tânăr. Părinții mei erau fericiți, însă mie îmi era greu să fiu nerăbdătoare, mai ales acum. Nu îl întâlnisem niciodată pe Wu Ren. Nu știam dacă era mai mare decât mine cu doi sau cu zece ani. Putea foarte bine să fie ciupit de vărsat, scund, crud și gras, căci nu primeam oricum vreun avertisment de la mama sau de la tata. Soarta mea era să mă căsătoresc cu un străin și nu pot să spun că era o idee neapărat fericită.

— Astăzi, Fecioara de Jad poartă culoarea jadului, mi-a spus Mătură, fiica celui de-al doilea frate al tatei. Și ea avea nume de floare ca noi toate, însă nu o striga nimeni după el. Avusese ghinionul să se nască într-o zi lipsită de noroc, când Steaua Măturii era cea mai proeminentă, ceea ce însemna că familiei în care se va mărita ea îi va dispărea norocul. Mătușa a doua era

foarte blândă, astfel că Mătură avea deja rotunjimile unei femei care născuse. Celelalte femei, inclusiv mama, încercau să o împiedice să mănânce prea mult, sperând că după ce se mărită va dispărea și ghinionul din complexul nostru.

— Nu știu dacă această culoare se potrivește cu pielea ta, a adăugat Lotus, fiica cea mai mare a celei de-a treia mătuși, pe un ton dulce. Fără îndoială, fecioarei noastre de jad nu prea îi cade bine să audă asta.

Mi-am păstrat zâmbetul, însă vorbele lor m-au durut. Tatăl meu spunea mereu că sunt Fecioara de Jad și că viitorul meu soț era un băiat de aur, ceea ce însemna că familiile aveau un rang și o bogăție asemănătoare. Chiar dacă nu trebuia, m-am trezit gândindu-mă la tânărul pe care îl întâlnisem cu o noapte în urmă și dacă tata l-ar fi găsit potrivit.

— Însă, a continuat Lotus cu milă, am auzit că băiatul de aur și-a pierdut puțin luciul. Nu-i așa, Floare-de-Bujor?

De câte ori spunea astfel de lucruri îi răspundeam cu aceeași monedă; trebuia să o fac și acum ca să nu par slabă. L-am îndepărtat pe străin din minte.

— Dacă soțul meu s-ar fi născut în altă perioadă, atunci ar fi devenit cărturar imperial precum tatăl său; însă nu e o cale pe care să o urmezi în vremurile noastre. Și totuși, tata spune că Ren era foarte precoce, încă din copilărie, m-am lăudat eu, încercând să par convingătoare. O să fie un soț minunat.

— Verișoara noastră ar trebui să spere la un soț puternic, i-a spus Mătură lui Lotus. Socrul ei e mort, iar băiatul Wu este doar al doilea fiu, așa că soacra ei va avea o mare putere.

Asta era o răutate mult prea mare.

— Tatăl soțului meu a murit în Dezastru, am obiectat eu. Soacra mea este o văduvă onorabilă.

Am așteptat următoarea replică a verișoarelor mele, căci păreau foarte bine informate. Oare acum că bătrânul Wu murise, familia trecea prin vremuri grele? Tatăl meu îmi oferise o zestre considerabilă, în care erau incluse câmpii, ateliere de țesut mătase, cirezi și o cantitate mai mare decât cea obișnuită de monede, mătase și alimente; însă căsătoriile unde soția are prea mulți bani nu au fost niciodată fericite. Bărbații sfârșeau de cele mai multe ori sub papuc și luați peste picior, iar soțiile erau renumite pentru metodele lor dure, limba ascuțită și gelozia

exagerată. Oare acesta era viitorul pe care mi-l pregătise tatăl meu? De ce nu puteam să mă îndrăgostesc și eu ca Liniang?

— Nu te mai lăuda cu perechea ta perfectă, a încheiat Mătură cu răutate, când tot complexul știe altceva.

Am oftat.

— Te rog, mai ia o găluște, am spus eu, împingând platoul către ea.

Mătură a privit cu coada ochiului către masa mamelor, apoi a ridicat cu bețișoarele o găluște și a băgat-o pe toată în gură. Celelalte două verișoare ale mele m-au privit cu răutate, însă nu aveam ce să fac. Brodau împreună, mâncau împreună și mă bârfeau împreună. Însă și eu aveam micile mele metode de a le răspunde, chiar dacă erau meschine. Mi se dusese vestea că fac lucruri răutăcioase, cum ar fi să-mi etalez hainele frumoase, agrafele și bijuteriile. Eram imatură, însă mă purtam răutăcios doar ca să mă protejez pe mine și sentimentele mele. Nu înțelegeam că și eu și verișoarele mele eram întemnițate precum greierii aducători de noroc în colivii din bambus lăcuite.

Am rămas tăcută până la sfârșitul micului dejun; celelalte mă ignorau cu toată convingerea de care erau în stare fetele nemăritate, iar eu credeam că sunt imună la gândurile lor rele. Însă bineînțeles că nu eram și am fost copleșită brusc de imperfecțiunile mele. Din unele puncte de vedere eram o dezamăgire mai mare decât Mătură. Mă născusem în a șaptea lună a anului, la patru ani după Dezastru, când toate cele patru săptămâni sunt rezervate Festivalului Fantomelor Flămânde; nu fusese un moment de bun augur. Eram fată, o calamitate pentru orice familie, însă mai ales pentru una ca a noastră, care avusese pierderi mari în perioada Dezastrului. Fiind fratele cel mare, lumea așteptase de la tatăl meu un fiu care să devină într-o zi capul familiei, să îndeplinească riturile în Sala Strămoșilor și să aducă ofrande rudelor moarte, pentru ca astfel norocul să continue; însă primise o singură fiică inutilă. Poate că verișoarele mele aveau dreptate, iar el mă dăduse unui bărbat neimportant drept pedeapsă.

Am privit peste masă și am văzut-o pe Mătură șoptindu-i ceva la ureche lui Lotus. Mi-au aruncat o privire, apoi și-au dus mâna la gură să-și ascundă un zâmbet afectat. Îndoielile mele au dispărut într-o clipă, iar eu le-am mulțumit în sinea mea

verișoarelor mele. Aveam un secret atât de mare, încât ar muri de gelozie și invidie dacă l-ar fi aflat.

După micul dejun ne-am mutat în Sala Lotusului înflorit, unde mama a anunțat un concurs de țiteră pentru fetele nemăritate. Când mi-a venit rândul, am stat pe podiumul înălțat în fața grupului, așa cum făcuseră și celelalte, însă cântam îngrozitor la țiteră; degetele mi se tot încurcau printre corzi în timp ce mă gândeam la tânărul pe care îl întâlnisem cu o noapte în urmă. De îndată ce am terminat, mama m-a trimis afară, sugerându-mi să fac o plimbare prin grădină.

Eliberată din camerele femeilor! Am alergat pe coridor către biblioteca tatei. Tata reprezenta în familia Chen a noua generație de cărturari imperiali de nivel *jinshi,* cel mai înalt posibil. Fusese vicecomisar al mătăsii în perioada Ming, însă după haos – și fără vreo dorință de a-l sluji pe noul împărat – venise acasă, unde se apucase de activități nobile: scria poezii, juca șah, degusta ceaiuri, ardea tămâie, iar acum producea și regiza piese de operă. Din multe puncte de vedere și el, ca mulți alții din acea perioadă, adoptase filosofia femeilor de întoarcere către interior. Nimic nu-l făcea mai fericit decât să desfășoare un papirus în timp ce se înconjura de un nor de fum de tămâie sau să soarbă ceai în timp ce juca o partidă de șah cu concubina lui preferată.

Tata era încă loialist Ming, însă era legat de regulile umanității; a refuzat să lucreze în noul guvern, dar tot a fost nevoit să își radă fruntea și să poarte coadă, în semn de supunere față de împăratul Qing. Și-a explicat capitularea astfel: „Bărbații nu sunt ca femeile. Noi ieșim în exterior, unde suntem văzuți. Trebuie să fac ce mi-au ordonat manciurienii sau risc să mă decapiteze. Dacă muream eu, cum ar fi supraviețuit familia noastră, căminul nostru, pământurile noastre și toți oamenii care lucrează pentru noi? Deja am suferit prea mult”.

Am intrat în biblioteca tatei. La ușă stătea un servitor, gata să-i îndeplinească orice comandă. Pe pereții din stânga și dreapta mea se aflau „picturi” pe marmură – bucăți de marmură care dezvăluiau peisaje ascunse cu munți acoperiți de nori pe fundalul unui cer mohorât. Încăperea, chiar și cu ferestrele deschise, amintea de cele patru bijuterii ale studiului cărturarului: hârtia, cerneala, pensula și piatra caligrafică pământie. Nouă generații de cărturari construiseră acea

bibliotecă, iar cărțile erau pretutindeni: pe masă, pe podea, pe rafturi. Tatăl meu adăugase și el propria marcă acelei colecții, adunând sute de lucrări scrise de femei în timpul dinastiei Ming și peste o mie de cărți scrise de femei după Dezastru. Spunea că în perioada asta oamenii trebuie să descopere talentul în locuri neobișnuite.

În acea dimineață, tata nu era la birou, ci stătea întins pe un pat de lemn cu somiera din ratan, privind ceața care se ridica de peste lac. Sub pat am văzut două tăvi acoperite cu cuburi mari de gheață. Nu suporta căldura și le cerea servitorilor să scoată gheața păstrată în grote adânci și să o folosească pentru a-i răci patul în care se odihnea ziua. Pe peretele de deasupra lui era atârnat un distih:

Să nu-ți pese de faimă. Fii modest.

Astfel, ceilalți te vor considera un om special.

— Floare-de-Bujor, a spus el, făcându-mi semn să mă apropii de el. Vino și stai jos.

Am traversat încăperea, apropiindu-mă de ferestre ca să pot vedea dincolo de lac și de Insula Singuratică.

Nu aveam voie să mă uit dincolo de ziduri, însă astăzi tatăl meu mi-a permis tacit această plăcere. M-am așezat pe unul dintre scaunele amplasate în fața mesei la care ședeau cei care veneau să ceară favoruri.

— Iar ai venit ca să scapi de profesoară? a întrebat el.

De-a lungul anilor, familia mea îmi găsise profesori minunați – toate femei –, dar încă de când aveam patru ani, tatăl meu mă lăsase să stau în poala lui, ca să mă învețe personal să citesc, să înțeleg și să critic. M-a învățat că viața imită arta. Mi-a spus că prin citit puteam intra în lumi diferite de a mea. Iar când ridic pensula să scriu pot să-mi exersez intelectul și imaginația. Îl consideram cel mai bun dintre profesorii mei.

— Azi nu am lecții, i-am amintit eu sfioasă.

Uitase oare că mâine va fi ziua mea? De obicei, zilele de naștere nu se serbează decât după cincizeci de ani, însă oare nu pusese în scenă piesa pentru mine, pentru că mă iubea și eram importantă pentru el?

A zâmbit cu blândețe.

— Da, da, bineînțeles, a spus el, apoi a devenit serios. Prea multă bârfa în aripa femeilor?

Am aprobat din cap.

— Atunci înseamnă că ai venit să-mi spui că ai câștigat unul din acele concursuri organizate de mama ta.

— Ah, tată.

Am oftat resemnată. Știa că nu excelam la astfel de lucruri.

— Ai crescut atât de mult, încât nici mai pot glumi cu tine. Și-a lovit coapsa cu palma și a râs. Mâine împlinești șaisprezece ani. Ai uitat de această zi specială?

Am zâmbit și eu.

— Mi-ai făcut cel mai frumos cadou.

A mișcat întrebător din cap. M-am gândit că iar glumește cu mine, așa că i-am făcut pe plac.

— Bănuiesc că ai organizat spectacolul pentru altcineva, am îndrăznit eu.

Tata îmi încurajase insolența de-a lungul anilor, însă acum nu mi-a mai dat un răspuns rapid și inteligent.

— Da, da, da, s-a mulțumit el să spună, ca și când fiecare cuvânt ar fi însemnat un răspuns cu totul nou. Bineînțeles. Asta era.

S-a sculat în picioare în capul oaselor și și-a aruncat picioarele pe o latură a patului. S-a ridicat, și-a potrivit într-o clipă hainele, croite după modelul costumului de vânătoare manciurian – pantaloni și tunică strâmtă care se încheia până la gât.

— Însă am alt cadou pentru tine. Unul care cred că-ți va plăcea chiar mai mult.

S-a dus la o lădiță din lemn de camfor, a deschis-o și a scos ceva învelit în mătase purpurie cu un model cu sălcii. Când mi-a întins obiectul am știut că era o carte. Speram să fie volumul din *Pavilionul Bujorilor* pe care marele autor Tang Xianzu îl publicase personal. Am dezlegat încet pachetul, apoi am desfășurat învelișul de mătase. Era o ediție din *Pavilionul Bujorilor* pe care încă nu o aveam, însă nu cea pe care mi-o dorisem. Totuși, am strâns-o la piept, bucurându-mă de cât de specială era. Fără ajutorul tatălui meu nu aș fi fost în stare să-mi urmez pasiunea, indiferent cât de deșteaptă aș fi fost.

— Tată, ești prea bun cu mine.

— Deschide-o, mi-a poruncit el.

Iubeam cărțile. Îmi plăcea să le simt greutatea în mâini. Îmi plăcea mirosul de cerneală și senzația pe care mi-o dădea atingerea foii de orez.

— Să nu îndoi marginile paginii ca să știi unde ai rămas, mi-a amintit tata. Să nu zgârii cu unghiile semnele scrise. Să nu umezești degetul cu limba înainte să dai pagina. Și să nu folosești niciodată cartea drept pernă.

Îmi repetase de nenumărate ori acele lucruri.

— Nu, tată, nu voi face asta, am făgăduit eu.

Privirea mi-a căzut pe rândurile de introducere ale naratorului. Cu o noapte în urmă îl auzisem pe actorul care juca rolul lui vorbind despre felul în care cele trei încarnări îi aduseseră pe Liniang și Mengmei în Pavilionul Bujorilor.

Am dus volumul la tata, am indicat pasajul și l-am întrebat:

— Tată, asta de unde vine? E ceva inventat de Tang Xianzu sau e unul dintre elementele pe care le-a împrumutat din alt poem sau din altă poveste?

Tata a zâmbit, încântat, ca de obicei, de curiozitatea mea.

— Uită-te pe al treilea raft de pe peretele acela. Găsește cartea cea mai veche și vei afla răspunsul.

Am lăsat noul meu exemplar din *Pavilionul Bujorilor* pe pat și am făcut ce îmi sugerase tatăl meu. Am adus cartea și am răsfoit-o până când am găsit sursa de inspirație a celor trei încarnări. Se părea că, în vremea dinastiei Tang, o fată se îndrăgostise de un călugăr. Au avut nevoie de trei vieți diferite ca să ajungă la momentul perfect și la dragostea perfectă. M-am gândit la asta. Oare dragostea poate fi atât de puternică încât să treacă dincolo de moarte nu o dată, ci de trei ori?

Am luat din nou *Pavilionul Bujorilor* și am întors încet paginile. Doream să îl găsesc pe Mengmei și să retrăiesc întâlnirea mea cu străinul din noaptea trecută. Am ajuns la pasajul în care își face apariția Mengmei:

> Am moștenit parfumul cărților clasice. Am săpat în zid în căutarea luminii, cu părul legat de grindă ca să nu ațipesc; mă hrănesc cu litere din perfecțiunea naturii…

— Ce citești acum? a întrebat tatăl meu.

M-a prins! Mi s-au înroșit obrajii.

— Eu… eu…

— În poveste sunt lucruri pe care o fată ca tine nu le poate înțelege. Ai putea să le discuți cu mama ta…

Am roșit și mai mult.

— Nu, nu e vorba de asta, am bâiguit eu, apoi i-am citit rândurile, care, scoase din context, păreau complet nevinovate.

— Ah, deci vrei să afli sursa de inspirație și pentru asta.

Am încuviințat din cap, iar el s-a dus la un raft, a scos o carte și a adus-o la patul pe care stăteam.

— Aici sunt povestite faptele cărturarilor faimoși. Vrei să te ajut?

— Sunt și eu în stare, tată.

— Știu că ești, a răspuns el și mi-a întins volumul.

Conștientă că tata mă privește atent, am răsfoit cartea până am ajuns la un pasaj despre Kuang Heng, un învățat atât de sărac, încât nu-și putea permite să cumpere nici măcar ulei pentru lampă. A săpat o gaură în perete, ca să împrumute lumina vecinului său.

— Peste câteva pagini, mi-a spus tata, vei găsi referirea la Sun Jing, care și-a legat părul de o grindă ca nu cumva să adoarmă în timp ce studia.

Am dat din cap cu un aer solemn, întrebându-mă dacă tânărul pe care îl întâlnisem era la fel de conștiincios precum acei cărturari din vechime.

— Dacă ai fi fost băiat, a continuat tata, ai fi fost un cărturar imperial excelent, poate cel mai bun pe care l-a avut vreodată familia noastră.

A vrut să-mi facă un compliment și l-am luat așa cum era, însă am simțit și regretul din vocea lui. Nu eram și nu voi fi vreodată băiat.

— Dacă tot ești aici, a adăugat el repede, dându-și pesemne seama de gafa, atunci ar trebui să mă ajuți.

S-a dus la masă și s-a așezat. Și-a potrivit grijuliu hainele, apoi și-a aranjat coada cât să-i cadă drept pe spate. Și-a trecut degetele peste fruntea rasă – un obicei care, la fel ca stilul vestimentar manciurian, îi amintea de alegerea pe care o făcuse pentru a-și proteja familia – apoi a deschis un sertar și a scos mai multe șiruri de arginți. A împins un astfel de șir pe masă.

— Trebuie să trimit bani la țară. Ajută-mă să-i număr.

Familia noastră avea mii de *mou*[4] plantați cu duzi. În regiunea Gudang, nu departe de aici, sate întregi se bazau pe familia noastră ca să-și câștige existența. Tatei îi păsa de toți acești oameni care plantau copacii, recoltau frunzele, hrăneau și îngrijeau viermii de mătase, scoteau firul din cocon, îl torceau și, desigur, țeseau hainele. Mi-a spus de ce era nevoie pentru întregul proces, iar eu am început să separ deoparte sumele necesare.

— Nu pari în apele tale azi, a spus tata. Ce te frământă?

Nu-i puteam povesti despre tânărul pe care îl întâlnisem sau că mă întrebam dacă să mă duc sau nu să-l văd în Pavilionul Vântului, însă dacă tata mă putea ajuta să o înțeleg pe bunica și alegerile pe care le făcuse ea, atunci poate aș ști ce să fac în noaptea asta.

— Mă gândeam la bunica Chen. A fost atât de vitează? A avut momente în care nu era sigură pe ea?

— Am vorbit deja despre povestea asta…

— Despre poveste, da, însă nu și despre bunica. Oare cum era?

Tatăl meu mă cunoștea foarte bine și, spre deosebire de majoritatea fiicelor, și eu îl cunoșteam bine pe el. De-a lungul anilor am învățat să-i citesc anumite expresii: felul în care ridica sprâncenele surprins când îl întrebam despre vreo poetă, grimasa care îi apărea pe chip când îmi punea întrebări de istorie, iar eu răspundeam incorect, felul gânditor în care își freca bărbia când îi puneam o întrebare despre *Pavilionul Bujorilor* la care nu știa să răspundă. Acum mă privea de parcă mi-ar fi cântărit valoarea din priviri.

— Manciurienii au văzut cum cade oraș după oraș, a spus el în sfârșit, însă știau că atunci când vor ajunge la Delta fluviului Yangzi vor întâmpina o rezistență loialistă puternică. Ar fi putut alege Hangzhou, unde trăim noi, însă au ales orașul Yangzhou, unde tatăl meu era ministru, ca să le dea o lecție celorlalte orașe din regiune.

Auzisem de multe ori acea introducere și mă întrebam dacă îmi va spune și ceva ce nu știam deja.

— Generalii, care până atunci își ținuseră soldații sub control strict, le-au dat oamenilor lor ordinul de a-și satisface orice

[4] Mou – unitate chineză pentru măsurarea pământului, a cărui valoare varia în funcție de regiune; media era: 1 mou = 666,5 metri pătrați (n.tr.).

dorință și de a lua toate bogățiile pe care le doreau – femei, argint, mătase, antichități și animale – ca răsplată pentru serviciul lor.

Tata s-a oprit și m-a privit la fel de întrebător ca înainte.

— Înțelegi ce vreau să spun… cu femeile?

Sincer, nu înțelegeam, însă am făcut semn că da.

— Timp de cinci zile, orașul a fost înecat în sânge, a continuat el. Focul a distrus casele, sălile, templele. Au murit mii de oameni.

— Nu ți-era frică?

— Toți erau speriați, însă mama ne învățase să fim curajoși. Și trebuia să fim curajoși din multe puncte de vedere.

M-a privit din nou, ca și când ar fi stat în cumpănă dacă să continue sau nu. Probabil nu m-a considerat suficient de demnă pentru asta, căci a luat un șir de monede și s-a întors la numărătoare. Fără să-și ia ochii de la argint, a încheiat:

— Acum știi de ce prefer să vezi doar lucruri frumoase, să citești poezii, să scrii, să citești și să asculți piese.

Însă nu-mi spusese nimic despre bunica! Și nimic care să mă ajute să mă hotărăsc ce să fac în seara asta sau să mă facă să înțeleg ce simțeam.

— Tată… am spus eu sfios.

— Da, a răspuns el, fără să ridice privirea.

— Mă gândeam la piesă și la Liniang cea bolnavă de dragoste, am izbucnit eu. Crezi că în viața reală s-ar putea întâmpla așa ceva?

— Bineînțeles. Ai auzit de Xiaoqing, nu-i așa?

Sigur că auzisem. A fost fecioara cea mai cunoscută care a murit din dragoste.

— A murit foarte tânără, am spus eu. Oare pentru că era frumoasă?

— Îți semăna din multe puncte de vedere, a răspuns tata. Era grațioasă și elegantă. Însă părinții ei, membri ai nobilimii, și-au pierdut averea. Mama ei a devenit profesoară, astfel că Xiaoqing era foarte educată. Poate prea educată.

— Cum poți să spui că cineva e prea educat? am întrebat eu, gândindu-mă cât de fericit îl făcusem pe tatăl meu tocmai datorită interesului pe care îl arătam pentru cărțile lui.

— Când era fetiță, Xiaoqing s-a dus să viziteze o călugăriță, a răspuns tata. Aici, Xiaoqing a învățat să recite Sutra Inimii pe

dinafară, fără să scape niciun cuvânt. Însă, în timp ce făcea asta, călugărița a văzut că Xiaoqing nu avea noroc. Dacă fata stătea departe de cărți, avea să trăiască până la treizeci de ani. Dacă nu…

— Însă cum a murit de dragoste?

— Când a împlinit șaisprezece ani, un bărbat din Hangzhou a luat-o să-i fie concubină și a închis-o acolo – a făcut un gest spre fereastră – pe Insula Singuratică, pentru a o apăra de soția lui geloasă. Xiaoqing era foarte singură. Singura ei alinare era să citească din *Pavilionul Bujorilor.* La fel ca tine, citea tot timpul acea poveste. A devenit obsedată de ea și s-a îmbolnăvit de alean. Slăbea văzând cu ochii și scria poezii în care se compara cu Liniang.

Vocea lui devenise mai blândă, iar obrajii i s-au înroșit.

— Avea doar șaptesprezece ani când a murit.

Eu și verișoarele mele vorbeam uneori despre Xiaoqing. Inventam explicații pentru ceea ce credeam noi că înseamnă „să te naști ca să le aduci plăcere bărbaților”. Însă, în timp ce îl ascultam pe tata vorbind, am văzut că, într-un fel, fragilitatea și slăbiciunea lui Xiaoqing îl emoționau și îl fascinau. Nu era singurul bărbat captivat de viața și moartea ei. Mulți îi dedicaseră poezii și peste douăzeci compuseseră piese de teatru despre ea. Acum îmi dădeam seama că Xiaoqing și felul în care murise aveau ceva foarte atractiv și fascinant pentru bărbați. Oare și străinul meu simțea același lucru?

— Mă gândesc de multe ori la Xiaoqing în perioada ei de sfârșit, a adăugat tata pe un ton visător. Bea doar o ceșcuță de suc de pere pe zi. Îți dai seama?

Începeam să mă simt stânjenită. Era tatăl meu și nu îmi plăcea să mă gândesc că ar putea avea sentimente și senzații asemănătoare celor pe care le avusesem eu cu o noapte în urmă; mereu îmi spusese că el și mama erau distanți unul cu altul, iar concubinele nu-i aduceau o fericire prea mare.

— Exact ca Liniang, Xiaoqing dorea să lase în urmă un portret de-al ei, a continuat tata, nebăgând în seamă stânjeneala mea. Artistul a avut nevoie de trei încercări ca să-l facă așa cum trebuie. Se simțea din ce în ce mai rău, însă niciodată nu și-a uitat datoria de a fi frumoasă. În fiecare dimineață își pieptăna părul și se îmbrăca în cele mai frumoase mătăsuri pe care le avea. A murit în picioare, arătând atât de bine, încât cei care

veniseră să o vadă crezuseră că încă era vie. Apoi, soția cea îngrozitoare a proprietarului a ars poeziile lui Xiaoqing și toate portretele ei, cu excepția unuia singur.

Tata privea lung pe fereastră către Insula Singuratică; ochii săi sticloși erau plini de… compasiune? dorință? dor?

— Nu s-a pierdut totul, tată, am spus eu, în liniștea grea care se lăsase. Înainte să moară, Xiaoqing a învelit câteva bijuterii în hârtie și i le-a dat fiicei servitoarei ei. Când fata a deschis pachetul, a găsit unsprezece poezii pe acele foi abandonate.

— Floare-de-Bujor, vrei să reciți una pentru mine?

Tatăl meu nu m-a ajutat să înțeleg ce simțeam, însă m-a lăsat să întrevăd ceva din sentimentele romantice pe care probabil le încerca și străinul meu în timp ce mă aștepta pe mine. Am tras aer în piept și am început să recit.

„Nu se mai aude sunetul ploii reci lovindu-se de fereastra mohorâtă…”

— Te rog să taci! s-a răstit mama.

Nu venea niciodată aici, iar apariția ei era neașteptată și neliniștitoare. De cât timp asculta? Apoi i s-a adresat tatălui meu.

— Îi vorbești fiicei noastre despre Xiaoqing, însă știi foarte bine că nu a fost singura care a murit citind *Pavilionul Bujorilor.*

— Poveștile ne spun cum trebuie să trăim, a răspuns tatăl meu, ascunzându-și surprinderea pe care cu siguranță o simțise la apariția mamei și auzindu-i a tonul acuzator.

— Povestea lui Xiaoqing are vreo morală pentru fiica noastră? a întrebat mama. Floare-de-Bujor s-a născut într-una dintre cele mai bune familii din Hangzhou. Cealaltă fată nu a fost decât o iapă slabă, vândută și cumpărată ca pe un obiect. O fată e pură. Cealaltă era…

— Știu foarte bine ce meserie avea Xiaoqing, a întrerupt-o tata. Nu e nevoie să-mi aduci aminte. Însă când îi vorbesc fiicei noastre despre Xiaoqing, mă gândesc mai mult la lecțiile pe care le poate învăța din povestea care a inspirat-o. Sper că nu vezi niciun rău în asta.

— Niciun rău? Vrei să spui că soarta fiicei noastre va fi precum cea a lui Du Liniang?

I-am aruncat o privire servitorului care stătea lângă ușă. Oare cât timp va dura până să dea raportul – probabil în glumă – altui servitor, iar veștile să se răspândească în tot complexul?

— Da, Floare-de-Bujor poate învăța câte ceva de la ea, a răspuns tata. Liniang e cinstită, inima ei e bună și pură, are vederi largi, iar voința ei neclintită.

— *Poftim!* a răspuns mama. Fata aceea a fost încăpățânată în dragoste! Oare câte fete mai trebuie să moară din pricina acestei povești până vei începe să-i vezi pericolul?

Eu și verișoarele mele povesteam despre aceste nefericite noaptea în șoaptă, când credeam că nu ne aude nimeni. Vorbeam de Yu Niang, care s-a îndrăgostit la treisprezece ani și a murit la șaptesprezece, cu textul lângă ea. Marele Tang Xianzu, cu inima frântă la auzul veștii, a scris poezii în care o proslăvea. Însă curând au urmat multe alte fete, care citeau povestea, se îmbolnăveau de dragoste și se vestejeau precum Liniang, apoi mureau sperând că dragostea lor adevărată le va găsi și le va readuce la viață.

— Fiica noastră este o pasăre phoenix, a spus tata. O văd măritată cu un dragon, nu cu o cioară.

Răspunsul lui nu a mulțumit-o pe mama. Când era fericită, putea preschimba cristalele de gheață în flori. Când era tristă sau furioasă – ca acum – putea preschimba norii negri în roiuri de insecte mușcătoare.

— O fiică prea educată este o fiică moartă, a tunat mama. Talentul nu este un dar pe care ar trebui să i-l dorim Florii-de-Bujor. Unde crezi că vor duce toate aceste lecturi? La fericirea nupțială sau la dezamăgire, vestejire și moarte?

— Ți-am mai spus că Floare-de-Bujor nu va muri din pricina unor cuvinte.

Mama și tata păreau să fi uitat că în cameră mă aflam și eu, iar eu nu am făcut vreo mișcare de teamă că mă vor observa. Nu mai departe de ieri îi auzisem certându-se pentru acest subiect. Rar îmi vedeam părinții împreună, iar asta se întâmpla doar la festivaluri sau ritualuri religioase în sala strămoșilor, unde fiecare cuvânt sau gest erau hotărâte dinainte. Acum mă întrebam dacă fuseseră tot timpul așa.

— Și cum va învăța să fie o soție și o mamă bună dacă vine mereu aici? a întrebat mama.

— De ce să nu învețe? a spus și tata, fără vreo urmă de grijă în voce.

Spre marea mea surprindere și spre dezgustul mamei mele, a parafrazat cuvintele prefectului Du despre fiica sa:

— O tânără doamnă trebuie să cunoască bine literele, astfel încât, atunci când se mărită, să poată purta o conversație cu soțul ei. Iar rolul Florii-de-Bujor este acela de a fi un paznic moral, nu-i așa? Ar trebui să fii fericită că nu prea-i pasă de rochii frumoase, agrafe noi sau să-și sulemenească fața. Chiar dacă e frumoasă, trebuie să-i aducem aminte că nu chipul o face specială. Frumusețea ei oglindește virtuțile și talentele pe care le păstrează în suflet. Într-o zi îi va oferi soțului ei alinare și confort citindu-i; însă, în definitiv, noi ne instruim fiica pentru a deveni o mamă bună – nici mai mult, nici mai puțin. Rolul ei este să-și învețe fiicele să scrie poezii și să-și perfecționeze talentele feminine. În primul rând, îl va ajuta pe nepotul nostru la studii până când va fi suficient de mare să părăsească aripa femeilor. Iar când el își va termina studiile, ea va fi acoperită de glorie și onoare. Doar atunci va străluci. Doar atunci va fi recunoscută.

Mama nu putea să-l contrazică aici, astfel că a fost nevoită să cedeze.

— Bine, însă atât timp cât cititul nu o va face să întreacă vreo limită. Nu cred că vrei să devină neascultătoare. Iar dacă vrei să-i spui povești fiicei noastre, nu poți să-i vorbești despre zei și zeițe?

Când tata a refuzat, privirea mamei s-a oprit asupra mea.

— Cât o mai ții aici? l-a întrebat ea pe tata.

— Încă puțin.

Apoi, mama a dispărut la fel de tăcut precum venise. Cred că tata ieșise câștigător. Nu părea deloc afectat; a notat ceva în registru, apoi a lăsat jos pensula de caligrafie, s-a ridicat și s-a îndreptat către fereastră să privească spre Insula Singuratică.

A intrat un servitor care a făcut o plecăciune în fața tatei și i-a întins o scrisoare pecetluită cu un însemn oficial. Tata a pipăit-o gânditor, ca și când ar fi știut deja ce se afla înăuntru. Pentru că nu părea dornic să o deschidă în prezența mea, m-am ridicat, i-am mulțumit din nou pentru ediția din *Pavilionul Bujorilor* pe care mi-o oferise și am ieșit din bibliotecă.

Dorință

Altă noapte încărcată și călduroasă. În aripa femeilor ne-am bucurat de un banchet care a inclus boabe uscate la soare și fierte împreună cu coji de mandarină și cu crabi roșii, de mărimea ouălor de găină, care se pescuiau în apele locale doar în perioada aceasta a anului. În farfuriile femeilor măritate se adăugau ingrediente speciale, care să le ajute să rămână însărcinate, iar alte preparate erau scoase din mâncarea celor care așteptau copii: bunăoară, carnea de iepure, căci se știe că poate face ca pruncul să aibă buză despicată, dar și carnea de miel, căci poate face ca bebelușul să se nască bolnav. Însă nu mi-era foame. Mintea mea era deja la Pavilionul Vântului.

Când talgerele și tobele ne-au chemat iar în grădină, eu am rămas în urmă, încercând pe cât puteam să fiu grațioasă și să fac conversație cu mătușile, concubinele și soțiile oaspeților tatălui meu. Am ieșit din aripa noastră alături de ultimul grup. Rămăseseră libere doar pernele din marginea exterioară a zonei femeilor. M-am așezat pe una dintre ele și am privit în jur să mă asigur că făcusem alegerea corectă. Da, mama, în calitate de gazdă, stătea în mijlocul grupului. În noaptea asta, toate fetele nemăritate, cu excepția mea, stăteau împreună. Tan Ze – cu voia ei sau la insistențele mamei – fusese trimisă în zona fetelor de vârsta ei.

Tata alesese din nou punctele cele mai importante și pentru reprezentația din seara aceasta, care a început la trei ani după moartea lui Du Liniang, cu învățatul Liu Mengmei, obosit după lunga sa călătorie ca să-și dea examenele imperiale. Fostul profesor al lui Liniang îi oferi lui Mengmei adăpost la altarul ei de lângă prun. Îndată ce a început următoarea arie muzicală, mi-am dat seama că suntem cu Liniang în Lumea Cealaltă, pentru Judecata Infernală. Pentru că în seara asta nu-i mai puteam vedea pe actori, am fost nevoită să mi-l imaginez pe judecător, cu o înfățișare de temut, vorbind despre reîncarnare și despre felul în care sufletul se răspândește precum scânteile din artificii. Acesta este trimis către una dintre cele 48.000 de sorți de pe tărâmul dorinței, al formei sau al celor fără formă sau către unul dintre cele 242 de niveluri ale Iadului. Liniang l-a rugat pe judecător, spunându-i că se făcuse o greșeală

îngrozitoare, că ea era prea tânără să se afle acolo, că nu apucase nici să se mărite, nici să bea vin, ci se îmbolnăvise de dor și își pierduse viața.

— „Și când a murit vreodată cineva de la un vis?”

Vocea judecătorului mă sfâșia; îi cerea o explicație Spiritului Florilor, care îi provocase lui Liniang dorul de dragoste și moartea. Apoi, după ce a verificat Registrul Căsătoriilor, a hotărât că, într-adevăr, Liniang îi era sortită lui Mengmei și – pentru că tableta ei strămoșească nu fusese pictată – i-a dat permisiunea să umble prin lume sub înfățișarea unei fantome, ca să-și caute soțul cu care fusese ursită să se mărite. După aceea, i-a cerut Spiritului Florilor să împiedice trupul fizic al lui Liniang să putrezească. Ca fantomă, Liniang s-a întors pe tărâmul oamenilor să locuiască lângă mormântul ei de sub prun. Când Sora Piatră, bătrâna călugăriță care trebuia să aibă grijă de mormânt, a adus ofrande pe un altar de sub copac, Liniang i-a fost atât de recunoscătoare, încât a răspândit flori de prun în care și-a pus gândurile iubitoare.

În timp ce se odihnea la altar, Mengmei devenea tot mai neliniștit și a plecat să se plimbe prin grădini. Din întâmplare – însă cu voia sorții – a găsit cutia în care se afla autoportretul făcut sul al lui Liniang. A crezut întâi că găsise portretul zeiței Guanyin. A dus pergamentul în cameră și a ars tămâie în fața lui. Și-a desfătat privirea cu părul moale al lui Guanyin, cu gura ei mică, asemenea unui boboc de trandafir și cu felul în care dorul de dragoste părea întipărit pe fruntea ei; însă cu cât se uita mai atent, cu atât rămânea mai convins că femeia din desen nu putea fi zeița. Guanyin ar fi trebuit să plutească, însă de sub veșmântul femeii ieșeau piciorușele delicate. Apoi a văzut poezia care fusese scrisă pe mătase și și-a dat seama că acela era autoportretul pictat de o fată muritoare.

Citind versurile, s-a recunoscut în personajul Liu, salcia; de asemenea, fata din desen avea în mână o rămurică de prun, ca și când l-ar îmbrățișa pe Mengmei – Visul Prunului. La rândul său, a scris o poezie de răspuns, apoi a strigat-o și i-a cerut să iasă din desen ca să fie cu el.

Așteptarea tăcută s-a așternut în rândul femeilor de pe partea noastră de paravan, în clipa în care silueta întunecată și fantomatică a lui Liniang a ieșit din mormântul din grădină ca să-l ispitească, să-l vrăjească și să-l seducă pe învățatul ei.

Am așteptat până când a început să bată ușor în fereastra lui Mengmei, iar el a început să-i pună întrebări ca să afle cine e; în clipa următoare m-am ridicat și am plecat rapid. Sentimentele mele le oglindeau pe cele ale lui Liniang, care plutea în jurul învățatului, chemându-l și jucându-se cu el.

— „Sunt un boboc pe care tu l-ai făcut să înflorească în întunericul nopții”, cânta Liniang. „Îți ofer fără ezitare acest trup, o mie de monede de aur”.

Eu eram femeie nemăritată, însă i-am înțeles dorința. Mengmei i-a acceptat oferta. A întrebat-o de mai multe ori pe Liniang cum o cheamă, însă ea a refuzat să răspundă. Pentru ea era mai simplu să-și ofere trupul decât să-și dezvăluie adevărata identitate.

Am încetinit când m-am apropiat de podul în zigzag care ducea la Pavilionul Vântului. Mi-am imaginat picioarele mici, ascunse sub veșmântul diafan – înflorind odată cu fiecare pas. Am netezit mătasea, m-am jucat cu degetele în păr să fiu sigură că toate agrafele erau la locul lor, apoi, preț de câteva clipe, mi-am dus mâna la inimă, încercând să-i liniștesc bătăile disperate și nerăbdătoare. Nu trebuia să uit cine eram: unica fiică a unei familii care, timp de nouă generații, dăduse cărturari imperiali dintre cei mai de vază. Eram logodită. Aveam picioare legate. Dacă se întâmpla ceva nepotrivit, nu puteam să alerg așa cum ar fi făcut o fată cu picior mare; și nici nu puteam zbura pe un nor cum ar fi putut face Liniang. Dacă mă prindeau, logodna mea era ruptă. Cel mai rău lucru pe care îl putea face o fată era să aducă rușine și dezonoare asupra familiei ei printr-o astfel de faptă, însă eram prostuță, iar mintea mea întunecată de dorință.

Mi-am apăsat degetele cu putere pe ochi și m-am gândit la mama. Dacă îmi rămăsese măcar un dram de rațiune, atunci aș fi văzut cât ar fi fost de dezamăgită de mine. Dacă aveam puțin bun-simț, aș fi știut cât de mare ar fi furia ei. Însă îmi aduceam aminte de demnitatea ei, de frumusețea și statutul ei. Acestea erau casa mea, grădina mea, pavilionul meu, noaptea mea, luna mea, viața mea.

Am pășit pe podul în zigzag și am intrat în Pavilionul Vânturilor, unde mă aștepta. La început nu am schimbat o vorbă. Poate rămăsese surprins că venisem; până la urmă nu spunea prea multe despre persoana mea. Probabil îi era la fel de teamă ca și mie să nu fim prinși. Sau poate îmi respira întreaga

ființă, așa cum și eu îl lăsam pe el să îmi umple plămânii, ochii, inima.

El a vorbit primul.

— Portretul nu o reprezintă pur și simplu pe Liniang, a spus el, apelând la formalitate ca la o modalitate de a ne apăra pe amândoi de o greșeală teribilă. De fapt, reprezintă cheia către destinul lui Mengmei alături de ea; rămurica de prun din mâna ei, cuvintele de invitație adresate cuiva pe nume Salcie din poezia ei. În acea bucată delicată de mătase el o vede pe viitoarea lui soție.

Acelea nu erau nici pe departe cuvintele romantice după care tânjisem, însă eram fată, așa că m-am lăsat condusă.

— Iubesc florile de prun, am răspuns eu. Apar tot timpul. Ai rămas să vezi scena în care Liniang împrăștie petale pe altarul de sub prun?

A încuviințat din cap, iar eu am continuat.

— Oare florile împrăștiate de fantoma lui Liniang sunt diferite de cele aduse aici de vânt?

Nu mi-a răspuns la întrebare.

— Să privim luna împreună, a propus el, cu o voce groasă.

Am lăsat curajul lui Liniang să-mi pătrundă în suflet și am făcut câțiva pași mărunți prin pavilion Până când am ajuns lângă el. Mâine avea să fie adevăratul pătrar, astfel că luna din noaptea aceea părea doar o mică felie argintie care atârna pe cer aproape de pământ. Dinspre lac a venit o adiere care mi-a răcorit chipul fierbinte. Câteva fire de păr îmi mângâiau pielea și îmi dădeau fiori pe șira spinării.

— Ți-e frig? a întrebat el, venind în spatele meu și așezându-și mâinile pe umerii mei.

Aș fi vrut să mă întorc și să-l privesc în ochi și...? Liniang își sedusese iubitul, însă eu nu știam ce să fac.

Și-a luat mâinile de pe mine, iar eu m-am simțit ușor dezorientată. Singurul lucru care mă împiedica să fug sau să leșin era căldura pe care o emana trupul lui, foarte aproape de al meu. Și nu m-am mișcat.

Din depărtare se auzea piesa. Mengmei și Liniang au continuat să se întâlnească. El o întreba întotdeauna care îi e numele; ea refuza mereu să i-l dezvăluie. Întreba tot timpul: „De ce pașii tăi nu se aud niciodată?”. Iar Liniang recunoștea mereu că, într-adevăr, nu lăsa urme pe nisip. În sfârșit, într-o noapte,

biata fantomă și-a făcut apariția, tremurând și plină de teamă, pentru că dorea să-i spună cine și ce era.

În Pavilionul Vântului, doi oameni stăteau împietriți, prea speriați să se miște, să vorbească sau să fugă. Simțeam respirația tânărului în ceafă.

Din grădină, Mengmei își cânta întrebarea: „Ești logodită?”

Chiar înainte să aud răspunsul lui Liniang, am deslușit o șoaptă în ureche.

— Ești logodită?

— Sunt logodită încă de când eram mică.

Abia mi-am recunoscut vocea, pentru că tot ce auzeam era sângele care îmi zvâcnea în urechi.

A oftat în spatele meu.

— Și mie mi-a fost aleasă o soție.

— Atunci n-ar trebui să ne întâlnim.

— Aș putea să-ți spun noapte bună, a răspuns el. Asta vrei?

De pe scenă o auzeam pe Liniang mărturisindu-i iubitului ei grija că acum că făcuseră „nori și ploaie” împreună el o va dori doar ca pe o concubină, nu ca soție. Auzind asta, am început să fierb de indignare. Nu eram singura care făcea ceva rău aici. M-am întors către el.

— La asta trebuie să se aștepte soția ta în căsătorie? Că te vei întâlni cu femei stranie?

A zâmbit nevinovat, însă mă gândeam la felul în care se strecurase prin grădina noastră când ar fi trebuit să urmărească piesa împreună cu tata, cu unchii mei, cu comisarul Tan și cu ceilalți bărbați.

— Chiar dacă femeile și bărbații sunt diferiți, în dragoste și dorință sunt identici, a citat el zicala populară, apoi a adăugat: Sper să nu am o tovarășă doar în casă, ci și în dormitor.

— Deci cauți concubine chiar înainte să te însori, am răspuns eu cu sarcasm.

Cum întotdeauna căsniciile erau aranjate, iar mireasa și mirele nu aveau vreun cuvânt de spus în privința alegerii, concubinele erau spaima oricărei neveste. Soții se îndrăgosteau de concubine. Erau împreună din propria lor voință, nu aveau responsabilități și se simțeau bine unul în compania celuilalt, în timp ce căsniciile erau doar o chestiune de datorie și un mod de a procrea copii care, cu timpul, vor îndeplini ritualurile din sala strămoșilor.

— Dacă tu ai fi soția mea, a spus el, n-aș mai avea nevoie niciodată de concubine.

Am lăsat privirea în jos, cuprinsă de o bucurie ciudată.

Unii ar putea spune că e mult prea ridicol sau că nu s-ar putea întâmpla așa ceva. Sau că totul se petrecea în imaginația mea, o imaginație febrilă care nu putea duce decât la scrierile mele obsesive și la nimic bun. Sau unii ar putea spune că, chiar dacă totul s-a petrecut exact așa cum povestit, meritam un sfârșit deloc fericit și mai rău ca moartea, ceea ce, de fapt, am și primit. Însă în clipa aceea eram fericită.

— Cred că am fost sortiți să ne întâlnim, a spus el. Nu știam că vei fi aici noaptea trecută, însă ai fost. Nu ne putem opune sorții. Trebuie să acceptăm că soarta ne-a oferit o ocazie specială.

Am roșit puternic și mi-am întors privirea.

În tot acest timp, din grădină se auzea piesa. În ciuda faptului că eram distrasă de ceea ce mi se întâmpla cu acel străin, o parte din mine asculta încă povestea. Acum, în sfârșit, o auzeam pe Liniang recunoscând cine era: o imagine spectrală prinsă între viață și lumea de dincolo. Strigătele de spaimă ale lui Mengmei s-au auzit până în Pavilionul Vântului. Am tremurat din nou.

Tânărul meu și-a dres glasul.

— Cred că știi foarte bine piesa.

— Sunt doar o fată, iar gândurile mele nu au importanță, am răspuns eu, încercând să fiu modestă, ceea ce era prostesc dată fiind situația în care ne aflam.

M-a privit întrebător.

— Ești frumoasă, iar asta mă încântă, a spus el. Însă aș vrea să știu ce se află aici – fără să mă atingă, a întind mâna și a indicat cu vârful degetului un loc deasupra inimii, punctul central al conștiinței.

Locul de pe piept unde aproape mă atinsese ardea. Amândoi eram îndrăzneți și nesăbuiți, însă dacă vorbele seducătoare ale lui Liniang și acțiunile la fel de sugestive ale cărturarului ei au dus în final la împlinirea dragostei, eu eram o fată în carne și oase, care nu se putea da cu atâta ușurință fără să plătească un preț imens.

În grădină, Mengmei și-a depășit teama de fantomă, și-a declarat dragostea și a acceptat să se căsătorească cu Liniang.

A pictat un punct pe tableta strămoșească a lui Liniang, ceva ce tatăl ei, prea absorbit de vestea promovării, uitase să facă. Mengmei a deschis mormântul și a scos piatra funerară de jad care fusese băgată în gura lui Liniang. Iar trupul ei a început să respire din nou aerul celor vii.

— Trebuie să plec, am spus eu.

— Ne vedem și mâine?

— Nu pot, am răspuns eu. Își vor da seama de absența mea.

Mi se părea un miracol că nimeni nu venise să mă caute nici acum, nici cu o noapte în urmă. Cum să mai risc încă o dată?

— Mâine, însă nu aici, a continuat el, ca și când nu tocmai l-aș fi refuzat. Mai e și alt loc? Poate unul mai departe de grădină?

— Pavilionul pentru Privit Luna e lângă țărm.

Știam unde se afla, însă nu fusesem niciodată acolo. Nu mi se permitea să merg acolo nici măcar cu tata.

— E cel mai îndepărtat de săli și de grădină.

— Atunci te aștept acolo.

Mi-aș fi dorit să mă atingă, însă mi-era teamă.

— Vei veni la mine, a spus el.

Am avut nevoie de o mare voință ca să plec de acolo și să mă întorc la spectacol. Știam prea bine că mă privea în timp ce traversam podul în zigzag.

— Nicio fată – nici măcar răsfățata Tan Ze – nu-și putea întâlni astfel nici măcar soțul, darămite un bărbat complet străin, din propria ei voință, la propria ei alegere, fără să fie urmărită și condamnată. Fusesem prea prinsă de povestea lui Liniang, însă ea nu era o fată reală care ar suferi consecințele.

Boală de primăvară vara

Toate fetele se gândesc la nunta lor. Ne îngrijorăm că soții noștri vor fi reci, răi, indiferenți sau că ne vor neglija, însă cele mai multe dintre noi ne imaginăm ceva minunat și distractiv. Cum să nu ne creăm propria fantezie când realitatea e atât de dură? Așa că, pe întuneric, în timp ce privighetorile cântau, mi-am imaginat nunta mea, pe soțul meu care mă aștepta în casa lui și totul până la clipa în care ne vom fi unit; numai că, în locul unui bărbat fără chip, mi l-am imaginat pe străinul cel frumos.

Am visat darurile de nuntă pentru mireasă. Mi-am imaginat strălucirea și greutatea agrafelor de păr, a cerceilor, inelelor, brățărilor și bijuteriilor. M-am gândit la mătăsurile de Suzhou, care le-ar eclipsa chiar și pe cele țesute în atelierele tatei. Am visat până și ultimul porc care va face parte din turma pe care tata o va primi în schimbul meu. Mi-am imaginat felul în care tata sacrifica porcul, iar eu împachetam capul și coada ca să le trimit înapoi familiei Wu în semn de respect. Mă gândeam la darurile pe care tata le va trimite împreună cu carnea de porc: fire de pelin să îndepărteze influențele rele înainte de sosirea mea, rodii ca simbol al fertilității mele, jojoba, pentru că acel cuvânt părea să ajute să faci copii repede; și cele șapte spice, pentru că semnul chinezesc pentru grăunte se scria și se pronunța identic cu acela pentru odraslă.

Visam cum arăta palanchinul care venea să mă ia. Mă gândeam cum va fi când îmi voi cunoaște soacra și la momentul în care îmi va da cartea secretă a nunții care mă învăța ce să fac când venea vremea pentru „nori și ploaie”. Îmi imaginam prima mea noapte în pat cu străinul meu. Vedeam anii noștri împreună lipsiți de griji legate de bani sau funcții. Ne bucuram de zi, de noapte, de un zâmbet, un cuvânt, un sărut, o privire. Toate erau gânduri minunate. Toate erau vise zadarnice.

În dimineața următoare – ziua mea și festivalul din ziua de Șapte Dublu – pofta de mâncare îmi pierise. Eram prea copleșită de amintirea respirației tânărului pe obrazul meu și de șoaptele sale. Atunci mi-am dat seama, fericită, că eram bolnavă de dragoste.

În ziua aceea doream să fac doar ce voiam eu, din clipa în care mă trezeam și până îl întâlneam pe el în Pavilionul pentru Privit Luna. Am lăsat-o pe Salcie să îmi dezlege legăturile, privind-o cum îmi ține călcâiul drept în palmă, iar degetele ei desfac pânza din jurul piciorului meu într-o mișcare hipnotică. Mi-a lăsat picioarele să se înmoaie în apă cu frunze de grepfrut, ca să-mi fie carnea moale și ușor de legat, apoi mi-a curățat pielea. A folosit pudră din rădăcină de cătină ca să netezească zonele aspre, mi-a presărat alaun între degete să prevină infecția, iar la sfârșit a folosit o pudră parfumată.

Picioarele mele legate erau extraordinar de frumoase – trăsătura mea cea mai remarcabilă, iar eu mă mândream foarte mult cu ele. De obicei eram foarte atentă la toate gesturile lui

Salcie, ca să mă asigur că șanțul cel mai adânc era complet curățat, bătăturile îndepărtate și fragmentele de os rupt care ieșeau prin piele îndreptate; unghiile să fie tăiate cât mai scurt. De data asta mi-am lăsat pielea în seama căldurii apei și răcorii aerului. Picioarele erau cel mai mare mister și dar al unei femei. Dacă printr-un miracol m-aș căsători cu străinul meu, aș avea grijă de ele în secret, le-aș pudra să miroase cât mai frumos, apoi le-aș lega iar strâns, să pară cât mai mici și mai delicate.

Salcie mi-a adus o tavă cu mai multe perechi de papuci. Le-am privit gânditoare. Oare ce pereche ar prefera el? Pe cei de mătase purpurii, brodați cu fluturi, sau pe cei vernil cu libelule mici?

M-am uitat la cei de mătase și m-am întrebat dacă lui i-ar plăcea. Salcie m-a îmbrăcat, m-a pieptănat, mi-a spălat fața și mi-a machiat obrajii cu pudră și ruj.

Eram pierdută fără speranță în gânduri de dragoste, însă nu uitasem că trebuie să le aduc ofrande strămoșilor mei în ziua de Șapte Dublu. Nu eram prima din familie care să meargă în Sala Strămoșilor în acea dimineață. Toți ne dorim bogăție, recolte și odrasle bune, astfel că deja fuseseră aduse ofrande de alimente, pentru a încuraja daruri reciproce de fertilitate din partea strămoșilor. Am văzut rădăcini întregi de taro – simbol al fertilității – și am știut că mătușile mele și concubinele fuseseră aici să le ceară strămoșilor să dea un fiu liniei noastre. Concubinele bunicului meu lăsaseră grămăjoare de moșmon proaspăt și lichee. Aveau tendința să fie foarte extravagante, știind că în viața de apoi își vor menține statutul de proprietate a bunicului meu și sperând că bunica îi șoptește lucruri bune despre ele. Unchii mei aduseseră orez să asigure pacea și bunăstarea, iar tatăl meu oferise un platou cald de carne pentru mai multă bogăție și o recoltă bună de viermi de mătase. De asemenea, fuseseră aduse boluri și bețișoare pentru strămoși, pentru a putea mânca ușor și elegant.

Eram în drum spre Pavilionul de Primăvară să iau micul dejun când am auzit-o pe mama strigându-mă. M-am îndreptat către sala pentru fetițe, de unde îi auzisem vocea. Când am intrat, am fost copleșită de parfumul unic al unei fierturi speciale de tămâie, sâmburi de caisă și dude albe, pe care bătrâna mea doică îl folosea pentru toate fetele Chen în timpul legării picioarelor. Am văzut-o pe a Doua Mătușă ținând-o pe Orhidee,

fiica ei mai mică, pe genunchi, pe mama îngenuncheată în fața lor și pe toate fetițele din încăpere – niciuna nu depășea vârsta de șapte ani – grupate în jurul lor.

— Floare-de-Bujor, a spus mama când m-a văzut, vino aici, am nevoie de ajutorul tău.

O auzisem pe mama plângându-se că legatul picioarelor lui Orhidee mergea prea încet și că a Doua Mătușă era mult prea moale pentru treaba asta. Mama ținea ușor în mână unul dintre picioarele fetei. Toate oasele necesare îi fuseseră rupte, însă nu i se dăduse o formă mai bună. Mi se părea că văd trupul unei caracatițe plin de bețișoare mici și rupte. Cu alte cuvinte, un haos urât de carne violet-gălbuie.

— Știi că bărbații din casa asta sunt slabi, o certa mama pe a Doua Mătușă. Au demisionat din slujbele lor și s-au întors acasă după Dezastru. Refuză să lucreze pentru noul împărat, așa că, în realitate, nu au putere. Au fost obligați să-și radă fruntea. Nu mai călăresc, preferând confortul palanchinelor. În locul bătăliilor, vânătorii și polemicilor, colecționează porțelan fragil și picturi pe mătase. S-au retras și au devenit mai… feminini. A făcut o pauză, apoi a continuat brusc. Și pentru că așa stă treaba, noi trebuie să fim mai femei ca niciodată.

Și atunci a scuturat piciorul lui Orhidee. Fetița scâncea, iar obrajii celei de-a Doua Mătuși erau plini de lacrimi. Mama le-a ignorat.

— Trebuie să respectăm cele Patru Virtuți și cele Trei Supuneri. Nu uita, când ești fiică, trebuie să i te supui tatălui tău; când ești soție, trebuie să i te supui bărbatului tău; când ești văduvă, trebuie să i te supui fiului tău. Soțul tău este Raiul, a continuat ea, citând din *Cartea clasică a datoriei filiale pentru fete.* Știi că ceea ce spun e adevărat.

A Doua Mătușă nu a spus nimic, însă aceste cuvinte m-au speriat. Pentru că eram fata cea mai mare din casă, îmi aminteam prea bine de momentul în care tuturor verișoarelor mele li se legaseră picioarele. Mătușile mele erau prea miloase, iar mama trebuia să lege din nou piciorul ea însăși, făcându-le și pe fată și pe mama ei să plângă de durere și tristețe.

— Acestea sunt vremuri grele, le-a spus mama cu asprime celor două plângăcioase. Picioarele legate ne ajută să fim mai fine, mai plăpânde și mai mici. A făcut din nou o pauză, apoi a adăugat pe un ton mai blând, însă la fel de ferm: îți arăt cum se

face. Trebuie să-i faci asta fiicei tale și peste patru zile. O dată la patru zile, din ce în ce mai strâns. Dă-i fiicei tale darul dragostei tale de mamă. Înțelegi?

Lacrimile celei de-a Doua Mătuși se scurgeau de pe obrajii ei în părul fiicei sale. Toate femeile din încăpere știam că peste patru zile a Doua Mătușă va fi la fel de slabă, iar scena se va repeta.

Mama s-a întors către mine.

— Vino și stai lângă mine. De îndată ce am ajuns lângă ea, mi-a aruncat un zâmbet matern minunat. Aceasta este ultima pereche de picioare legate din casa noastră înainte de căsătoria ta. Aș vrea să mergi la casa soțului tău știind cum să-i legi picioarele fiicei tale într-o bună zi.

Celelalte fetițe mă priveau admirativ, sperând că și mama lor va face asta pentru ele.

— Din păcate, a spus mama, întâi trebuie să reparăm ce s-a stricat aici. Apoi a iertat-o cu blândețe pe a Doua Mătușă, adăugând: Toate mamele sunt lașe când vine vorba de treaba asta. Au fost momente când și eu am fost slabă ca tine. E tentant să nu înfășori legăturile suficient de strâns. Dar știi ce se întâmplă? Copilul merge, iar oasele încep să se miște în interiorul legăturii. Nu vezi, Mătușă a Doua, că, chiar dacă tu crezi că îi faci fiicei tale o favoare, nu faci altceva decât să-i prelungești chinul și să-i sporești durerea? Nu uita că un chip mai puțin frumos e opera Cerului, însă picioarele legate rău sunt un semn de lene, nu doar al mamei, ci și al fiicei. Ce fel de mesaj trimite asta viitoarelor femei? Fetele trebuie să fie delicate ca florile. E important să pășească elegant, să se miște grațios și să fie respectuoase. Astfel, fetele devin bijuterii prețioase.

Vocea mamei s-a asprit din nou în timp ce îmi vorbea.

— Trebuie să fim puternice și să corectăm greșelile când apar. Acum ia glezna verișoarei tale în mâna stângă.

Am făcut ce mi-a cerut.

Mama și-a pus mâna pe a mea și a strâns.

— Trebuie să ții foarte strâns, pentru că... A privit-o pe Orhidee și s-a hotărât să nu termine propoziția. Floare-de-Bujor, a continuat ea, noi nu spălăm rufe, însă ai văzut-o cu siguranță pe Salcie sau pe altă servitoare spălându-ți hainele.

Am făcut semn că da.

— Foarte bine. Atunci știi că după ce le clătesc, le storc cât mai bine ca să scoată toată apa rămasă în ele. O să facem și noi ceva asemănător. Te rog să faci exact ca mine.

Caracterul scris pentru *dragoste maternă* este alcătuit din două alte semne: cele pentru *dragoste* și *durere.* Mereu mă gândisem că asta simțim noi fiicele pentru mama noastră, care ne provoacă durere legându-ne picioarele, însă, privind lacrimile celei de-a Doua Mătuși și curajul mamei, mi-am dat seama că de fapt aceste sentimente sunt ale lor. O mamă suferă profund să dea naștere, să-i lege picioarele și să-i spună la revedere unei fiice atunci când se căsătorește. Doream să le pot arăta fiicelor mele cât de mult le iubesc, însă mi-era rău de la stomac, de milă pentru micuța mea verișoară și de teamă să nu dau cumva greș.

— Mamă, i-a spus mama cumnatei ei, ține-ți cu putere fiica.

Apoi m-a privit pe mine, mi-a făcut un semn de încurajare și a spus:

— Strânge-ți mâna în jurul piciorului ei astfel încât să îți întâlnești cealaltă mână… ca și când ai stoarce haine.

Presiunea asupra oaselor a făcut-o pe Orhidee să tresară. A Doua Mătușă a îmbrățișat-o și mai puternic pe fiica ei.

— Aș vrea să terminăm repede, a spus mama, însă graba și inima slabă au fost cele care au provocat problema în primul rând.

Ținea glezna strâns în mâna stângă, iar cea dreaptă s-a întors încet către degetele picioarelor. Verișoara mea a început să urle.

Eu mă simțeam amețită, însă și fericită. Mama îmi arăta atunci multă dragoste.

Am făcut aceeași mișcare ca ea, iar urletele verișoarei mele s-au amplificat.

— Foarte bine, mi-a răspuns mama. Trebuie să simți cum i se îndreaptă oasele sub degetele tale. Lasă-le să se așeze singure în timp ce ies prin mâna ta.

Am ajuns la degete și am dat drumul. Picioarele lui Orhidee încă aveau o formă îngrozitor de greșită. În loc de umflături ciudate care ies din carne, picioarele arătau ca doi ardei lungi. Deasupra mea, trupul lui Orhidee tresălta de suspine, încercând să-și recapete suflul.

— Urmează ceva dureros, a anunțat mama.

A privit-o pe una dintre verișoarele mele care stăteau în dreapta ei și i-a spus:

— Mergi și găsește-o pe Shao. Unde e? Nu contează. Adu-o. Repede!

Fata s-a întors cu bătrâna mea doică. Cândva făcuse parte dintr-o familie bună, însă venise să lucreze pentru noi de la o vârstă fragedă, după ce rămăsese văduvă. Cu cât creșteam mai mult, cu atât o plăceam mai puțin, pentru că era foarte strictă și neiertătoare.

— Ține-i picioarele copilului, a ordonat mama. Nu vreau să văd nicio mișcare de la genunchi în jos, doar cele pe care le facem eu și fiica mea. Ai înțeles?

Shao trecuse de multe ori prin asta și știa exact ce trebuia să facă.

Mama a privit către un grup de fetițe.

— Dați-vă înapoi. Faceți loc.

Chiar dacă fetițele erau curioase precum șoriceii, mama era stăpâna casei, așa că au făcut ce li s-a zis.

— Floare-de-Bujor, când faci asta gândește-te la propriile tale picioare. Știi cum se îndoaie degetele și cum se unesc cele două laturi ale locașului piciorului? Facem asta rulând oasele sub picior, ca și când ai rula o șosetă. Poți să faci asta?

— Cred că da.

— Mamă, a întrebat-o mama pe a Doua Mătușă, ești gata?

A Doua Mătușă, renumită pentru pielea ei albă, părea acum aproape translucidă, ca și când trupul ei ar fi lipsit de suflet.

Apoi mama s-a întors către mine:

— Din nou, tu trebuie să faci exact ce fac eu.

Și am ascultat-o. Am rulat picioarele pe dedesubt, cu o concentrare atât de mare, încât abia auzeam strigătele verișoarei mele. Mâinile noduroase ale lui Shao țineau cu atâta forță picioarele, încât pumnii i se albiseră. Orhidee a vomitat de durere. Valul puturos țâșnit din gura ei s-a împrăștiat pe tunica, fusta și fața mamei mele. A Doua Mătușă și-a cerut scuze, iar eu îi simțeam rușinea și amărăciunea din tonul vocii. Mă luase cu greață, însă mama nici măcar nu a clipit, ci și-a dus misiunea la bun sfârșit.

În sfârșit, terminaserăm. Mama a privit ce făcusem și m-a bătut ușor pe obraz.

— Ai făcut o treabă excelentă. Poate acesta e darul tău special. Vei fi o soție și o mamă desăvârșită.

Niciodată nu mă lăudase așa pentru nimic din ce făcusem până atunci.

Mama a împachetat întâi piciorul de care se ocupase ea. A făcut ce nu putuse face a Doua Mătușă; a strâns foarte bine bandajele. Orhidee trecuse deja de pragul lacrimilor, astfel încât singurele sunete pe care le auzeam erau vocea mamei și foșnetul pânzei care trecea peste și pe sub picior, din nou și din nou, până când toți cei trei metri acoperiseră piciorușul.

— Acum, din ce în ce mai multe fete au picioarele legate, mai mult decât oricând în istoria țării noastre, a explicat mama. Barbarii manciurienii consideră că practicile noastre feminine sunt înapoiate! Ne văd soții și își fac griji pentru ei, însă nu ne pot vedea pe noi în camerele noastre. Noi le împachetăm picioarele fiicelor noastre în semn de revoltă împotriva acestor străini. Priviți în jur; chiar și servitoarele și sclavele noastre au picioarele legate. Indiferent că sunt femei în vârstă, sărace sau fragile, toate au picioarele legate. Noi avem metodele noastre. Asta ne face să fim valoroase și demne de căsătorie. Și nu ne pot opri!

Mama a cusut legăturile, a lăsat piciorul pe o pernă, apoi a început să lucreze pe piciorul remodelat de mine. După ce a terminat, l-a lăsat și pe acela pe pernă. A îndepărtat degetele alintătoare ale cumnatei ei de pe obrajii încă umezi de lacrimi ai lui Orhidee și a mai adăugat câteva cuvinte de sfârșit.

— Prin legarea picioarelor, noi ieșim câștigătoare de două ori. Noi, femeile slabe, îi învingem pe manciurieni. Iar politica lor a fost atât de dezastruoasă, încât femeile lor încearcă să ne imite. Dacă ați ieși afară le-ați vedea cu pantofii lor mari și urâți pe platforme micuțe, în forma papucilor pentru picioare legate, lipite sub tălpi ca să dea *iluzia* de picioare legate. Ha! Nu ne pot concura pe noi și nu ne pot împiedica să ne prețuim cultura. Mai mult, picioarele noastre legate continuă să fie o încântare pentru soții noștri. Nu uitați, un soț bun este cel care vă aduce și plăceri.

Cu senzațiile pe care le simțeam de când îl întâlnisem pe străinul meu, aveam impresia că știam la ce se referă. Însă, în mod ciudat, nu îi văzusem niciodată pe mama și pe tata atingându-se. Oare asta se întâmpla din cauza tatei sau a

mamei? Tata se purtase întotdeauna afectuos cu mine. Mă îmbrățișa și mă săruta ori de câte ori ne întâlneam pe coridoare sau când îl vizitam în bibliotecă. Distanța fizică dintre părinții mei venea probabil dintr-o lipsă a mamei. Oare intrase în această căsnicie cu aceeași neliniște pe care o simțeam eu acum? Oare de asta avea tatăl meu concubine?

Mama s-a ridicat și și-a tras fusta udă de pe picioare.

— Mă duc să mă schimb. Floare-de-Bujor, mergi înainte în Pavilionul de Primăvară. Mătușă a Doua, lasă-ți fiica aici și mergi cu ea. Avem oaspeți și sunt sigură că ne așteaptă. Spune-le să înceapă micul dejun fără mine. Apoi s-a întors către Shao: O să trimit terci de orez pentru copil. Ai grijă să mănânce și dă-i niște ierburi să-i mai scadă durerea. Azi se poate odihni. Mă bazez pe tine să-mi spui ce se întâmplă în patru zile. Nu mai putem lăsa să se întâmple una ca asta. Nu e drept față de copil și le înspăimântă pe fetele mai mici.

După ce a plecat ea, m-am ridicat. O clipă am simțit cum totul se întunecă. Mi s-a limpezit mintea, însă stomacul meu era întors pe dos.

— Nu te grăbi, mătușică, am reușit eu să spun. Ne întâlnim pe coridor când ești gata.

M-am întors rapid în camera mea, am închis ușa, am ridicat capacul de la oala de noapte pe jumătate plină și am vărsat. Din fericire, Salcie nu era acolo să mă vadă, pentru că nu știu ce explicație aș fi putut să dau. Apoi m-am ridicat, mi-am clătit gura și m-am întors pe coridor chiar când a Doua Mătușă ieșea din aripa fetițelor.

În sfârșit, făcusem ceva de care mama era mândră cu adevărat, însă acea faptă îmi și făcuse rău. Cu toată dorința mea de a fi puternică precum Liniang, eram la fel de slabă ca mătușa mea. Nu voi fi capabilă să-i arăt fiicei mele dragostea mea de mamă. O să fiu un adevărat dezastru când va veni vremea să-i leg picioarele. Speram ca mama să nu afle niciodată. Soacra mea cu siguranță nu va permite ca vestea despre eșecul meu să treacă dincolo de porțile casei familiei Wu, așa cum nici mama nu povestea nimănui despre eșecurile repetate ale celei de-a Doua Mătuși. Și asta pentru că nu erau permise fapte care să facă familia de ocară, iar familia Wu – dacă erau cumsecade – aveau să păstreze și ei secretul între zidurile casei lor.

Mă așteptam ca lumea să vorbească încet când am intrat în Pavilionul de Primăvară împreună cu a Doua Mătușă; cu siguranță, toate femeile din vilă auziseră strigătele lui Orhidee. Însă a Treia Mătușă profitase de ocazie ca să facă pe stăpâna familiei. Fuseseră aduse deja platourile, iar femeile mâncau și bârfeau ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic neobișnuit în dimineața zilei de Șapte Dublu în reședința familiei Chen. Uitasem să mă întăresc împotriva comentariilor mușcătoare ale verișoarelor mele în timpul micului dejun, însă, în mod ciudat, cuvintele lor alunecau dincolo de mine, ca pielea uscată pe care mi-o curățase Salcie de pe picioare. Însă nu am putut mânca, nici măcar găluștele speciale pregătite de mama pentru ziua mea. Cum aș fi putut să bag mâncare în gură și să o înghit când stomacul meu încă era întors pe dos – de la legarea picioarelor, de la fericirea mea secretă și de la grija să nu fiu descoperită în noaptea aceea?

După micul dejun m-am întors în camera mea. Mai târziu, când am auzit tropot ușor de picioruțe, semn că celelalte femei ieșiseră din camera lor și se îndreptau spre Sala Lotusului înflorit, am împachetat unul dintre desenele mele într-o bucată de mătase pentru concursul de astăzi, am tras aer în piept și am ieșit pe coridor.

Când am ajuns în Sala Lotusului Înflorit, m-am așezat lângă mama. Sentimentele ei calde de mai devreme păreau să se fi evaporat, însă nu-mi făceam griji. Azi era foarte ocupată cu musafirii, concursurile și banchetul, mă gândeam eu în timp ce se îndepărta de mine.

Am început cu un concurs de artă. Dacă nu excelam la broderie și la țiteră, la desen eram și mai puțin pricepută. Prima categorie a concursului erau bujorii. Imediat după ce toate desenele au fost întinse la vedere, ochii tuturor m-au căutat întrebători.

— Floare-de-Bujor, unde e floarea ta? a întrebat una dintre doamne.

— E numele ei, le spunea a Treia Mătușă celorlalte, însă nu desenează niciodată floarea.

Acest concurs a fost urmat de unul pentru crizanteme, altul pentru flori de prun și, la sfârșit, de unul pentru orhidee. Mi-am întins desenul pe masă, însă orhideele mele erau prea mari, iar concursul a fost câștigat de altă fată. Au urmat picturi cu fluturi,

apoi și cu fluturi și cu flori. Nu am participat la niciuna dintre aceste categorii.

„Mereu aceleași flori și fluturi”, mă gândeam eu. Însă ce altceva puteam picta? Desenam ceea ce puteam vedea în grădină: fluturi și flori. În timp ce stăteam și priveam chipul frumos pudrat al mătușilor și verișoarelor mele și ale musafirelor am fost cuprinsă de dor. Însă și ele mă vedeau pe mine, iar melancolia mea nu le-a scăpat femeilor mai în vârstă, instruite să descopere imediat slăbiciunea și vulnerabilitatea.

— Floare-de-Bujor pare să fie cuprinsă de o boală de primăvară în timpul verii, a remarcat cea de-a Patra Mătușă.

— Da, toți am observat că e mai colorată în obraji, a adăugat și a Treia Mătușă. Oare ce o apasă?

— Mâine voi culege ierburi și îi voi pregăti un ceai să-i alin boala de primăvară, s-a oferit a Patra Mătușă.

— Boală de primăvară în timpul verii? s-a mirat mama. Floare-de-Bujor e prea practică pentru așa ceva.

— Ne place să o considerăm așa pe fiica ta, a spus a Doua Mătușă. Poate le va spune celorlalte fete secretele ei. Toate doresc să aibă gânduri romantice. Toate fetele trebuie să fie frumoase în ziua în care împlinesc șaisprezece ani. Mai are cinci luni până se mărită. Trebuie să recunoaștem că e un fruct copt, numai bun de cules.

Am încercat pe cât posibil să mă fac la fel de nevăzută precum un helește într-o noapte umedă de vară. Nu am reușit, iar unele dintre femei au chicotit în fața stânjenelii mele.

— Atunci e bine că se căsătorește curând, a aprobat mama, pe un ton aparent nepăsător. Însă ai dreptate, Mătușă a Doua, poate ar trebui să discute cu fiica ta. Sunt sigură că soțul lui Mătură va fi recunoscător pentru orice îmbunătățire s-ar putea aduce pentru noaptea nunții. Apoi a bătut încet din palme: Acum veniți, să ieșim în grădină pentru ultimele concursuri.

În timp ce restul femeilor ieșeau, am simțit privirea mamei asupra mea, cântărindu-mă și reflectând la ce se discutase. Nu vorbea, iar eu refuzam să îi întâlnesc ochii. Eram ca două statui de piatră în acea încăpere. Eram recunoscătoare că mă protejase, însă să-i spun asta însemna să recunosc... ce? Că eram bolnavă de dragoste? Că mă întâlnisem cu cineva în Pavilionul Vântului în ultimele două nopți? Că plănuiam să îl întâlnesc și în noaptea aceea în Pavilionul pentru Privit Luna, un

loc de pe domeniul nostru în care nu aveam voie să merg? Deodată mi-am dat seama că mă schimbasem fundamental. Nu sângerarea lunară mă făcea femeie; nici logodna, nici noile abilități învățate. Dragostea era cea care mă transforma în femeie.

Am imitat postura și demnitatea bunicii și, fără să scot un cuvânt, mi-am ridicat capul și m-am îndreptat spre ușă să ies în grădină.

M-am așezat pe o jardinieră de porțelan. Grădina era foarte frumoasă și o mare parte din inspirația pentru această rundă de concursuri avea să vină, ca de obicei, din ceea ce puteam vedea. Verișoarele și mătușile mele au reprodus versuri din poetese celebre care vorbeau despre flori de prun, crizanteme, orhidee și bujori. Atât de multe cuvinte minunate despre flori frumoase și delicate; însă mi-am scotocit memoria până am găsit un poem întunecat, scris pe un zid din Yangzhou de o femeie necunoscută în timpul Dezastrului. Am așteptat să termine celelalte femei de recitat, apoi am început să vorbesc pe tonul plin de mâhnire a acelei scriitoare disperate:

Copacii sunt goi.

În depărtare, se aude croncănitul gâștelor ce jelesc.
Dacă lacrimile mele de sânge ar putea vopsi în roșu florile de prun,
Însă eu nu voi mai vedea primăvara.
Sufletul meu e gol, iar viața mea nu mai are nicio valoare.
Fiecare clipă, o mie de lacrimi.

Acest poem, considerat unul dintre cele mai triste din perioada Dezastrului – a pătruns adânc în sufletul tuturor. Cea de-a Doua Mătușă, încă supărată după legarea picioarelor fiicei ei, a plâns din nou; însă nu a fost singura. Întreaga grădină s-a umplut de sentimente mărețe *qing.* Toate împărtășeam disperarea acelei femei pierdute și probabil moarte.

Atunci am simțit privirea mamei trecând prin mine. Toată culoarea îi dispăruse din obraji, făcând ca petele de ruj să pară vânătăi pe pielea ei. Cu o voce abia șoptită, a spus:

— În această zi frumoasă, fiica mea aduce nefericire în sânul nostru.

Nu știam de ce se supărase.

— Fiica mea nu se simte bine, le-a spus mama celorlalte femei din jurul ei, și mi-e teamă că a uitat să se poarte cum se cade. M-a privit. Ar trebui să petreci restul zilei și seara în pat.

Mama avea control asupra mea, însă chiar avea de gând să mă țină departe de piesă doar pentru că recitasem un poet trist? Ochii mi s-au umplut de lacrimi, însă nu le-am lăsat să iasă.

— Nu sunt bolnavă, am răspuns eu, pe un ton jalnic.

— Salcie îmi spune altceva.

M-am înroșit de furie și dezamăgire. Când a golit oala de noapte, Salcie a văzut pesemne că vomitasem și i-a spus mamei. Acum mama știa că aveam să dau greș – din nou – ca viitoare soție și mamă. Însă asta mă făcea să fiu foarte hotărâtă. Nu aveam de gând să o las să îmi zădărnicească întâlnirea din Pavilionul pentru Privit Luna. Am dus un deget arătător la obraz, am lăsat privirea în jos și mi-am luat aerul celei mai drăgălașe și inocente fecioare din Hangzhou.

— Ah, mamă, cred că mătușile au dreptate. În ziua în care o onorăm pe Fecioara țesătoare mi-am lăsat mintea să zboare către podul celest care se va forma în această noapte ca să se poată întâlni cei doi iubiți. Cred că am avut un acces scurt al unei boli de primăvară, însă nu am febră de primăvară, dureri sau alte neplăceri femeiești. Scăparea mea este doar un semn al statutului meu de fecioară, nimic mai mult.

Păream atât de inocentă, iar celelalte femei mă priveau cu atâta bunăvoință, încât mamei i-ar fi fost prea greu să mă trimită de acolo.

După o clipă lungă, a întrebat:

— Cine poate să recite o poezie în care să apară un hibiscus?

Așa cum se întâmpla zilnic în camera femeilor, totul părea un fel de test. Și toate aceste teste îmi aminteau de inferioritatea mea. Nu excelam la nimic; nici la legatul picioarelor, nici la broderie, pictură, cântat la țiteră sau recitat de poezii. Cum aș putea să mă mărit acum când iubeam atât de mult pe altcineva? Cum aș putea să fiu soția pe care o merita soțul meu, de care avea nevoie și pe care o dorea? Mama respectase regulile, însă nu reușise să-i dea tatălui meu un fiu. Dacă mama nu avusese succes ca soție, atunci cum aș putea eu să am? Poate că soțul meu se va îndepărta de mine, mă va face de rușine în fața soacrei mele și se va bucura de fetele care cântă pe malul lacului sau își va lua concubine.

Mi-am adus aminte de ceva ce mama obișnuia să repete: „Concubinele sunt o realitate a vieții. Ceea ce contează însă este să le alegi tu înaintea soțului, la fel și cum să te porți cu ele. Nu le lovi tu. Lasă-l pe el să o facă.”

Nu asta îmi doream pentru viața mea.

Azi împlineam șaisprezece ani. În noaptea asta, cerurile, Fecioara țesătoare și Păstorul se vor reuni. În grădina noastră, Liniang va fi înviată de dragostea lui Mengmei. Iar în Pavilionul pentru Privit Luna mă voi întâlni cu străinul meu. Poate nu eram tânăra perfectă din Hangzhou, însă sub privirea lui așa mă simțeam.

Pantofii prăfuiți

Confucius a scris: „Respectă fantomele și spiritele, însă ține-le la distanță”. În ziua de Șapte Dublu, oamenii uitau de fantome și strămoși. Toți doreau să se bucure de sărbătoare, de la jocurile noastre speciale până la spectacolul de teatru. M-am schimbat într-o tunică de mătase pe care erau brodate două păsări care zburau deasupra florilor de vară, ca să sugerez fericirea pe care o simțeam când eram împreună cu străinul meu. Pe dedesubt purtam o fustă de mătase cu un tiv brodat cu flori, care atrăgea atenția asupra pantofiorilor mei din mătase de culoare mov. Din urechi îmi atârnau cercei de aur, iar mâinile îmi erau încărcate cu brățări de aur și jad, care îmi fuseseră oferite de-a lungul anilor de către membrii familiei. Nu eram nici pe departe prea împopoțonată. Oriunde mă uitam vedeam femei și fete încântătoare, care scoteau clinchete în timp ce se plimbau prin încăpere chicotind vesel și salutându-se.

Pe masa altarului, pregătită pentru ocazie în Sala Lotusului înflorit, ardeau bețișoare parfumate în trepiede de bronz, umplând camera cu un parfum aromat. Vasele erau pline cu fructe – portocale, pepeni, banane și carambole. La un capăt al mesei se afla un bol de porțelan alb plin cu apă și frunze de pomelo, simbolizând baia ritualică a mireselor. În mijlocul mesei era o tavă circulară – de aproape un metru în diametru – cu un centru rotund, înconjurat de șase secțiuni. Cea din mijloc o înfățișă pe Fecioara țesătoare și pe Păstor, cu bivolul său

scăldându-se în apă, pentru a ne aminti de locul în care zeița își ascunsese goliciunea, în secțiunile din jur apăreau surorile Fecioarei țesătoare. Mama le-a invitat pe fetele nemăritate, pe rând, să lase o ofrandă pentru fiecare soră, în secțiunea corespunzătoare.

După ceremonie ne-am așezat la un banchet extravagant. Fiecare fel de mâncare avea o semnificație specială, astfel că am mâncat „copita de dragon care trimite copiii” – picior de porc asezonat cu zece tipuri de condimente, înăbușit la foc mic – despre care se spunea că aduce fii. Servitorii au adus câte un „pui al cerșetorului” pentru fiecare masă. Crusta din lut copt a fiecărui pui s-a spart cu un pârâit puternic, iar în sală s-a răspândit o aromă de ghimbir, vin și ciuperci. A fost adus fel după fel de mâncare, toate condimentate pentru orice gust: bun, rău, parfumat, urât mirositor, dulce, acru, sărat și amar. La desert, servitoarele ne-au adus prăjituri din orez, boabe roșii de fasole, nuci și niște ierburi, care ajută la digestie, reduc grăsimea și prelungesc viața. A fost o masă îmbelșugată, însă eram prea emoționată ca să mănânc.

Banchetul a fost urmat de un ultim concurs. Felinarele au fost stinse și fiecare fată nemăritată a trebuit să bage ață în ac la lumina unui singur bețișor parfumat. Un ac pe care se băga ața însemna că fata va naște un fiu după căsătorie. Se băuse mult vin Shaoxing, astfel că fiecare încercare eșuată era însoțită de hohote de râs.

Am râs și eu împreună cu celelalte și m-am străduit pe cât am putut mai bine să intru în atmosferă, însă deja îmi făceam planul cum să mă întâlnesc cu străinul meu fără să fiu prinsă. Trebuia să folosesc felurile uneltitoare ale tărâmului interior și să iau ceea ce consideram eu că mă poate ajuta din tărâmul exterior. Puteam doar să ghicesc, să sper și să mă gândesc la fiecare mișcare, așa cum făceam când jucam șah cu tata.

Spre deosebire de prima noapte, nu doream să stau în primul rând; chiar dacă era cel mai apropiat loc de scenă, acolo mă puteau vedea toate femeile. De asemenea, nici nu puteam rămâne în urmă ca noaptea trecută. Dacă făceam din nou asta, mama ar fi intrat la bănuieli. Știa că iubeam spectacolul prea mult ca să întârzii din nou. Trebuia să dau impresia că încerc să-i fac pe plac, mai ales după ce se întâmplase în acea după-amiază. În timp ce-mi chinuiam mintea să-mi vină o idee,

privirea mi-a căzut asupra lui Tan Ze. Am început să-mi pun la cale mișcările. Da, o puteam folosi pe copilă ca să par nevinovată.

După ce Lotus a băgat ața în ac și toată lumea a început să aplaude, am traversat camera până la Ze, care stătea aplecată pe marginea unui scaun, sperând ca mama să o aleagă și pe ea să participe la joc. Asta nu avea să se întâmple. Ze nu avea vârsta la care să își aștepte nunta; era doar o fetiță care încă nu avea pereche.

Am bătut-o pe umăr.

— Vino cu mine să-ți arăt ceva, i-am spus eu.

S-a ridicat de pe scaun și am luat-o de mână, asigurându-mă că mama vedea ce făceam.

— Știi că eu sunt deja logodită, am zis, în timp ce mergeam spre camera mea.

Fetița a încuviințat; chipul ei era serios.

— Ai vrea să vezi darurile mele de mireasă?

Ze a țipat de bucurie. În sufletul meu am făcut același lucru, însă din alt motiv.

Am deschis cuferele din piele de porc și i-am arătat sulurile de pânză, satinul lucios și brocarturile grele care fuseseră deja trimise.

Când sunetul talgerelor și tobelor ne-a chemat în grădină, Ze s-a ridicat în picioare. În fața camerei mele, femeile se adunau pe coridor.

— Trebuie să-mi vezi costumul de nuntă, am continuat eu. O să-ți placă mult podoaba pentru cap.

Fata s-a așezat iarăși, frecându-se nerăbdătoare de cuvertura mea.

Mi-am adus fusta de nuntă din mătase roșie brodată, care avea mai multe pliuri micuțe. Femeile pe care le angajase tatăl meu să o confecționeze își potriviseră cusăturile astfel încât modelul cu flori, nori și simbolurile de noroc să se alinieze perfect. În ziua nunții, modelul se strica doar dacă făceam un pas prea mare. Tunica era la fel de frumoasă. În loc de doar patru încheietoare pentru prindere – la gât, peste piept și sub braț – cusătoresele mele făcuseră zeci de încheietoare micuțe din panglici ca să-l zăpăcească pe soțul meu și să prelungească noaptea nunții. Podoaba pentru cap era simplă și elegantă: frunze subțiri aurite care se mișcau în timp ce mergeam și

străluceau în întuneric, cu un văl micuț care să-mi acopere fața, pentru a nu-mi vedea soțul până ce nu îl ridica el. Îmi iubeam costumul de nuntă, însă sentimentele pe care mi le trezea acum erau foarte întunecate. De ce să fiu împachetată precum un cadou dacă nu aveam sentimente pentru persoana căreia îi eram oferită?

— E frumos, însă tatăl meu mi-a promis că în podoaba mea pentru cap voi avea perle și jad, s-a lăudat Ze.

Abia o auzeam, pentru că ascultam cu mare atenție ce se întâmpla dincolo de pereții camerei mele. Tobele și talgerele chemau publicul, însă coridorul era pustiu. Mi-am așezat costumul de nuntă la locul lui. Apoi am luat-o de mână pe Ze și am ieșit.

Ne-am dus împreună în grădină. Le-am văzut pe verișoarele mele grupate împreună în spatele ecranului. De necrezut, îmi păstraseră și mie un loc. Lotus mi-a făcut semn cu mâna să mă alătur lor. Am zâmbit, apoi i-am șoptit în ureche lui Ze.

— Uite, fetele nemăritate vor să stai cu ele.

— Da?

Fără să mai aștepte altă confirmare din partea mea, și-a făcut loc printre perne către celelalte fete, s-a așezat și a început imediat să turuie cu verișoarele mele. Îmi arătaseră un strop de afecțiune, iar eu le răsplăteam astfel.

Am făcut un adevărat spectacol căutând perne disponibile în față sau la mijloc, însă, bineînțeles, nu am găsit niciuna. M-am prefăcut dezamăgită, apoi m-am lăsat cu delicatețe pe o pernă la marginea din spate a zonei rezervate femeilor.

Scena de deschidere din seara aceea era una pe care mi-ar fi plăcut să o văd, însă din locul meu din spatele publicului puteam doar să aud. Liniang și Mengmei fugiseră împreună – ceva de neconceput în cultura noastră. Imediat după ce s-au căsătorit, Liniang i-a mărturisit că era fecioară, în ciuda unirii ei nocturne ca fantomă cu Mengmei. În timp ce era fantomă, statutul de fecioară al trupului ei din mormânt fusese păstrat. Scena se termina cu Liniang și Mengmei plecând la Hangzhou, pentru ca el să-și termine studiile pentru examenele imperiale.

În partea a treia a spectacolului nu prea erau multe lucruri care să-mi placă. Era mai mult despre lumea de dincolo de grădina lui Liniang, cu scene mărețe de bătălie, unde toată lumea era în mișcare, însă publicul din partea mea de paravan

părea fascinat. În jurul meu, femeile se implicau din ce în ce mai mult în poveste. Am așteptat până când n-am mai suportat; apoi, cu inima bătându-mi puternic, m-am ridicat încet, mi-am netezit rochia și am mers înapoi către aripa femeilor cât mai firesc posibil.

Însă nu m-am dus în Sala Femeilor Nemăritate. Am intrat pe aleea principală, apoi m-am grăbit de-a lungul zidului sudic al domeniului, dincolo de helești mici și de pavilioane, până când am ajuns la poteca de lângă lac. Nu mersesem niciodată pe aici și nu știam ce să fac mai departe. Atunci am văzut Pavilionul pentru Privit Luna și am simțit că străinul meu era deja acolo. Doar luna în pătrar lumina acea noapte, iar eu am căutat în întuneric până l-am găsit. S-a aplecat peste balustrada care mărginea capătul cel mai îndepărtat al pavilionului, privind nu apa, ci pe mine. Știind asta, am simțit cum mi se strânge pieptul. Pe potecă fusese adus pietriș, dispus sub formă de liliac pentru fericire, carapace de broască țestoasă pentru longevitate și bani pentru prosperitate. Fiecare pas aducea astfel bucurie, viață lungă și mai multă bogăție. Strămoșii mei construiseră aceste poteci și pentru sănătate. Pe măsură ce înaintau în vârstă, pietrele le masau picioarele când călcau pe ele. Asta se întâmplase probabil cu multă vreme în urmă, când femeile nu aveau voie să intre în grădină, pentru că mi s-a părut greu să merg cu picioarele legate pe acea suprafață. M-am străduit să-mi fac fiecare picior să calce pe o piatră și să-mi mențin echilibrul înainte să fac următorul pas, știind că asta sporea delicatețea mersului meu.

Am ezitat înainte să intru în Pavilionul pentru Privit Luna. Îmi pierise curajul. Acest loc îmi fusese întotdeauna interzis, pentru că era înconjurat din trei părți de apă. Tehnic, se afla dincolo de zidurile grădinii noastre. Atunci mi-am amintit de determinarea lui Liniang. Am tras aer în piept, am mers până în mijlocul pavilionului și m-am oprit. Purta un veșmânt lung, de mătase albastră închis. Lângă el, pe balustradă, erau un bujor și o crenguță de salcie. Nu s-a ridicat. Doar mă privea lung. Iar eu am încercat să rămân nemișcată.

— Observ că aveți un pavilion cu vedere din trei părți, a spus el. Și eu am unul acasă, însă al nostru dă spre helești, nu spre lac.

Probabil a sesizat nedumerirea mea, astfel că a simțit nevoia să explice:

— De aici poți vedea luna în trei feluri: pe cer, reflectată în apă, și refractată din lac în oglindă.

A ridicat mâna și a făcut semn către o oglindă agățată deasupra singurei piese de mobilier din pavilion: un pat din lemn sculptat.

— Oh! am strigat eu încet.

Până în acea clipă considerasem patul din pavilioane un simplu loc de odihnă pentru leneși, însă acum tremuram la gândul patului, al oglinzii și al nopților pe care tânjeam să le petrec în pavilionul lunii de la el de acasă.

A zâmbit. Oare stânjeneala mea i se părea amuzantă sau avea aceleași gânduri ca mine? După o clipă lungă și neplăcută pentru mine, s-a ridicat și a venit lângă mine.

— Hai să privim împreună.

Când am ajuns la balustradă, m-am ținut cu mâna de un stâlp ca să nu se vadă cum îmi tremură picioarele.

— E o noapte foarte frumoasă, a spus el, privind peste sticla apei. Apoi s-a întors către mine. Însă tu ești mult mai frumoasă.

Simțeam cum mă copleșește fericirea, însă a urmat un val de rușine și teamă.

Mă privea întrebător în ochi.

— Ce s-a întâmplat?

Îmi apăruseră lacrimi în ochi, însă mă străduiam să nu le las să iasă.

— Poate vezi doar ce vrei tu să vezi.

— Văd o fată în carne și oase ale cărei lacrimi aș vrea să le șterg cu săruturi.

Două lacrimi gemene mi-au coborât pe obraji.

— Cum pot să fiu o soție bună acum? am făcut un semn deznădăjduit în jur. După toate astea?

— Nu ai făcut nimic rău.

Ba da, făcusem! Eram acolo, nu-i așa? Însă nu doream să vorbesc despre asta. Am făcut un pas în spate, mi-am împreunat mâinile în față și am spus pe un ton hotărât:

— Mereu uit note când cânt la țiteră.

— Nu mă interesează țitera.

— Însă nu tu vei fi soțul meu, am răspuns eu.

Pe chipul lui a apărut o expresie îndurerată. Îl rănisem.

— Cusătura mea e prea mare și dizgrațioasă, am izbucnit eu din nou.

— Mama nu stă toată ziua să brodeze în sala femeilor. Dacă ai fi soția mea, voi două ați face alte lucruri împreună.

— Desenele mele sunt slabe.

— Ce desenezi?

— Flori, și ce se desenează în mod obișnuit.

— Tu nu ești o fată obișnuită. Nu trebuie să pictezi lucruri obișnuite. Ce ai alege dacă ai putea să pictezi ce ai vrea?

Nimeni nu mă întrebase așa ceva până atunci. De fapt, nimeni niciodată nu mă întrebase ceva asemănător. Dacă m-aș fi gândit și dacă m-aș fi purtat cum se cuvine, aș fi răspuns că îmi voi exersa florile. Însă nu mai gândeam.

— Aș picta ce văd aici: lacul, luna, pavilionul.

— Deci un peisaj.

Un peisaj adevărat, nu unul ascuns în plăcile reci de marmură, precum cele din biblioteca tatei. Ideea mă tenta.

— Casa mea de peste lac se află pe un deal, a continuat el. Fiecare cameră are o priveliște. Dacă ne-am căsători, am fi tovarăși. Și am face drumeții – pe lac și pe râu să vedem mareele.

Tot ce spunea mă făcea fericită și tristă în egală măsură, în timp ce tânjeam după o viață pe care nu o voi avea niciodată.

— Dar nu trebuie să-ți faci griji, a continuat el. Sunt sigur că nici soțul tău nu e perfect. Uită-te la mine. Încă din vremea dinastiei Song fiecare tânăr visează să se remarce în viața oficială, însă eu nu mi-am dat examenele imperiale și nici nu am vreo dorință să fac asta.

Dar așa și trebuia să fie! Astăzi, bărbații loiali fostei dinastii Ming preferau viața în casă serviciului civil în noul regim. De ce spusese asta? Oare credea că sunt de modă veche sau pur și simplu proastă? Oare credea că mi-aș dori să facă afaceri? Să faci bani ca negustor era vulgar și josnic.

— Sunt poet, a spus el.

Am zâmbit. Bănuisem asta încă din prima clipă în care îl văzusem prin paravan.

— Cea mai mare realizare este să ai o viață literară.

— Când mă căsătoresc vreau o tovarășă cu care să-mi împart viața și poeziile, a murmurat el. Dacă am fi soț și soție, am

aduna cărți, am citi și am bea ceaiul împreună. După cum ți-am zis mai devreme, te vreau pentru ce ai aici.

Din nou a făcut semn spre inima mea, însă l-am simțit într-un loc mult mai jos din trupul meu.

— Povestește-mi despre spectacol, m-a îndemnat el după o clipă de tăcere. Nu ești tristă că nu vezi reîntâlnirea dintre Liniang și mama ei? Din câte știu, fetelor le place mult această scenă.

Așa era. Iubeam acea scenă. În timpul bătăliei dintre bandele de tâlhari și forțele imperiale, doamna Du și Parfum Primăvăratic s-au adăpostit la un han din Hangzhou. Doamna Du rămâne uimită – și speriată – când vede ceea ce ea considera a fi fantoma fiicei sale. Însă, desigur, cele trei părți ale sufletului lui Liniang se uniseră, iar fata redevenise ființă umană, în carne și oase.

— Toate fetele speră ca mama lor să le recunoască și să le iubească, chiar și moarte, chiar și dacă ar fi fantome, chiar dacă ar fugi de acasă, am răspuns eu.

— Da, e o scenă *qing* bună, a aprobat poetul meu. Ne arată dragostea de mamă. Însă celelalte scene din seara aceasta… A ridicat indiferent bărbia. Politica nu mă interesează. Prea mult *li,* nu crezi? Prefer scenele din grădină.

Oare își bătea joc de mine?

— Mengmei a readus-o pe Liniang la viață prin pasiune, a continuat el. Prin credința lui, a făcut-o să existe din nou.

Felul în care interpreta piesa era atât de apropiat de al meu, încât mi-am permis să-l întreb:

— Ai face asta pentru mine?

— Bineînțeles că aș face-o!

Apoi și-a apropiat fața de a mea. Respirația lui mirosea a orhidee și mosc. Dorința pe care o simțeam amândoi încălzea aerul dintre noi. Mă gândeam că o să mă sărute și așteptam să-i simt buzele pe ale mele. Îmi simțeam trupul palpitând de emoție. Nu mă mișcam pentru că nu știam ce să fac sau ce se aștepta el să fac. Nu era chiar așa. Nu se aștepta să fac nimic din toate astea, însă când s-a îndepărtat de mine și m-a privit cu ochii lui negri, am tremurat de dorință.

Nu părea cu mult mai în vârstă decât mine, însă era bărbat și trăia în lumea exterioară. Din ce știam despre asta, avusese experiențe cu femeile din ceainării, al căror glas îl auzeam

uneori de dincolo de lac. Probabil în ochii lui eram un copil, iar din anumite puncte de vedere chiar așa se purta cu mine, retrăgându-se suficient de mult cât să-mi permită să îmi revin.

— Nu pot să-mi dau seama dacă piesa are sfârșit deschis sau nu, a spus el.

Vorbele lui m-au lăsat fără grai. Atât de mult timp trecuse de când venisem aici? Cred că își dăduse seama de spaima mea, pentru că a adăugat imediat:

— Nu-ți face griji. Mai sunt câteva scene.

A luat bujorul într-o mână și i-a cuprins floarea cu cealaltă.

— Mengmei iese primul la examenele imperiale.

Mintea și trupul meu erau foarte, foarte departe de piesă, iar eu mă chinuiam să mă concentrez, lucru pe care, probabil, și-l dorea și el.

— Însă când vine în fața prefectului Du ca proaspăt ginere al acestuia, e arestat, am răspuns eu.

A zâmbit, iar eu mi-am dat seama că pornisem pe calea cea bună.

— Prefectul ordonă să i se caute lui Mengmei în bagaj și…

— Gărzile găsesc autoportretul lui Liniang, am sfârșit eu. Prefectul Du poruncește ca Mengmei să fie bătut și torturat, crezând că învățatul profanase mormântul fiicei sale.

— Mengmei îi mărturisește că a adus-o pe Liniang înapoi din lumea spiritelor și că acum ei doi sunt căsătoriți, a reluat el. Furios, Prefectul Du ordonă decapitarea lui Mengmei.

Parfumul bujorului din palma lui îmi umpluse mintea. Îmi aminteam toate lucrurile pe care dorisem să le fac cu o noapte în urmă. Am luat crenguța de salcie de pe balustradă. Am pășit încet în jurul lui, vorbind în șoaptă, mângâindu-l cu vorbele mele.

— Oare povestea se termină trist? am întrebat eu. Toți vin la curtea imperială să-și spună păsul împăratului.

Făcusem deja un cerc complet; m-am oprit să-l privesc în ochi, apoi am plutit din nou în jurul său, de data asta mângâindu-i torsul cu frunzele de salcie.

— Liniang se înfățișează tatălui ei, a spus el pe un ton răgușit, însă acesta nu poate accepta faptul că e vie, nici măcar când o privește.

— Astfel, marele Tang Xianzu a ilustrat modul în care bărbații pot fi limitați de *îi.*

Vocea mea era în continuare scăzută, știind că poetul meu va trebui să se concentreze ca să mă poată auzi.

— Când se întâmplă ceva miraculos, oamenii nu mai pot fi raționali.

El a oftat, iar eu am zâmbit.

— Prefectul insistă că Liniang trebuie să treacă multe teste…

— Are umbră și lasă urme când merge pe sub copacii în floare.

— Așa este, am șoptit eu. Și, de asemenea, răspunde la întrebări despre cele Șapte Sentimente – bucurie, furie, durere, teamă, dragoste, ură și dorință.

— Ai încercat și tu aceste sentimente?

M-am oprit în fața lui.

— Nu pe toate, am recunoscut eu.

— Bucurie? Mi-a atins obrazul cu floarea de bujor pe care o ținea în mână.

— Chiar astăzi când m-am trezit.

— Furie?

— Ți-am spus că nu sunt perfectă, am răspuns eu, în timp ce el plimba petalele florii de-a lungul obrazului meu.

— Durere?

— În fiecare an la comemorarea morții bunicii.

— Însă nu ai încercat-o tu însăți, a spus el, coborând floarea de pe față de-a lungul brațului meu. Teamă?

M-am gândit la teama pe care o simțisem venind aici, însă i-am răspuns:

— Niciodată.

— Bine. Bujorul ajunsese pe încheietura mâinii mele. Dragoste?

Nu am răspuns, însă floarea pe pielea mea m-a făcut să tremur, iar el a zâmbit.

— Ură?

Am clătinat din cap. Știam amândoi prea bine că nu trăisem și nu văzusem suficient de mult cât să urăsc pe cineva.

— A mai rămas doar unul, a spus el. A readus bujorul pe brațul meu, după care l-a îndepărtat și l-a așezat chiar sub urechea mea. Apoi l-a lăsat ușor să alunece pe gâtul meu, deasupra gulerului, până sub bărbie.

— Dorință?

Mi s-a tăiat respirația.

— Citesc răspunsul pe chipul tău, a spus el.

Și-a apropiat buzele de urechea mea.

— Dacă ne-am căsători, a șoptit el, nu ne-am pierde timpul bând ceai și făcând conversație.

A făcut un pas înapoi și a privit către lac.

— Îmi doresc… vocea lui tremura și îl vedeam stânjenit.

Trăia acea clipă la fel de intens ca mine. Și-a dres glasul și a tras adânc aer în piept. Când a deschis din nou gura, era ca și când între noi nu s-ar fi întâmplat nimic. Eram din nou dezorientată.

— Îmi doresc să îmi vezi casa. E chiar dincolo de lac, pe muntele Wushan.

— Nu e chiar acela? am întrebat eu, arătând către dealul de pe cealaltă parte a lacului.

— Da, acela este dealul, însă Insula Singuratică – oricât de frumoasă ar fi – împiedică priveliștea către casă. Casa mea e chiar dincolo de capătul insulei. Aș vrea să o poți vedea, ca să privești apa și să te gândești la mine.

— Probabil o pot vedea din biblioteca tatei.

— Ai dreptate! Eu și tatăl tău am vorbit de multe ori politică acolo. Și pot să îmi văd casa de la fereastră. Însă, chiar dacă vezi muntele, cum vei ști care e casa mea?

În acea stare de tulburare, mintea mea nu mai gândea suficient de limpede încât să vină cu o soluție posibilă.

— Îți voi arăta casă, ca să o poți găsi. Îți promit că voi privi de acolo în fiecare zi să te văd dacă mă vei căuta.

Am acceptat. M-a dus în partea dreaptă a pavilionului, aproape de malul lacului. Mi-a luat ramura de salcie din mână și a lăsat-o lângă floarea de bujor pe balustradă. S-a așezat lângă ele și și-a trecut picioarele peste balustradă, iar eu am înțeles că trebuia să fac la fel. A sărit de acolo pe o piatră și și-a ridicat brațele către mine.

— Dă-mi mâna.

— Nu pot.

Și chiar nu puteam. Făcusem multe lucruri necuviincioase în seara aceea, însă nu aveam de gând să-l urmez. Nu ieșisem niciodată din reședința familiei Chen. Mama și tatăl meu erau foarte stricți în această privință.

— Nu e departe.

— Nu am ieșit niciodată din grădină. Mama spune…

— Mamele sunt importante, însă…

— Nu pot face asta.

— Dar promisiunea pe care tocmai mi-ai făcut-o?

Voința mea începea să se clatine. Eram la fel de slabă precum verișoara Mătură în fața platoului cu găluște.

— Nu vei fi singura fată – femeie – care iese din grădină în noaptea asta. Știu multe femei care vor merge pe lac în seara asta.

— Femeile din ceainărie, am pufnit eu.

— În niciun caz, a răspuns el. Mă refer la poetele și scriitoarele care s-au alăturat cluburilor de poezie și literatură. La fel ca tine, și ele vor să știe despre viață mai multe decât le oferă interiorul grădinilor lor. Părăsindu-și încăperile în care locuiau, au devenit artiste de valoare. Aceasta este lumea exterioară pe care aș dori să ți-o arăt dacă ai fi soția mea.

Mi-a dat de înțeles că noaptea aceea putea fi exact așa cum visam.

Acum, când a întins din nou brațele, m-am așezat pe balustradă și, cu toată delicatețea de care eram în stare, mi-am tras picioarele peste piatră și m-am lăsat luată din siguranța casei mele. M-a condus spre dreapta de-a lungul pietrelor care aliniau țărmul. Ce făceam era mai mult decât rău. Însă nu s-a întâmplat nicio nenorocire. Nici nu am fost prinși, și nici nu a sărit vreo fantomă din spatele unui copac sau tufiș să ne sperie sau să ne ucidă pentru această nelegiuire.

El îmi susținea cotul, căci unele pietre alunecau din cauza mușchiului. Îi simțeam căldura mâinii prin mătasea mânecii mele. Aerul cald îmi ridica ușor rochia, făcând-o să pară aripa unui fluture purtat de vânt. Eram *afară*. Vedeam lucruri pe care nu le mai văzusem niciodată. Ici și colo, araci și crengi ieșeau de după zidul complexului, dând de înțeles ce se ascundea în interior. Sălciile plângătoare atârnau deasupra lacului, ramurile lor atingând ușor suprafața apei. Treceam pe lângă trandafiri sălbatici care înfloreau pe țărm, iar parfumul lor umplea aerul, hainele mele, părul și pielea de pe mâini. Simțămintele care îmi asaltau trupul erau aproape copleșitoare: teamă să nu fiu prinsă, fericire că eram afară și dragoste pentru bărbatul care mă adusese aici.

Ne-am oprit. Nu știam prea bine de când mergeam.

— Casa mea e acolo, a spus el, arătând peste lac, dincolo de pavilionul nou construit de pe Insula Singuratică, pe care îl vedeam din biblioteca tatălui meu. Pe deal se află un templu. Seara e luminat de torțe. Îl vezi? Călugării își deschid ușile la fiecare festival. Puțin mai sus la stânga e casa mea.

— O văd.

Luna părea doar o felie subțire, însă era destul de puternică, încât să arunce o potecă luminoasă peste lac, de la degetele mele până în pragul ușii sale. Mă simțeam ca și când cerul ar fi hotărât că eram sortiți să ne petrecem acele clipe împreună.

În acea împrejurare complet ieșită din comun, am fost distrasă de o senzație ciudată. Pantofiorii mei liliachii erau uzi și simțeam apa îmbibându-se și în tivul rochiei. Am făcut un pas mic îndepărtându-mă de suprafața liniștită și ușor vălurită. Mă gândeam cum acele valuri lovesc bărcile care îi plimbau pe îndrăgostiți pe lac și se opresc la marginea pavilioanelor pentru privit luna, unde tinerii soți căutau refugiu de ochii celorlalți.

— Ți-ar plăcea casa mea, a spus el. Avem o grădină frumoasă – nu atât de mare ca a ta – cu un aranjament mic de pietre, un pavilion pentru privit luna, un helești și un prun ale cărui flori răspândesc primăvara un parfum minunat în tot complexul. De fiecare dată când voi vedea acel prun, mă voi gândi la tine.

Îmi doream să avem o noapte a nunții. Îmi doream să se întâmple chiar atunci. Am roșit și am privit în jos, însă când mi-am ridicat ochii, el mă țintuia cu privirea lui. Am știut că amândoi jinduiam după același lucru. Apoi clipa s-a terminat.

— Trebuie să ne întoarcem, a spus el.

A încercat să mă zorească, însă pantofiorii mei erau acum alunecoși, iar eu mergeam încet. Când ne-am apropiat de casă, sunetele spectacolului mă aduceau încet la realitate. Strigătele de durere ale lui Mengmei care era bătut și torturat de gărzile prefectului Du mă anunțau că piesa se apropia de sfârșit.

M-a ridicat și ne-am întors în Pavilionul pentru Privit Luna. Se terminase. Mâine aveam să continui pregătirile de nuntă, iar el să se întoarcă la ceea ce trebuiau să facă tinerii pentru a-și întâmpina soția.

— Mi-a plăcut să vorbesc cu tine despre piesă, a spus el.

Nu păreau cele mai romantice cuvinte pe care le putea rosti un bărbat, însă pentru mine erau, deoarece îmi arătau că era

preocupat de literatură și de problemele din încăperile interioare și că dorea să știe ce gândeam eu.

A luat crenguța de salcie și mi-a întins-o.

— Păstrează asta, a spus el, ca să-ți amintești de mine.

— Și bujorul?

— Îl voi păstra pentru totdeauna.

Am zâmbit în sinea mea, știind că eu și acea floare aveam același nume.

Și-a apropiat buzele de ale mele, iar când a vorbit, vocea îi tremura de emoție.

— Am avut trei nopți de fericire. Asta e mai mult decât au parte cuplurile căsătorite într-o viață întreagă. Și nu le voi uita niciodată.

Ochii mei s-au umplut de lacrimi.

— Trebuie să te întorci, a spus el. Eu nu plec de aici până nu va fi o distanță suficient de mare între noi.

Mi-am mușcat buza să nu plâng, apoi m-am întors. Am străbătut singură drumul către grădina principală și m-am oprit lângă helești eu să ascund crenguța de salcie în tunică. Doar când l-am auzit pe prefectul Du acuzându-și fiica, care fusese adusă în fața lui, și spunându-i că era doar o creatură dezgustătoare venită din morți, mi-am dat seama că îmi murdărisem pantofii, șosetele și poalele rochiei. Trebuia să mă duc în camera mea și să mă schimb fără să fiu văzută.

— Aici erai, a spus Mătură, ieșind din umbră. Mama ta m-a trimis să te caut.

— Eram… Aveam nevoie să… M-am gândit la Salcie și la rolul lui Parfum Primăvăratic pe care îl jucase în prima noapte. Aveam nevoie să folosesc oala de noapte.

Verișoara mea a zâmbit cu subînțeles.

— Am fost în camera ta. Nu erai acolo.

Pentru că mă prinsese cu minciuna, Mătură mă privea bănuitor. Vedeam cum zâmbetul de pe chipul ei se lărgește în timp ce privirea îi cobora de pe fața mea pe bust, apoi pe rochie, pe tivul murdar și pe pantofii prăfuiți. Și-a pus imediat o mască strălucitoare pe chip, și-a strecurat brațul cu afecțiune pe după al meu și mi-a spus pe un ton dulceag:

— Spectacolul aproape s-a sfârșit. Nu vreau să pierzi finalul.

Eram prea ametită de bucurie ca să cred că dorea să mă ajute. Puterea ascunsă care ieșise la suprafață când mi-am

permis să trec dincolo de balustrada Pavilionului pentru Privit Luna se retrăsese într-un colț dinlăuntrul meu, pentru că nu m-am desprins de Mătură ca să mă așez pe perna mea din spate, ci m-am lăsat condusă – neajutorată, într-un mod stupid, însă cu sentimentul ridicol de invincibilitate pe care mi-l dădea fericirea – printre celelalte femei, chiar pe lângă mama, până în primul rând de perne, unde am fost prinsă între micuța Ze și verișoara mea. Și, pentru că stăteam lângă Ze, m-am trezit din nou lângă crăpătura din paravan care mă lăsa să trag cu ochiul la scenă.

Am privit prin mulțimea de bărbați cu părul negru până când mi-am găsit poetul, care stătea lângă tata. După câteva minute m-am străduit să-mi desprind ochii de la el și să privesc către scenă, unde împăratul încerca să împace cele două grupuri. Au fost citite proclamații; au fost acordate onoruri. Cei doi tineri îndrăgostiți erau cuprinși de o mare fericire – un sfârșit cu adevărat fericit –, însă prefectul Du și fiica sa nu se împăcaseră și nici nu aveau să o facă.

Bărbații de ce cealaltă parte a paravanului au sărit în picioare să aplaude și să-și exprime aprecierea. Femeile de pe partea noastră făceau semne despre adevărul acestui final.

Așa cum se întâmplase și în prima noapte, tatăl meu a urcat pe scenă. Le-a mulțumit tuturor pentru prezența în umila noastră casă ca să vadă acea producție la fel de umilă. Le-a mulțumit actorilor și servitorilor noștri, care renunțaseră o vreme la îndatoririle lor pentru a juca în acel spectacol.

— Aceasta este o noapte a dragostei și destinului, a spus el. Am văzut cum s-a sfârșit povestea lui Liniang și Mengmei. Și știm și cum se va sfârși, mai târziu în această noapte, povestea Fecioarei-țesătoare și a Păstorului. Acum vă ofer începutul altei povești de dragoste.

Aaah! Urma să spună ceva despre căsătoria mea. Poetul meu a lăsat privirea în jos. Nici el nu dorea să audă așa ceva.

— Mulți dintre voi știu cât de norocos sunt să îl am ca viitor ginere pe un prieten bun, a spus tata. Îl cunosc pe Wu Ren de atâta vreme, încât pentru mine e ca un fiu.

Când tata a ridicat mâna să-l arate pe bărbatul cu care urma să mă căsătoresc, am închis ochii. Cu trei zile în urmă aș fi fost foarte atentă să îl zăresc pe viitorul meu soț, însă acum nu-mi puteam stăpâni sentimentele care mă cuprinseseră. Doream să le mai păstrez încă puțin.

— Sunt norocos că Ren iubește atât de mult cuvintele, a continuat tata. Însă nu sunt la fel de norocos când mă bate la șah.

Bărbații au râs în semn de apreciere. Pe partea noastră de paravan era tăcere. Simțeam privirile dezaprobatoare ale femeilor din spatele meu înfigându-se în mine precum cuțitele. Am deschis ochii și am privit în dreapta, unde Ze se holba prin crăpătura paravanului, cu gura schițând un „ah” alarmant. Apoi, Ze și-a întors privirea. Soțul meu era cu siguranță urât, hidos.

— Mulți dintre voi îmi sunteți oaspeți în seara aceasta și nu îmi cunoașteți fiica, a continuat tata, însă aici e prezentă și întreaga mea familie, care o cunoaște de-o viață pe Floare-de-Bujor. Se adresa viitorului meu soț, mărturisind în fața tuturor: Nu am nicio îndoială că îți va fi o soție bună, însă există o singură problemă. Numele ei e nepotrivit. Și pe mama ta o cheamă tot Floare-de-Bujor.

Tata privea către publicul său masculin, însă vorbea cu noi, cele din spatele paravanului.

— De acum înainte, fiica mea se va numi Tong – Aceeași – pentru că are același nume ca mama ta, tinere prieten.

Am dat deznădăjduită din cap. Tata tocmai îmi schimbase numele pentru totdeauna. Acum eram Tong – o Aceeași comună – din cauza soacrei mele, o persoană pe care nici măcar nu o cunoscusem, însă care urma să aibă control asupra mea până la moarte. Tatăl meu a făcut asta fără să mă fi întrebat, fără ca măcar să mă fi avertizat. Poetul meu avea dreptate. Trei nopți frumoase trebuiau să mă ajute să trec printr-o viață întreagă. Însă noaptea nu se terminase, iar eu refuzam să mă las cuprinsă de disperare de acum.

— Să fie o noapte de sărbătoare, a anunțat tata. A făcut un semn către paravanul dincolo de care se aflau femeile. Servitoarele au venit să ne însoțească înapoi în Sala Lotusului înflorit. Mă sprijineam de brațul lui Salcie și eram pregătită să o las să mă ducă înapoi în camerele femeilor, când mama a apărut lângă mine.

— Se pare că ești una dintre alese în seara asta, a spus ea, însă eleganța cuvintelor ei nu-i puteau ascunde dezamăgirea din glas. Salcie, lasă-mă pe mine să îmi însoțesc fiica în camera ei.

Salcie mi-a dat drumul, iar mama mi-a luat brațul. Nu știu cum reușea să fie atât de frumoasă și delicată când degetele ei

săpau în carnea mea prin tunica de mătase. Celelalte plecaseră, lăsând-o pe stăpâna reședinței familiei Chen să-și conducă singurul copil înapoi în Sala Lotusului înflorit. Celelalte femei mergeau în spatele nostru, la fel de tăcute precum eșarfele care pluteau în vânt. Nu știau ce făcusem, însă era evident că fusesem undeva unde nu trebuia să fiu, pentru că toate vedeau că picioarele mele – cele mai intime părți ale trupului femeii – erau murdare.

Nu știu ce m-a făcut să privesc în urmă. Micuța Ze mergea lângă Mătură. Verișoara mea avea un rânjet de triumf în colțurile gurii, însă Ze era încă prea tânără și nesofisticată ca să-și poată ascunde emoțiile. Fața ei era roșie, gura încleștată și tot trupul rigid de furie. Nu înțelegeam de ce.

Am ajuns în Sala Lotusului înflorit. Mama s-a oprit un moment pentru a le ura distracție plăcută celorlalte; urma să revină și ea în câteva minute. Apoi, fără alt cuvânt, m-a dus în camera mea din Sala Fetelor Nemăritate, a deschis ușa și m-a împins cu blândețe înăuntru. După ce a închis ușa, am auzit ceva ce nu mai auzisem până atunci, un sunet metalic. Doar când am încercat să deschid ușa din nou ca să văd ce era mi-am dat seama că, pentru prima dată, mama își folosise una dintre chei ca să mă încuie.

Faptul că mama era furioasă pe mine nu schimba cuvintele pe care mi le rostise poetul meu în ureche, nici nu estompa senzațiile pe care carnea mea încă le păstrase acolo unde mă atinsese cu bujorul. Am scos crenguța de salcie pe care mi-o dăduse și mi-am mângâiat obrazul cu ea. Apoi am ascuns-o într-un sertar. Mi-am descălțat picioarele ude și le-am înfășurat în panglici curate. De la fereastra mea nu vedeam podul ceresc care îi unea pe Fecioara-țesătoare și pe Păstor, însă simțeam încă mireasma de trandafiri sălbatici în păr și pe piele.

Uși închise, inimă deschisă

Mama nu mi-a pomenit niciodată de pantofii, fusta și șosetele mele ude și murdare. O servitoare le luase de acolo pentru totdeauna, iar eu am rămas încuiată în camera mea. În săptămânile lungi ale întemnițării mele m-am gândit la multe

lucruri. Însă, la început, eram doar o fată tristă încuiată în camera ei, fără nimeni cu care să poată vorbi. Nici măcar Salcie nu avea voie să intre decât ca să-mi aducă mâncare și apă proaspătă pentru spălat.

Petreceam ore întregi la fereastră, însă priveliștea mea se limita la o bucată mică de cer deasupra și la curtea de dedesubt. Am răsfoit exemplarele mele din *Pavilionul Bujorilor.* Căutam scena Visului întrerupt, încercând să îmi dau seama ce făcuseră Liniang și Mengmei în acea peșteră. În fiecare clipă, mă gândeam la străinul meu. Sentimentele care îmi umpleau pieptul îmi alungau pofta de mâncare și îmi goleau mintea. Mă gândeam constant cum să fac să-mi păstrez sentimentele după ce aveam să ies din acea încăpere.

Într-o dimineață, la o săptămână după întemnițarea mea, Salcie a deschis ușa, a traversat tăcută camera și a lăsat tava cu ceai și un castron de fiertură de orez pentru micul dejun. Îmi era dor de compania ei și de felul în care avea grijă de mine – mă pieptăna, îmi spăla și îmi împacheta picioarele și tot timpul purtam discuții pline de veselie. În aceste zile fusese foarte tăcută când îmi aducea masa, însă acum îmi zâmbea așa cum n-o mai văzusem niciodată.

Mi-a turnat ceaiul, a îngenuncheat în fața mea și m-a privit în ochi, așteptând să-i pun întrebări.

— Spune-mi ce s-a întâmplat, am început eu, așteptând să aud că mama se hotărâse să mă elibereze sau că o lăsa pe Salcie să se mute din nou în camera mea.

— Când stăpânul Chen m-a întrebat dacă vreau să joc rolul lui Parfum Primăvăratic, am acceptat sperând că unul dintre bărbații din public mă va vedea, va merge la tatăl tău și îl va întreba dacă voia să mă vândă altei familii, a răspuns ea, cu ochii strălucind de fericire. Oferta a venit cu o noapte în urmă, iar tatăl tău a fost de acord. Voi pleca în această după-amiază.

Mă simțeam ca și când Salcie m-ar fi plesnit peste față. Nu mi-aș fi imaginat nici într-o mie de ani să se întâmple așa ceva.

— Însă tu îmi aparții mie!

— De fapt, până ieri am fost proprietatea tatălui meu. De azi sunt a stăpânului Quon.

Faptul că zâmbea când îmi spunea asta mi-a dezlănțuit furia.

— Nu poți pleca. Nu-ți poți *dori* să pleci.

Însă nu mi-a răspuns, iar eu am știut că, într-adevăr, își dorea să plece. Însă de ce se întâmpla așa ceva? Era servitoarea și tovarășa mea. Nu mă gândisem niciodată de unde venea sau cum îmi devenise servitoare, însă mereu crezusem că era a mea. Făcea parte din viața mea de zi cu zi, la fel ca oala de noapte. Era la picioarele mele când adormeam; era prima persoană pe care o vedeam dimineața. Făcea focul înainte ca eu să deschid ochii și aducea apă caldă să îmi facă baie. Credeam că va merge cu mine în casa soțului meu. Trebuia să aibă grijă de mine după ce rămâneam însărcinată și aveam fii. Pentru că avea aceeași vârstă cu mine, crezusem că va fi cu mine până voi muri.

— În fiecare noapte, după ce adormi, eu mă întind aici pe podea și îmi ascund lacrimile în batistă, mi-a mărturisit ea. De ani de zile sper ca tatăl tău să mă vândă. Dacă am noroc, noul meu proprietar mă va face concubina lui. A făcut o pauză, s-a gândit, apoi a adăugat pe un ton practic: A doua, a treia sau a patra concubină.

Faptul că servitoarea mea avea astfel de dorințe mă uimea. Era mult înaintea mea în felul în care gândea și în dorințele pe care le avea. Venise din lumea de dincolo de grădina noastră – lumea de care devenisem brusc obsedată iar eu nu o întrebasem niciodată nimic despre asta.

— Cum poți să-mi faci asta? Unde ți-e recunoștința?

Zâmbetul i-a pierit. Oare nu răspundea pentru că nu dorea sau pentru că nu se simțea datoare în vreun fel față de mine?

— Sunt recunoscătoare că familia ta m-a primit aici, a recunoscut ea.

Avea un chip frumos, însă atunci mi-am dat seama că nu mă plăcea deloc și că, probabil, nu mă plăcea de mult timp.

— Însă acum pot să am o altfel de viață decât cea de sclavă a plăcerii pentru care fusesem crescută.

Nu era prima dată când auzeam cuvântul, însă nu doream să recunosc că nu-i înțelegeam complet sensul.

— Familia mea era din Yangzhou, de unde a murit bunica ta, continuă ea. La fel ca multe alte familii, și a mea a suferit cumplit. Femeile bătrâne și urâte au fost măcelărite împreună cu bărbații. Femeile ca mama au fost vândute ca peștele sărat – în saci, după greutate. Noul proprietar al mamei era un om

întreprinzător. Eram a patra fiică care urma să fie vândută. Până atunci fusesem ca o frunză în vânt.

Eu o ascultam.

— Negustorul de sclavi mi-a legat picioarele și m-a învățat să citesc, să cânt, să brodez și să cânt la flaut, a continuat ea. Din acest punct de vedere, viața mea era foarte asemănătoare cu a ta, însă din altele era foarte diferită. Acești oameni creșteau pe domeniul lor fete în loc de recolte.

A lăsat privirea în jos și mi-a aruncat o ocheadă.

— A venit primăvara, apoi toamna. Puteau să mă păstreze până când mă făceam destul de mare să mă vândă pentru plăceri, însă inflația și excesul de pe piață au scăzut prețurile. Trebuiau să scape de o parte din recoltă. Într-o zi m-au îmbrăcat în roșu, mi-au vopsit fața cu alb și m-au dus la piață. Tatăl tău mi-a cercetat dinții, mi-a luat picioarele în palme și m-a pipăit.

— N-ar face așa ceva!

— Ba da, iar eu eram rușinată. M-a cumpărat pentru câteva bucăți de pânză. În toții acești ani am sperat că tatăl tău mă va face a patra concubină a sa și că pot să-i dau fiul pe care mama ta și celelalte nu pot.

Am simțit cum stomacul mi se face ghem, la auzul acestor cuvinte.

— Astăzi merg la al treilea stăpân al meu, a spus ea pe un ton foarte firesc. Tatăl tău m-a vândut pentru carne de porc și *bani.* A fost o afacere bună, iar el e fericit.

Vândută pentru carne de porc? Și pe mine avea să mă dea în căsătorie în schimbul darurilor de mireasă, printre care se numărau și porci. Poate că eu și Salcie nu eram deloc diferite la urma urmei. Niciuna dintre noi nu avea niciun cuvânt de spus în privința viitorului ei.

— Încă sunt tânără, a spus Salcie. Poate voi schimba din nou proprietarul dacă nu îi aduc un fiu sau dacă nu-l mai fac pe stăpânul meu să zâmbească. Negustorul de sclave m-a învățat că o concubină cumpărată îmbogățește grădina unui bărbat. Unii copaci dau fructe, alții umbră, iar alții aduc desfătare ochiului. Sper să nu mai fiu dezrădăcinată și vândută din nou.

— Ești ca Xiaoqing, am zis eu uimită.

— Nu am frumusețea și talentul ei, însă sper că viitorul meu va fi mai bun decât al ei și că în viața următoare nu mă voi naște tot în Yangzhou.

Atunci am înțeles pentru prima dată că existența mea în casa noastră cu grădină nu semăna deloc cu cea a fetelor din lumea exterioară. Acolo se întâmplau lucruri înfricoșătoare și oribile. Toate acestea fuseseră ținute secret față de mine, iar eu eram recunoscătoare, însă și curioasă. Bunica mea fusese acolo afară, iar acum era venerată ca martiră. Salcie venise de acolo, iar viitorul ei fusese stabilit dinainte, la fel ca al meu: să-l facă fericit pe bărbatul din viața ei, să-i aducă pe lume fii și să exceleze în cele Patru Virtuți.

— Eu plec, a spus Salcie brusc și s-a ridicat în picioare.

— Așteaptă.

M-am ridicat și eu, m-am îndreptat către un dulap și am deschis un sertar. Am căutat printre bijuteriile și podoabele mele de păr, căutând una care să nu fie nici prea comună, nici prea extravagantă. Am găsit o agrafă din pene de pescăruș albastre, de forma unui phoenix în zbor, cu coada delicată întinsă în urma lui. I-am pus-o lui Salcie în mână.

— Să o porți când îți întâlnești noul stăpân.

— Mulțumesc, a spus ea, apoi a ieșit din cameră.

Imediat după aceea a intrat Shao, bătrâna mea doică.

— De acum înainte eu voi avea grijă de tine.

Era cea mai proastă veste pe care o puteam primi.

Mama avea planuri pentru mine, iar Shao, care acum locuia în camera mea, trebuia să se asigure că sunt duse la îndeplinire.

— Tong – Aceeași – tot ce ai voie să faci este să te pregătești de nuntă, m-a anunțat Shao; și vorbea serios.

Auzindu-mi numele nou, am simțit un tremur de disperare. Locul meu în lume fusese stabilit prin etichetă și destinație; prin acest nume deja începeam să mă transform din fiică în soție și noră.

În următoarele șapte săptămâni, Shao mi-a adus masa, însă stomacul meu devenise un fel de prăpastie a disperării, astfel că nu băgăm în seamă mâncarea sau o dădeam la o parte cu încăpățânare. Pe măsură ce trecea timpul, trupul meu se schimba. Fustele mele începeau să atârne pe coapse, nu pe talie, iar tunicile îmi erau din ce în ce mai largi. Mama nu mă vizita niciodată.

— E foarte dezamăgită de tine, îmi amintea Shao zilnic. Oare cum ai putut să te naști din ea? Îi tot repet că o fiică rea e o fiică la fel ca oricare alta.

Eram deșteaptă, însă nu mă comparam cu mama. Treaba ei era să mă controleze și să mă vadă măritată într-o familie bună. Cu toate că încă nu dorea să mă vadă, își trimitea soli. În fiecare dimineață, a Treia Mătușă sosea chiar înainte de răsărit ca să mă învețe să brodez frumos.

— Nu mai ai voie să faci cusături greșite sau neîndemânatice, a spus ea, cu vocea ca un clinchet de carneol alb.

Dacă făceam vreo greșeală, mă punea să desfac cusăturile și să le refac. Fără alte lucruri care să mă distragă și cu instrucțiunile precise ale celei de-a Treia Mătuși, am învățat. Și, odată cu fiecare cusătură, tânjeam după poetul meu.

De îndată ce pleca din cameră, Shao o lăsa să intre pe a Doua Mătușă, care mă învăța să cânt la țiteră. În ciuda reputației ei de femeie indulgentă, cu mine era foarte strictă. Dacă greșeam când ciupeam corzile, îmi lovea degetele cu un lujer verde de bambus. Am început să fac progrese surprinzător de rapid, sunetele deveneau clare și limpezi, îmi imaginam cum fiecare notă zboară pe fereastră și călătorește peste lac, până la casa poetului meu, unde muzica îl făcea să se gândească la mine așa cum eu mă gândeam la el.

În după-amiezile târzii, când la apus apăreau culorile serii, a Patra Mătușă, văduvă și fără copii, venea să mă învețe care e scopul norilor și ploii.

— Cea mai mare putere a unei femei este să nască fii, spunea a Patra Mătușă. Acest lucru îi poate da sau lua puterea femeii. Dacă îi faci soțului tău un fiu, îl poți împiedica astfel să intre în locurile plăcerilor de lângă lac sau să își ia concubine. Nu uita, puritatea femeii crește prin izolare. De aceea te afli aici.

Ascultam cu atenție tot ce-mi spunea, însă nu îmi dezvăluia nimic din ceea ce trebuia să știu pentru noaptea nunții sau cum să particip la nori și ploaie cu cineva pe care nu-l iubeam, nu-l plăceam și nu-l cunoșteam. Îmi imaginam sec orele care mă pregăteau de ceremonie: mama, mătușile și verișoarele mele mă spălau și mă îmbrăcau în hainele de nuntă; cele cinci spice, bucata de carne de porc și inima de porc pe care le ascundeau în jupa pe care o purtam pe piele; lacrimile vărsate de toată lumea în timp ce eram condusă afară către palanchin; cum pășeam în casa familiei Wu și lăsam să cadă pe podea jupa plină de comori, ca să nasc fii repede și ușor; și, în sfârșit, cum eram condusă în camera nupțială. Aceste gânduri, care altă dată mă

umpleau de nerăbdare și fericire, acum mă făceau să îmi doresc să fug. Iar faptul că nu exista vreun mijloc prin care să scap de soarta mea mă făcea să mă simt și mai rău.

După cină, a Cincea Mătușă pleca de la adunările nocturne din camerele femeilor ca să mă ajute să-mi îmbunătățesc caligrafia.

— Scrisul este o creație a lumii exterioare a bărbaților, a spus ea. Prin natura sa, este un act public, ceva ce noi, ca femei, ar trebui să evităm; însă trebuie să-l deprinzi pentru ca într-o zi să îl poți ajuta pe fiul tău la studii.

Umpleam foaie după foaie de hârtie, copiind poezii din *Cartea cântecelor*, făcând exerciții din *Imagini ale formațiunilor de luptă ale pensulei* și pictând lecții din *Cartea clasică a celor patru calități ale femeilor,* până când degetele mi se umpleau de cerneală.

Pe lângă faptul că-mi perfecționau caligrafia, lecțiile celei de-a Cincea Mătuși erau pure și simple:

— Cel mai bun lucru pe care îl poți face este să iei lecții de la strămoși. Poezia a venit pe pământ ca să te însenineze, nu să-ți corupă mintea, gândurile și emoțiile. Trebuie să fii prezentabilă, să vorbești blând, însă să nu spui nimic, să te speli bine și des și să ai o minte în armonie. Doar așa îți vei purta virtutea pe chip.

Eu ascultam, însă fiecare linie a pensulei mele era o mângâiere pe care i-o ofeream poetului meu. Fiecare urmă de pensulă erau degetele mele pe pielea lui. Fiecare caracter pe care îl scriam era un cadou pentru bărbatul care îmi copleșea gândurile.

Zi și noapte, când mătușile mele nu se aflau în cameră, Shao rămânea. La fel ca Salcie, dormea pe podea la căpătâiul patului meu. Era acolo când mă trezeam, când foloseam oala de noapte sau când îmi făceam lecțiile, era acolo când mergeam la culcare. Și eu, la rândul meu, eram acolo pentru ea, ascultându-i sforăiturile și vânturile, mirosindu-i respirația și ceea ce lăsa în oala de noapte, urmărind-o cum se scarpină în fund sau își curăță picioarele. Indiferent ce făcea, scuipa pe gură doar răutăți.

— O femeie – iar mama ta a recunoscut asta în tine – devine nesupusă prin cunoaștere, îmi spunea ea, contrazicând învățăturile mătușilor mele. Cu mintea ta treci mult dincolo de camerele interioare. Acolo, afară, e plin de pericole, iar mama ta

vrea să înțelegi asta. Uită ce ai învățat. *Sfaturile mamei Wen* ne spun că o femeie trebuie să știe să scrie doar câteva caractere, cum ar fi „lemne de foc”, „orez”, „pește” și „carne”. Aceste cuvinte te ajută să-ți administrezi gospodăria. Orice e în plus devine periculos.

În timp ce, în fața mea se închidea ușă după ușă izolându-mă, inima mea se deschidea tot mai mult. O vizită în vis în Pavilionul Bujorilor o îmbolnăvise pe Liniang de dragoste. Vizitele în pavilioanele reședinței familiei Chen mă îmbolnăviseră și pe mine de dragoste. Nu îmi puteam controla activitățile – felul în care mă îmbrăcam sau viața mea viitoare cu acest Wu Ren – însă emoțiile mele rămâneau libere și neatinse. Ajunsesem să cred că, în parte, boala mea derivă din acest conflict între control și dorință. În dragoste, nu avem control. Inima și mintea noastră sunt tulburate, stârnite și fermecate de puterea copleșitoare a emoțiilor care ne fac să încercăm să uităm de lumea adevărată, însă acea lume există, așa că noi, femeile, trebuie să ne gândim cum să ne facem soțul fericit și să fim soții bune, să naștem fii și să administrăm bine gospodăria, să fim frumoase, ca să își poată vedea liniștiți de treburi și să nu își ia concubine. Nu ne naștem cu aceste abilități, ci le învățăm de la alte femei. Prin lecții, aforisme și abilități dobândite suntem modelate… și controlate.

Mama mă controla prin instrucțiunile ei, chiar dacă refuza să mă vadă. Mătușile mele mă controlau prin lecțiile lor. Viitoarea mea soacră mă va controla după căsătorie. Împreună, aceste femei – de când m-am născut și până aveam să mor – controlau fiecare clipă a vieții mele.

Și totuși, în ciuda eforturilor lor de a mă controla, eu mă îndepărtam. Poetul îmi invada gândurile în fiecare moment – în timpul fiecărei cusături, al fiecărui acord, al fiecărei lecții. Era în părul meu, în ochii mei, în degetele mele, în inima mea. Visam cu ochii deschiși la ce făcea el, la ce gândea, vedea, mirosea și simțea. Nu puteam mânca pentru că mă gândeam la el. De câte ori mireasma florilor intra prin fereastra mea, sufletul meu se tulbura. Oare își dorea o soție tradițională sau una cu vederi noi, după cum mi-a mărturisit în noaptea în care ne-am întâlnit în Pavilionul pentru Privit Luna? Oare viitoarea sa soție îi va oferi ceea ce-și dorea el? Dar eu? Ce se va întâmpla cu mine acum?

Noaptea, după ce lumina lunii arunca umbrele frunzelor de bambus pe cuvertura mea de mătase, mă cuprindeau gândurile negre. Uneori mă ridicam, pășeam pe lângă Shao și mergeam până la sertarul în care păstram crenguța de salcie pe care mi-o dăduse poetul în ultima noastră noapte împreună. Pe măsură ce se scurgeau săptămânile, frunzele cădeau, lăsând crengile goale. Iar biata mea inimă era îndurerată.

În timp, am început să cânt mai bine la țiteră, am învățat pe dinafară regulile și mi-am îmbunătățit broderia.

— Acum ești pregătită să faci pantofi pentru soacra ta, a declarat a Treia Mătușă la două luni după izolarea mea.

Toate miresele fac asta în semn de respect, însă de ani buni mă temeam de acest lucru, știind că nu aveam decât să-mi arăt neîndemânarea la cusut. Acum mă înspăimânta și mai mult. Nu mă mai făceam de râs și nici nu mai aduceam rușine familiei din cauza cusăturilor mele, însă nu aveam sentimente pentru această femeie și nici nu doream să o impresionez. Am încercat să-mi imaginez că era mama poetului. Ce altceva puteam să fac ca să nu mă mai simt neajutorată? Numele soacrei mele era la fel ca al meu, Floare-de-Bujor, așa că în model am încorporat această floare, cea mai grea de desenat sau de cusut dintre toate. Am petrecut ore în șir pentru fiecare petală și frunză, până când, o lună mai târziu, am terminat pantofii. Am luat perechea în mână și i-am arătat-o celei de-a Treia Mătuși.

— Sunt perfecți, a spus și știam că ea chiar credea asta; nu împletisem în ei șuvițe din părul meu și nu îi făcusem la fel de eleganți pe cât i-ar fi făcut ea, însă erau superbi: Poți să-i împachetezi.

În a noua zi a celei de-a noua luni, când o comemorăm pe Doamna Purpurie, care a fost tratată atât de urât de soacra ei, încât s-a spânzurat în closetul pe care era obligată să-l spele zilnic, ușa camerei mele s-a deschis, iar mama și-a făcut apariția. Am făcut o plecăciune în semn de respect, apoi am rămas nemișcată cu mâinile în față și privirea în pământ.

— *Aaah!* Arăți…!

Surprinderea din vocea mamei m-a făcut să-mi ridic ochii. Probabil că încă era supărată pe mine, se vedea asta pe chipul ei. Însă își perfecționase arta de a-și ascunde sentimentele, iar trăsăturile ei și-au revenit rapid.

— Au sosit ultimele daruri de mireasă pentru tine. Poate vrei să le vezi înainte să fie puse deoparte. Însă aș vrea să…

— Nu te îngrijora mamă. M-am schimbat.

— Da, văd asta, a spus ea, însă nici acum nu am simțit vreo urmă de plăcere în tonul ei, ci mai degrabă de grijă.

— Hai, vino să le vezi. Apoi aș vrea să vii să iei micul dejun cu noi.

Când am părăsit camera, un singur fir lega toate sentimentele mele de atunci: singurătate, disperare și dragostea de nestăvilit pentru poetul meu. Învățasem să-mi arăt tristețea printr-un oftat.

Am urmat-o pe mama la distanța corespunzătoare, până în Sala Șederii. Darurile mele de mireasă fuseseră aduse acasă în cutii cu cadru lăcuit, care arătau precum sicriele de sticlă. Familia mea primise obiectele obișnuite: mătase și satin, aur și bijuterii, porțelan și ceramică, prăjituri și găluște, vase cu vin și carne de porc prăjită. Unele dintre aceste lucruri erau pentru mine, însă cele mai multe, pentru sipetele tatei. Daruri consistente în bani veniseră și pentru unchii mei. Era dovada fizică a faptului că foarte curând se apropia căsătoria mea. M-am ciupit de nas ca să nu plâng. După ce mi-am stăpânit emoțiile, am schițat un zâmbet rece. În sfârșit, eram afară din cameră, iar mama mă urmărea cu strictețe ca nu cumva să mai am vreo scăpare. Trebuia să fiu atentă.

Privirea mi-a căzut pe un pachet înfășurat în mătase roșie. M-am uitat la mama, iar ea mi-a făcut semn că pot să îl desfac. Am îndepărtat învelișul moale. Înăuntru era un exemplar în două volume din *Pavilionul Bujorilor*. Era singura ediție pe care nu o aveam, cea tipărită de Tang Xianzu însuși. Am deschis biletul care însoțea cartea. „Dragă Aceeași, abia aștept să stăm până târziu, să bem ceai și să vorbim despre piesă”. Era semnată de cumnata viitorului meu soț, care deja locuia în reședința familiei Wu. Darurile pentru mireasă erau frumoase, însă acesta îmi spunea că în aripa femeilor din familia Wu exista cel puțin o persoană cu care aș putea să discut.

— Pot să păstrez asta? am întrebat-o pe mama.

S-a încruntat și am crezut că mă va refuza.

— Du-o în camera ta, apoi vino direct în Pavilionul de Primăvară. Trebuie să mănânci.

Am strâns volumele la piept, m-am întors încet în camera mea și le-am lăsat pe pat. Apoi am urmat instrucțiunile mamei și m-am dus în Pavilionul de Primăvară.

Fusesem încuiată timp de două luni, iar acum priveam încăperea și pe toate persoanele din ea cu alți ochi. Se simțeau aceleași tensiuni între mătuși, verișoare, mama și acele femei și fete care nu se vedeau dimineața – concubinele și fiicele lor. Însă, pentru că fusesem departe, simțeam un curent pe care nu-l observasem în deplinătatea lui înainte. Era de așteptat de la o femeie să rămână însărcinată de cel puțin zece ori într-o viață. Femeile din familia Chen nu rămâneau gravide prea ușor, iar când se întâmpla asta nu reușeau să nască fii. Această lipsă a fiilor plana asupra tuturor. Concubinele trebuiau să salveze de la moarte linia familiei noastre, însă chiar dacă le îmbrăcam, le hrăneam și le găzduiam, niciuna dintre ele nu născuse un băiat. Nu aveau voie să ia micul dejun cu noi, însă li se simțea prezența.

Verișoarele mele păreau să-și fi schimbat complet atitudinea față de mine. Mătură, care pusese la cale întemnițarea mea, mi-a pus cu propriile bețișoare câteva găluște pe farfurie. Lotus mi-a turnat ceaiul și mi-a întins bolul ei cu orez, pe care îl asezonase cu pește sărat și praz. Mătușile mele treceau pe rând pe la masa mea, îmi urau bun-venit zâmbind și mă zoreau să mănânc. Însă nu am luat nici măcar o îmbucătură. Am ignorat până și gogoșile umplute cu pastă din boabe dulci pe care mi le-a adus Shao de la masa mamei.

După ce am terminat masa, ne-am mutat în Sala Lotusului Înflorit. S-au format grupulețe: unul pentru brodat, altul pentru pictură și caligrafie și altul de lectură de poezie. Au sosit și concubinele, care mi-au adus cadouri și mi-au ciupit obrajii să le redea culoarea. Doar două dintre concubinele bunicului mai trăiau și erau foarte bătrâne. Pudra de pe față le accentua ridurile, iar podoabele de păr nu le făceau să arate mai tinere, ci doar le scoteam în evidență șuvițele cărunte. Aveau talia groasă, însă picioarele lor erau încă la fel de micuțe și de frumoase ca în acele nopți în care bunicul obișnuise să se relaxeze ținându-le în palme.

— Semeni tot mai mult cu bunica ta pe zi ce trece, a spus favorita bunicului.

— Ești la fel de bună la suflet ca ea, a adăugat cealaltă.

— Vino să brodezi împreună cu noi, a continuat favorita. Sau alege altă activitate. Ne face plăcere să fii alături de noi, indiferent ce preferi. La urma urmei, în această sală suntem toate surori. Când ne ascundeam de manciurieni în Yangzhou, bunica ta ne-a explicat foarte clar acest lucru.

— Din lumea cealaltă veghează asupra viitorului tău, a spus concubina de rang mai mic, pe un ton lingușitor. I-am adus ofrande în numele tău.

După atâtea săptămâni de singurătate, pălăvrăgeala și rivalitatea – toate ascunse în spatele unor activități precum brodatul, caligrafia și cititul de poezii – mi-au dezvăluit caracterul ascuns al femeilor care locuiau în reședința familiei Chen. Simțeam cum mi se adună lacrimile în ochi de la efortul de a fi o fiică bună, de a asculta și a mă proteja de falsa lor grijă, dar și fiindcă îmi dădeam seama că asta era viața mea.

Însă nu mă puteam împotrivi mamei.

Doream să mă înec în propriile mele sentimente, să mă îngrop în gândurile mele de dragoste. Nu puteam scăpa de căsătorie, dar poate reușeam să o ignor așa cum făceam aici, în casa părintească, citind, scriind și visând. Nu eram bărbat și n-aș fi putut concura niciodată cu scrierile unui bărbat. Nu doream să scriu un eseu de opt paragrafe, chiar dacă aș fi putut să dau examenele imperiale. Însă aveam un anumit nivel de cunoștințe, toate acele lucruri pe care le învățasem stând pe genunchii tatei când eram mică și mai târziu, când mi-a dat să studiez ediții din clasici și volume de poezie – ceea ce alte fete nu făceau; iar eu voi folosi aceste cunoștințe ca să mă salvez. Nu voi scrie poezii despre fluturi și flori. Trebuia să găsesc ceva care să aibă cu adevărat sens pentru mine și, mai mult, să mă susțină pentru tot restul vieții.

Cu o mie de ani în urmă, poetul Han Yun scria: „Toate lucrurile care nu-și află pacea și-o vor striga”. Compara nevoia oamenilor de a-și exprima sentimentele în scris cu forța naturală care făcea ca plantele să foșnească în vânt și metalul să sune la atingere. Atunci mi-am dat seama ce aveam de făcut. Era ceva pentru care mă pregătisem de ani de zile. Pentru că lumea exterioară mi se refuzase, îmi petrecusem viața privind în interiorul meu, iar emoțiile îmi erau foarte bine strunite. Poetul meu dorea să știe ce gândesc despre cele Șapte Sentimente; acum voi găsi toate acele locuri din *Pavilionul Bujorilor* care le

ilustrau. Voi căuta în interiorul meu și voi scrie nu ceea ce au observat criticii sau ceea ce au discutat mătușile mele despre aceste emoții, ci ceea ce simțeam eu însămi. Îmi voi termina proiectul chiar înainte de căsătorie, așa că voi merge la casa lui Wu Ren cu ceva care să-mi amintească pentru totdeauna de cele trei nopți de dragoste pe care le petrecusem alături de poetul meu. Acest proiect avea să fie salvarea mea în anii întunecați care mă așteptau. Voi fi încuiată în casa soțului meu, însă mintea mea va zbura către Pavilionul pentru Privit Luna, unde îl puteam întâlni pe poetul meu iar și iar, fără teama de a nu fi prinși. Poetul meu nu îl va citi niciodată, însă îmi voi putea imagina cum i-l prezint – eu dezbrăcată pe patul său, cu sufletul și mintea goale.

M-am ridicat brusc, scârțâind scaunul pe podea. Sunetul le-a făcut pe femei și pe fete să se holbeze la mine. Le-am văzut ura și gelozia ascunse în spatele chipului frumos și plin de grijă prefăcută.

— Tong, a spus mama, strigându-mă pe numele nou.

Simțeam cum mi se furnică pielea. Mi-am păstrat expresia feței cât bine am putut.

— Mamă, pot să mă duc în biblioteca tatei?

— Nu e aici, a plecat în capitală.

Vestea m-a șocat. Nu mai fusese în capitală de când manciurienii veniseră la putere.

— Și, chiar dacă ar fi fost aici, aș fi refuzat, a continuat ea. E o influență rea. Crede că fetele trebuie să știe despre Xiaoqing. Ei bine, uite ce lecție ți-a dat.

A spus asta în fața tuturor femeilor care trăiau în complexul nostru. Atât de mare era disprețul ei față de mine.

— Dezastrul s-a încheiat. Acum trebuie să ne amintim cine suntem: femei care aparținem camerelor noastre din interior, nu care se plimbă prin grădină.

— Vreau doar să mă uit la ceva, am spus eu. Te rog, mamă, lasă-mă să merg. Mă întorc numaidecât.

— Te însoțesc. Ia-mă de braț.

— Mamă, mă descurc. Sincer. Mă întorc imediat.

Aproape tot ce-i spuneam mamei era minciună, însă m-a lăsat să mă duc.

Am părăsit ametită Sala Lotusului Înflorit și am străbătut coridoarele până când am păși afară în grădină. Era cea de-a

noua lună. Florile se ofiliseră, petalele lor jalnice căzuseră. Păsările plecaseră în țările calde. Și pentru că aveam sentimente de primăvară atât de puternice, mă durea să constat această dovadă a caracterului trecător al tinereții, vieții și frumuseții.

Când am ajuns la marginea helești eului, m-am așezat în genunchi ca să îmi văd reflexia pe suprafața sticloasă. De-atâta suferință din dragoste eram palidă și trasă la față. Trupul meu părea lipsit de substanță, ca și când nu mai putea susține greutatea tunicii. Brățările mele de aur atârnau mari la încheieturi. Chiar și agrafele mele de jad păreau prea grele pentru cât de slabă eram. Oare poetul meu m-am recunoaște dacă m-ar vedea acum?

M-am ridicat din nou și am mai zăbovit puțin să-mi mai văd o dată silueta oglindită, apoi m-am întors pe coridor. M-am îndreptat către poarta principală. În ultimii șaisprezece ani venisem de multe ori aici, însă nu-i trecusem niciodată pragul. Asta urma să se întâmple doar în ziua nunții mele. Mi-am plimbat degetele pe suprafața ei. Cândva, tata îmi explicase că aveam o poartă de vânt și foc. Partea orientată către lumea exterioară era formată din lemn masiv. Ne proteja de toate tipurile de vreme, dar și de fantome și bandiți, pe care îi păcălea făcându-i să creadă că aici nu se află nimic important sau interesant. Poarta din interior era învelită în piatră să ne protejeze de foc și să ofere o întăritură în plus împotriva oricărui rău care ar putea ajunge în grădina casei noastre. Să ating acele plăci de piatră era ca și când aș fi atins *yin*-ul rece al pământului. De acolo m-am dus în Sala Strămoșilor, am făcut o plecăciune în fața bunicii, am aprins tămâie și am implorat-o să-mi dea putere.

În sfârșit, am ajuns în biblioteca tatei. Când am intrat înăuntru mi-am dat seama că tata era plecat de ceva vreme. Nu se simțea miros de tutun sau de tămâie în aer. Tăvile pe care erau așezate cuburile de gheață în timpul verii fuseseră luate și nu se adusese nicio sobă care să încălzească încăperea de frigul toamnei. Și, mai presus de toate, energia minții sale dispăruse nu doar din această cameră, ci – abia acum îmi dădeam seama – din întregul complex. Era persoana cea mai importantă din reședința familiei Chen. Cum de nu-mi dădusem seama de absența lui chiar și când eram singură în camera mea?

M-am dus la rafturi și am ales cele mai bune colecții de poezii, istorie, mituri și religie pe care le-am găsit. Am făcut trei drumuri până la mine în cameră ca să le duc acolo. M-am întors în bibliotecă și am rămas câteva momente pe marginea patului pe care stătea tata ziua, gândindu-mă dacă nu mai doream și altceva. Am ales încă trei cărți dintr-un teanc din colț, apoi am părăsit biblioteca și am revenit în camera mea. Am intrat, iar de data asta am închis ușa de bunăvoie.

Iadul spulberat

Mi-am petrecut toată luna următoare cercetând cele douăsprezece ediții din *Pavilionul Bujorilor* pe care le colecționasem și transcriind toate notele pe care le scrisesem vreodată în ele pe marginile ediției originale în două volume a lui Tang Xianzu pe care mi-o trimisese viitoarea mea cumnată. După ce am terminat cu asta, m-am înconjurat de cărțile tatălui meu și le-am cercetat până când, după încă o lună, i-am identificat pe toți autorii originali – cu excepția a trei dintre ei – ai imitațiilor după Volumul Întâi și pe aproape toți autorii imitațiilor după Volumul al Doilea. Nu am explicat termenii sau trimiterile, nu am făcut comentarii despre muzică sau spectacol și nu am încercat să compar *Pavilionul Bujorilor* cu alte piese. Am scris în caractere micuțe, pe care le-am introdus între rândurile de text.

Nu am ieșit din cameră. O lăsam pe Shao să mă spele și să mă îmbrace, însă nu mă atingeam de mâncarea pe care mi-o aducea. Nu mi-era foame; mi se părea că atunci când eram ametită gândeam și scriam mai coerent. Când mătușile sau verișoarele mele veneau să mă invite la plimbare în grădină sau să stau cu ele la ceai și găluște în Pavilionul de Primăvară, le mulțumeam cu delicatețe, însă le refuzam. Deloc surprinzător, comportamentul meu nu o încânta deloc pe mama. Nu-i spuneam ce făceam, iar ea nu întreba.

— Nu poți învăța să fii o soție bună dacă te ascunzi în cameră cu cărțile tatălui tău, mi-a atras ea atenția. Vino în Pavilionul de Primăvară. Ia micul dejun și ascultă-le pe mătușile tale. Vino să

iei prânzul și învață cum să te porți cu concubinele soțului tău. Vino la cină și perfecționează-ți arta conversației.

Dintr-odată, toată lumea trăgea de mine să mănânc, după ce, ani întregi, mama mă avertizase să am grijă să nu devin plinuță ca Mătură și să mănânc puțin ca să fiu zveltă la nuntă. Dar cum să poți mânca dacă ești îndrăgostit? Toate fetele trec prin experiența asta. Toate fetele știu că așa e. Sufletul meu visa la poet, capul îmi era plin cu acest proiect despre care credeam că îmi va ține de urât în singurătate. Iar stomacul meu? Era gol, dar nu-mi păsa.

Am început să stau în pat. Toată ziua citeam din cele două volume. Toată noaptea citeam la lumina slabă a lămpii cu ulei. Cu cât citeam mai mult, cu atât mă gândeam mai mult la micile legături pe care le folosise Tang Xianzu ca să creeze o structură de mare profunzime. M-am gândit la momentele-cheie din piesă, la semnele prevestitoare, la motivele speciale și la felul în care fiecare cuvânt și acțiune scoteau în evidență singurul lucru care mă obseda: iubirea.

Bunăoară, prunul era pomul vieții și al iubirii. Era locul unde Liniang și Mengmei s-au întâlnit prima dată, unde a fost îngropată ea și unde el a readus-o la viață. Chiar în prima scenă, Mengmei își schimbă numele în urma unui vis, devenind astfel Visul Prunului. Însă pomul ne trimite cu gândul și la Liniang, deoarece florile de prun sunt delicate, diafane, aproape feciorelnice în frumusețea lor. Când o fată se căsătorește, răspândește frumusețe, dar își pierde pentru totdeauna imaginea romantică. Încă are multe obligații de îndeplinit – să nască fii, să-i venereze pe strămoșii soțului ei, să devină o văduvă sobră – însă deja începe să alunece spre moarte.

Am scos cerneala, am măcinat-o pe piatra caligrafică, am adăugat apă, apoi mi-am scris gândurile, cât de frumos puteam, pe marginea de sus a primului volum:

> Pe mulți dintre cei care duc dorul primăverii îi întristează mai ales florile ofilite, așa cum mi s-a întâmplat și mie când m-am plimbat prin grădina noastră. Liniang vede petalele și înțelege că tinerețea și frumusețea ei sunt trecătoare. Nu știe că și viața ei este la fel de trecătoare.

Ceea ce mi-a stârnit mereu imaginația în legătură cu piesa a fost felul în care înfățișa dragostea romantică, atât de diferit

față de căsătoriile lipsite de iubire printre care crescusem în Reședința de Familie Chen sau de cea pe care urma să o am și eu. Pentru mine, *qing* era ceva nobil, ambiția cea mai înaltă pe care o puteau avea un bărbat sau o femeie. Cu toate că experiența mea în asta se limita la trei nopți sub lumina lunii în pătrar, consideram că dă un sens vieții.

> Totul începe de la dragoste. Pentru Liniang începe cu plimbarea ei prin grădină, apoi cu visul ei; și nu se sfârșește niciodată.

Fantoma lui Liniang și Mengmei s-au bucurat de nori și ploaie. Amândoi au fost atât de sinceri în dragostea lor – așa cum am fost și eu și poetul meu – încât asta nu mai părea lucrul urât dintre o concubină și un bărbat.

> Dragostea lor este una pur și simplu divină. Liniang se poartă întotdeauna ca o doamnă.

În timp ce scriam asta, m-am gândit la mine în ultima noastră noapte din Pavilionul pentru Privit Luna.

Am scris despre vise – ale lui Liniang, ale lui Mengmei și ale mele. M-am gândit la autoportretul lui Liniang și l-am comparat cu ceea ce făceam eu în proiectul meu. Pe marginea de sus, am scris cât puteam eu de frumos:

> Desenul este o formă fără umbră sau reflexie, așa cum visul este o umbră sau reflexie fără formă. Desenul este ca o umbră fără cadru. Este mai iluzoriu chiar și decât un vis.

Umbrele, visele, reflexiile în oglinzi și helești, chiar și amintirile sunt lipsite de substanță și trecătoare, însă asta însemna oare că nu erau adevărate? Pentru mine erau. Mi-am înmuiat pensula în cerneală, am scuturat-o și am scris:

> Du Liniang și-a căutat plăcerea într-un vis; Liu Mengmei și-a căutat o tovarășă într-un desen. Dacă nu consideri că aceste lucruri sunt iluzii, atunci iluziile devin adevărate.

Lucram atât de intens și mâncam atât de puțin, încât începeam deja să am îndoieli că întâlnisem cu adevărat un străin în Pavilionul Vântului două nopți la rând. Oare eu și poetul

chiar părăsiserăm Pavilionul pentru Privit Luna și ne plimbaserăm pe malul lacului? Oare totul fusese vis sau realitate? Trebuia să fie adevărat, iar în curând eu aveam să încep o căsnicie cu un bărbat pe care nu-l iubeam.

> Când Liniang merge la bibliotecă, trece pe lângă o fereastră și vrea să iasă pe acolo ca să se ducă să-și întâlnească iubitul. Desigur, îi este mult prea teamă să facă asta.

Lacrimile mi-au umplut ochii, mi s-au rostogolit pe obraji și au căzut pe hârtie în timp ce scriam asta.

Visele de dragoste mă măcinau. Orice urmă de poftă de mâncare ce supraviețuise după prima mea întemnițare dispăruse complet. Xiaoqing ajunsese să bea jumătate de ceașcă de suc de pere pe zi; eu luam doar câteva înghițituri. Faptul că nu mâncam încetase să mai fie o formă de revoltă în fața controlului pe care îl aveau alții asupra vieții mele. Încetase chiar și să mai aibă vreo legătură cu poetul meu și cu sentimentele puternice de dragoste și dorință care mă mistuiau. Un înțelept scrisese cândva: „Doar când suferi enorm vei scrie poezie bună. Gu Ruopu, marea poetesă, a răspuns astfel: „Oficialii și învățații își vor grava chiar carnea și își vor sculpta în os, până vor încărunți și își vor irosi viața încercând să scrie versuri întunecate și melancolice.”

Am călătorit în adâncul sufletului meu, unde nu mai exista nimic pământesc, ci doar sentimente: dragoste, regret, dorință, speranță. Stăteam în capul oaselor în pat, îmbrăcată în veșmântul meu preferat, având un model cu rațe care zboară peste flori și fluturi; am călătorit în gând în Pavilionul Bujorilor. Oare visele lui Liniang îi compromiseseră puritatea? Oare visele mele – plimbarea prin grădina noastră – mi-o compromiseseră pe a mea? Oare îmi pierdusem castitatea pentru că mă întâlnisem cu un străin și îl lăsasem să mă atingă cu petalele unei flori de bujor?

În timp ce scriam febril, în jurul meu se făceau pregătirile de nuntă. Într-o zi, o cusătoreasă a venit să mă îmbrace în costumul de nuntă, apoi l-a luat să-l strâmteze. În altă zi, mama a venit împreună cu mătușile mele. Eram în pat, înconjurată de cărțile mele răspândite pe cuvertura de mătase. Toate zâmbeau, însă nu erau fericite.

— Tatăl tău a trimis vorbă din capitală, m-a anunțat mama, pe tonul ei melodios obișnuit. Imediat după ce te căsătorești va începe din nou să lucreze pentru împărat.

— S-au retras manciurienii? am întrebat eu. Oare ratasem o schimbare dinastică în timp ce stătusem închisă în cameră?

— Nu, tatăl tău va fi în slujba împăratului Qing.

— Dar tata e loialist. Cum poate să…

— Trebuie să mănânci, m-a întrerupt mama. Spală-ți părul, pudrează-te și pregătește-te să-l întâmpini când se întoarce, așa cum trebuie să facă o fiică. A adus o mare onoare familiei noastre. Trebuie să-i arăți respect. Acum ridică-te!

Însă nu m-am ridicat.

Mama a plecat, însă mătușile mele au rămas. Au încercat să mă ridice din pat și să mă facă să stau în picioare, însă în mâinile lor eram la fel de alunecoasă și fără formă precum un țipar. Gândurile mele erau confuze. Cum putea tata să-l slujească pe împărat când era loialist? Oare mama va părăsi complexul și îl va urma în capitală, așa cum îl urmase în trecut la Yangzhou?

În ziua următoare, mama l-a adus pe vraciul familiei ca să discute cu el despre o metodă de a-mi readuce culoare în obraji înainte de nuntă.

— Aveți ceai de primăvară din Longjing? a întrebat el. Fierbeți-l cu ghimbir ca să-i vindecați stomacul și să-i dați putere.

Am încercat ceaiul, însă în zadar. Chiar și o adiere de vânt m-ar fi luat pe sus. Chiar și cămașa de noapte mi se părea grea pe mine.

Mi-a dat apoi zece caise acre – rețeta obișnuită pentru tinerele femei ale căror gânduri o iau razna – însă mintea mea tot nu o lua în direcția în care trebuie. În schimb, mă gândeam cum ar fi să mă căsătoresc cu poetul meu și la prunele cu sare pe care ar fi trebuit să le mănânc când rămâneam însărcinată cu primul nostru fiu, ca să scap de grețurile matinale.

Vraciul s-a întors să-mi stropească patul cu sânge de porc, încercând să exorcizeze spiritele rele despre care era convins că mă bântuiau.

— Dacă începi din nou să mănânci, a spus el după ce și-a terminat treaba, în ziua nunții pielea și părul tău vor fi de o frumusețe nemaivăzută pe acest pământ.

Însă nu mă interesa să mă căsătoresc cu Wu Ren și nu îmi păsa să mănânc ca să-l fac pe el mai fericit în ziua nunții noastre. Nu mă mai interesa aproape nimic. Viitorul meu era aranjat deja și făcusem tot ce era necesar ca să mă pregătesc pentru nuntă. Îmi îmbunătățisem stilul de brodat. Știam să cânt la țiteră. În fiecare zi, Shao mă îmbrăca în tunici brodate cu flori și fluturi sau cu două păsări în zbor, ca un fel de simbol al dragostei și fericirii pe care ar fi trebuit să le simt pentru viața care mă aștepta în casa soțului meu. Însă nu mâncam nimic, nici măcar fructe; rar înghițeam altceva în afară de câteva sorbituri de suc. Mă hrăneam cu vise, cu gânduri de dragoste, cu amintirea aventurii mele alături de poet dincolo de zidurile grădinii.

Vraciul a lăsat instrucțiuni să ținem ușa sălii permanent închisă, ca să împiedicăm spiritele rele să intre și să mutăm cuptorul din bucătărie și să schimbăm direcția patului meu, pentru un *feng shui*[5] favorabil. Mama și servitoarele au îndeplinit toate aceste cerințe, însă nu s-a schimbat nimic. În clipa în care ieșeau din cameră mă întorceam la scris. Nu poți vindeca o inimă plină de dor schimbând poziția patului.

Câteva zile mai târziu, mama a sosit împreună cu doctorul Zhao, care mi-a ascultat pulsul de la încheietura mâinii și a declarat:

— Inima este punctul central al conștiinței, iar cea a fiicei tale e congestionată de prea multă dorință.

Mă bucuram că, în sfârșit, eram diagnosticată oficial ca bolnavă de dragoste. Iar în mintea mea am început să cochetez cu un gând. Dacă muream de dragoste la fel ca Liniang? Oare poetul meu mă va găsi și mă va readuce la viață? Acea idee îmi plăcea, însă mama a avut o reacție complet diferită la vestea doctorului. Și-a îngropat fața în mâini și a început să plângă.

Doctorul a condus-o departe de patul meu și și-a coborât vocea.

— Acest sindrom de melancolie este asociat și cu o disfuncție a splinei provocată de supărare. Asta poate face pe cineva să nu mai mănânce. Doamnă Chen, trebuie să vă spun că fiica dumneavoastră ar putea muri de la *qi*-ul congestionat.

[5] Feng shui – vechi sistem estetic chinez considerat a folosi legile Cerului și Pământului pentru a îmbunătăți viață printr-un flux de energie (*qi*) pozitiv (n.tr.).

Ah! Doctorii mereu încearcă să le sperie pe mame. Așa își câștigă banii.

— Trebuie să o obligați să mănânce, a spus el.

Și chiar asta au făcut. Shao și mama mi-au ținut brațele, în timp ce doctorul mi-a băgat în gură bulgări de orez și mi-a ținut fălcile închise. O servitoare a adus prune fierte și caise. Doctorul mi-a îndesat în gură bucățile suculente până când am vomitat totul.

M-a privit dezgustat, însă apoi s-a întors spre mama.

— Nu vă faceți griji. Această stare are legătură cu pasiunea. Dacă deja ar fi soție, aș spune că o noapte de nori și ploaie ar vindeca-o. Însă, pentru că nu e căsătorită încă, trebuie să-și ostoiască dorințele. Bună mamă, în noaptea nunții va fi vindecată. Însă s-ar putea să nu mai fie destul timp până atunci. Recomand să încercați altceva.

I-a luat din nou cotul, a tras-o spre el și i-a șoptit ceva la ureche. Când i-a dat drumul, masca unei hotărâri cumplite îi acoperea chipul.

— De multe ori, furia este suficientă ca să o trezească din starea asta, a adăugat el pe un ton încrezător.

Mama l-a condus pe doctor afară din cameră. Mi-am lăsat capul din nou pe pernă, cu cărțile răspândite în jurul meu pe cearșafuri. Am luat Volumul întâi din *Pavilionul Bujorilor*, am închis ochii și mi-am lăsat gândurile să zboare dincolo de lac, în casa poetului meu. Oare se gândea la mine așa cum mă gândeam eu la el?

Ușa s-a deschis, iar mama și-a făcut apariția însoțită de Shao și de alte câteva servitoare.

— Începeți cu cele de acolo, a spus mama, arătând către teancul de cărți de pe masă. Iar voi luați-le pe cele de pe jos.

Mama și Shao s-au apropiat de patul meu și au adunat cărțile pe care le aveam la picioare.

— Luăm cărțile, m-a anunțat mama. Doctorul mi-a spus să le ard.

— Nu! strângeam instinctiv, cartea la piept. De ce?

— Doctorul Zhao spune că asta te va vindeca. A fost foarte clar.

— Nu poți face asta! am strigat eu. Sunt ale tatei!

— Atunci nu ai motiv să te superi, a răspuns mama liniștită.

Am lăsat cartea pe care o țineam și am dat deoparte cuvertura de mătase care mă acoperea. Am încercat să le opresc pe mama și pe celelalte, însă eram prea slăbită. Servitoarele au plecat cu primele teancuri de cărți. Am urlat, cu brațele întinse către ele, ca și când aș fi fost o cerșetoare, nu fiica privilegiată a unei familii cu nouă generații de cărturari imperiali. Erau cărțile noastre! Prețioase pentru învățătură! Sfinte pentru dragoste și artă!

Pe pat aveam edițiile din *Pavilionul Bujorilor*. Mama și Shao au început să le strângă. Oroarea lucrului pe care se pregăteau să îl facă m-a umplut de o panică nebună.

— Nu poți! Sunt ale mele! am urlat eu, strângând lângă mine cât de multe volume puteam, însă mama și Shao erau foarte puternice. M-au ignorat, călcând în picioare eforturile mele de a-mi salva cărțile cu ușurința cu care strivești un țânțar.

— Proiectul meu, te rog, mamă, am strigat eu. Am muncit atât de mult.

— Nu știu despre ce vorbești. Tu ai un singur proiect: să te căsătorești, a răspuns ea, în timp ce îmi lua ediția din *Pavilionul Bujorilor* pe care o primisem în dar de ziua mea de la tata.

Afară, în curtea de sub camera mea, am auzit voci.

— Trebuie să vezi la ce a dus egoismul tău, a spus mama.

I-a făcut un semn lui Shao, apoi m-au ridicat amândouă din pat și m-au târât la fereastră. Dedesubt, servitorii aprinseseră focul într-un mangal, aruncând, una câte una, cărțile tatei în flăcări. Versurile poeților dinastiei Tang pe care îi iubea dispăreau în aer sub formă de fum. Am văzut un volum de poezii scrise de femei arzând și transformându-se în cenușă. Pieptul îmi tresălta de suspine. Shao mi-a dat drumul și s-a dus la pat să ia restul cărților.

— Ești furioasă? a întrebat mama.

Nu simțeam furie. Singurul lucru pe care îl simțeam era disperare. Cărțile și poeziile nu țineau de foame, însă fără ele nu aveam viață.

— Te rog, spune-mi că ești furioasă, se ruga mama. Doctorul a spus că te vei înfuria.

Nu am răspuns, iar ea s-a îndepărtat de mine și a căzut în genunchi.

Vedeam dedesubt cum Shao arunca în foc edițiile din *Pavilionul Bujorilor* pe care le colecționasem. Pe măsură ce se

transformau în cenușă, mie mi se strângea sufletul. Acelea erau comorile mele cele mai de preț. Acum erau doar scrum care se ridica în vânt, zburând dincolo de complex. Proiectul meu și toate speranțele mele dispăruseră. Eram încremenită în disperare. Cum voi putea să merg acum la casa soțului meu? Cum voi putea să-mi înving singurătatea?

Lângă mine, mama plângea. Trupul ei s-a aplecat până când a atins podeaua cu fruntea, apoi s-a întors către mine, supusă precum o servitoare. A luat în mâini tivul fustei mele și și-a îngropat fața în mătase.

— Te rog, fii furioasă pe mine. Vocea ei era atât de pierdută, încât abia o auzeam. Te rog, fiica mea, te rog.

I-am atins ușor ceafa cu mâna, însă n-am scos un cuvânt. Nu puteam decât să privesc focul.

După câteva momente, Shao a venit și a luat-o pe mama.

Am rămas lângă fereastră, cu brațele sprijinite de pervaz. Grădina era mohorâtă iarna. Furtunile și înghețul lăsaseră copacii goi. Umbrele erau mai lungi, iar lumina mai puțină. Nu aveam suficientă putere să mă mișc. Toată munca mea fusese distrusă. În sfârșit, m-am urnit de acolo. Mi se învârtea capul. Îmi tremurau picioarele. Aveam senzația că tălpile mele mici nu-mi vor putea susține greutatea. Încet, am reușit să traversez încăperea până la pat. Cuvertura de mătase era răsucită și mototolită de la încercările mele inutile să-mi salvez cărțile. Am tras cuvertura și m-am urcat înapoi în pat. Când mi-am întins picioarele pe sub mătasea rece, am simțit ceva tare. Am întins mâna pe sub material și am scos Volumul întâi din *Pavilionul Bujorilor* primit de la viitoarea mea cumnată. În nebunia aceea, această singură carte, pe ale cărei margini scrisesem totul, fusese salvată. Am suspinat plină de recunoștință și tristețe.

•

Uneori noaptea târziu, după acea zi înfiorătoare, mă dădeam jos din pat, treceam de Shao care dormea și mergeam la fereastră; trăgeam perdelele grele care țineau afară frigul iernii. Venise zăpada, iar gândul că florile cândva înmiresmate erau zdrobite de stratul alb și greu mă tulbura. Priveam luna și drumul ei lent pe cer. Noapte după noapte, rouă îmi umezea veșmântul, îmi îngreuna părul și îmi răcea degetele.

Nu mai puteam îndura zilele nesfârșite și reci. Mă gândeam la Xiaoqing și la cum se îmbrăca în fiecare zi, netezindu-și mereu

veșmântul. Stătea în capul oaselor în pat ca să nu-și strice părul, încercase să rămână frumoasă, însă tristețea pe care o simțeam în fața viitorului sumbru care mă aștepta mă îngheța și nu am făcut niciunul dintre aceste lucruri. Nu-mi mai păsa nici măcar de picioarele mele. Shao mi le spăla și mi le împacheta cu mare blândețe. Eram recunoscătoare, însă și foarte atentă. Păstram volumul din *Pavilionul Bujorilor* ascuns în mătăsurile care mă acopereau și mi-era teamă să nu-l găsească și să-i spună mamei, care l-ar fi luat să-l ardă.

Doctorul Zhao a venit din nou. M-a consultat, s-a încruntat, apoi a spus:

— Ați făcut ce trebuia, doamnă Chen. Ați exorcizat blestemul științei de carte din fiica dumneavoastră. Arderea acelor cărți de rău augur a îndepărtat spiritele rele care o înconjurau.

Mi-a ascultat pulsul, mi-a urmărit expirația și inspirația, mi-a pus câteva întrebări lipsite de importanță, apoi a anunțat:

— Fecioarele, mai ales în preajma căsătoriei, sunt o pradă ușoară pentru spiritele răuvoitoare. De multe ori, fetele tinere își pierd mintea în fața acestor apariții. Cu cât fata e mai frumoasă, cu atât va suferi mai mult de friguri și febră. Va înceta să mai mănânce, așa cum face și fiica dumneavoastră, până moare.

Și-a frecat gânditor bărbia, apoi a continuat:

— După cum vă dați seama, asta nu e ceva ce viitorul soț vrea să audă. Și pot spune din experiență personală că multe fete din orașul nostru au folosit acest pretext ca să nu aibă relații conjugale când ajung în casa soțului lor. Însă, doamnă Chen, trebuie să fiți recunoscătoare. Fiica dumneavoastră nu va fi nevoită să recurgă la astfel de subterfugii. Nu este vorba de relații necuvenite cu zei sau cu spirite. Încă este pură și pregătită de căsătorie.

Aceste cuvinte nu au împăcat-o pe mama mea, iar eu mă simțeam mai rău. Nu vedeam nicio modalitate de a scăpa de noaptea nunții sau de anii nefericiți care aveau să urmeze după aceea.

— Ceaiul fiert în apă din zăpadă proaspătă îi va aduce roșeața în obraji chiar la timp pentru ceremonie, a spus doctorul Zhao înainte să plece.

Mama venea în fiecare zi să stea lângă patul meu, cu chipul alb de spaimă. Mă implora să mă ridic, să-mi vizitez mătușile și

verișoarele sau să mănânc măcar puțin. Am încercat să râd de grija ei.

— Sunt bine, mamă, nu te îngrijora. Nu te îngrijora.

Însă cuvintele mele nu îi aduceau vreo alinare. L-a adus din nou pe vraci. De data aceasta a despicat cu sabia aerul din jurul patului meu, încercând să sperie spiritele rele care, după cum pretindea el, bântuiau pe acolo. Mi-a agățat la gât o amuletă de piatră ca să împiedice vreo fantomă flămândă să-mi mănânce sufletul. I-a cerut mamei o fustă de-a mea, în care a legat pachețele cu alune, spunându-i că fiecare alună e o temniță pentru spiritele rele. A recitat incantații. Mi-am tras cearșaful peste cap ca să nu-mi vadă lacrimile.

•

Pentru fiice, căsătoria este un fel de moarte. Ne luăm la revedere de la părinți, mătuși și unchi, de la verișoarele și servitoarele care au avut grijă de noi și începem o viață complet nouă, unde trăim cu adevărata noastră familie, unde numele noastre sunt trecute în sala strămoșilor socrilor noștri. Astfel, căsătoria este ca și când ai trece printr-o moarte și o înviere fără să fie nevoie să călătorești în lumea cealaltă. Știu că astea sunt gânduri morbide pentru o mireasă, însă îmi erau stârnite de situația nefericită în care mă aflam. Acea morbiditate îmi trimitea mintea în locuri din ce în ce mai întunecate. Uneori chiar credeam – speram – că voi muri precum Xiaoqing sau alte fecioare bolnave de dragoste. Încercam să gândesc ca ele. Îmi foloseam lacrimile să amestec cerneala, apoi luam pensula. Versurile poeziei se nășteau din vârful ei:

> Am învățat să folosesc modelele cu fluturi și flori în broderie.
>
> Am făcut asta ani de zile, căci îmi aștept ziua nunții.
> Oare oamenii știu că după ce voi ajunge în lumea de apoi
> Florile nu vor mai avea miros, iar fluturii nu vor mai zbura pentru mine?

Zile întregi, mintea mea era mistuită de cuvinte și senzații. Scriam și iar scriam. Când mă simțeam prea obosită și sfârșită ca să mai ridic pensula, îi ceream lui Shao să scrie poeziile în locul meu. Făcea ce-i spuneam. În următoarele câteva zile i-am

dictat încă opt. Cuvintele mele pluteau unul câte unul, ca florile de piersic pe un pârâu.

Am ajuns în a douăsprezecea lună. Cărbunii ardeau zi și noapte în mangal, însă nu mă încălzeam. Urma să mă căsătoresc peste zece zile.

> Papucii mei de mătase au doar șapte centimetri.
>
> Centura mea e largă chiar dacă o îndoi pe jumătate.
> Pentru că trupul meu fragil nu îmi permite să merg spre lumea de dincolo.
> Va trebui să las vântul să mă ducă acolo.

Mă îngrijoram că cineva le va găsi și va râde de melodrama mea sau va spune că ceea ce scrisesem nu sunt mai importante și mai durabile decât cântecele unor insecte. Am împachetat foaia de hârtie și am căutat în cameră un loc să o ascund, însă toată mobila mea avea să fie dusă în casa soțului meu.

Eram foarte hotărâtă să nu las pe nimeni să-mi citească poeziile, însă nu aveam suficientă voință să le dau foc. Prea multe femei își ard cuvintele într-o clipă, crezând că nu sunt bune de nimic, însă apoi regretă. Eu voiam să le păstrez, imaginându-mi că într-o zi, după ce aveam să fiu o doamnă căsătorită și cu copii, îl voi uita pe poet. Voi veni să-mi vizitez familia, îmi voi găsi poeziile, le voi reciti și îmi voi aminti de adolescența mea bolnavă de dragoste. Nu așa ar trebui să meargă lucrurile?

Însă nu voi uita niciodată ce s-a întâmplat, iar asta mă făcea și mai abitir să caut un loc sigur pentru poeziile mele. Indiferent ce îmi rezerva viitorul, puteam să vin mereu aici și să-mi alin gândurile. M-am dat cu greu jos din pat și am ieșit pe coridor. Se făcuse seară și toți erau la cină. M-am îndreptat spre biblioteca tatei; mi s-a părut că nu mai ajung, în timp ce îmi făceam drum sprijinindu-mă de pereți, ținându-mă de stâlpi sau de balustrade. Am scos o carte la care știam că nu va umbla nimeni niciodată, despre istoria construcției de diguri în provinciile din sud, și am introdus poeziile mele între pagini. Am pus cartea la loc și m-am uitat atent să-i rețin titlul și locul pe raft.

Când am revenit în camera mea, am luat pensula în mână, pentru ultima dată înainte de căsătoria mea. Pe exteriorul volumului din *Pavilionul Bujorilor* am pictat interpretarea mea

din Visul întrerupt, scena în care Mengmei și Liniang se întâlnesc pentru prima oară. Desenul meu îi înfățișa pe cei doi în fața peșterii, chiar înainte să dispară în ea pentru nori și ploaie. Am așteptat să se usuce cerneala, apoi am deschis cartea și am scris:

> Când oamenii trăiesc, iubesc. După ce mor, iubesc în continuare. Dacă dragostea lor se sfârșește odată cu moartea, atunci nu e dragoste adevărată.

Am închis cartea și am chemat-o pe Shao.

— Tu ai avut grijă de mine când am venit pe lume, am spus eu. Acum vei avea grijă de mine când plec spre noua mea casă. Nu pot avea încredere în nimeni altcineva.

Chipul rigid al lui Shao era plin de lacrimi.

— Ce vrei să fac?

— Trebuie să îmi promiți că mă asculți, indiferent de ce ar spune mama sau tata. M-au îndepărtat de multe, însă am anumite lucruri pe care trebuie să le am cu mine în noua mea casă. Promite-mi că mi le vei aduce la trei zile după căsătoria mea.

Am văzut ezitarea din ochii ei. A tremurat o dată, apoi mi-a răspuns:

— Promit.

— Te rog, adu-mi pantofii pe care i-am făcut pentru doamna Wu.

Shao a ieșit din cameră. Eu stăteam întinsă și nemișcată, cu privirea în tavan, ascultând gâgâitul gâștelor orfane care treceau pe cer. Mă făceau să mă gândesc la poeziile lui Xiaoqing și la felul în care invocase acel sunet trist. Apoi mi-am amintit de femeia fără nume care își scrisese disperarea pe un zid din Yangzhou. Și ea auzise chemarea gâștelor. Am oftat gândindu-mă la versurile ei. „Dacă lacrimile mele de sânge ar putea vopsi în roșu florile de prun, însă eu nu voi mai ajunge până la primăvară”.

Câteva clipe mai târziu, Shao s-a întors cu pantofii, încă înveliți în mătasea în care îi împachetasem.

— Ascunde-i undeva. Nu trebuie să știe mama că sunt la tine.

— Da, Floare-de-Bujor, desigur.

Nu mă mai strigase nimeni pe numele meu de copil de când tatăl meu mi-l schimbase în ultima noapte a spectacolului.

— Mai e ceva, am spus eu.

Am băgat mâna sub cuvertură și am scos exemplarul din *Pavilionul Bujorilor* pe care îl salvasem.

Shao a făcut un pas înapoi speriată.

— Acesta este cel mai important obiect din zestrea mea. Mama și tata nu știu nimic de carte și tu nu trebuie să le spui niciodată. Promite-mi!

— Promit, a îngăimat ea.

— Păstreaz-o bine. Doar tu mi-o poți aduce. La trei zile după căsătoria mea. Nu uita.

Tata s-a întors din călătoria în capitală. Pentru prima dată de când mă născusem a venit să mă viziteze în camera mea. A rămas la ușă, prea agitat ca să intre.

— Fiica mea, a spus el, au mai rămas doar cinci zile până la căsătoria ta. Mama ta îmi zice că refuzi să te ridici și să îți faci toaleta, însă trebuie să te dai jos din pat. Nu vrei să-ți ratezi nunta.

Când mi-am lăsat resemnată capul în jos, a intrat în cameră, s-a așezat pe pat și m-a luat de mâna.

— Ți l-am arătat pe soțul tău în ultima noapte de spectacol, a spus el. Nu ți-a plăcut ce ai văzut?

— Nu m-am uitat, am răspuns eu.

— Ah, Floare-de-Bujor, acum mi-aș dori să-ți fi povestit mai multe despre el, însă știi cum e mama ta.

— E în regulă, tată. Îți promit că o să fac ceea ce trebuie să fac. Nu vă voi face de râs, nici pe tine, nici pe mama. Îl voi face fericit pe Wu Ren.

— Wu Ren este un om bun, a continuat tata, ignorând ceea ce tocmai spusesem. Îl știu de când era băiețel și nu l-am văzut niciodată făcând vreo necuviință. A zâmbit ușor. Doar o dată. În acea noapte, după spectacol, a venit la mine și mi-a dat ceva pentru tine. Tata a dat din cap. Chiar dacă sunt stăpânul familiei Chen, mama ta are regulile ei și deja era supărată pe mine din cauza spectacolului. Nu ți-am dat atunci cadoul acela. Chiar și eu consideram că nu se cade. Așa că am păstrat într-o carte de poezii ce mi-a dat el. Cunoscându-vă pe amândoi, m-am gândit că era locul potrivit.

Un dar oferit cu cinci luni în urmă sau acum nu putea schimba felul în care îl priveam pe viitorul meu soț sau căsătoria mea, pe

care o consideram doar datorie și responsabilitate. Nimic mai mult.

— Acum iată-te, cu doar câteva zile înainte de… tata a dat din cap, ca și când încerca să alunge un gând neplăcut. Nu cred că mama ta se va supăra dacă ți-l înmânez acum.

Mi-a lăsat mâna și a scos din tunică un pachețel mic, învelit în hârtie de orez. Nu aveam putere să ridic capul de pe pernă, însă îl vedeam cum despachetează hârtia. Înăuntru era un bujor uscat, pe care mi l-a lăsat în palmă. Îl priveam și nu îmi venea să cred.

— Ren e doar cu doi ani mai mare decât tine, a spus tata, însă a realizat destule până acum. E poet.

— Poet? am repetat eu. Mi-era prea greu să accept ceea ce țineam în mână, iar urechile mele păreau să audă cuvintele tatei răzbătând din fundul unei peșteri.

— Chiar unul renumit, a adăugat tata. Lucrările sale au fost deja publicate, chiar dacă e atât de tânăr. Locuiește pe Muntele Wushan chiar dincolo de lac. Dacă n-aș fi plecat în capitală, ți-aș fi arătat casa lui de la fereastra bibliotecii. Însă am fost plecat, iar tu ești…

Vorbea despre străinul *meu*, despre poetul *meu.* Floarea uscată pe care o țineam în mână era cea cu care mă mângâiase în Pavilionul pentru Privit Luna. Toate motivele care mă înspăimântaseră până atunci fuseseră greșite. Urma să mă căsătoresc cu bărbatul pe care îl iubeam. Soarta ne adusese împreună. Chiar eram ca două rățuște mandarin împerecheate pentru toată viața.

Trupul începuse să-mi tremure necontrolat, iar ochii mi s-au umplut de lacrimi. Tata m-a ridicat ca și când n-aș fi fost mai grea ca o frunză și m-a ținut în brațe.

— Îmi pare atât de rău, a șoptit el, încercând să mă aline. Tuturor fetelor le e teamă de căsătorie, însă nu știam că ție îți e atât de rău.

— Nu plâng pentru că sunt supărată sau speriată. Ah, tată, sunt cea mai fericită dintre fete.

Părea să nu mă fi auzit, căci a adăugat:

— Ai fi fost fericită cu Ren.

M-a întins cu blândețe înapoi pe pernă. Am încercat să duc floarea la nas să văd dacă își păstrase parfumul, însă eram prea

slăbită. Tata a luat bujorul și mi l-a lăsat pe piept. Mi se părea greu ca o piatră pe inimă.

Tata a început să plângă. Cât de frumos era ca tatăl și fiica să fie uniți în fericirea lor.

— Trebuie să-ți spun ceva, a continuat el pe un ton apăsător. E un secret despre familia noastră.

Deja îmi dăduse cel mai frumos cadou de nuntă posibil.

— Știi că am avut doi frați mai mici, a spus el.

Eram atât de fericită să aflu că Wu Ren era poetul meu, că urma să ne căsătorim curând și că trăiam un miracol, încât mi-era greu să fiu atentă la ce îmi povestea tata. Văzusem numele acestor unchi în sala strămoșilor, însă nimeni nu curăța vreodată mormintele lor la Festivalul Primăverii. Mereu presupusesem că muriseră la naștere și de aceea nu primeau atenție.

— Erau băieți când tata s-a dus să ocupe postul care îi fusese oferit în Yangzhou, a explicat tata. Părinții mei m-au lăsat pe mine să am grijă de această casă și de familie în absența lor, însă pe băieții mai mici i-au luat cu ei. Eu și mama ta ne-am dus în vizită la Yangzhou, însă nu puteam alege un moment mai rău. Atunci au venit manciurienii.

S-a oprit puțin să-mi vadă reacția. Nu-mi dădeam seama de ce îmi spune ceva atât de sinistru în acest moment minunat. Nu am spus nimic, iar el a continuat povestea.

— Eu, tatăl meu și frații mei am fost duși, alături de ceilalți bărbați, într-o zonă împrejmuită. Nu știu ce s-a întâmplat cu femeile, iar mama ta nu mi-a vorbit de asta nici până în ziua de azi, așa că pot să-ți spun doar ce am văzut eu. Eu și frații mei mai mici aveam o singură datorie ca fii, aceea de a ne asigura că tatăl nostru rămânea în viață. L-am înconjurat ca să îl protejăm de soldați și de ceilalți prizonieri disperați, care l-ar fi predat imediat manciurienilor dacă credeau că asta i-ar fi salvat.

Asta era mai mult decât știusem eu vreodată. Chiar dacă eram fericită, mintea mea era totuși tulburată de un gând. Unde fuseseră mama și bunica?

— Nu am avut privilegiul de a vedea curajul bunicii tale, a spus tata, dându-și seama la ce mă gândeam. Însă mi-am văzut frații murind. Ah, Floare-de-Bujor, bărbații pot fi foarte cruzi.

Brusc părea să nu mai poată vorbi. Apoi m-am întrebat din nou de ce îmi spunea toate astea atunci.

A făcut o pauză lungă, apoi a continuat.

— Când îi întâlnești, spune-le că îmi pare rău. Spune-le că vom încerca să-i cinstim cât de bine putem. Ofrandele noastre au fost minunate, însă tot nu au adus fii familiei noastre. Floare-de-Bujor, ai fost o fiică bună. Te rog, vezi cum ne poți ajuta.

Eram confuză și cred că la fel era și tatăl meu. Responsabilitatea mea era să aduc un fiu în familia soțului meu, nu în familia în care mă născusem.

— Tată, i-am amintit eu, mă mărit în familia Wu.

A închis ochii și și-a îndreptat privirea în altă direcție.

— Da, desigur, a rostit el pe un ton răgușit. Desigur. Te rog, iartă-mi greșeala.

Auzeam oameni pe coridor. Au intrat servitoarele și mi-au luat mobila, hainele, stofele și zestrea – totul în afară de pat – din cameră ca să mi le ducă în casa soțului meu.

Apoi mama, mătușile, unchii, verișoarele și concubinele au intrat și s-au adunat în jurul patului meu. Probabil tata făcuse o greșeală când numărase zilele rămase până la nunta mea. Am încercat să mă ridic ca să le întâmpin cum se cuvine, însă trupul meu era slăbit și obosit, chiar dacă sufletul meu era plin de fericire. Servitoarele au agățat în ușa camerei mele o sită și o oglindă, ca să transforme toate elementele de rău augur în elemente favorabile.

Nu voi avea voie să mănânc în timpul ceremoniilor de nuntă, însă trebuia să gust din preparatele speciale pregătite de familia mea pentru micul dejun din ziua nunții. Nu mi-era foame, însă mă străduiam să fiu ascultătoare, pentru că fiecare îmbucătură era semn de viață lungă și armonioasă alături de soțul meu. Însă nu mi-a oferit nimeni coastă de porc, pe care trebuia să o mănânc ca să prind puterea de a naște fii, dar fără să rod osul, ca să protejez fertilitatea soțului meu. Ar fi trebuit să mi se dea semințe de nufăr, dovleac și floarea-soarelui ca să nasc mulți fii. Însă nu mi-au oferit nici asta. În schimb, membrii familiei mele stăteau în jurul patului meu și plângeau. Toți se întristau că mă căsătoream și plecam, însă eu eram exuberantă. Îmi simțeam trupul atât de ușor, încât aveam senzația că o să-mi iau zborul. Am tras aer în piept ca să-mi revin. Înainte să apună soarele voi fi cu poetul meu. Până atunci aveam să mă bucur de toate tradițiile și obiceiurile care trebuie îndeplinite când se mărita o fiică iubită. În noaptea asta – mult, mult mai târziu în noaptea

asta – și în momentele intime din anii care urmau, îmi voi încânta soțul cu amintirea acestor momente frumoase.

Bărbații au plecat, iar mătușile și verișoarele mele mi-au spălat mâinile și picioarele, însă au uitat să adauge frunze de pomelo în apă. Mi-au pieptănat părul și l-au strâns cu giuvaiere din jad și agrafe din aur, însă au uitat să-mi pună podoaba de păr pentru nuntă. Mi-au pudrat fața cu alb, însă au uitat de petele de culoare care să-mi lumineze buzele și obrajii. Mi-au pus în mână bujorul uscat. M-au îmbrăcat într-o jupă de mătase subțire, pe care erau pictate sutre. Cu atâtea lacrimi în jurul meu, nu mă lăsa inima să le spun că au uitat să-mi lege inima de porc în jupă.

Apoi mă vor ajuta să mă îmbrac în costumul de nuntă. Le-am zâmbit. Îmi va fi dor de ele. Am plâns, așa cum se cădea. Fusesem încăpățânată și egoistă să mă ascund, când timpul meu alături de familie era atât de limitat. Însă înainte să-mi aducă fusta și tunica de nuntă, a Doua Mătușă i-a chemat înapoi pe bărbați. Priveam cum servitoarele scot ușa și tâțâni și o aduc lângă patul meu. Am fost ridicată ușor pe ușă. În jurul meu au fost așezate rădăcini întregi de taro, ca simboluri ale fertilității. Păream o ofrandă adusă zeilor. Se părea că nici măcar nu era nevoie să merg până la palanchin. Lacrimi de recunoștință îmi apăruseră în colțul ochilor și îmi alunecau pe tâmple până în păr. Nu știam că pot să fiu atât de fericită.

M-au dus jos. În spatele meu se formase un alai frumos, în timp ce eram purtată pe coridoarele acoperite. Trebuia să mergem la Sala Strămoșilor ca să le pot mulțumi tuturor membrilor familiei Chen care avuseseră grijă de mine, însă nu ne-am oprit acolo. Am mers direct în curte, în fața Sălii Șederii, care se afla lângă poarta principală. Cei care mă purtaseră m-au lăsat jos și au făcut un pas înapoi. Am privit poarta noastră de vânt și foc și m-am gândit că au mai rămas doar câteva clipe. Poarta se va deschide. Voi urca în palanchin. Încă un la revedere tatei și mamei, apoi voi pleca spre noua mea casă.

Unul câte unul, toate degetele din casa noastră – de la părinți până la cea mai neînsemnată servitoare – au trecut pe lângă mine și au făcut plecăciuni. Apoi, în mod ciudat, m-au lăsat singură. Sufletul meu s-a liniștit. Eram înconjurată de lucrurile mele, de lăzile pline cu mătăsuri și broderii, oglinzi și panglici, cuverturi și haine. În această perioadă a anului, curtea era

pustie și rece. Nu auzeam artificii. Nu auzeam talgere sau voci ridicate. Nu auzeam servitori care să vină să aducă palanchinul care mă va purta la casa soțului meu. Au început să mă cuprindă gândurile melancolice, care se agățau de mine ca aracii. Cu o tristețe teribilă și o disperare fără margini, mi-am dat seama că nu mă duceam la Ren. Familia mea, urmând tradiția pentru fetele nemăritate, mă adusese afară ca să mor.

— Mamă, tată, am strigat eu, însă vocea mea era prea slabă ca să mă audă cineva. Am încercat să mă mișc, însă picioarele mele erau dintr-odată prea grele și prea ușoare ca să se miște. Mi-am închis mâna în pumn și am simțit cum floarea de bujor se sfărâmă.

Era a douăsprezecea lună, iar afară era foarte frig, însă am trecut de zi și de noapte. Când lumina rozalie a început să coloreze cerul, mă simțeam ca o perlă ce se scufundă în valuri. Inima mea era ca jadul care se spulberă. Mintea mea era ca pudra care se șterge, ca parfumul care se topește, ca norii care trec. Forța mea vitală devenise subțire ca mătasea cea mai ușoară. Iar când mi-am dat ultima suflare, m-am gândit la câteva versuri din ultimul poem pe care îl scrisesem:

> Nu e ușor să te trezești dintr-un vis. Dacă e sincer, spiritul meu va rămâne pentru totdeauna sub lună sau lângă flori…

Apoi, într-o clipă, zburam la mii de *li*[6] pe cer.

[6] Li – unitate tradițională chineză de măsurare a distanței, care astăzi are o lungime standard de 500 m (n.tr.).

PARTEA A II-A

Rătăcind cu vântul

Sufletul despărțit

Am murit în a șaptea oră a celei de-a șaptea zile a celei de-a douăsprezecea luni, în al treilea an al domniei împăratului Kangxi. Mai aveam doar cinci zile până la nuntă. În acele prime momente ale morții, am înțeles multe dintre cele ce mi se întâmplaseră în ultimele săptămâni și zile. Desigur, nu-mi trecea prin cap că eram pe moarte, însă mama înțelesese asta încă de când a intrat prima dată în camera mea după ce nu mă văzuse atâta vreme. Când mă dusesem în Pavilionul de Primăvară, verișoarele mele, mătușile și concubinele încercaseră să mă facă să mănânc, dându-și seama că începusem deja să mă înfometez. În ultimele mele zile fusesem obsedată să scriu, așa cum Liniang fusese obsedată să-și picteze autoportretul. Crezusem că poeziile mele sunt izvorâte din dragoste, însă în adâncul sufletului meu știam că muream. La urma urmei, ceea ce știe trupul și ceea ce alege mintea să creadă sunt două lucruri diferite. Tata venise să-mi dea floarea de bujor pentru că muream, iar eticheta nu mai conta; fusesem fericită să aflu că mă căsătoream cu poetul meu, însă eram prea aproape de moarte ca să mă mai vindec.

Draperiile din camera mea fuseseră luate nu ca să le ducă la noua mea casă, ci pentru că semănau cu năvoadele, iar familia mea nu dorea să renasc ca pește. Tatăl meu îmi vorbise despre unchii mei pentru că dorise să le transmit mesajul pe lumea cealaltă. „Când îi întâlnești”, spusese el. Nu putea fi mai direct decât atât și totuși nu înțelesesem. Familia mea mă înconjurase de rădăcini de taro. Mireasa duce taro în casa nouă, însă, în același timp taro este oferit morților ca să asigure fii și nepoți. Tradiția cere ca fetele nemăritate să fie scoase afară când mai au „o singură suflare”. Însă cum își puteau da seama de toate aceste lucruri? Cel puțin nu eram prunc când am murit. Aș fi fost

lăsată să fiu mâncată de câini sau aș fi fost îngropată într-un mormânt îngust și toți ar fi uitat curând de mine.

Când suntem copii învățăm ce se întâmplă cu noi după ce murim; de la părinți, din povestirile didactice și din tradițiile pe care le respectăm pentru venerarea strămoșilor. Cu siguranță, multe din ceea ce știam eu despre moarte se datora *Pavilionului Bujorilor.* Și totuși, cei vii nu pot ști totul, așa că de multe ori am fost uimită, pierdută și nesigură la începutul călătoriei mele. Auzisem că moartea e întuneric, însă nu așa o vedeam eu acum. Aveam nevoie de patruzeci și nouă de zile ca să ies de pe tărâmul pământesc și să intru în lumea cealaltă. Sufletul are trei părți și fiecare trebuie să-și găsească un cămin după moarte. O parte rămânea în trupul meu cu care era îngropat, altă parte călătorea în lumea cealaltă, iar ultima parte rămânea pe tărâmul pământesc, așteptând să intre în tableta strămoșilor. Simțeam groază, tristețe și confuzie când cele trei părți ale sufletului meu și-au început călătoria separat, fiecare perfect conștientă de celelalte două.

Cum se putea întâmpla una ca asta?

Chiar și când zburam pe cer, eram conștientă de plânsetele care începuseră în curte când mi-au descoperit trupul. Am simțit o tristețe imensă când mi-am văzut rudele și servitoarele care avuseseră grijă de mine lovind cu picioarele de durere. Își desfăcuseră părul, își scoseseră bijuteriile și podoabele și se îmbrăcaseră în pânză albă de sac. O servitoare a potrivit sita și oglinda care atârnau în ușa camerei mele. Crezusem că fuseseră puse acolo ca să mă protejeze când plecam în casa lui Ren pentru căsătorie, însă, de fapt, fuseseră aduse pentru pregătirea morții mele. Sita urma să lase bunăstarea să treacă, iar oglinda avea să schimbe tristețea familiei mele în fericire.

Prima mea grijă era pentru acea parte a sufletului meu care urma să rămână în trup. Mama și mătușile mele mă dezbrăcaseră și am văzut cât de tare slăbisem. M-au spălat de un număr fără soț de ori și m-au îmbrăcat în straturi de straie ale longevității. Apoi mi-au pus jupe căptușite ca să îmi fie cald iarna și m-au îmbrăcat în veșmintele de mătase și în tunicile de satin din zestrea mea. Au avut mare grijă ca nu cumva hainele să aibă vreo urmă de blană, de teamă să nu mă nasc în noua viață ca animal. Ca ultim strat purtam o jachetă de mătase căptușită, cu mânecile brodate într-un model elaborat și foarte

colorat reprezentând pene de pescăruș. Eram uimită – ca orice spirit care tocmai își părăsește trupul – însă mi-aș fi dorit să-mi fi folosit costumul de nuntă drept unul dintre straturile pentru longevitate. Eram mireasă și îmi doream hainele de nuntă pe lumea cealaltă.

Mama mi-a băgat în gură o pietricică subțire de jad ca să-mi păzească trupul. A Doua Mătușă mi-a băgat în buzunare monede și boabe de orez, ca să-i îmblânzesc pe câinii turbați pe care urma să-i întâlnesc pe lumea cealaltă. A Treia Mătușă mi-a acoperit fața cu o bucată subțire de mătase albă. A Patra Mătușă mi-a legat un fir colorat de jur-împrejurul taliei, ca nu cumva să-l iau cu mine pe vreunul dintre copiii familiei, și în jurul picioarelor ca să-mi împiedice trupul să sară, dacă aș fi fost chinuită de spirite rele în timpul călătoriei mele.

Servitoarele au agățat fâșii de hârtie albă în partea dreaptă a porții principale a reședinței familiei Chen, pentru ca vecinii să știe că murise o fată de șaisprezece ani. Unchii mei străbătuseră orașul în lung și-n lat ca să meargă la temple și să se roage la zeii și zeițele locale, să aprindă lumânări și să ardă bani de hârtie pentru spirite, pe care partea sufletului meu care călătorea către lumea cealaltă să îi folosească pentru a-mi mitui drumul prin Bariera Demonilor. Tatăl meu a angajat călugări – nu mulți, doar câțiva, pentru că eram fiică – să cânte imnuri o dată la șapte zile. În viață, nimeni nu are voie să rătăcească la întâmplare și tot așa se întâmplă și după moarte. Acum, treaba familiei mele era să mă lege ca să nu fiu tentată să rătăcesc.

A treia zi după moartea mea, trupul mi-a fost așezat în sicriu alături de cenușă, monede de cupru și var. Apoi, sicriul nesigilat a fost dus în colțul unei curți exterioare unde urma să aștepte până când vraciul considera că găsise data și locul potrivite pentru îngroparea mea. Mătușile mele mi-au pus prăjituri în mâini, iar unchii mei au așezat bețe de o parte și de alta a trupului meu. Au adunat hainele, legând pânză de picioarele mele, bani și alimente – toate făcute din hârtie – și le-au ars ca să mă însoțească pe lumea cealaltă. Însă eram fată și curând mi-am dat seama că nu îmi trimiseseră suficiente lucruri.

La începutul celei de-a doua săptămâni, partea sufletului meu care călătorea spre lumea cealaltă a ajuns la Podul Cântăririi, unde demonii scriptologi își făceau datoria fără milă. Stăteam la rând chiar în spatele unui bărbat pe nume Li, urmărind cum cei

din fața noastră erau cântăriți și trimiși la nivelul următor. Timp de șapte zile, Li tremura, era mai înspăimântat chiar și decât mine de ceea ce vedeam și auzeam. Când i-a venit rândul, am văzut cu groază cum s-a așezat pe cântar, iar faptele rele pe care le făcuse în viață l-au dus cu câțiva metri în jos. Și-a primit pedeapsa pe loc. A fost sfârtecat în bucăți și prefăcut în pulbere. Apoi a fost readus în forma inițială și trimis pe drumul său cu un avertisment.

— Acesta este doar un exemplu al suferinței care te așteaptă, maestre Li, a spus unul dintre demoni fără nicio urmă de compasiune. Nu plânge și nu implora milă. E prea târziu pentru asta. Următorul!

Eram împietrită. Mă înconjuraseră demoni hidoși, care mă conduceau la cântar, cu chipul lor urât și țipete ascuțite. Eram ușoară ca aerul – un semn al celor cu adevărat buni – iar faptele mele rele fuseseră mult prea mărunte, așa că mi-am continuat călătoria.

Tot timpul cât stătusem la rând pe Podul Cântăririi, prietenii și vecinii le adresau condoleanțe părinților mei. Comisarul Tan i-a dăruit tatălui meu bani pentru spirit, ca să-i cheltuiesc pe lumea cealaltă. Doamna Tan a adus lumânări, tămâie și multe obiecte de hârtie care să fie arse pentru liniștea mea. Tan Ze a verificat toate ofrandele, ca să vadă cât de modeste sunt, apoi le-a spus verișoarelor mele câteva cuvinte goale de părere de rău. Însă avea doar nouă ani. Ce putea să știe ea despre moarte?

În a treia săptămână am trecut prin Satul Câinilor Răi, unde cei buni sunt întâmpinați cu blândețe și supunere, iar cei răi sunt sfârtecați de fălcile puternice și de colții ascuțiți, până când curgeau râuri de sânge din ei. Nu fusesem prea rea în viață, însă eram fericită că mătușile mele îmi puseseră prăjituri în sicriu ca să le îmblânzesc pe bestiile cu două, patru și chiar mai multe picioare și că unchii mei îmi lăsaseră bețe să îi bat pe cei mai fioroși. În a patra săptămână am sosit la Oglinda Sentințelor și mi s-a spus să privesc în ea ca să știu care va fi următoarea mea încarnare. Dacă fusesem rea, urma să văd un șarpe târându-se în iarbă, un porc care se tăvălește în mocirlă sau un șobolan care roade dintr-un cadavru. Dacă fusesem bună, vedeam o viață mai frumoasă decât cea pe care tocmai o încheiasem. Însă când am privit în oglindă, imaginea era tulbure.

A treia și ultima parte a sufletului meu rătăcea, zăbovind pe pământ până când tăblița mea strămoșească punctată, iar eu aveam să îmi găsesc, în sfârșit, odihna. Continuam să mă gândesc la Ren. Mă învinuiam pentru încăpățânarea cu care refuzasem să mănânc și sufeream pentru nunta pe care nu o mai puteam avea, însă nu m-a copleșit nicio clipă disperarea că nu vom rămâne împreună. De fapt, credeam mai mult ca niciodată în puterea iubirii noastre. Mă așteptam ca Ren să vină la reședința noastră, să plângă lângă sicriul meu și să le ceară părinților mei o pereche de papuci mici pe care îi purtasem de curând. Să intre cu ei în casă și cu trei bețișoare parfumate aprinse. Să îmi strige numele în fiecare colț și să mă cheme să îl urmez. Iar odată ajuns acasă, să îmi așeze papucii pe un scaun, alături de bețișoare. Dacă ardea tămâie doi ani la rând și își amintea de mine în fiecare zi, atunci mă putea considera soția lui. Însă nu a făcut nimic din toate astea.

Pentru că până și pentru morți e împotriva firii să nu ai un soț sau o soție, am început să visez la o nuntă de spirite. Nu era la fel de simplu sau de romantic precum o ceremonie de Cerere a Pantofului, însă nu-mi păsa, atât timp cât mă apropia și mai mult de căsătoria cu Ren. După ce avea loc nunta noastră de spirite – cu tableta strămoșească așezată în locul meu – aș fi ieșit pentru totdeauna din familia Chen și aș fi intrat în clanul soțului meu, unde mi-era locul.

Când am auzit că nici asta nu s-a întâmplat, a treia parte a sufletului meu, care nu se afla cu trupul meu și nu călătorea spre lumea cealaltă, m-am hotărât să-l vizitez pe Ren. Întreaga mea viață se limita la interior. În timp ce muream, simțeam cum mă închid din ce în ce mai mult, până când nu a mai rămas nimic. Acum mă eliberasem de familia mea și de reședința familiei Chen. Puteam merge oriunde, însă nu cunoșteam orașul sau străzile și mi-era greu să merg pe picioarele mele mici. Nu puteam face mai mult de zece pași fără să mă ia vântul. Însă, dincolo de toată durerea și confuzia mea, trebuia să-l găsesc pe Ren.

Lumea exterioară era mai frumoasă, dar și mai urâtă decât îmi imaginasem vreodată. Standuri de fructe colorate erau înghesuite între tarabe unde se vindeau carne de porc și unelte de lucrat pământul. Cerșetori cu răni din care curgeau lichid și aveau membre amputate cereau hrană și bani de la trecători.

Vedeam femei – din familii nobile! – mergând pe stradă ca și când ar fi fost ceva firesc, râzând în drumul lor către restaurante și ceainării.

Eram pierdută, curioasă și emoționată. Lumea era într-o mișcare continuă, cu trăsurici și cai alergând pe străzi, cu căruțe cu sare trase de bivoli, cu steaguri și flamuri fluturând de pe clădiri și cu mult prea mulți oameni împingându-se și înghiontindu-se în mari vârtejuri umane. Vânzătorii ambulanți își strigau cu voce ascuțită marfa: pește sărat, ace și coșuri. Șantierele de construcție mi-au umplut auzul cu ciocăniturile și strigătele lor. Bărbații stăteau la taclale despre politică, prețurile la aur și datoriile de la jocurile de noroc. Mi-am astupat urechile, însă mâinile mele ca aburul nu puteau ține la distanță acele sunete chinuitoare și tulburătoare. Am încercat să ies de pe stradă, însă, pentru că eram duh, nu puteam să cotesc.

M-am întors la casa părintească și am încercat o altă stradă. Aceasta m-a dus într-o zonă comercială unde se vindeau evantaie, mătăsuri, umbrelușe de hârtie, foarfece, piatră de săpun, mătănii și ceai. Semnele și indicatoarele blocau lumina soarelui. Mi-am continuat drumul, trecând pe lângă temple, fabrici de bumbac și turnătorii de monede, unde sunetul mașinăriilor de ștanțat îmi răsuna în urechi până când mi-au dat lacrimile. Străzile din Hangzhou erau pavate cu piatră, iar piciorușele mele s-au zgâriat până când sângele de spirit a început să-mi iasă prin pantofii de mătase. Se spune că spiritele nu simt durere fizică, însă nu e adevărat. Atunci de ce câinii de pe lumea cealaltă i-ar sfâșia pe cei răi sau demonii și-ar petrece întreaga eternitate mâncând inima răufăcătorilor?

După încă o linie lungă și dreaptă care nu m-a dus nicăieri, m-am întors acasă. Am pornit într-o direcție nouă, de-a lungul zidului exterior, până când am ajuns la apele cristaline ale Lacului de Vest. Am văzut digul, lagunele cu clipociri cristaline și dealurile înverzite. Am ascultat porumbițele care ciripeau să aducă ploaia și coțofenele care croncăneau. Am privit Insula Singuratică și mi-am amintit că Ren îmi arătase casa lui de pe Muntele Wushan, însă nu îmi dădeam seama cum să ajung acolo. M-am așezat pe o piatră. Fustele hainelor mele de longevitate erau strânse în jurul meu pe mal, însă acum aparțineam lumii spiritelor și nu se puteau uda sau murdări. Nu mai trebuia să mă îngrijorez că aveam pantofii murdari. Nu

aveam umbră și nu lăsam urme de tălpi. Oare asta mă făcea să mă simt liberă sau incredibil de singură? Ambele.

Soarele apunea peste dealuri, transformând cerul într-o mare purpurie și dând lacului nuanțe violet-închis. Fantoma mea tremura ca o trestie în vânt. Noaptea se lăsa peste Hangzhou. Eram singură pe țărm, despărțită de toți și de tot ce știam, din ce în ce mai disperată. Dacă Ren nu venea la casa familiei mele ca să participe la înmormântare, iar eu nu puteam merge la casa lui pentru că eram împiedicată de colțuri și zgomote, atunci cum aveam să-l găsesc?

În casele și prăvăliile din jurul lacului se stinseseră felinarele și lumânările. Cei vii dormeau, însă țărmul fremăta de activitate. Duhurile copacilor și bambusului respirau și tremurau. Câinii otrăviți veneau disperați la lac ca să bea o ultimă gură de apă înainte să-i apuce fiorii morții. Spiritele flămânde – oameni înecați în lac sau cei care opuseseră rezistaseră manciurienilor sau refuzaseră să-și radă frunțile și își pierduseră capul drept pedeapsă – se târau prin tufișuri. Și i-am mai văzut și pe alții ca mine: cei abia morți și care încă rătăcesc înainte ca toate cele trei părți ale sufletului lor să-și găsească locul de odihnă. Noi nu vom mai avea niciodată nopți liniștite, cu vise frumoase.

Vise! Am sărit în picioare. Ren cunoștea *Pavilionul Bujorilor* aproape la fel de bine ca mine. Liniang și Mengmei s-au întâlnit prima dată într-un vis. Cu siguranță, după moartea mea, Ren încercase să ajungă la mine în vis, însă eu nu știam unde și cum să-l întâlnesc. Acum știam exact unde să mă duc, însă trebuia să o iau la dreapta ca să ajung acolo. Am încercat de mai multe ori să cotesc pe după colțul complexului, de fiecare dată într-un unghi din ce în ce mai mare, până când, în final, distanța a fost suficientă cât să pot trece mai departe. M-am târât pe malul apei, călcând pe pietre, fără să iau în seamă bălțoacele, dând deoparte trandafirii și alte tufișuri care îmi împiedicau drumul, până când, în sfârșit, am ajuns la Pavilionul pentru Privit Luna. Chiar când prima rază argintie de soare se zărea deasupra muntelui, l-am văzut pe Ren, care mă aștepta.

— Am venit aici sperând să te văd, a spus el.

— Ren.

Când și-a întins brațele către mine, nu m-am dat înapoi. M-a ținut o vreme fără să spună nimic, apoi a întrebat:

— Cum ai putut să mori și să mă părăsești? Simțeam tristețea din vocea lui. Am fost atât de fericiți. În final, ți-ai dat seama că nu-ți pasă de mine?

— Nu știam cine ești. De unde era să știu?

— La început, nici eu nu știam că tu ești, a răspuns el. Știam că viitoarea mea soție era fiica stăpânului Chen și că numele ei era Floare-de-Bujor. Nu doream o căsătorie de conveniență, însă, la fel ca tine, îmi acceptasem soarta. Când ne-am întâlnit am crezut că ești una dintre verișoarele de aici sau una dintre musafire. Inima mea s-a schimbat și m-am gândit că îmi doresc aceste nopți, crezând că erau cel mai apropiat lucru de ceea ce voiam de la căsătorie.

— Și eu simțeam la fel. Dacă mi-aș fi spus numele…

Vocea mea era plină de regret.

— Nici eu nu mi-am spus numele, a răspuns el cu mâhnire. Dar bujorul? L-ai primit? I l-am dat tatălui tău. Atunci ar fi trebuit să-ți dai seama că eram eu.

— Mi l-a dat când era deja prea târziu să mă salveze.

— Floare-de-Bujor… a oftat el.

— Însă tot nu înțeleg cum ți-ai dat seama că era vorba de mine.

— Nu am știut până în clipa în care tatăl tău a făcut anunțul despre căsătorie. Pentru mine, fata cu care urma să mă căsătoresc nu avea nici chip, nici glas. Însă când tatăl tău ți-a pronunțat numele în noaptea aceea, l-am auzit într-un mod cu totul nou. Apoi, când a spus că trebuie să-ți schimbe numele pentru că era același cu al mamei mele, cumva am simțit – am înțeles – că vorbea despre tine. Nu semeni cu mama mea, însă voi două aveți aceeași sensibilitate. Atunci când a făcut anunțul și a arătat spre mine speram să mă vezi.

— Aveam ochii închiși. După ce te întâlnisem pe tine, mi-era teamă să îl văd pe bărbatul care urma să-mi fie soț.

Atunci mi-am amintit că deschisesem ochii și o văzusem pe Tan Ze cu gura căscată. Ea văzuse atunci despre cine era vorba. Îmi spusese în prima noapte a spectacolului că pusese ochii pe poet. Nu mai era de mirare că fusese atât de furioasă la întoarcerea în aripa femeilor.

Ren mi-a mângâiat obrazul. Era pregătit pentru ceva mai mult, însă trebuia întâi să aflu ce se întâmplase.

— Deci ți-ai dat seama că era vorba de mine doar prin intuiție? am insistat eu.

A zâmbit, iar eu mă gândeam că dacă ne-am fi căsătorit așa mi-ar fi răspuns de fiecare dată când eram încăpățânată.

— A fost simplu, a spus el. După anunț, tatăl tău le-a trimis pe femei de acolo. Când s-au ridicat bărbații, m-am desprins repede de ei și m-am grăbit prin grădină până când am văzut alaiul. Tu erai în față. Femeile se purtau cu ține de parcă erai mireasă.

S-a aplecat și mi-a șoptit în ureche.

— Mă gândeam ce norocoși suntem că nu vom fi străini în noaptea nunții. Eram fericit – chipul tău, picioarele tale, felul tău de a fi. Apoi s-a ridicat: După noaptea aceea, visam la viața care ne aștepta. Urma să ne petrecem zilele bucurându-ne de cuvinte și de dragoste, ți-am trimis *Pavilionul Bujorilor.* L-ai primit?

Cum puteam să-i spun că obsesia mea pentru acea carte îmi provocase moartea?

Atâtea greșeli. Atâtea erori. Asemenea tragedie născută din ele. În acea clipă am înțeles că cele mai crude cuvinte din univers sunt „cum ar fi fost dacă”. Cum ar fi fost dacă n-aș fi plecat de la spectacol în acea primă noapte? M-aș fi căsătorit și l-aș fi întâlnit pe Ren în noaptea nunții fără alte întâmplări. Cum ar fi fost dacă mi-aș fi ținut ochii deschiși când tata l-a arătat pe Ren. Cum ar fi fost dacă tata mi-ar fi dat floarea de bujor în dimineața următoare sau cu o lună, chiar cu o săptămână înainte să mor? De ce aveam o soartă atât de nemiloasă?

— Nu putem schimba ce s-a întâmplat, însă poate viitorul nostru nu este chiar fără speranță, a spus Ren. Mengmei și Liniang au reușit, nu-i așa?

Nu înțelegeam pe deplin cum mergeau lucrurile aici sau ce aveam voie să fac, însă am spus:

— Nu te voi părăsi. Voi rămâne pentru totdeauna cu tine.

Ren m-a strâns și mai tare în brațe și și-a îngropat fața în umărul meu. Aici era locul meu; însă el s-a tras la o parte, făcând semn către soarele care răsărea.

— Trebuie să plec, a zis el.

— Dar am atâtea lucruri să-ți spun. Nu mă părăsi, l-am rugat eu.

A zâmbit.

— Îl aud pe servitorul meu. Îmi aduce ceaiul.

Apoi, așa cum făcuse în prima noapte a spectacolului, mi-a cerut să ne întâlnim din nou. Apoi a dispărut.

Am rămas acolo toată ziua, până noaptea, așteptând să vină la mine în vis. Acele ore mi-au lăsat mult timp să mă gândesc. Doream să fiu un spirit iubitor. În *Pavilionul Bujorilor,* Liniang făcuse nori și ploaie cu Mengmei, întâi în vis, apoi ca fantomă. Când a redevenit ființă umană, încă era fecioară și nu dorea să-și compromită puritatea înainte de căsătorie. Însă era oare posibil în realitate? În afară de *Pavilionul Bujorilor,* aproape toate celelalte povești cu fantome apăreau fantomele unor femei care își mutilau sau ucideau iubitul. Îmi aminteam de o poveste pe care mi-o istorisise mama, în care eroina-fantomă l-a împiedicat pe iubitul ei să o atingă, zicându-i: „Oasele acestea mucegăite din mormânt nu sunt pentru cei vii. Legătura cu o fantomă aduce mai repede moartea bărbatului. N-aș suporta să-ți fac rău”. Nici eu nu puteam risca să-l rănesc pe Ren astfel. La fel ca Liniang, eram sortită să fiu soție. Chiar și în moarte – mai ales în moarte – trebuia să-i arăt soțului meu că rămăsesem o doamnă. După cum spunea Liniang: „fantomele sunt orbite de pasiune; femeile trebuie să respecte obiceiurile”.

În acea noapte, când Ren a venit din nou în Pavilionul pentru Privit Luna, am vorbit despre poezie și flori, despre frumusețe și *qing,* despre iubirea nesfârșită și cea trecătoare a fetelor din ceainării. În zori, când a plecat el, eram mâhnită. Cât fusesem alături de el îmi dorisem să îi ating pielea pe sub tunică. Aș fi vrut să-i șoptesc în ureche mesajele sufletului meu. Doream să văd și să ating ce avea ascuns în pantaloni, așa cum doream ca el să îmi dea jos hainele de longevitate până când găsea acel loc care, chiar și în moarte, tânjea să fie atins.

În noaptea următoare a adus cu el hârtie, cerneală, piatră caligrafică și pensule. Mi-a luat mâna și am măcinat împreună cerneala pe piatră; apoi ne-am plimbat spre lac, unde mi-a unit mâinile ca să pot lua în căușul palmei apă să amestecăm cerneala.

— Spune-mi, a început el. Spune-mi ce cuvinte să scriu.

M-am gândit la experiențele din ultimele săptămâni, apoi am început să compun.

Mă ridic la cer fără să mai pot dormi vreodată.

Munții sunt acoperiți de rouă proaspătă.
Lacul licărește.
Mă chemi la tine de dincolo de nori.

Când am rostit ultimele cuvinte, a lăsat jos pensula și mi-a scos tunica cea căptușită, cu mâneci brodate cu pescărușI.

El a scris următoarea poezie, într-o caligrafie frumoasă ca o mângâiere. A numit-o *Vizita unei zeițe;* era despre mine.

Nu pot să exprim în cuvinte tristețea despărțirii de tine

Întuneric fără sfârșit.
Ai venit la mine în vis.
Mă gândesc la ceea ce ar fi trebuit să fie.
Și găsesc asta cu tine, aici, zeița sufletului meu.
Un suspin mă trezește din visul meu.
Din nou singur.

Am scris împreună optsprezece poezii. Eu spuneam un vers, iar el îl scria pe următorul, inspirându-ne de multe ori din piesa pe care o iubeam amândoi.

„În noaptea asta vin la tine în trup, plină de dragoste, a ta în toată dorința”, recitam eu din cuvintele lui Liniang de după căsătoria ei secretă. Fiecare vers era o intimitate dezvăluită, ne aducea din ce în ce mai aproape unul de celălalt. Și fiecare poezie era tot mai scurtă, în timp ce strat după strat al hainelor mele de longevitate cădea la pământ. Uitasem de griji. Totul se reducea la cuvinte precum plăcere, clipocit, tentație, nori.

A venit răsăritul, iar el a plecat. Pur și simplu a dispărut. Soarele era sus pe cer, iar eu rămăsesem în ultimul strat de haine. Morții nu simt căldura și frigul la fel ca oamenii obișnuiți. Ci mai degrabă ceva mai profund, ceva legat de emoțiile stârnite de aceste senzații. Tremuram întruna, însă nu m-am îmbrăcat la loc. Am așteptat toată ziua și toată noaptea să se întoarcă Ren, însă nu a făcut-o. Apoi, forțe mai presus de mine m-au luat din Pavilionul pentru Privit Luna. Purtam doar hainele de piele și un veșmânt brodat cu păsări care zburau deasupra florilor.

Eram moartă de cinci săptămâni, iar cele trei părți ale sufletului meu au început să se despartă irevocabil. O parte rămăsese pentru totdeauna în cadavrul meu, partea care rătăcea începuse să alunece către tableta strămoșilor, iar

sufletul meu de pe lumea cealaltă ajunsese pe Terasa Sufletelor Pierdute. În acest moment, morții sunt atât de triști și plini de dorință, încât li se mai dă o ultimă șansă să-și mai vadă casa și să-și asculte familia. De la distanța la care mă aflam, am căutat de-a lungul Lacului de Vest până când am ajuns la casa părintească. La început nu vedeam altceva decât lucruri triviale: servitoarele golind oala de noapte a mamei, concubinele certându-se pe un fel de mâncare, fiica lui Shao ascunzându-și modelele de broderie între paginile exemplarului meu din *Pavilionul Bujorilor*. Însă am văzut și durerea părinților mei și am fost chinuită de remușcări. Murisem de prea mult qing. Părăsisem această lume din cauza emoțiilor care mă copleșiseră, îmi luaseră toată puterea și îmi întunecaseră gândurile. Jos, sub mine, mama plângea și mi-am dat seama că avusese dreptate. Ar fi trebuit să stau departe de *Pavilionul Bujorilor.* Storsese din mine prea multă pasiune, disperare și speranță, iar acum eram separată de familie și de soțul meu.

Tata, în calitatea sa de cel mai mare fiu, trebuia să îndeplinească toate obiceiurile. Datoria și responsabilitatea lui erau în primul rând să mă îngroape cum se cuvine și să puncteze tableta strămoșilor. Familia și servitorii noștri au pregătit și mai multe ofrande de hârtie – toate acele lucruri de care credeau că am nevoie în noua viață. Au făcut haine, alimente, camere și cărți pentru distracția mea. Nu mi-au dat palanchin pentru că, chiar și în moarte, mama nu dorea să ies afară. În ajunul înmormântării mele, aceste ofrande au fost arse în stradă. De pe Terasă o vedeam pe Shao cum ațâța cu un băț focul și foile de hârtie, ca să țină departe spiritele care doreau să-mi fure lucrurile. Tata ar fi trebuit să-l lase pe unul dintre unchii mei să facă asta ca să arate că era serios, iar mama ar fi trebuit să arunce orez în jurul flăcărilor ca să atragă atenția spiritelor flămânde care cereau mâncare, însă pentru că Shao nu a speriat spiritele, aproape tot ce mi se trimisese a fost furat înainte să ajungă la mine.

Când sicriul meu a ajuns la poarta de vânt și foc, l-am văzut pe Ren. Chiar și când al Doilea Unchi al meu a spart o ceașcă cu găuri unde se odihnea capul meu – de acum înainte puteam să beau doar apa pe care o irosisem în viață – mă bucuram. Artificiile alungau din complex influențele nefaste asociate cu mine. Am fost urcată într-un palanchin, nu într-unul roșu

pentru căsătorie, ci într-unul verde, care simboliza moartea. Începuse procesiunea. Unchii mei au aruncat bani pentru spirite ca să se asigure că puteam călători spre lumea cealaltă. Ren, cu capul plecat, mergea între tata și comisarul Tan. Erau urmați de palanchinele în care se aflau mama, mătușile și verișoarele mele.

La cimitir, sicriul meu a fost coborât în pământ. Vântul intona un cântec fantomatic printre plopi. Mama, tata și mătușile, unchii și verișoarele au ridicat câte o mână de pământ și au aruncat-o peste sicriu. Când suprafața lăcuită s-a acoperit cu pământ, am simțit cum a treia parte a sufletului meu dispărea pentru totdeauna.

Priveam și ascultam de pe terasă. Nu a avut loc nicio căsătorie de spirite. Nu s-a organizat lângă mormânt niciun banchet în care să-mi cunosc noii tovarăși de pe lumea cealaltă și care să mă facă să mă înțeleg bine cu ei. Mama era atât de slăbită de durere, încât mătușile mele au ajutat-o să urce din nou în palanchin. Tata a condus din nou procesiunea, iar Ren și comisarul Tan se aflau tot lângă el. O bună bucată de vreme nimeni nu a scos un cuvânt. Oare cum ar fi putut cineva să-l aline pe un tată care își pierduse singurul copil? Ce i-ar fi putut spune cuiva unui mire care își pierduse mireasa?

Într-un final, comisarul Tan i s-a adresat tatei:

— Fiica ta nu este singura afectată de această carte îngrozitoare.

Ce fel de alinare era asta?

— Dar iubea cartea asta, a murmurat Ren. Ceilalți bărbați începuseră să se uite la el, așa că a adăugat: Am auzit asta despre fiica dumneavoastră, stăpâne Chen. Dacă aș fi avut norocul să mă căsătoresc cu ea, nu aș fi îndepărtat-o niciodată de ea.

E greu să descriu ce simțeam când îl vedeam acolo, după ce tocmai stătuserăm unul în brațele altuia, scriind poezii, lăsându-ne copleșiți de *qing.* Suferința lui era adevărată și m-am simțit cuprinsă din nou de regret pentru încăpățânarea și prostia care mă aduseseră aici.

— Însă a murit de dragoste, la fel ca biata fată din acea carte! s-a răstit comisarul Tan. Se părea că nu era obișnuit să fie contrazis.

— E adevărat că tendința de a imita arta nu e întotdeauna bine-venită, a recunoscut tata, însă băiatul are dreptate. Fiica mea nu ar fi putut trăi fără cuvinte și sentimente. Iar dumneavoastră, domnule comisar, nu doriți uneori să vizitați aripa femeilor și să încercați sentimente puternice de *qing?*

— Fiica dumneavoastră nu este lipsită de cuvinte și sentimente, stăpâne Chen, a adăugat Ren, înainte să apuce comisarul Tan să răspundă. Timp de trei nopți m-a vizitat în vis.

Nu! am strigat eu de pe locul în care mă aflam pe terasă. Nu înțelegea ce însemna să mărturisească asta?

Tatăl meu și comisarul Tan l-au privit îngrijorați.

— E adevărat că ne-am întâlnit, a continuat Ren. Cu câteva nopți în urmă am fost împreună în Pavilionul vostru pentru Privit Luna. Când a venit prima oară la mine, părul ei era împodobit pentru nuntă. Mânecile tunicii exterioare erau brodate în culoarea penelor de pescăruș.

— O descrii perfect, a aprobat tata bănuitor. Însă de unde ai știut că era ea dacă nu v-ați întâlnit niciodată?

Oare Ren va dezvălui secretul nostru? Mă va compromite în ochii tatălui meu?

— Sufletul meu a recunoscut-o, a răspuns Ren. Am compus împreună poezii: „Mă ridic la cer fără să mai pot dormi vreodată”… Când m-am trezit scrisesem optsprezece poezii.

— Ren, ai dovedit din nou că ești un om sensibil, a spus tata. Nu puteam să-mi doresc un ginere mai bun.

Ren a dus mâna la mânecă și a scos mai multe foi de hârtie îndoite.

— Poate ați vrea să le citiți.

Ren era minunat, însă făcuse o greșeală îngrozitoare, aproape ireversibilă. Când suntem vii, ni se spune că dacă un mort îi apare cuiva în vis, iar acea persoană le mărturisește celorlalți despre asta – sau, mai rău, arată în scris cuvintele morților – atunci acel spirit este alungat. De aceea spiritele vulpilor, fantomele și chiar nemuritorii îi imploră pe oameni să nu le dea în vileag existența. Însă oamenii nu pot ține un secret. Bineînțeles, spiritul – indiferent de forma pe care o are – nu dispare. Unde va ajunge? Însă abilitatea de a mai apărea în vis devine aproape imposibilă. Eram distrusă.

În a șasea săptămână după moartea mea ar fi trebuit să trec Râul de Neocolit. În a șaptea săptămână ar fi trebuit să intru pe

Tărâmul Prințului Roților, unde eram adusă în fața judecătorilor care-mi hotărau soarta. Însă nu mi s-a întâmplat nimic din toate astea; rămăsesem pe Terasa Sufletelor. Și am început să bănuiesc că ceva era în neregulă.

Nu l-am văzut pe tata cerându-i lui Ren o căsătorie de spirite. Era prea ocupat cu pregătirile de plecare la Beijing ca să preia noua funcție. Ar fi trebuit să fiu îngrijorată pentru asta – cum de se hotărâse să se supună împăratului Manchu? – și chiar eram. Ar fi trebuit să fiu îngrijorată pentru sufletul tatălui meu – care se hotărâse să renunțe la principiile sale în schimbul averii – și chiar eram. Însă eram mult mai îngrijorată că tata ar încerca să-l convingă pe alt bărbat decât Ren să mă accepte ca mireasă-spirit. Pentru tata ar fi fost simplu să arunce niște bani peste poartă, să aștepte să îi ia vreun trecător și să-i spună că de fapt ridicase de jos „prețul miresei” și asta însemna că mă accepta ca soție. Însă nici asta nu s-a întâmplat.

Mama nu voia să-l urmeze pe tata la Beijing, nerenunțând la hotărârea ei de a nu părăsi niciodată casa familiei Chen. Asta mă alina. Pentru mama, bucuria și veselia zilelor noastre cândva fericite în Pavilionul de Primăvară, înainte ca eu să mă închid în camera mea, dispăruseră, fiind înlocuite de lacrimi de sânge și durere. Petrecea ore întregi în cămara unde erau păstrate lucrurile mele, mirosind parfumul care încă îmi rămăsese în haine, atingând pensulele cu care lucrasem, privind broderiile pe care mi le făcusem pentru zestre. Mă împotrivisem mult timp mamei; acum îmi doream să fiu lângă ea.

După patruzeci și nouă de zile de la moartea mea, familia s-a adunat în vechea sală a strămoșilor pentru punctarea tabletei mele strămoșești și pentru despărțirea definitivă. În curte se adunaseră povestitori și câțiva cântăreți. Cineva foarte distins – un cărturar sau un intelectual – are întotdeauna onoarea de a desena ultimul și cel mai prețios punct pe tableta strămoșească. După aceea, a treia parte a sufletului meu avea să intre în tabletă, de unde va veghea asupra familiei. Punctarea îmi va permite să fiu venerată ca strămoș și îmi va oferi pentru totdeauna un loc pe pământ. Tableta mea strămoșească punctată va fi și obiectul prin care familia îmi va trimite ofrande care să mă susțină în lumea cealaltă, îmi vor cere ajutorul și îmi vor oferi alinare ca să împiedice o potențială ostilitate din partea mea. În viitor, când familia mea va începe o afacere nouă,

dădeau nume unui copil sau se gândeau la o cerere în căsătorie îmi vor cere sfatul prin tabletă. Eram sigură că cel ales de tata să îmi puncteze tableta era comisarul Tan, persoana cu rangul cel mai înalt din Hangzhou pe care o cunoștea tata. Însă tata l-a ales pe cel care pentru mine însemna mai mult decât oricine altcineva: Wu Ren.

Era mai îndurerat decât fusese în ziua înmormântării mele. Părul îi era răvășit, ca și când ar fi renunțat complet la somn. Ochii săi erau plini de durere și regret. Acum, că nu-i mai puteam apărea în vis, conștientiza pe deplin pierderea. Acea parte din mine care urma să fie închisă în tableta strămoșească a venit lângă el. Îmi doream să știe că eram acolo, lângă el, însă nici el, nici ceilalți nu păreau să-mi simtă prezența. Eram mai lipsită de substanță chiar și decât un firicel de fum.

Tableta mea strămoșească se afla pe masa altarului. Pe ea fuseseră înscrise numele meu, ora nașterii mele și ora la care murisem. Lângă tabletă se afla un vas mic cu sânge de cocoș și o pensulă. Ren a înmuiat pensula în sânge. A ridicat-o să-mi scrie tableta, a ezitat, apoi a lăsat pensula jos, a gemut și a ieșit alergând din sală. Tata și servitorii l-au urmat afară. L-au ajutat să se așeze sub un arbore de ginkgo. I-au adus ceai și l-au alinat. Atunci tata a observat că mama lipsea.

Ne-am întors cu toții în sală. Mama zăcea întinsă pe podea, suspinând și strângând la piept tableta. Tata o privea neajutorat. Shao s-a ghemuit lângă mama și a încercat să-i ia tableta din mâini, însă fără folos.

— Bărbate, lasă-mă să o țin eu, a murmurat mama.

— Trebuie să fie punctată, a spus el.

— E fiica mea, lasă-mă să o fac eu, a implorat ea. Te rog.

Dar mama nu era o persoană importantă! Nu era scriitoare și nici nu făcea parte din tagma învățaților. Apoi, spre uimirea mea absolută, părinții mei au schimbat o privire plină de înțelegere.

— Desigur, a încuviințat tata. E perfect.

Apoi Shao și-a pus brațele în jurul mamei și a condus-o în camera ei. Tatăl meu i-a scos de acolo pe povestitori și pe cântăreți. Restul familiei și servitorii plecaseră la treburile lor. Ren a mers acasă.

Mama a plâns toată noaptea. Refuza să lase tableta jos, în ciuda insistențelor lui Shao. Cum de nu-mi dădusem seama cât

de mult mă iubea? De asta îi îngăduise tata să-mi puncteze tableta? Însă nu avea sens. Aceea era datoria tatei.

De dimineață s-a oprit lângă camera mamei. Când Shao a deschis ușa, a văzut-o pe mama sub cuverturi, plângându-și tristețea. Ochii ei erau plini de durere.

— Spune-i că trebuie să plec spre capitală, i-a șoptit el lui Shao.

S-a întors cu îndoială. L-am însoțit până la poarta principală, unde a urcat în palanchinul care urma să-l ducă spre noua sa funcție. După ce palanchinul a dispărut din vedere, m-am întors în camera mamei. Shao îngenunchease pe podea lângă patul mamei, așteptând.

— Fiica mea nu mai e, a scâncit mama.

Shao și-a murmurat și ea tristețea și a netezit firele umede de păr de pe obrajii uzi ai mamei.

— Dați-mi tableta, doamnă Chen. Lăsați-mă să o duc la stăpân. Trebuie să îndeplinească ritualul.

Oare ce era în capul ei? Tatăl meu plecase.

Mama nu știa asta, însă strângea tableta la piept, refuzând să-i dea drumul, să-mi dea drumul.

— Cunoașteți ritualul, a rostit Shao pe un ton ferm. Îi stătea în fire să folosească tradiția ca să aline durerea mamei. Asta este datoria unui tată. Acum dați-mi tableta.

— Știți că am dreptate, a adăugat ea, văzând că mama era îndoită.

Mama i-a dat tableta lui Shao împotriva voinței ei. După ce Shao a părăsit camera mama și-a îngropat fața în cuverturi și a început să plângă. Mi-am urmat doica și am văzut-o îndreptându-se spre cămara din spatele complexului, văzând neajutorată cum o ascunde în spatele unui borcan de napi murați.

— Prea multă bătaie de cap pentru stăpână, a mormăit ea, apoi și-a drese glasul ca și când ar fi vrut să scape de un gust rău. Nimeni nu vrea să vadă lucrul acesta urât.

Fără punct nu puteam intra în tabletă, iar partea sufletului meu care trebuia să intre acolo s-a unit cu mine pe Terasa Sufletelor Pierdute.

Terasa sufletelor pierdute

Nu puteam să-mi continui călătoria dincolo de terasa sufletelor, așa că nu am avut ocazia să-mi susțin cauza în fața Consiliului de judecători infernali. Pe măsură ce treceau zilele, descopeream că încă păstrasem toate nevoile pe care le aveam când fusesem vie. În loc să-mi potolească emoțiile, moartea mi le amplificase. Cele Șapte Sentimente despre care vorbim pe pământ – bucurie, furie, durere, teamă, dragoste, ură și dorință – călătoriseră odată cu mine în lumea cealaltă. Aceste sentimente străvechi erau mult mai solide și mai dominante decât orice altă forță din univers: mai puternice decât viața, mai durabile decât moartea, mai puternice decât ceea ce pot controla zeii, care plutesc în jurul nostru fără început și fără sfârșit. Și, dintre toate, cel mai puternic sentiment era tristețea pe care o simțeam după viața pe care o pierdusem.

Mi-era dor de reședința familiei Chen. Mi-era dor de mirosul de ghimbir, ceai verde, iasomie și ploaie de vară. După atâtea luni în care îmi lipsise apetitul, brusc mi s-a făcut poftă de rădăcini de lotus fierte în soia dulce, de rață, de crabi și de crevete. Mi-era dor de ciripitul privighetorilor, de discuțiile femeilor din aripa noastră și de clipocitul lin al apei pe malul lacului. Mi-era dor de senzația pe care mi-o dădea mătasea pe piele și de vântul cald ce intra pe fereastra dormitorului meu; mi-era dor de mirosul de hârtie și cerneală. Mi-era dor de cărțile mele, să intru în paginile lor și în altă lume. Însă cel mai mult îmi era dor de familia mea.

Priveam în fiecare zi peste balustradă. Le priveam pe mama, pe mătușile și verișoarele mele cât și pe concubine, care își vedeau de treburile lor zilnice. Eram fericită când tata venea acasă în vizită, după-amiezile se întâlnea în Sala Eleganței Abundente cu tineri îmbrăcați frumos, iar seara bea ceai cu mama. Însă nu i-am auzit vorbind vreodată despre mine. Mama nu i-a spus că nu-mi punctase tableta strămoșească, pentru că era sigură că o făcuse tata. Iar el nu a deschis subiectul, pentru că era sigur că o făcuse ea. Ceea ce, desigur, însemna că tata nu îl invita nici pe Ren să-mi puncteze tableta. Cu tableta ascunsă, puteam rămâne prinsă aici pentru eternitate. Când m-am speriat de acest gând, m-am alinat cu ideea că Prefectul Du

plecase la noua slujbă chiar după moartea lui Liniang și uitase să-i puncteze tableta. Cu atâtea paralele între mine și Liniang, puteam să fiu și eu readusă la viață de dragostea adevărată.

Am început să caut casa lui Ren. În sfârșit, după nenumărate încercări, am zărit drumul dincolo de Lacul de Vest și de Insula Singuratică, pe țărmul nordic. Am găsit templul unde arseseră atât de strălucitor torțele în noaptea piesei, iar de acolo am găsit complexul în care locuia familia lui Ren.

Trebuia să fiu o fecioară de jad care se mărita cu un băiat de aur – ceea ce însemna că statutul familiilor și bogățiile noastre erau egale – însă vila familiei Wu avea doar câteva curți, puține pavilioane și doar 120 de degete. Fratele mai mare al lui Ren se mutase cu slujba într-o provincie îndepărtată, unde locuia împreună cu soția și fiica sa, astfel că în tot complexul Wu erau doar Ren, mama lui și zece servitori. Mă gândeam la asta? Nu. Eram bolnavă de dragoste și vedeam doar ce voiam eu să văd: un complex micuț, însă elegant. Ușile principale erau pictate în culoarea cinabrului. Acoperișul cu țigle verzi se potrivea perfect cu sălciile care înconjurau complexul. Prunul de care îmi vorbise Ren se afla în curtea centrală, însă era desfrunzit. Și l-am văzut și pe Ren, care ziua scria în bibliotecă, lua masa cu mama lui văduvă și se plimba prin grădină, iar noaptea pe coridoarele întunecate. Îl priveam mereu și am uitat până și de familia mea; astfel că m-a luat complet prin surprindere apariția lui Shao în casa Wu.

Bătrâna mea doică a fost condusă într-o sală și i s-a cerut să aștepte. Apoi, un servitor i-a adus pe Ren și pe mama lui în cameră. Doamna Wu era văduvă de mulți ani și se îmbrăca în culori închise. Părul ei avea fire argintii, iar chipul îi trăda suferința după pierderea soțului ei. Shao a făcut mai multe plecăciuni; era servitoare, așa că nu au schimbat amabilități, iar doamna Wu nu i-a oferit ceai.

— Când tânăra domnișoară era pe moarte, a spus Shao, mi-a dat câteva lucruri să le dăruiesc familiei dumneavoastră. Primul...

A desfăcut colțurile unei batiste de mătase care acoperea un coș și a scos un pachet micuț, care, la rândul lui, era învelit în mătase. Shao a coborât privirea și a întins legătura pe care o ținea în palme.

— Domnișoara le făcuse pentru dumneavoastră în semn de respect filial.

Doamna Wu a luat pachetul și l-a deschis încet. A luat unul dintre pantofii pe care-i făcusem pentru ea și l-a cercetat cu ochii ageri ai unei soacre. Bujorii pe care îi brodasem ieșeau în evidență pe fundalul albastru-închis. Doamna Wu s-a întors către fiul ei:

— Soția ta avea mult talent la cusut.

Oare mi-ar fi spus și mie același lucru dacă eram vie? Sau m-ar fi criticat așa cum ar fi trebuit să facă o soacră?

Apoi Shao a scos din coș exemplarul din *Pavilionul Bujorilor.*

Un adevăr despre moarte: uneori uiți lucruri pe care cândva le considerai importante. Îi cerusem lui Shao să ducă Volumul întâi în noua mea casă la trei zile după căsătoria mea. Nu făcuse asta din motive evidente, iar eu uitasem de promisiunea ei și de proiectul meu. Nici chiar atunci când o văzusem pe fiica ei ascunzându-și modelele de broderie între pagini nu-mi adusesem aminte.

După ce Shao le-a povestit că stăteam până noaptea târziu citind și scriind, că mama îmi arsese cărțile și că ascunsesem volumul sub cuvertură, Ren a luat cartea și a deschis-o.

— Fiul meu a văzut spectacolul, apoi a căutat în tot orașul să găsească ediția asta, a explicat doamna Wu. M-am gândit că cel mai bine ar fi ca nora mea să fie cea care i-o oferă Florii-de-Bujor. Însă e doar prima parte. Unde este al doilea volum?

— După cum am spus, mama fetei l-a ars, a repetat Shao.

Doamna Wu a oftat și și-a țuguiat buzele dezaprobator.

Ren a răsfoit paginile, oprindu-se ici și acolo să citească.

— Vezi? a spus el, arătând către caracterele pătate de lacrimile mele. Esența ei licărește pe hârtie.

A început să citească. După câteva clipe, a ridicat privirea.

— Îi văd chipul în fiecare cuvânt. Cerneala arată vie și proaspătă. Mamă, poți să-i simți finețea mâinii pe pagini.

Doamna Wu și-a privit fiul cu compasiune.

Eram sigură că Ren îmi va citi însemnările despre piesă și va ști ce trebuie să facă. Shao îl va ajuta și îi va spune să-mi puncteze tableta.

Însă Shao nu a pomenit nimic despre punctul lipsă, iar Ren nu părea optimist sau inspirat în vreun fel, ci mai degrabă s-a

adâncit în tristețe. Durerea mea era profundă. Mi s-a frânt inima în bucăți.

— Îți suntem recunoscători, i-a spus doamna Wu lui Shao. În urmele de pensulă ale stăpânei tale, fiul meu își regăsește soția. Astfel, ea continuă să trăiască.

Ren a închis cartea și s-a ridicat brusc. I-a dăruit lui Shao o uncie de argint, pe care ea a băgat-o în buzunar. Apoi, fără să mai spună nimic, el a ieșit din încăpere cu cartea la subsuoară.

În acea noapte l-am urmărit în bibliotecă, în timp ce se afunda din ce în ce mai mult în tristețea lui. Și-a chemat servitorii și a cerut vin. Mi-a citit cuvintele, atingând delicat paginile. Și-a ridicat privirea și a băut, lăsând lacrimile să-i curgă pe obraji. Îndurerată de reacția lui – nu era deloc ce îmi dorisem eu – am căutat-o pe doamna Wu și am găsit-o în dormitorul ei. Avem același nume și amândouă îl iubeam pe Ren. Eram sigură că va face tot ce-i stă în putință ca să-i aline fiului ei suferința. În asta eram „aceleași”.

Doamna Wu a așteptat până când tot complexul s-a cufundat în liniște, apoi a traversat coridorul pe piciorușele ei micuțe. A deschis ușa bibliotecii. Ren își pusese capul pe masă și adormise. Doamna Wu a ridicat *Pavilionul Bujorilor* și sticla de vin goală și a stins lumânarea, apoi a părăsit încăperea. Întoarsă în camera ei, a ascuns proiectul meu între două veșminte de mătase împachetate, în culori vii, pe care, ca văduvă, nu avea să le mai poarte niciodată și a închis sertarul.

*

Lunile treceau una după alta. Pentru că nu puteam părăsi Terasa Sufletelor, îi vedeam pe toți cei care se opreau acolo în călătoria lor prin cele șapte niveluri ale lumii de dincolo. Vedeam văduve îmbrăcate în straturile hainei longevității întâlnindu-și fericite soții de mult decedați, și știau că vor fi iubite și onorate în deceniile care vor urma. Însă nu vedeam mame care muriseră în timpul nașterii. Merseseră direct în Lacul în care se adună Sângele, un loc în care femeile sufereau într-un iad nesfârșit pentru eșecul lor de a naște copii. Însă pentru toți ceilalți care treceau pe aici, Terasa Sufletelor le dădea celor care tocmai muriseră șansa de a-și lua la revedere de la cei rămași pe pământ și, în același timp, li se amintea care sunt îndatoririle lor ca strămoși. De acum înainte se puteau întoarce în acest loc ca să privească lumea de jos, să vadă ce făceau urmașii lor și să le

îndeplinească dorințele sau să îi pedepsească. Vedeam strămoși furioși care îi batjocoreau, îi supărau sau îi umileau pe cei rămași jos; vedeam și strămoși îmbuibați de atâtea ofrande, recompensându-și familia cu recolte bogate și fii numeroși.

Însă îi vedeam în primul rând pe cei care muriseră de curând. Niciunul dintre ei nu știa încă unde va ajunge după ce treceau prin toate cele șapte niveluri. Oare vor fi trimiși într-unul dintre cele zece *yamen*[7] cu iadurile lor diferite? Oare vor aștepta sute de ani înainte să se poată întoarce pe pământ în alt trup? Oare se vor reîncarna rapid, ca bărbați învățați, dacă erau norocoși, sau se reîncarnau în femeie, pește sau vierme dacă aveau ghinion? Sau vor fi conduși de Guanyin către Paradisul Vestic, la zece milioane de *li* de aici, unde vor scăpa de reîncarnări și își vor petrece eternitatea într-un rai al fericirii fără sfârșit, sărbătorind și dansând?

Câteva dintre fecioarele moarte de dragoste de care auzisem când eram vie au venit să mă întâmpine: Shang Xiaoling, actrița care murise pe scenă; Yu Niang, a cărui moarte îl inspirase pe Tang Xianzu să scrie poezii în cinstea ei; Jin Fengdian, a cărei poveste era aproape identică cu a mea, doar că tatăl ei fusese un negustor de sare; și alte câteva.

Ne-am plâns de milă una alteia. În viață, toate cunoscuserăm pericolul pe care îl reprezentau paginile piesei – și să citim orice putea fi fatal – însă toate fuseserăm vrăjite de ideea de a muri tinere, frumoase și talentate. Fuseserăm seduse de durerea și plăcerea de a afla despre alte fecioare care muriseră de dragoste. Citiserăm *Pavilionul Bujorilor,* scriseserăm poezii despre el și muriserăm. Ne gândiserăm că scrierile noastre vor supraviețui timpului și decăderii trupurilor noastre, dovedind astfel puterea piesei.

Fecioarele bolnave de dragoste doreau să le vorbesc despre Ren, așa că le-am spus că eu credeam două lucruri: primul, că eu și Ren eram făcuți unul pentru altul de către Ceruri; al doilea, că *qing*-ul ne va aduce din nou împreună.

Fetele m-au privit cu milă și au murmurat ceva între ele.

— Toate am avut iubiți în vis, a spus actrița într-un final, însă doar asta au fost… vise.

— Și eu credeam că învățatul meu era adevărat, a recunoscut Yu Niang. Ah, Floare-de-Bujor, și noi am fost exact ca tine. Nu

[7] Yamen – reședința și biroul oficialilor în China medievală (n.tr.).

aveam niciun cuvânt de spus despre viața noastră. Toate trebuia să ne căsătorim cu bărbați necunoscuți în familii necunoscute. Nu speram să avem parte de dragoste, însă ne doream. Oare ce fată nu-și întâlnește iubitul în vis?

— Lăsați-mă să vă spun despre dragostea mea. În visele mele ne întâlneam la un templu. Îl iubeam foarte mult, a mărturisit altă fată.

— Și eu mă credeam precum Liniang, a adăugat fiica negustorului de sare. Credeam că după ce o să mor tânărul meu mă va găsi, se va îndrăgosti de mine și mă va readuce la viață. Și am fi avut o dragoste adevărată, nu una din obligație sau datorie. A oftat. Însă a fost doar un vis și iată unde mă aflu acum.

Priveam toate acele chipuri frumoase. Expresia lor tristă îmi arăta că toate avuseseră povești aproape identice.

— Însă eu chiar l-am întâlnit pe Ren, am spus. M-a atins cu o floare de bujor.

Mă priveau neîncrezătoare.

— Toate fetele au vise, a repetat Yu Niang.

— Însă Ren chiar există. Am arătat cu degetul dincolo de balustradă către tărâmul oamenilor. Priviți acolo. Acela e el.

Mai multe fete – niciuna mai mare de șaisprezece ani – au privit peste margine și mi-au urmărit degetul în direcția casei lui Ren, unde l-au văzut scriind în bibliotecă.

— Acela este un tânăr, însă cum să știm că el e cel pe care l-ai întâlnit?

— De unde să știm că v-ați întâlnit?

Pe lumea cealaltă, uneori putem să ne întoarcem înapoi în timp și să retrăim experiențele sau să le vedem prin ochii altora. Acesta este unul dintre motivele pentru care iadurile sunt atât de îngrozitoare. Oamenii își retrăiesc la nesfârșit faptele rele. Însă acum trăiam cu totul alte amintiri, pentru ca fecioarele bolnave de dragoste să le poată vedea. Le-am dus pe fete înapoi în Pavilionul Vântului, în Pavilionul pentru Privit Luna și la ultima mea vizită ca spirit la Ren. Au plâns copleșite de frumusețea și adevărul poveștii mele, iar sub noi s-a dezlănțuit furtuna peste Hangzhou.

— Liniang și-a dovedit abia în moarte pasiunea nemuritoare, am spus eu, în timp ce fetele își ștergeau ochii. O să vedeți. Într-o bună zi, eu și Ren ne vom căsători.

— Și cum se va întâmpla asta? a întrebat actrița.

— „Cum ai putea să culegi luna de pe suprafața apei sau florile din gol?” am întrebat la rândul meu, citându-l pe Mengmei. Învățatul nu știa cum s-o aducă pe Liniang din morți, însă a făcut-o. Ren o să-și dea și el seama cum să procedeze.

Fetele erau drăguțe și bune, însă nu mă credeau.

— L-ai întâlnit și ai vorbit cu acest bărbat, însă boala ta de dragoste a fost la fel ca a noastră, a spus Yu Niang. Toate ne-am înfometat până la moarte.

— Singura ta speranță ar fi ca părinții tăi să îți publice poeziile, a fost de părere fiica negustorului. Așa, vei putea trăi din nou măcar puțin. Mie așa mi s-a întâmplat.

— Și mie.

Toate fetele au recunoscut că familiile le publicaseră poeziile.

— Majoritatea familiilor noastre nu ne aduc ofrande, a mărturisit fiica negustorului, însă primim un oarecare sprijin din faptul că poeziile noastre există pe hârtie. Nu știm de ce se întâmplă asta, însă așa e.

Acestea erau departe de a fi vești bune. Îmi ascunsesem poeziile în biblioteca tatei, iar mama lui Ren ținea Volumul întâi într-unul dintre sertarele sale. Fetele au dat mâhnite din cap când le-am povestit asta.

— Poate ar trebui să vorbești cu Xiaoqing despre aceste lucruri, a sugerat Yu Niang. Are mai multă experiență decât noi. Poate te ajută ea cumva.

— Mi-ar plăcea să o întâlnesc, am spus eu cu bucurie. Aș aprecia sfatul ei. Vă rog, aduceți-o și pe ea când mai veniți.

Însă nu au adus-o cu ele. Iar marele Tang Xianzu nu a venit nici el în vizită, cu toate că fecioarele îmi spuseseră că autorul era prin preajmă.

Așa că, în mare parte, eram singură.

În viață, mi se spuseseră multe lucruri despre lumea cealaltă; unele corecte, altele greșite. Cei mai mulți oameni o numesc lumea de dedesubt, însă cu prefer să o numesc lumea de deasupra, pentru că, în afară de câteva porțiuni, nu e chiar dedesubt. Dincolo de geografia reală a locului, în care mă simțeam deasupra, totul era pur și simplu o continuare. Moartea nu întrerupe legătura cu familia noastră, iar statutul pe care îl avem în viață rămâne și el același. Dacă pe pământ erai țăran, atunci continuai să ari câmpiile de aici; dacă erai proprietar de

pământ, învățat sau scriitor, îți petreceai zilele citind, compunând poezii, bând ceai și arzând tămâie. Femeile încă aveau picioarele legate, erau ascultătoare și își concentrau atenția asupra familiei lor; bărbații încă supravegheau lumea exterioară, mergând prin toate sălașele întunecate ale judecătorilor infernali.

Am continuat să învăț ce puteam și ce nu puteam să fac. Puteam să plutesc, să merg cu vântul, să mă topesc. Fără Shao sau Salcie care să mă ajute, am învățat să am grijă de picioarele mele cu ajutorul legăturilor pentru spirite pe care le arseseră familia mea ca să le pot folosi pe lumea cealaltă. Puteam auzi de la distanțe mari, însă uram zgomotul. Nu puteam să iau colțurile ascuțite. Iar când priveam peste balustradă vedeam multe, însă nu puteam să trec dincolo de Hangzhou.

La câteva luni bune de când mă aflam pe Terasa Sufletelor, o femeie în vârstă a venit în vizită. S-a prezentat drept bunica mea, însă nu semăna deloc cu femeia cu trăsături aspre din portretul agățat în sala strămoșilor.

— *Aaah*! De ce îi fac pe strămoși se arate așa? a chicotit ea. Cât eram în viață nu eram așa dură.

Bunica încă era frumoasă. Părul ei era împodobit cu ornamente din aur, perle și jad. Veșmântul ei era din mătase vaporoasă. Piciorușele ei păreau mai mici chiar și decât ale mele. Avea chipul ușor brăzdat de riduri fine, însă pielea îi era strălucitoare. Mâinile îi erau acoperite de mâneci lungi, croite după moda veche. Arăta delicată și feminină, însă când s-a așezat lângă mine și s-a sprijinit de coapsa mea, am simțit-o foarte puternică.

În următoarele săptămâni a venit des să mă vadă, însă nu l-a adus niciodată pe bunicul și evita mereu întrebările despre el.

— Are treabă în altă parte, spunea ea. Sau: Îl ajută pe tatăl tău la o negociere în capitală. Oamenii de la curte sunt vicleni, iar tatăl tău nu are experiență. Sau: Probabil își vizitează una dintre concubine… în visul ei. Uneori îi place să facă asta, pentru că, în visele lor, concubinele încă sunt tinere și frumoase, nu gâștele bătrâne de acum.

Îmi plăcea să-i ascult comentariile răutăcioase despre concubine, căci auzisem că în timpul vieții întotdeauna fusese bună și generoasă cu ele. Fusese o soție exemplară, așa cum trebuia să fie, însă aici îi plăcea să ironizeze și să ia peste picior.

— Nu te mai uita la bărbatul acela! a izbucnit ea într-o zi, la multe luni după prima ei vizită.

— De unde știi la ce mă uit?

M-a înghiontit cu cotul. Sunt strămoș! Văd totul! Nu uita asta, copilă.

— Însă e soțul meu, am încercat eu, pe un ton neutru.

— Nu v-ați căsătorit, a ripostat ea. Ar trebui să fii fericită din pricina asta!

— Fericită? Eu și Ren eram sortiți să fim împreună.

Bunica a râs scurt.

— Ideea asta e ridicolă. Nu erați sortiți să fiți împreună. Pur și simplu ai avut căsătoria aranjată de tatăl tău. La fel ca toate celelalte fete. Nu e nimic special în asta. Și, în caz că ai uitat, tu ești aici.

— Nu sunt îngrijorată, am spus eu. Tata o să-mi organizeze o nuntă de spirite.

— Ar trebui să fii mai atentă la ce vezi dedesubt.

— Mă pui la încercare. Înțeleg…

— Nu, tatăl tău are alte planuri.

— Nu pot să-l văd pe tata când e în capitală, însă nu contează. Chiar dacă nu pune la cale o nuntă de spirite, îl voi aștepta pe Ren. De asta sunt prinsă aici, nu-i așa?

Mi-a ignorat întrebarea.

— Crezi că acest bărbat te va aștepta pe tine?

Chipul i s-a încrețit ca și când ar fi deschis un borcan de tofu stricat. Era bunica mea – un strămoș iubit – așa că nu o puteam contrazice.

— Nu-ți face prea multe griji pentru el, a spus ea, mângâindu-mi fața prin mâneca ce-i acoperea mâna. Ai fost o nepoată bună. Am apreciat fructele pe care mi le-ai adus în toți acei ani.

— Atunci de ce nu m-ai ajutat?

— Nu am avut nimic împotriva ta.

Era un comentariu ciudat, însă de multe ori spunea lucruri pe care nu le înțelegeam.

— Acum ascultă, a spus bunica pe un ton autoritar. Trebuie să-ți dai seama de ce nu poți pleca de aici.

În toată această perioadă, sărbătorile importante au venit și au trecut. Părinții au uitat să mă includă în ofrandele de Anul Nou, la doar câteva zile după moartea mea. În a treisprezecea zi a primei luni de An Nou, trebuiau să așeze un felinar aprins la

mormântul meu. De Festivalul Primăverii, ar fi trebuit să-mi curețe mormântul, să aprindă artificii și să ardă bani pentru duhuri pe care să-i folosesc pe lumea cealaltă. În prima zi a celei de-a zecea luni, începutul oficial al iernii, ar fi trebuit să ardă jachete căptușite, căciuli de lemn și cizme îmblănite, toate din hârtie, ca să-mi țină de cald. În tot timpul anului, familia ar fi trebuit să-mi aducă ofrande de orez fiert, vin, platouri de carne și bani pentru duhuri în prima și a cincisprezecea zi a fiecărei luni. Toate aceste ofrande trebuiau să fie aduse în fața tabletei mele strămoșești pentru ca eu să le primesc pe lumea cealaltă. Însă, când am văzut că Shao nu a scos-o din ascunzătoare și nimeni nu a întrebat de ea, am tras concluzia că toți erau încă prea întristați de absența mea ca să-mi poată privi tableta strămoșească.

Apoi, în timpul Festivalului Lunii Amare, care are loc în zilele cele mai întunecate și mai mohorâte de iarnă, am descoperit ceva care m-a înfiorat. Chiar înainte de prima aniversare a morții mele, tatăl meu s-a întors acasă în vizită, iar mama a pregătit terciul special Lună Amară, în care a pus cereale, nuci și fructe și l-a aromat cu patru tipuri de zahăr. Familia mea s-a adunat în Sala Strămoșilor și a oferit terciul bunicii și celorlalți membrii ai familiei. Din nou, tableta mea strămoșească nu a fost scoasă din cămara unde era ascunsă și nu am primit ofrande. Știam că nu fusesem „uitată”; mama mă plângea amarnic în fiecare noapte. Această neglijență avea o semnificație mult mai gravă.

Bunica mea, care își mânca terciul pe undeva împreună cu bunicul, văzuse ce s-a întâmplat și a venit la mine. Deși mi-a vorbit foarte clar, eu nu am vrut să cred sau să accept ce voia să-mi spună.

— Părinții tăi nu te vor venera niciodată, mi-a explicat ea. E împotriva firii unui părinte să venereze un copil. Dacă ai fi fost un fiu, tatăl tău ți-ar fi bătut sicriul ca să te pedepsească pentru lipsa de respect de care ai dat dovadă față de el murind înaintea lui, însă apoi s-ar fi înduioșat și ți-ar fi adus ofrande. Însă ești fată și, mai mult, una nemăritată. Familia ta nu-ți va aduce niciodată ofrande.

— Pentru că tableta mea nu e punctată?

— Nu, ci pentru că ai murit nemăritată, a pufnit bunica. Părinții tăi te-au crescut pentru familia soțului tău. Acum le

aparții lor. Nu ești considerată o Chen. Și, chiar dacă tableta ta ar fi fost punctată, ar fi fost ținută departe de ochii lumii, în spatele unei uși, într-un sertar sau într-un templu special, la fel ca în cazul fetelor care vin să te vadă.

Nu mai auzisem niciodată de una ca asta și, preț de o clipă, chiar am crezut-o pe bunica. Însă imediat mi-am alungat gândurile ei rele din minte.

— Te înșeli.

— Pentru că înainte să mori nu ți-a spus nimeni că se va întâmpla asta? Ha! Dacă mama și tatăl tău pun tableta ta pe altarul familiei, atunci riscă să fie pedepsiți de ceilalți strămoși. A ridicat o mână. Nu de mine, însă sunt alții care țin la tradiții. Nimeni nu vrea să vadă un lucru atât de urât pe altarul de familie.

— Părinții mei mă iubesc, am insistat eu. O mamă care nu-și iubește fiica nu i-ar fi ars cărțile ca să încerce să o țină în viață.

— E adevărat, a aprobat bunica. Nu a vrut să o facă, însă doctorul spera că îți va stârni o furie atât de puternică, încât să te abată de la calea pe care o porniseși.

— Iar tata nu ar fi organizat spectacolul de ziua mea, dacă nu m-ar fi iubit ca pe o perlă prețioasă.

Chiar în timp ce le pronunțam, simțeam că acele cuvinte sunt greșite.

— Spectacolul nu a fost pentru tine, a spus bunica, ci pentru comisarul Tan. Tatăl tău încerca să se întâlnească cu el.

— Însă comisarului Tan nu-i place piesa.

— Atunci e un ipocrit. Bărbații cu funcții importante sunt de obicei așa.

Sugera că și tata era ipocrit?

— Loialitatea politică reprezintă o prelungire firească a loialității personale, a continuat bunica. Mi-e teamă că tatăl tău – fiul meu – nu are așa ceva.

Nu a mai spus nimic, însă expresia de pe chipul ei m-a făcut să privesc înapoi și să văd și să înțeleg în sfârșit ceea ce ignorasem cât fusesem în viață.

Tata nu era un loialist Ming sau omul integru pe care îl considerasem întotdeauna, însă asta era ceva puțin important. În timpul vieții știusem că tata regreta că sunt fată. Însă, în ciuda acestui fapt, în adâncul sufletului meu credeam cu adevărat că mă prețuia, mă adora și mă iubea, dar întâmplarea

cu tableta mea și tot ce implica asta – că eram o fată nemăritată crescută pentru altă familie – dovedise altceva. Fără nimeni care să aibă grijă de mine pe pământ prin intermediul tabletei, sufletul meu era la mare ananghie. Mă simțeam ca un rest de mătase îndepărtat. Faptul că fusesem astfel abandonată – rămasă orfană –, era o explicație a faptului că rămăsesem blocată pe Terasa Sufletelor.

— Ce se va întâmpla cu mine? am strigat eu. Trecuse doar un an, însă veșmântul meu se decolorase și se subțiase.

— Părinții tăi ar putea să trimită tableta într-un templu al fecioarelor, însă asta e o idee destul de neplăcută, pentru că în acele locuri se află nu doar tabletele fetelor nemăritate, ci și cele ale concubinelor și prostituatelor.

Bunica a traversat terasa și s-a așezat lângă mine.

— O căsătorie de spirite ar putea îndepărta lucrul acela urât din reședința familiei Chen…

— Încă m-aș putea căsători cu Ren. Tableta mea ar fi folosită în ceremonie și toți ar vedea că lipsește un punct, am spus eu, plină de speranță. Va fi punctată, iar după aceea tableta mea ar putea fi venerată pe altarul familiei Wu.

— Însă tatăl tău nu a făcut un astfel de aranjament. Gândește-te, Floare-de-Bujor, gândește-te. Ți-am spus să te uiți cu atenție. Ce ai văzut? Ce vezi chiar acum?

Aici, timpul e foarte ciudat: uneori trece repede, alteori încet. Acum era cu multe zile mai târziu și alt alai de tineri îl vizitau pe tata.

— Tata are întâlniri. E un om important.

— Copilă, nu asculți?

Afacerile aparțineau celuilalt tărâm. Refuzasem intenționat să ascult conversațiile tatei, însă știam. Îi descosea pe acei tineri. Brusc m-a înspăimântat gândul că încerca să-mi aranjeze o căsătorie de spirite cu alt bărbat decât Ren.

— O să-mi acorzi supunere filială? îi întreba el, pe rând, pe toți tinerii. Ne vei curăța mormântul de Anul Nou și vei aduce ofrande în fiecare zi în Sala Strămoșilor? Și am nevoie de nepoți. Îmi poți da nepoții care să aibă grijă de noi după ce tu nu vei mai fi?

Auzind toate aceste întrebări, am înțeles care era intenția tatei. Dorea să-l adopte pe unul dintre acei tineri. Tatăl meu nu putuse avea băieți – o rușine pentru orice bărbat și un dezastru

pentru venerarea strămoșilor. Adoptarea pentru respect filial era un obicei destul de răspândit, iar tata își putea permite așa ceva; însă mă înlocuia complet în inima lui!

— Tatăl tău a făcut multe pentru tine, a spus bunica. Am văzut cât de atent a fost – te-a învățat să scrii, să citești și să gândești. Însă nu erai băiat, iar el avea nevoie de unul.

Tatăl meu îmi arătase devotament, dragoste și multă bunătate de-a lungul anilor, însă acum îmi dădeam seama că ceea ce îl făcuse să-i scadă afecțiunea pentru mine era faptul că eram fată. Am plâns, iar bunica m-a ținut în brațe.

Acceptând cu greu toate astea, am privit în jos către casa lui Ren, sperând ca familia lui să-mi ofere terci. Desigur, nu îmi oferiseră nimic. Ren stătea sub prelată în ploaia torențială, revopsind în roșu de cinabru poarta principală a complexului său, ca un simbol al renașterii prin Anul Nou; în biblioteca tatălui meu, un tânăr cu ochi mici semna contractul de adopție. Tatăl meu l-a bătut prietenește pe spate.

— Bao, fiule, ar fi trebuit să fac asta cu mulți ani în urmă.

Dezastrul

Se spune că moartea este urmată de viață și că sfârșitul nu este decât un nou început. Însă pentru mine nu așa a fost. Șapte ani s-au scurs fără să-mi dau seama. Sărbătorile – mai ales Anul Nou – treceau foarte greu pentru mine. Oricum fusesem slabă când murisem, iar fără ofrande deveneam din ce în ce mai subțire și mai translucidă, până când ajunsesem aproape ca un spectru. Singurul veșmânt pe care îl purtam era decolorat și tocit. Devenisem o creatură vrednică de milă, bântuind deasupra balustradei, în imposibilitatea de a părăsi Terasa Sufletelor.

Fecioarele bolnave de dragoste veneau să mă vadă de Anul Nou, știind cât de tristă eram. Îmi plăcea compania lor, pentru că – spre deosebire de ce se întâmpla în casa familiei Chen – între noi nu existau gelozii meschine. După atât de mult, au adus-o, în sfârșit, pe Xiaoqing. Era superbă. Avea fruntea înaltă, sprâncenele pictate, părul plin de podoabe, iar buzele îi erau moi. Purta un veșmânt de modă veche – elegant, curgător,

decorat cu flori – iar picioarele ei erau atât de micuțe, încât păreau lipsite de greutate în timp ce traversa terasa. Era mult prea frumoasă să fi fost vreodată soție și acum îmi dădeam seama de ce atâția bărbați fuseseră fascinați de ea.

— Mi-am numit poeziile pe care le-am lăsat în urmă *Manuscrise salvate de la foc,* a spus Xiaoqing, cu o voce la fel de melodioasă ca un clopoțel, însă ce e așa extraordinar în asta? Bărbații care scriu despre noi spun că suntem bolnave de dragoste. Spun că noi suntem sexul bolnăvicios, care suferă întotdeauna de pierderi de sânge și epuizare fizică. Rezultatul, spun ei, este că soarta noastră trebuie să fie aceeași cu a scrierilor noastre. Nu înțeleg că focul nu se aprinde întotdeauna din greșeală. Mult prea des femeile – printre care mă număr și eu – se îndoiesc de cuvintele și priceperea lor, astfel că se hotărăsc să ardă ce scriu. De aceea multe colecții au exact același titlu.

Xiaoqing se uita la mine, așteptând să spun ceva. La fel și celelalte fecioare, îndemnându-mă din priviri să fiu deșteaptă.

— Scrierile noastre nu dispar întotdeauna ca un vis de primăvară, am spus eu. Unele rămân pe pământ, iar oamenii plâng citindu-le.

— Fie ca asta să se întâmple și zece mii de ani de acum înainte, a rostit fiica negustorului de sare.

Xiaoqing ne-a privit cu blândețe.

— Zece mii de ani, a repetat ea. A tremurat, iar aerul din jurul ei a fremătat în semn de răspuns. Nu fi atât de sigură. Deja încep să uite de noi. Iar când se va întâmpla asta…

S-a ridicat în picioare, iar veșmântul s-a învolburat în jurul ei. Ne-a făcut semn fiecăreia dintre noi, apoi a dispărut.

Fecioarele au plecat când a sosit bunica, însă ce alinare îmi putea aduce femeia aceea în vârstă?

— Nu există lucruri precum iubire, îi plăcea ei să spună. Doar obligație și responsabilitate.

Cuvintele despre soțul ei erau întotdeauna legate de datorie, nu de dragoste, nici măcar de afecțiune.

Părăsită și mâhnită, o ascultam pe bunica – nu vorbea despre vreun subiect anume – și urmăream pregătirile de Anul Nou din casa lui Ren. El plătise datoriile familiei; mama lui făcuse curățenie și măturase; servitoarele pregătiseră mâncăruri speciale; iar imaginea Zeului Bucătăriei, care atârna deasupra

cuptorului, a fost arsă și trimisă aici ca să dea de veste despre faptele bune și rele ale familiei. Pentru mine nu era niciun gând.

Mi-am întors privirea cu îndoială către casa mea părintească. Tata se întorsese din capitală ca să-și îndeplinească îndatoririle de fiu. Bao, care de șapte ani îmi era frate, se căsătorise. Însă, spre dezamăgirea tuturor, soția sa născuse trei fii morți. Din acest motiv sau dintr-o slăbiciune de caracter, Bao ajunsese să-și petreacă cea mai mare parte a timpului cu femeile ușoare de pe țărmul Lacului de Vest. Tata nu părea deranjat de asta. A mers împreună cu mama de Anul Nou la cimitirul familiei, ca să-i invite pe strămoși acasă în vacanță.

Tata își purta cu mare demnitate veșmintele de mandarin. Emblema complicată brodată pe pieptul său le arăta tuturor celor care îl vedeau rangul și importanța sa. Mergea mult mai sigur pe el decât atunci când eu eram fiica familiei.

Însă mama părea mult mai puțin sigură pe ea. Jalea o îmbătrânise. Părul ei avea acum fire albe, iar umerii ei păreau subțiri și fragili.

— Mama ta încă te iubește, a spus bunica. Anul acesta va încălca tradiția. E o femeie foarte curajoasă.

Nu mi-o puteam imagina pe mama făcând ceva care să se abată de la cele Patru Virtuți și cele Trei Supuneri.

— Ai lăsat-o fără copii, a continuat bunica. Sufletul ei se umple de durere de câte ori vede o carte de poezii sau simte miros de bujor. Aceste lucruri îi amintesc de tine și îi apasă greu inima.

Nu doream să aud asta. Ce bine mi-ar putea face? Însă, de obicei, bunicii nu-i păsa de sentimentele mele.

— Păcat că n-ai putut să-ți cunoști mama când a intrat în familia noastră, a continuat bunica. Avea doar șaptesprezece ani. Era foarte educată și își îndeplinea perfect îndatoririle de femeie. Obligația, datoria și răsplata oricărei soacre este să se plângă de nora ei, însă mama ta nu mi-a dat ocazia. Însă nu mi-a displăcut. Aveam o casă plină de fii. Eram fericită să o am tovarășă. Ajunsesem să o consider nu nora, ci prietena mea. Nu-ți pot imaginea pe unde am fost și câte am făcut.

— Mama nu iese afară, i-am adus eu aminte.

— Pe vremea aceea ieșea, m-a contrazis ea. În anii de dinaintea căderii împăratului Ming, eu și mama ta ne întrebam despre adevărata natură a femeii. Oare aceasta se regăsea în

artele feminine tradiționale la care era atât de pricepută; sau în firea ei aventuroasă, în curiozitate și în mintea ei minunată? Nu tatăl tău, ci mama ta a fost prima care a fost interesată de poete. Știai asta?

Am făcut semn că nu.

— Simțea că era responsabilitatea femeilor să adune, să editeze, să culeagă în antologii și să comenteze opera celorlalte, a continuat bunica, Am călătorit în multe locuri căutând cărți și experiențe.

Părea mult prea ciudat.

— Și cum ajungeați acolo? Mergeați pe jos? am întrebat eu, încercând să pun capăt exagerărilor.

— Am exersat mersul în camerele noastre și pe coridoarele vilei, a răspuns ea, zâmbind la această amintire. Ne-am întărit crinii auriți[8] ca să nu ne doară, iar durerea pe care o simțeam încă era alinată de minunățiile pe care le vedeam și le făceam. Am găsit bărbați atât de mândri de femeile din familiile lor, încât le publicau scrierile ca să imortalizeze fericirea din casa lor, să arate rafinamentul familiei și să le onoreze pe soțiile și mamele lor. La fel ca tine, mama ta aduna în suflet tot ceea ce citea, însă era modestă în scrierile ei. Refuza să folosească cerneală și hârtie, preferând să amestece pudră cu apă și să scrie pe frunze. Nu dorea să lase nicio urmă.

Sub noi, pe pământ, începea Anul Nou. În Sala Strămoșilor, părinții mei au adus tăvi cu preparate din carne, fructe și legume, iar eu priveam cu trupul bunicii mele se înzdrăvenește. După ceremonie, mama a luat trei bulgări mici de orez, s-a dus în fosta mea cameră și le-a lăsat pe pervazul ferestrei. Pentru prima dată în șapte ani primeam hrană. Chiar și doar trei gogoloațe de orez au reușit să mă întărească.

Mama m-a privit și a dat din cap.

— Ți-am spus că încă te iubește.

— Dar de ce acum?

Bunica mi-a ignorat întrebarea și și-a continuat povestirea cu forțe proaspete.

— Eu și mama ta mergeam la serate de poezie care aveau loc sub lună plină; călătoream să vedem flori de iasomie și prun; mergeam în munți și desenam stelele de piatră din refugiile budiste. Închiriam bărci și călătoream pe Lacul de Vest și pe

[8] Crini auriți – metaforă pentru picioarele legate (n.tr.).

Marele Canal. Ne-am întâlnit cu artiste care își întrețineau familia desenând. Luam cina cu femei-arcaș profesioniste și ne distram cu alte femei nobile. Cântam la instrumente, beam până târziu în noapte și scriam poezii. Eu și mama ta ne-am distrat.

Eu am dat neîncrezătoare din cap.

— Nu ești prima fată care nu cunoaște adevărata natură a mamei ei, a adăugat ea văzându-mă. Părea încântată că mă luase prin surprindere, însă a fost doar un moment scurt. La fel ca multe femei din acea vreme, a continuat ea, ne distram în lumea exterioară, însă nu știam nimic despre ea. Ne foloseam pensulele de caligrafie și mergeam la petreceri. Râdeam și cântam. Nu le-am dat atenție manciurienilor care se apropiau dinspre sud.

— Însă tata și bunicul știau ce urma să vină, am întrerupt-o eu.

Bunica și-a dus brațele la piept.

— Uită-te la tatăl tău acum. Ce crezi?

Am ezitat. Ajunsesem să-l consider pe tatăl meu o persoană lipsită de loialitate, atât față de împăratul Ming, cât și față de unicul său copil. Lipsa lui de sentimente profunde față de mine încă mă durea, însă asta nu mă împiedicau să-l văd. Nu, deloc. Ceva din mine dorea să-l vadă. Să-l urmăresc pe tata era ca și când mi-aș fi scărpinat o bubă. Acum m-am întors să-l privesc.

În ultimii câțiva ani, abilitățile mele se dezvoltaseră, iar acum puteam vedea dincolo de Hangzhou. Ca parte a îndatoririlor sale de Anul Nou, tata s-a dus la țară să-și viziteze pământurile. Citisem scena Plugului Rapid din *Pavilionul Bujorilor*, ba chiar mai mult, o văzusem interpretată în grădina familiei mele. Ce vedeam acum era un ecou vizual. Fermierii, pescarii și lucrătorii care făceau mătasea i-au adus bucate pregătite de cei mai buni bucătari din sat. Acrobații făceau tumbe. Muzicienii cântau, țărăncile cu picior mare dansau și cântau. Tatăl meu îi lăuda pe muncitori și le spunea să producă recolte bogate, pește și mătase în anul care urma.

Cu toate că eram dezamăgită de tata, încă speram să descopăr că mă înșelasem și că era un om bun. La urma urmei, auzisem de ani de zile de pământurile și muncitorii noștri. Însă ceea ce vedeam era sărăcie lucie. Bărbații erau slabi și îmbătrâniți de muncă. Femeile erau obosite după o viață întreagă de cărat apă, născut copii, avut grijă de casă, tors

mătasea și făcut haine, pantofi și mâncare. Copiii păreau mici pentru vârsta lor și erau îmbrăcați în haine rămase de la frații și surorile mai mari. Mulți dintre ei lucrau; băieții mergeau la câmp, iar surorile lor își foloseau degetele goale ca să desfacă coconii de mătase în apă fiartă. Pentru acești oameni, singurul scop în viață era să muncească pentru tatăl meu și pentru cei care locuiau în reședința familiei Chen.

Tatăl meu s-a oprit la casa căpeteniei din satul Gudang. Soțul era un Qian, la fel ca toți oamenii care locuiau în acel sat. Soția lui era diferită de celelalte femei. Avea picioarele legate și se purta ca și când cândva ar fi făcut parte din nobilime. Cuvintele ei îi dovedeau rafinament și nu s-a înclinat în fața tatălui meu. În brațe avea un bebeluș.

Tatăl meu a tras copilul de codițe.

— E foarte drăguță, a spus el.

Doamna Qian a făcut un pas înapoi, unde tata nu o putea ajunge.

— Bebelușul Yi este fetiță… încă o mlădiță fără valoare în arborele de familie, a răspuns soțul ei.

— Patru fiice, a continuat tata cu milă. Și acum a cincea. Nu aveți noroc.

Uram să aud acele cuvinte rostite atât de direct, însă nu erau mai rele decât ceea ce mi se întâmplase mie. Tatăl meu îmi vorbise cu zâmbetul pe buze, însă se pare că, pentru el, și eu fusesem tot o mlădiță fără valoare în arborele familiei.

Copleșită de singurătate, am privit-o pe bunica.

— Nu, am spus eu, nu cred că ar da atenție la ceva ce nu intră în sfera lui de interes.

A aprobat cu tristețe.

— Așa era și bunicul tău.

Cu toate că bunica mă vizita de ani de zile, fusesem atentă să nu pun anumite întrebări. În parte, mi-era teamă de toanele ei imprevizibile, în parte, nu doream să par lipsită de respect, iar în parte, nu doream să știu răspunsurile. Însă fusesem oarbă mult prea mult timp. Am tras aer în piept și am lăsat întrebările să iasă, temându-mă că nu voi supraviețui adevărului, indiferent care ar fi acela.

— De ce nu îl aduci niciodată pe bunicul să mă viziteze? Pentru că sunt fată? am întrebat eu, aducându-mi aminte că nici

pe vremea când eram doar o copilă nu-i păsase prea mult de mine.

— E într-unul dintre iaduri, a răspuns ea în maniera ei directă obișnuit.

Am considerat asta un semn de ranchiună, firesc din partea unei soții.

— Și unchii mei? Ei de ce nu vin?

— Au murit departe de casă, a replicat ea, de data asta cu vocea încărcată nu de pică, ci de tristețe. Lor nu le curăță nimeni mormântul. Rătăcesc pe pământ ca fantome flămânde.

M-am făcut mică.

— Fantomele flămânde sunt creaturi oribile și dezgustătoare, am spus eu. Cum de avem așa ceva în familie?

— Te-ai hotărât, în sfârșit, să mă întrebi asta?

Nerăbdarea ei era vizibilă, iar eu am făcut un pas în spate. Oare așa ar fi fost și pe pământ? M-ar fi tratat ca pe fata neînsemnată care eram? Sau m-ar fi răsfățat cu dulciuri din susan și comori micuțe din zestrea ei?

— Floare-de-Bujor, a continuat ea, te iubesc. Sper că știi asta. Cât trăiai, te-am ascultat. Am încercat să te ajut. Însă în acești șapte ani am început să îmi pun semne de întrebare. Ești doar o fecioară bolnavă de dragoste sau în tine e ceva mai mult?

Mi-am mușcat buza și m-am întors. Avusesem dreptate să păstrez o distanță respectuoasă. Poate că mama și bunica fuseseră prietene, însă se părea că bunica mă vedea doar ca pe o mlădiță fără valoare în arborele familiei noastre.

— Sunt bucuroasă că ești aici pe Terasa Sufletelor, a spus ea. De ani de zile vin aici să mă uit peste balustradă după fiii mei. În acești ultimi șapte ani, te-am avut alături. Sunt pe jos pe undeva – a făcut un semn cu mânecile ei lungi către pământul de dedesubt – rătăcind ca fantome flămânde. În douăzeci și șapte de ani nu am reușit să-i găsesc.

— Ce s-a întâmplat cu ei?

— Au murit în timpul Dezastrului.

— Mi-a spus tata.

— Nu ți-a spus adevărul.

Ochii ei s-au îngustat, apoi și-a dus la piept mânecile albastre. Eu așteptam.

— E o poveste care n-o să-ți placă, a spus ea.

N-am răspuns nimic, iar o vreme amândouă am păstrat tăcerea.

— În ziua în care ne-am întâlnit prima dată aici, a început ea, ai spus că nu arăt ca în portret. Adevărul este că nu eram deloc așa cum ți s-a spus. Nu eram bună cu concubinele soțului meu. Le uram. Și nu m-am sinucis.

Mi-a aruncat o privire cu coada ochiului, însă mi-am păstrat aerul impasibil pe chip.

— Floare-de-Bujor, trebuie să înțelegi că sfârșitul dinastiei Ming a fost îngrozitor și minunat în egală măsură. Societatea se prăbușea, guvernul era corupt, peste tot era vorba de bani și nimeni nu le dădea atenție femeilor, așa că eu și mama ta ieșeam și făceam tot felul de lucruri. După cum ți-am spus, ne întâlneam cu alte soții și mame, femei care administrau domeniile și afacerile familiei lor, cu profesoare și editori și chiar cu câteva curtezane. Am fost aduse laolaltă de o lume în prăbușire și am fost tovarășe. Am uitat de broderii și de treburile noastre zilnice. Ne-am umplut mintea de cuvinte și imagini frumoase. Astfel ne-am împărtășit cu alte femei suferințele și bucuriile, tragediile și triumfurile, indiferent de timpul sau distanța care ne despărțeau. Faptul că scriam și citeam ne permitea să formăm o lume a noastră, foarte diferite de ceea ce doreau tații, soții și fiii noștri. Unii bărbați – ca tatăl și bunicul tău – au fost atrași de această schimbare. Așa că, atunci când bunicul tău a primit funcția oficială în Yangzhou, am plecat cu el. Locuiam într-un complex fermecător, nu la fel de mare ca reședința de familie din Hangzhou, însă spațios și cu multe curți. Mama ta venea de multe ori în vizită. Ah, ce aventuri am avut! Într-una dintre aceste vizite, mama și tatăl tău au venit împreună. Au sosit în a douăzecea zi a celei de-a patra luni. Am petrecut împreună patru zile minunate, benchetuind, bând și râzând. Niciunul dintre noi – nici măcar tatăl și bunicul tău – nu s-au gândit vreo clipă la lumea de afară. Apoi, în a douăzeci și cincea zi, trupele manciuriene au intrat în oraș. În cinci zile au ucis peste optzeci de mii de oameni.

În timp ce bunica își spunea povestea, am început să o trăiesc ca și când aș fi fost lângă ea. Auzeam zăngănitul de săbii și sulițe, loviturile de scut pe scut și de coif pe coif, copitele cailor pe străzile pietruite și urletele locuitorilor îngroziți, care căutau să se ascundă și nu aveau unde. Simțeam mirosul de fum din

casele și clădirile în flăcări. Apoi am început să simt mirosul de sânge.

— Toți s-au speriat, își amintea bunica. Familiile se urcau pe acoperiș, însă țiglele se spărgeau, iar oamenii cădeau și mureau. Unii s-au ascuns în fântâni, însă s-au înecat. Alții au încercat să se predea, însă a fost o greșeală fatală; bărbații și-au pierdut capul, iar femeile au fost violate și ucise. Bunicul tău era un oficial. Ar fi trebuit să încerce să-i salveze pe oameni. Însă le-a ordonat servitoarelor să ne dea cele mai urâte haine ale lor. Ne-am îmbrăcat cu ele, apoi concubinele, fiii noștri, părinții tăi, eu și bunicul tău ne-am dus să ne ascundem într-o mică dependință. Soțul meu ne-a dat nouă, femeilor, aur și pietre prețioase ca să le ascundem în veșminte, iar bărbații au ascuns bucăți de aur în bentițe, centuri și pantofi, așa cum făceau multe familii în acele zile. În prima noapte ne-am pus la adăpostul întunericului, ascultând cum erau uciși ceilalți oameni, țipetele celor care nu aveau norocul unei morți fulgerătoare, ci sufereau ore în șir în timp ce se scurgea sângele din ei, erau îngrozitoare.

— În a doua noapte, când manciurienii le-au măcelărit pe servitoarele noastre în curtea principală, soțul meu mi-a amintit că eu și concubinele lui trebuia să ne apărăm cinstea cu prețul vieții și că toate femeile trebuie să fie pregătite să se sacrifice pentru soții și fiii lor. Concubinele încă erau preocupate de soarta veșmintelor, pudrelor, bijuteriilor și podoabelor lor, însă eu și mama ta nu aveam nevoie să auzim acest sfat. Știam ce datorie aveam și eram pregătite să facem ceea ce trebuia.

Bunica a făcut o pauză, apoi a continuat.

— Soldații manciurieni au jefuit tot complexul. Știind că într-un final aveau să găsească și dependința în care ne aflam noi, soțul meu ne-a spus să urcăm pe acoperiș, un tertip care se dovedise deja fatal pentru multe familii. Însă l-am ascultat toate. Am petrecut noaptea în ploaie. Când s-au ivit zorii, soldații ne-au văzut înghesuite una în alta pe acoperiș. Când am refuzat să coborâm, soldații au dat foc clădirii. Am coborât numaidecât pe pământ. Când picioarele noastre au atins pământul, continuă bunica, ar fi trebuit să ne ucidă, însă nu au făcut-o. Pentru asta ar trebui să le mulțumim concubinelor. Părul li se despletise. Nu erau obișnuite cu acele haine grosolane, așa că le-au dat jos. La fel ca noi toate, erau ude leoarcă, iar greutatea apei le

înlăturase hainele de peste sâni. Asta, alături de lacrimile frumoase de pe genele lor, le făceau atât de ademenitoare, încât soldații s-au hotărât să ne lase în viață. Bărbații au fost duși într-o curte alăturată. Soldații ne-au legat pe toate femeile cu funie de gât, ca și când am fi fost o sfoară cu pești, apoi ne-au dus în stradă. Peste tot zăceau copii. Crinii noștri aurii, pe care eu și mama ta încercaserăm atât de mult să îi întărim, alunecau pe sânge și organele zdrobite ale celor călcați în picioare. Mergeam pe lângă un canal plin cu cadavre care pluteau la suprafața apei. Am trecut pe lângă munți de mătăsuri și satin care fuseseră furate. Am ajuns la alt complex. Când am intrat, am văzut aproape o sută de femei goale, ude și murdare de noroi, care plângeau. Vedeam bărbați care trăgeau femei din acea masă tremurândă și le făceau tot felul de lucruri – la vedere, în fața tuturor, fără să le pese de cuviință.

Ascultam îngrozită. Simțeam o rușine îngrozitoare când mamei, bunicii și concubinelor li s-a spus să se dezbrace, iar ploaia cădea pe trupurile lor goale. Am rămas lângă mama în timp ce a preluat conducerea și și-a făcut drum în centrul mulțimii, legată de soacra ei și de concubine prin frânghia pe care o avea de gât. Vedeam că femeile care treceau prin așa ceva nu mai trăiau în lumea celor vii. Totul era plin de noroi și excremente, pe care mama le-a folosit ca să le mânjească fața și trupul femeilor din familia noastră. Toată ziua au rămas împreună, rămânând mereu în centru în timp ce femeile de la margini erau luate, violate și ucise.

— Soldații erau foarte beți și foarte ocupați, a spus bunica. Dacă aș fi putut să mă omor aș fi făcut-o, pentru că fusesem învățată să-mi prețuiesc cinstea dincolo de orice altceva. În alte zone ale orașului, femeile se spânzurau și-și tăiau gâtul. Altele se încuiau în încăperile lor și dădeau foc camerei. Astfel, familii întregi de femei – bebeluși, fetițe, mame, bunici – mureau arse. Mai târziu, erau venerate ca martire. Unele familii se certau care să-și revendice vreo femeie moartă pentru sinuciderea ei virtuoasă, știind că manciurienii le vor acorda onoruri. Fuseserăm învățate că doar în moarte ne putem păstra virtutea și integritatea, însă mama ta era diferită. Nu voia să moară și nu permitea ca ea sau oricare dintre noi să fie violată. Ne-a făcut să ne târâm printre celelalte femei goale până când am ajuns la marginea din spate, apoi, cu o voință de fier, ne-a convins să

încercăm să fugim prin spatele complexului. Am reușit și ne-am găsit din nou afară. Străzile erau luminate de torțe, iar noi fugeam ca șobolanii de pe o străduță întunecată pe alta. Ne-am oprit unde am considerat că suntem în siguranță, ne-am scos funia de după gât, am dezbrăcat morții și ne-am îmbrăcat noi. Ne-am lăsat de multe ori la pământ, înșfăcând măruntaie cu care ne acopeream și ne prefăceam că suntem cadavre. Mama ta a insistat să ne întoarcem să-i căutăm pe tatăl și pe bunicul tău. „E datoria noastră”, spunea ea, chiar și când curajul începea să mă părăsească, iar concubinele plângeau și se smiorcăiau.

Bunica a tăcut din nou. Îi eram recunoscătoare. Eram ametită de ceea ce vedeam, simțeam și auzeam. Abia îmi stăpâneam lacrimile pe care le simțeam pentru mama. Fusese atât de curajoasă și suferise atât de mult și păstrase totul secret de mine.

— În dimineața celei de-a patra zile, a reluat bunica, am ajuns la complexul nostru și, în chip miraculos, am reușit să mergem în pavilionul fetelor, despre care mama ta credea că e gol. L-am folosit cu același scop în care îl folosiseră fetele și femeile înaintea noastră și după noi, să vedem fără a fi văzute. Mama ta mi-a pus mâna la gură ca să-mi înăbușe țipetele când mi-am văzut al șaselea și al șaptelea fiu tăiați în bucăți cu săbiile, apoi aruncați în stradă în fața complexului, unde – ca mulți alții – au fost călcați în picioare până când din ei nu a mai rămas altceva decât un terci și fragmente de oase. Ochii mă usturau de asemenea oroare.

Deci așa ajunseseră unchii mei fantome flămânde. Fără trup nu puteau fi îngropați după cum se cuvenea. Iar cele trei părți ale sufletului lor încă rătăceau, fără să poată să își încheie călătoria sau să-și găsească odihna. Obrajii bunicii erau plini de lacrimi, iar eu am plâns la rândul meu în voie. Sub noi, pe pământ, o furtună teribilă s-a dezlănțuit peste Hangzhou.

— Mama ta nu putea să stea și iar să aștepte, și-a amintit bunica. Trebuia să facă ceva – cu mâinile goale, dacă nu putea altfel. Sau cel puțin asta am crezut. Ne-a spus să smulgem cusăturile din hainele noastre furate ca să vedem dacă aveau în ele argint sau pietre prețioase. Am făcut ce ne-a spus, apoi a întins mâna să ia bucățile strălucitoare. „Stați aici, ne-a poruncit ea. Voi trimite ajutoare”. Apoi, fără ca vreuna dintre noi să o

poată opri – eram înghețate de frică și durere – s-a ridicat în picioare și a ieșit din pavilionul fetelor.

Îmi venea să vărs, eram îngrozită.

— O oră mai târziu, tatăl și bunicul tău au venit la noi, a spus ea. Fuseseră bătuți și păreau speriați. Concubinele s-au aruncat la picioarele bunicului tău, suspinând și zvârcolindu-se pe pământ. Făceau zgomot și atrăgeau atenția. Nu-l iubisem niciodată pe bunicul tău. A fost o căsătorie aranjată. El își făcea datoria lui, iar eu pe a mea. El avea treburile lui și mă lăsa în pace să fac ce voiam. Însă în acea clipă îl disprețuiam, pentru că vedeam că, în acea împrejurare atât de îngrozitoare, o parte din el se bucura să le vadă pe acele fete frumoase târându-se ca șerpii alunecoși peste pantofii lui.

— Iar tata?

— El nu a spus nimic, însă avea pe chip o expresie pe care nicio mamă nu ar trebui să o vadă – vină că o lăsase pe mama ta în urmă, împletită cu dorința de a supraviețui. „Grăbiți-vă!” ne-a zorit el. „Ridicați-vă! Trebuie să plecăm numaidecât”. Și am făcut ce ne-a spus, pentru că eram femei, iar acum aveam bărbați care să ne spună ce să facem.

— Însă mama unde era? Ce s-a întâmplat cu ea?

Dar bunica retrăia ce se petrecuse imediat după aceea. Pe măsură ce continua să vorbească, o căutam pe mama, însă rămânea ascunsă. Se părea că tot ce puteam face era să urmăresc povestea prin ochii bunicii mele.

— Ne-am furișat înapoi pe scări. Mama ta reușise să îi elibereze pe tatăl și bunicul tău, însă asta nu însemna că eram în siguranță. Ne-am strecurat de-a lungul unui pasaj lângă care erau aliniate mai multe capete, până când am ajuns în spatele complexului, unde ne țineam cămilele și caii în țarcuri. Ne-am târât pe sub burta animalelor, prin și mai multă murdărie, sânge și moarte. Nu îndrăzneam să ieșim din nou în stradă, așa că am așteptat acolo. După mai multe ore, am auzit bărbați venind. Concubinele s-au speriat. Au alunecat înapoi pe sub burta cailor și cămilelor. Restul am hotărât să ne ascundem într-o grămadă de paie.

Vocea bunicii era înecată în amărăciunea acelei amintiri.

— „Știu că grija ta cea mai mare este pentru mine și pentru fiul nostru cel mai mare”, mi-a spus bunicul tău. „Gura mea mai

vrea să mănânce încă vreo câțiva ani. E bine să alegi moartea, să-ți protejezi virtutea și să-ți salvezi fiul și soțul”.

Și-a dres glasul și a scuipat.

— „Să mănânce încă vreo câțiva ani!” Știam ce datorie aveam și aș fi făcut ce trebuia, însă uram să fiu sacrificată de acel bărbat egoist. S-a ascuns după mormanul de paie. Tatăl tău s-a așezat lângă el. Ca soție și mamă, am avut onoarea să mă întind deasupra lor. M-am acoperit cât de bine am putut. Au intrat soldații, însă nu erau proști. Ucideau deja de patru zile. Și-au folosit lăncile să înțepe mormanul. Au tot înfipt sulița până am murit, însă îmi apărasem cinstea, îmi salvasem soțul și fiul și aflasem că eram om de sacrificiu.

Bunica și-a slăbit veșmântul și, pentru prima dată, și-a tras mânecile albastre. Avea cicatrici îngrozitoare.

— Imediat după aceea zburam către cer, a spus ea, cu o ușoară urmă de zâmbet pe chip, soldații s-au plictisit și au plecat. Bunicul și tatăl tău au rămas ascunși încă o zi și o noapte, apărându-se cu trupul meu rece, iar concubinele s-au retras într-un colț și s-au holbat ore întregi la mormanul de paie tăcut și însângerat. Apoi, brusc, lecția manciurienilor s-a sfârșit. Tatăl și bunicul tău s-au târât de după morman. Concubinele mi-au spălat și învelit trupul. Tatăl și bunicul tău au îndeplinit toate ritualurile ca să devin strămoș, apoi m-au dus la Hangzhou să mă îngroape. Am fost venerată ca martiră. A pufnit. Asta a fost o bucățică de propagandă manciuriană pe care bunicul tău a fost fericit să o primească. A privit cu recunoștință Terasa Sufletelor. Cred că mi-am găsit un cămin mai bun.

— Dar s-au îmbogățit de pe urma sacrificiului tău! am exclamat eu indignată. Te-au lăsat să fii canonizată de manciurieni ca să nu fie nevoiți să recunoască adevărul.

Bunica m-a privit ca și când tot nu înțelegeam. Și chiar nu înțelegeam.

— Au făcut ceea ce trebuia, a recunoscut ea. Bunicul tău a făcut lucrul cel mai corect și mai rezonabil pentru întreaga familie, pentru că femeile nu au valoare. Tot nu vrei să accepți asta.

Eram dezamăgită din nou de tatăl meu. Nu-mi spusese nici pe departe adevărul despre ceea ce se întâmplase în timpul Dezastrului. Chiar și pe patul meu de moarte, când venise să

implore iertare de la frații săi, nu îmi spusese că mama lui îi salvase viața. Nu îi ceruse iertare și nu îi mulțumise.

— Însă să nu crezi că am fost fericită pentru ce s-a întâmplat, a adăugat ea. Sprijinul imperial pentru virtuțile mele femeiești le-a adus multe recompense urmașilor mei. Familia e mai bogată ca niciodată, iar noua funcție a tatălui tău e una foarte importantă; însă familiei noastre încă îi lipsește ceva ce își dorește cu disperare. Dar asta nu înseamnă că trebuie să le și dau asta.

— Fii? am întrebat eu. Eram furioasă în numele bunicii, însă chiar trebuia să refuze familiei noastre această comoară atât de importantă?

— Nu o consider un semn de răzbunare sau pedeapsă, a mărturisit ea. Însă cele care au avut într-adevăr onoare și valoare reală în familia noastră au fost femeile. Fiicele noastre au fost date la o parte prea mult timp. Credeam că asta se va schimba odată cu tine.

Eram îngrozită. Cum a putut bunica să fie atât de neîndurătoare și răzbunătoare încât să nu dea familiei noastre niciun fiu? Am uitat de maniere și am întrebat:

— Unde e bunicul? El de ce nu a dat niciun fiu familiei noastre?

— Ți-am mai spus că e într-unul dintre iaduri. Însă chiar dacă ar fi fost alături de mine acum nu ar fi avut nicio putere în privința asta. Treburile din camerele interioare sunt administrate de femei. Celelalte femei-strămoși din familia noastră – chiar și soacra mea – respectă dorințele mele, pentru că până și aici sunt venerată pentru sacrificiul meu.

Ochii bunicii erau mari și liniștiți. Însă eu eram îndurerată, sfâșiată de sentimente contradictorii. Toate astea mă depășeau. Aveam unchi care rătăceau pe pământ ca spirite flămânde, un bunic care suferea într-un iad întunecat și plin de chinuri și o bunică atât de puțin bună, încât ne rănea familia refuzând să-i dea fii. Însă, mai presus de orice, nu mă puteam stăpâni să nu mă gândesc la mama.

— Probabil ai văzut-o pe mama după ce ai murit, am spus eu. Când sufletul tău rătăcea.

— Ultima oară când am văzut-o a fost când ne-a părăsit în acea noapte înfiorătoare, cu mâinile pline de bijuterii și argint. Am revăzut-o abia după ce am ajuns aici, pe Terasa Sufletelor,

la cinci săptămâni după ce am murit. La acea vreme familia se întorsese deja în reședința familiei Chen, iar ea se schimbase. Devenise femeia pe care o știi și tu, care respectă tradiția, atât de speriată, încât nu mai poate ieși în lumea exterioară, plecată pentru totdeauna din lumea cuvintelor și cărților și fără să mai poată simți sau exprima dragoste. De atunci mama ta nu a mai vorbit niciodată de Dezastru, așa că nu am putut să călătoresc acolo împreună cu mintea ei.

Gândurile mele s-au reîntors la motivul pentru care bunica venise la mine în acea zi. Obrajii mei erau plini de lacrimi gândindu-mă la moartea celor doi unchi tineri ai mei. Bunica mi-a luat mâna și m-a privit cu bunătate.

— Floare-de-Bujor, draga mea fată, dacă îmi pui întrebarea, te voi ajuta să găsești răspunsul.

— Eu ce sunt?

— Cred că știi.

Unchii mei nu-și găsiseră pacea pentru că nu fuseseră îngropați așa cum se cuvine; eu nu puteam să trec dincolo de Terasa Sufletelor pentru că tableta mea strămoșească nu fusese punctată. Pentru niciunul dintre noi trei nu se respectaseră ritualurile de înmormântare. Nouă ni se refuza chiar și intrarea în iaduri. Acum, în timp ce rosteam aceste cuvinte, realizam cu adevărat ce se întâmpla.

— Sunt un spirit flămând.

Palanchinul roșu

Nu aveam unde să mă duc. Eram nefericită și singură. Nu aveam broderii la care să lucrez și, de ani de zile, nu avusesem pensulă, hârtie și cerneală ca să scriu. Mi-era foame, însă nu aveam nimic de mâncare. Nu mai voiam să-mi umplu orele lungi holbându-mă peste balustradă la tărâmul pământesc de dedesubt. Mă durea prea mult să o văd pe mama, pentru că acum tot ce puteam să simt era suferința ei secretă; mă durea să-mi văd tatăl, știind acum că niciodată nu fusesem atât de prețioasă pentru el pe cât crezusem. Iar când mă gândeam la Ren, sufletul mi se strângea de durere. Eram singură cum nu trebuia să fie o ființă umană sau un spirit, neiubită și

dezrădăcinată. Săptămâni întregi am plâns, am oftat, am strigat și am gemut. Iar musonul din acel anotimp a fost foarte neprielnic în orașul meu natal.

Încet-încet începeam să mă simt mai bine. Mi-am îndoit brațele pe balustradă, m-am aplecat peste margine și am privit. Am refuzat să mă uit la casa părinților mei, preferând să-mi îndrept atenția spre muncitorii care lucrau pe plantațiile de duzi ale tatei. Mă uitam la fetele care torceau firul de mătase. Am tras cu ochiul și la familia căpeteniei din Gudang. Îmi plăcea de doamna Qian, era erudită și rafinată. În alte vremuri nu ar fi fost constrânsă să se mărite cu un fermier, însă după Dezastru era fericită să aibă un cămin și un soț. Cele cinci fiice erau toate o dezamăgire. Nu putea nici măcar să le învețe să citească, pentru că viitorul lor era să lucreze la producția de mătase. Avea puțin timp pentru ea, însă noaptea târziu aprindea uneori lumânarea și citea din *Cartea cântecelor*, singurul lucru pe care îl salvase din viața ei de dinainte. Avea multe dorințe pe care nu și le putea îndeplini.

Însă, adevărul este că mă foloseam de ea și de familia ei ca să-mi distrag atenția. La ei mă uitam până când nu mai puteam îndura. Apoi cedam în fața dorințelor mele și îmi lăsam privirea să călătorească la casa lui Ren. Mă amăgeam, lăsând acele imagini să mă mângâie – prunul care încă refuza să înflorească, bujorii încărcați de pasiune, lumina lunii licărind pe lacul cu nuferi – până când, în sfârșit, îl găseam pe Ren, care avea douăzeci și cinci de ani și încă nu se căsătorise.

Într-o dimineață, în timp ce treceam prin același ritual, am văzut-o pe mama lui Ren mergând către poarta principală. A privit în jur să se asigure că nu o vedea nimeni, apoi a lipit ceva pe zidul de deasupra ușii. După aceea, doamna Wu a privit din nou în jur. După ce s-a asigurat că nu fusese văzută, și-a împreunat mâinile și s-a aplecat de trei ori în cele patru direcții ale punctelor cardinale. După ce a terminat ritualul, s-a întors prin curțile interioare către camera ei. Umerii îi erau încovoiați în timp ce privea cu coada ochiului într-o parte și în alta. Făcuse cu siguranță ceva ce nu dorea să vadă nimeni, însă acțiunile ei vrednice de milă nu puteau rămâne ascunse de mine.

Eram departe, însă privirea mea devenise foarte pătrunzătoare. M-am concentrat până când vederea mea era la fel de ascuțită ca un ac de broderie. Am traversat distanța,

concentrându-mă la locul de deasupra ușii și am văzut vârful unei frunze de ferigă. M-am dat înapoi, surprinsă și uimită, pentru că se știe că ferigile ar trebui să orbească spiritele. Mi-am apăsat degetele pe ochi, îngrijorată să nu-mi fie răniți, însă nu fuseseră atinși. De fapt nu simțeam nimic. Mi-am adunat tot curajul și am privit din nou feriga. Nici acum nu am simțit vreo durere. Acea bucățică fragilă de vegetație nu avea nicio putere asupra mea.

Acum eu eram cea care privea pe ascuns în jur. Doamna Wu încerca să-și protejeze casa de un spirit sau de spirite, însă nu am văzut pe nimeni altcineva în afară de mine spionând complexul. Oare știa că mă uitam? Încerca să-și protejeze fiul de mine? Însă nu aș fi făcut nimic să-l rănesc! Și chiar dacă aș fi putut, de ce aș fi făcut-o? Îl iubeam. Nu, singurul motiv pentru care ar fi încercat să mă țină departe era că se întâmpla ceva ce nu dorea să văd eu. După atâtea săptămâni în care mă simțisem abătută și fără vreun țel, ardeam de curiozitate.

Tot restul zilei am urmărit ce se întâmpla în locuința familiei Wu. Oamenii intrau și ieșeau. În curte au fost așezate mese și scaune. În copaci atârnau felinare roșii. În bucătărie, servitoarele tocau ghimbir și usturoi, decojeau mazăre, opăreau rațe și pui, tăiau carne de porc. Tinerii veneau în vizită. Jucau cărți și beau cu Ren până noaptea târziu. Făceau glume despre bărbăția lui, iar eu, chiar și de la asemenea distanță, roșeam de stânjeneală și de dorință.

În dimineața următoare, distihuri scrise pe foaie roșie și aurită împodobeau poarta principală. Urma să aibă loc o sărbătoare. Trecuse mult timp fără să mă îngrijesc de aspectul meu fizic, însă acum mi-am pieptănat părul și l-am prins cu agrafe. Mi-am netezit fusta și tunica. Mi-am ciupit obrajii ca să-i colorez. Făceam toate astea ca și când mă pregăteam să merg și eu la petrecere.

Abia mă așezasem să văd ce se întâmplă, când am simțit că cineva îmi prinde brațul. Venise bunica.

— Privește dedesubt! am exclamat eu. Câtă veselie și bucurie.

— De asta mă aflu aici. A privit către complex și s-a încruntat. După o clipă lungă, a adăugat: Spune-mi ce ai văzut.

I-am spus de decorații, de băutul până noaptea târziu și de ce se pregătea în bucătărie. Zâmbeam tot timpul, simțindu-mă ca și când urma să fiu oaspete, nu un simplu observator.

— Sunt fericită. Poți să înțelegi asta, bunico? Când poetul meu e fericit, mă simt atât de…

— Ah, Floare-de-Bujor.

A dat din cap, iar podoabele din părul ei au scos un clinchet cristalin precum șoaptele unei păsări. Mi-a cuprins bărbia în palmă și mi-a întors privirea de la lumea celor vii, ca să se uite în ochii mei.

— Ești prea tânără să ți se frângă inima astfel.

Am încercat să mă retrag, iritată că dorea să îmi transforme fericirea în ceva întunecat și neplăcut, însă degetele ei mă țineau cu o putere surprinzătoare.

— Nu privi, copilă, m-a avertizat ea.

După acest avertisment m-am desprins de ea. Ochii mei au căzut pe complexul familiei Wu chiar când un palanchin cu perdele de mătase roșie, cărat de patru purtători, s-a oprit în fața porții principale. O servitoare a deschis ușa palanchinului. Un picior legat perfect, într-un papuc roșu, a ieșit din interiorul întunecat. Încet, și-a făcut apariția o siluetă. Era o fată, îmbrăcată din cap până-n picioare în roșu de nuntă. Capul îi era înclinat de greutatea podoabei din păr, care era încrustată cu perle, carneol, jad și alte pietre prețioase. Avea chipul acoperit de un văl. O servitoare a folosit o oglindă ca să aducă razele soarelui asupra fetei, pentru a îndepărta toate influențele rele care ar fi putut-o însoți.

Încercam frenetic să găsesc altă explicație decât ceea ce îmi spuneau ochii și decât ceea ce bunica părea că înțelesese deja.

— Cred că astăzi se căsătorește fratele lui Ren, am spus eu.

— Băiatul acela e deja căsătorit, a răspuns încet bunica. Soția lui ți-a trimis ediția aceea specială din *Pavilionul Bujorilor*.

— Atunci probabil își ia o concubină…

— Nu mai locuiește în casa asta. El și familia lui s-au mutat în provincia Shanxi, unde este magistrat. Aici mai locuiesc acum doar doamna Wu și fiul ei mai mic. Și privește, deasupra ușii cineva a pus o ferigă.

— Doamna Wu a pus-o acolo.

— Încearcă să protejeze o persoană pe care o iubește foarte mult.

Îmi tremura corpul, nu voiam să accept ceea ce încerca să-mi spună bunica.

— Îi protejează pe fiul ei și pe soția lui de tine, a spus ea.

Lacrimile mi-au umplut ochii, mi-au căzut pe obraji și peste balustradă. Jos, pe țărmul nordic al Lacului de Vest, s-au format nori de ceață, care ascundeau parțial petrecerea de nuntă. Mi-am șters ochii și am încercat să-mi înfrânez emoțiile. Soarele a apărut din nou din ceață și am putut vedea limpede palanchinul și pe fata care îmi lua locul. A intrat în complex. Soacra mea a condus-o prin prima curte, apoi prin a doua. De acolo, doamna Wu a însoțit-o pe fată în camera nupțială. Curând, fata urma să fie lăsată singură ca să-și liniștească gândurile. Ca să o pregătească pentru ceea ce avea să vină, doamna Wu făcea ceea ce ar fi trebuit să facă orice soacră, dându-i fetei o carte, un soi de text confidențial în care se explicau lucrurile intime necesare într-o căsătorie cu un bărbat pe care nu-l cunoștea deloc. Însă toate astea ar fi trebuit să mi se întâmple mie!

Recunosc. Aș fi vrut să o ucid pe fată. Aș fi vrut să-i sfâșii vălul și să văd cine îndrăznise să-mi ia locul. Aș fi vrut să-mi vadă chipul de spirit și să-i scot ochii din orbite. Mă gândeam la povestea pe care mi-o spusese mama despre bărbatul care a adus o concubină ce râdea pe la spate de prima soție și o batjocorea pentru felul cum i se schimbase înfățișarea de-a lungul anilor. Iar soția s-a transformat în tigru și i-a mâncat inima și mațele concubinei, lăsându-i capul și membrele ca să le găsească soțul ei. Asta voiam și eu să fac, însă nu puteam părăsi Terasa Sufletelor.

— Când suntem vii, credem multe lucruri despre care aflăm că sunt greșite doar când ajungem aici, a spus bunica.

Nu-i dădeam atenție. Eram complet transfigurată de ceea ce vedeam. Nu se putea întâmpla una ca asta și totuși se întâmpla.

— Floare-de-Bujor! vocea bunicii era ascuțită. Te pot ajuta!

— Pentru mine nu mai există ajutor sau speranță, am strigat eu.

Bunica a râs. Acel sunet mi-era atât de străin, încât mi-a atras atenția chiar și în situația tragică în care mă aflam. M-am întors către ea, iar chipul ei era năpădit de veselie și sarcasm. Nu mai văzusem așa ceva înainte, însă inima mea era prea frântă ca să mai fiu rănită de amuzamentul acelei bătrâne în fața situației mele disperate.

— Ascultă-mă, a continuat ea, părând să ignore tortura pe care o simțeam. Știi că nu cred în dragoste.

— Nu am nevoie de compătimirea ta, am răspuns eu.

— Și nici nu ți-o ofer. Spun doar că e posibil să mă fi înșelat. Îl iubești pe acest bărbat, acum înțeleg asta. Și, cu siguranță, și el te iubește, altfel mama lui n-ar încerca să o protejeze de tine pe fata aceea.

A privit peste balustradă zâmbind.

— Vezi asta?

Am privit și am văzut-o pe doamna Wu oferindu-i viitoarei sale nurori o oglindă de mână, darul tradițional dat miresei ca să o protejeze de spiritele rele.

— Azi, când am văzut ce se întâmplă, a continuat bunica mea cu sinceritate, totul mi-a fost foarte clar. Trebuie să te întorci unde ți-e locul.

— Nu cred că mai pot, am spus eu, însă în mintea mea am început să mă gândesc la tot felul de metode ca să mă răzbun pe fata îmbrăcată în roșu, care stătea izolată acolo, așteptând să meargă la soțul ei.

— Gândește-te, copilă, gândește-te. Ești un spirit flămând. Acum că știi ce ești, ești liberă să rătăcești unde dorești.

— Dar sunt blocată…

— Nu poți merge înainte și înapoi, însă asta nu înseamnă că nu poți coborî. Ai fi putut coborî oricând, însă am intervenit pe lângă judecători. În egoismul meu, am vrut să stai aici cu mine. A dat sfidător din cap. Cu bărbații întotdeauna e multă birocrație și la fel e și aici. I-am mituit cu câteva dintre ofrandele primite de Anul Nou.

— Oare eu îi voi întâlni? Oare voi avea șansa să-mi susțin cazul?

— Doar atunci când tableta ta strămoșească va fi punctată. Altfel – a făcut un gest către pământ – locul tău e acolo.

Avea dreptate… din nou. Ca spirit flămând, ar fi trebuit să rătăcesc pe pământ în ultimii șapte ani.

În acea clipă, mintea mea era atât de prinsă între dorința de a-i face fetei rău și gândul că ar fi trebuit să rătăcesc pe pământ tot acest timp, încât, preț de o clipă, nu am înțeles ce îmi spunea. Mi-am luat ochii de la fata în roșu și am privit-o pe bunica.

— Vrei să spui că și eu aș putea să-mi punctez tableta?

Bunica s-a întins către mine și mi-a luat mâinile într-ale ei.

— Ar trebui să speri să se întâmple asta, pentru că atunci te vei întoarce aici și vei deveni strămoș. Însă nu vei putea face să se întâmple asta. Vei avea o mulțime de trucuri pe care le poți folosi cu oamenii de pe pământ ca să îi determini să facă ce vrei tu, însă vei fi lipsită de putere când vine vorba de tableta ta. Îți aduci aminte de poveștile cu fantome pe care le-ai citit când erai mică? Sunt multe metode prin care oamenii devin spirite, însă dacă toate acele creaturi care nu și-au punctat tableta ar fi putut să-i oblige pe oameni să facă asta, atunci n-ar mai fi existat atâtea povești cu fantome, nu-i așa?

Am făcut un semn aprobator, asimilând totul, gândindu-mă că întâi le voi strica nunta, apoi îl voi face pe Ren să-și amintească de mine, să meargă la casa tatălui meu și să-mi puncteze tableta, apoi vom avea o căsătorie de spirite, apoi… Mi-am scuturat capul. Răzbunarea și amețeala îmi întunecau mintea atât de mult, încât nu mai puteam gândi limpede. În realitate, ascultasem o mulțime de povești cu fantome, după cum spusese și bunica, iar finalul fericit venea doar când acele creaturi erau rănite, mutilate și distruse.

— Nu va fi periculos? am întrebat eu. Mama îmi spunea că va tăia cu foarfecele toate spiritele rele care mă vizitau și că dacă purtam amulete eram în siguranță când mă plimbam prin grădină. Dar ferigile și oglinzile?

Bunica a râs din nou, la fel de ciudat ca prima oară.

— O ferigă nu-i păzește pe cei vii de cei ca tine. Iar oglinzile? A râs disprețuitor. Te pot răni doar dacă te apropii prea mult, însă nu te pot distruge. S-a ridicat și m-a sărutat. Nu te vei putea întoarce până nu îți rezolvi treburile de pe pământ. Înțelegi?

Am făcut semn că da.

— Bazează-te pe lecțiile pe care le-ai învățat cât ai fost vie. A început să se îndepărteze de mine. Folosește-ți bunul-simț și ai grijă. Te voi veghea de aici și te voi proteja cât pot de bine.

Apoi a dispărut.

Am privit în jos către reședința Wu. Doamna Wu mergea către camera ei, de unde eram sigură că va aduce cartea confidențială pe care i-o va da nurorii ei.

Am privit ultima oară terasa, apoi m-am ridicat, am trecut dincolo de balustradă și am coborât chiar în curtea principală a

complexului Wu. M-am dus direct în camera lui Ren. L-am zărit la fereastră, privind un bambus care se legăna în vânt. Eram sigură că se va întoarce către mine, însă nu a făcut-o. M-am învârtit în jurul lui, pluteam chiar în fața bambusului. Lumina se juca pe pometii lui înalți. Părul lui lung și negru îi atârna peste guler. Mâinile sale se sprijineau de pervazul ferestrei. Degetele sale erau lungi și subțiri, perfecte pentru pensula de caligrafie. Ochii lui – negri și limpezi precum apele Lacului de Vest – priveau pe fereastră cu o expresie pe care nu o puteam descifra. Eram chiar în fața lui, însă nu mă vedea; nici măcar nu mă simțea.

Câțiva muzicanți au început să cânte. Asta însemna că Ren avea să-și întâlnească mireasa curând. Dacă doream să împiedic acest lucru, trebuia să încerc cu altcineva. M-am dus imediat în camera nupțială. Fata stătea pe scaunul ei de nuntă, cu oglinda pe genunchi. Nici măcar în singurătate nu-și înlăturase vălul. Era ascultătoare și respecta tradiția. Și era puternică. Nu știu cum să explic asta, însă în nemișcarea ei absolută o simțeam luptând personal împotriva mea, ca și când ar fi știut că eram acolo.

M-am dus în grabă în camera doamnei Wu. Era în genunchi în fața unui altar. A aprins tămâie, s-a rugat în tăcere și în gând, apoi și-a lipit fruntea de pământ. Acțiunile ei nu mă înspăimântau și nu mă alungau, în schimb, mi-au dat o hotărâre și un soi de liniște pe care nu le mai simțisem de ani de zile. Doamna Wu s-a ridicat și s-a dus către un dulap. A deschis un sertar. În el se aflau două cărți pe mătase: la dreapta, cartea ei confidențială a căsătoriei; la stânga, Volumul întâi din *Pavilionul Bujorilor*. Mâinile ei au atins cartea confidențială.

— Nu! am strigat eu. Dacă nu puteam opri nunta, cel puțin puteam distruge noaptea nunții lui Ren și a soției sale.

Doamna Wu s-a retras ca și când cartea era în flăcări. A întins mâna din nou către ea.

Am șoptit din nou:

— Nu, nu, nu.

Totul se petrecuse atât de brusc – faptul că mă aflam acolo și că acea căsătorie urma să se consume dintr-un moment în altul – încât am acționat fără să mă gândesc la consecințe.

— Ia-o pe cealaltă, am șoptit eu impulsiv. Ia-o. Ia-o!

Doamna Wu s-a îndepărtat de sertarul deschis și a privit în jur în încăpere.

— Ia-o. Ia-o!

Nevăzând nimic, și-a potrivit agrafa în păr și apoi, cu un gest cât se poate de firesc, a luat cartea mea ca și când după ea venise de fapt și a traversat cu ea curțile până în camera nupțială.

— Fiica mea, i s-a adresat ea fetei care stătea jos, asta m-a ajutat în noaptea nunții mele. Sunt sigură că te va ajuta și pe tine.

— Îți mulțumesc, mamă, a spus mireasa.

Ceva din vocea fetei m-a făcut să îngheț, însă mi-am revenit repede, simțind că îmi descopeream puterile și că în curând aveam să mă răzbun.

Doamna Wu a ieșit din cameră. Fata privea lung coperta cărții pe care pictasem scena mea preferată din *Pavilionul Bujorilor*. Era vorba despre Visul întrerupt, în care Du Liniang se întâlnește cu învățatul și devin iubiți. Probabil acea scenă era des folosită pentru decorarea cărților confidențiale ale femeilor, pentru că fata nu părea deloc surprinsă de subiect.

Acum că *Pavilionul Bujorilor* era în mâinile ei, mi-am dat seama că acționasem foarte pripit când îi spusesem doamnei Wu să o ia. Nu doream ca acea fată să-mi citească gândurile, însă, apoi, am început să-mi fac un plan în minte. Speram să mă pot folosi de cuvintele scrise de mine ca să o sperii pe mireasă și să fugă de la nuntă. Așa cum făcusem și cu doamna Wu, am început să șoptesc.

— Deschide-o și vezi cine e aici cu tine. Deschide-o și fugi. Deschide-o și recunoaște că nu poți face ceea ce trebuie ca să fii soție.

Însă nu a deschis cartea. Mi-am ridicat vocea și am repetat ordinul, însă rămânea nemișcată precum o vază pe o noptieră. Orice aș fi făcut, tot nu avea de gând să deschidă cartea confidențială a nunții. Dincolo de dorințele mele distructive, ce fel de soție credea ea că va fi dacă nici măcar nu citea instrucțiunile pentru noaptea nunții ei?

M-am cocoțat pe un scaun sculptat, care se afla în fața fetei. Nu se mișca, nu ofta, nu plângea și nu se ruga. Nu și-a înlăturat vălul să privească în jurul ei. Văzând cum stătea nemișcată, mi-am dat seama că urmase, cu siguranță, toate ritualurile care i se

impuneau unei fete dintr-o familie bună și foarte bogată. Tunica ei era din mătase roșie, iar broderia de pe ea era atât de frumoasă, încât am fost sigură că nu o făcuse ea.

— Deschide cartea, am încercat eu din nou. Deschide-o și fugi.

Însă nu s-a întâmplat nimic, astfel că m-am ridicat, am traversat încăperea și am îngenuncheat în fața ei. Eram la doar câțiva centimetri distanță una de alta, despărțite doar de vălul ei mat.

— Dacă rămâi, nu vei fi fericită.

Trupul ei a tremurat ușor.

— Pleacă acum, am șoptit eu.

A tras aer în piept, apoi l-a lăsat să iasă ușor, însă tot nu s-a mișcat. M-am întors la scaunul meu. Cu fata asta, la fel ca și cu Ren, nu aveam sorți de izbândă.

Îi auzeam pe muzicanți în fața ușii. Cineva a intrat în cameră. Mireasa a luat cartea de pe genunchi, a lăsat-o pe masă și a plecat să-și întâlnească soțul.

În timpul ceremoniei de nuntă și a sărbătorilor care au urmat, am încercat în multe feluri să intervin. Însă nu am reușit niciodată. Fusesem atât de sigură că eu și Ren fuseserăm sortiți să fim împreună! Cum putea soarta să fie atât de neîngăduitoare și de nedreaptă?

După banchet, Ren și soția lui au fost conduși în camera nupțială. Lumânările roșii lungi de aproape un metru ardeau umplând camera cu o lumină aurie. Dacă rămâneau aprinse toată noaptea, atunci era semn de bun augur. Felul în care se scurgea ceara semăna cu lacrimile vărsate de mireasă în prima noapte singură cu soțul ei. Dacă una dintre lumânări se stingea – chiar și din întâmplare – atunci era un semn rău, de moarte prematură pentru unul dintre cei doi sau pentru amândoi. Muzica și petrecerea erau prea zgomotoase. Fiecare lovitură a talgerelor mă îngrozea. Fiecare bătaie a tobelor băga spaima în mine. Muzicanții cântau tare la nunți și înmormântări ca să alunge spiritele rele; însă eu nu eram un spirit rău. Eram o fată cu inima frântă, văduvită de propriul meu destin. Am rămas lângă Ren până când s-au aprins artificiile. Sunetele lor mă alungau dintr-o parte în alta. Era mai mult decât puteam îndura, așa că m-am îndepărtat de el.

De la distanță, l-am văzut pe poetul meu ridicând podoaba de păr și vălul soției sale, scoțându-i agrafele care le țineau în loc și îndepărtându-i acoperământul de pe cap.

Eram și mai furioasă. În prima noapte a spectacolului, cu mulți ani în urmă, spusese că îl va ruga pe tatăl ei să se intereseze de Ren. Acum avea ce dorise. Aveam s-o fac să sufere! Fantoma mea o va bântui. O să-i fac zilele pe pământ de neîndurat. Toți acești ani simțisem multă durere și jale, însă să o văd pe Ze cu sânii albi și perfecți dezveliți mă umplea de o agonie sfâșietoare și de o disperare plină de furie. Cum putuse mama lui Ren să o aleagă pe Tan Ze? Nu știam de ce o făcuse, însă rezultatul era că dintre toate femeile din Hangzhou, din țara mea natală China și din lume, îi aranjase fiului său o căsătorie cu persoana care mă rănea cel mai mult. Oare de asta stătuse Ze atât de nemișcată în timp ce aștepta în camera nupțială? Se apărase cât putuse de bine pentru că știa că voi fi acolo? *Cartea respectului filial feminin* spune că gelozia este cel mai oribil dintre sentimentele străvechi, iar eu mă înecam în el.

Ren a dezlegat nodurile de la brâul lui Ze. Fusta ei de mătase a alunecat printre degetele pe care le admiram atât de mult, pe care îmi dorisem atât de mult să le simt atingându-mă când fuseserăm singuri în grădină. Mi-am smuls părul de durere. Mi-am sfâșiat hainele. Am plâns, îngrozită că eu nu aveam să trec niciodată prin asta, stânjenită că trebuia să privesc scena. Nu s-au format nori de ceață deasupra lacului și nu a început ploaia. Muzicienii din curte nu au fost nevoiți să-și acopere instrumentele și să alerge după adăpost. Oaspeții au rămas la fel de veseli și au continuat să facă glume. Lacrimile mele nu aveau alt loc să cadă decât pe tunica mea.

Mai devreme, îmi dorisem liniște ca să mă pot întoarce lângă Ren. Însă liniștea asta era mult mai cumplită, căci amplifica și grăbea ceea ce se întâmpla în camera nupțială. Dacă aș fi fost în locul lui Ze, aș fi desfăcut nasturii care țineau închisă tunica lui Ren, mi-aș fi folosit mâinile ca să dau la o parte materialul de pe pieptul lui, mi-aș fi lipit buzele de pielea lui moale – însă Ze nu a făcut nimic din toate astea. Stătea la fel de nemișcată ca atunci când trebuise să citească acea carte confidențială. Am privit-o în ochi și nu am văzut niciun sentiment în ei. Atunci mi-am dat seama de un lucru, pe care poate doar cei care ajung pe lumea cealaltă îl pot înțelege. Îl dorise pe Ren, însă nu îl iubea.

Se gândise că era mai frumoasă și mai deșteaptă decât mine și că îl merita mai mult ca mine. Câștigase: avea șaisprezece ani și era vie și luase ceea ce ar fi trebuit să fie al meu. Însă acum că îl avea pe Ren nu știa ce să facă cu el. Cred că nu îl mai dorea.

I-am privit în timp ce se îndreptau spre pat. El i-a luat o mână și i-a adus-o sub cuvertură ca să îl poată atinge, însă ea s-a retras. A încercat să o sărute, însă ea și-a întors fața, iar buzele lui i s-au oprit pe falcă. S-a așezat deasupra ei. Ze ori era prea speriată, ori prea neștiutoare ca să simtă ceva sau să-i ofere plăcere. Asta ar fi trebuit să mă facă să-mi doresc să o rănesc și mai mult, însă în sufletul meu începea să se strecoare alt sentiment. Începea să-mi pară rău pentru Ren. Merita mai mult.

Chipul lui Ren s-a crispat în momentul culminant. O clipă a rămas sprijinit în coate, încercând să citească trăsăturile lui Ze, însă era la fel de albă ca varul. Fără să mai scoată o vorbă s-a ridicat de pe ea. Când s-a întors pe cealaltă parte, cu spatele la el, chipul lui a căpătat aceeași expresie pe care i-o văzusem chiar înainte de ceremonia de nuntă, când privea de pe pervaz bambusul. Nu-mi venea să cred că nu recunoscusem avea privire înainte, pentru că era aceeași pe care o aveam și eu, la rândul meu, de atâția ani. Simțea aceeași singurătate și distanță față de familie și viață pe care le simțeam și eu.

Mi-am îndreptat atenția înapoi către Ze. Încă o uram, însă dacă aș folosi-o ca pe o marionetă ca să ajung la Ren și să îl fac fericit? Mi-aș putea folosi abilitățile de spirit ca să o posed pe Ze și să o transform într-o soție perfectă. Dacă lucram suficient de bine, ar putea să mă simtă în trupul ei, să mă recunoască în mângâierile ei, să-și dea seama că încă îl iubeam.

Ochii lui Ze erau închiși. Vedeam că își dorea să doarmă, crezând că somnul o va scăpa de… ce? De soțul ei, de plăcere fizică, de soacra ei, de îndatoririle ei de soție, de mine? Dacă într-adevăr îi era frică de mine, somnul era o greșeală îngrozitoare. Nu putusem să ajung la ea în lumea reală – poate purta vreo amuletă sau primise o binecuvântare de care eu nu știam sau poate egoismul încăpățânat pe care îl arătase când eram în viață era doar o trăsătură mai dură a personalității ei, care îi ținea în frâu emoțiile, blândețea și vulnerabilitatea – însă în lumea viselor era complet lipsită de apărare în fața mea.

De îndată ce Ze a adormit, sufletul ei și-a părăsit trupul și a început să rătăcească în jur. Am urmărit-o de la distanță, ca să

văd unde se duce, încercând să-mi dau seama care-i erau intențiile. Aș minți dacă aș spune că nu mai doream să mă răzbun și mă gândeam la toate modalitățile în care o puteam ataca în vis, când era foarte vulnerabilă. Poate deveneam un spirit-bărbier. Când suntem în viață cu toții ne temem de acești demoni, care vin noaptea și rad porțiuni din părul unei persoane atunci când este neajutorată. Părul nu mai crește niciodată în acele locuri, care rămân chele și strălucitoare, amintind de atingerea morții. De asemenea, ne temem să călătorim prea departe în vise, căci cu cât ne îndepărtăm mai mult de casă, cu atât crește posibilitatea să ne pierdem. Nu mi-ar trebui prea mult să o sperii pe Ze și să o fac să intre în pădure, de unde m-aș fi asigurat că nu mai scăpa niciodată de întunericul umed.

Însă nu am făcut niciunul dintre aceste lucruri. Am așteptat la periferia razei ei vizuale, ascunsă în spatele unui stâlp al templului pe care îl vizita, dispărând în adâncurile helești eului în care privea și rămânând în umbre când s-a întors în noul ei dormitor, pe care acum îl explora în voie, în siguranța înșelătoare a visului ei. A privit pe fereastră și a văzut o privighetoare pe un arbore de camfor și un lotus în floare. S-a privit în oglinda pe care o primise de la soacra ei și a zâmbit văzându-și chipul, mult mai frumos decât ceea ce vedea la lumina zilei. S-a așezat pe marginea patului, cu spatele la soțul ei adormit. Nu îl privea și nu îl atingea nici măcar în vis. Apoi am văzut la ce se uita – la *Pavilionul Bujorilor* de pe masă.

Cu greu mi-am stăpânit dorința de a ieși din umbrele care mă ascundeau în visul lui Ze, știind că puțină prudență avea să mă ajute pe termen lung. Mintea mea era plină de gânduri. Oare cum să fac să-i atrag atenția fără să o sperii prea tare? Cel mai simplu și nevinovat lucru la care mă puteam gândi era aerul. În ascunzătoarea mea stăteam aproape nemișcată; apoi am respirat ușor în direcția lui Ze. Chiar și așa liniștită și blândă, suflarea mea a avut puterea să traverseze camera și să îi mângâie obrazul. A pipăit locul în care răsuflarea mea îi sărutase pielea. Am zâmbit în întuneric. Intrasem în contact cu ea, însă îmi dădeam astfel seama cât de precaută trebuia să fiu.

Am murmurat câteva cuvinte.

— Du-te acasă. Trezește-te. Ia cartea. Vei găsi singură pagina pe care trebuie să o citești.

Însă nu s-a auzit niciun sunet; doar respirația mea, care, din nou, a traversat camera până la Ze. Trupul îi tremura în timp ce cuvintele se unduiau în jurul ei.

Înapoi în lumea oamenilor, Ze s-a întors de pe o parte pe cealaltă, s-a trezit, apoi s-a ridicat brusc. Chipul îi strălucea de o peliculă subțire de sudoare, iar trupul ei gol tremura fără voie. Nu părea prea sigură că știa unde se afla, iar privirea ei a căutat prin încăpere până când l-a găsit pe soțul ei. Mi s-a părut că, instinctiv, se retrage surprinsă și agitată. O clipă a rămas nemișcată, probabil temându-se să nu-l trezească. Apoi, cât de încet și de tăcut cu putință, s-a dat jos din pat. Picioarele ei legate păreau prea mici ca să o susțină, iar carnea albă care ieșea din papucii ei roșii de nuntă tremura de efortul statului în picioare. S-a dus către hainele ei de nuntă, care zăceau într-un maldăr mototolit pe podea, și-a luat tunica, a îmbrăcat-o, apoi și-a strâns brațele în jurul corpului, ca și când ar fi vrut să-și ascundă și mai mult goliciunea.

S-a îndreptat spre masă cu un mers nesigur, s-a așezat și a tras mai aproape una dintre lumânările de nuntă. A privit coperta *Pavilionul Bujorilor,* gândindu-se, probabil, la propriul ei vis întrerupt. A deschis cartea și a răsfoit-o. A ajuns la pagina la care doream eu, a netezit hârtia cu degetele ei delicate, l-a mai privit o dată pe Ren, apoi a șoptit cuvintele pe care le scrisesem eu.

— „Dragostea dintre Liniang și învățat este de natură divină, nu carnală. Însă asta nu îi împiedică – și nu trebuie să-i împiedice – să încerce plăcerea carnală. În dormitor, Liniang știe să se poarte ca o doamnă și să-i stârnească iubitului ei dorință, plăcere, bucurie și satisfacție. Este ceva perfect firesc pentru orice femeie respectabilă”. N-aș putea spune cum de știam toate astea ca femeie nemăritată, însă acelea erau cuvintele mele, iar acum credeam în ele mai mult ca niciodată.

Ze a închis cartea tremurând și a stins lumânarea. Și-a acoperit fața cu mâinile și a început să plângă. Biata fată era speriată, lipsită de inteligență și neinformată despre ceea ce ar putea să facă pentru a-i aduce plăcere soțului ei și ei însăși. În timp – iar timpul nu-mi lipsea – voi fi mai îndrăzneață cu ea decât am fost astăzi.

Nori și ploaie

Cartea ritualurilor ne spune că datoria cea mai importantă într-o căsătorie este să ai un fiu care își va hrăni și îngriji părinții după ce aceștia ajung pe lumea cealaltă, pentru că doar el poate face asta. În rest, căsătoria înseamnă alăturarea a două prenume, prosperitate pentru ambele familii prin schimbul de daruri pentru mireasă, zestre și legături reciproc avantajoase. Însă *Pavilionul Bujorilor* tratează ceva complet diferit: atracția sexuală și pasiunea fizică. La început, Liniang este o fată rușinoasă, însă înflorește prin dragoste și devine mult mai senzuală ca spirit. Pentru că moare fecioară, își duce cu ea în mormânt dorințele neîmplinite. În perioada cea mai gravă a bolii mele de dragoste, doctorul Zhao fusese de părere că aveam nevoie de nori și ploaie. Avusese dreptate. Dacă aș fi trăit suficient, noaptea nunții m-ar fi vindecat. Acum, dorințele mele – pe care mult timp le ținusem ascunse pe Terasa Sufletelor – erau la fel de hămesite și lacome precum stomacul meu. Nu eram o creatură înspăimântătoare, rea sau prădătoare; pur și simplu aveam nevoie de milă, protecția și atingerea soțului meu. Tânjeam după Ren la fel de mult ca în prima noapte în care ne întâlniserăm. Dorința mea era la fel de puternică precum luna, răzbătea printre nori, peste ape, până la bărbatul care ar fi trebuit să-mi fie soț. Însă, desigur, nu aveam nici pe departe puterea lunii. Pentru că nu mai puteam lua legătura direct cu Ren, o foloseam pe Ze ca să ajung la el. La început mi s-a împotrivit, însă cum ar putea o ființă vie să câștige în fața cuiva de pe lumea cealaltă?

La fel ca femeile, spiritele sunt creaturi *yin* – reci, întunecate, pământești și feminine. Luni întregi mi-am făcut viața mai ușoară stând în dormitorul lui Ren, unde nu trebuia să mă îngrijorez pentru răsăriturile bruște sau să îmi planific strategii de trecere pe după un colț mult prea ascuțit. Eram o creatură a nopții. Îmi petreceam zilele cuibărită pe grinzi sau ghemuită într-un ungher al camerei. Când apunea soarele deveneam mai îndrăzneață, mă întindeam precum o concubină pe patul soțului meu, așteptând să vină la mine împreună cu a doua lui soție.

Faptul că nu părăseam camera mă făcea să petrec mai puțin timp cu Ze. Zestrea ei sporise foarte mult averea familiei Wu –

motiv pentru care mama văduvă a lui Ren acceptase aranjamentul – însă nu compensau personalitatea neplăcută a lui Ze. După cum bănuisem cu ani în urmă, crescuse și se transformase într-o fată rea și meschină. Ziua o auzeam în curte, plângându-se de una sau de alta.

— Ceaiul meu nu are gust, se răstea ea la o servitoare. Ai folosit ceai de aici? Să nu mai faci niciodată asta. Tatăl meu a trimis ceai din cel mai bun ca să beau. Nu, nu ai voie să-l folosești și pentru soacra mea. Așteaptă! Încă nu ți-am dat voie să pleci! De data asta vreau ceai fierbinte. Nu vreau să repet!

După prânz, ea și doamna Wu se retrăgeau în aripa femeilor, unde ar fi trebuit să citească, să picteze și să scrie poezii împreună. Ze nu participa la aceste activități și nu cânta la țiteră, deși își făcuse deja un renume la acel instrument. Era mult prea lipsită de răbdare ca să brodeze și de mai multe ori și-a trântit lucrul de mână de perete. Doamna Wu încerca să o certe, însă asta înrăutățea lucrurile.

— Nu-ți aparțin! i-a strigat Ze soacrei ei într-o zi. Nu-mi spui tu mie ce să fac! Tatăl meu este Comisarul Ritualurilor Imperiale!

În mod normal, Ren ar fi avut autoritatea să o trimită pe Ze înapoi în casa părinților ei, să o vândă altei familii sau chiar să o omoare în bătaie pentru lipsa de respect pe care o arăta față de mama lui, însă ea avea dreptate. Tatăl ei era un om important, iar zestrea fusese una bogată. Doamna Wu nici nu a dojenit-o pe Ze, nici nu a pârât-o fiului ei. Tăcerea se abătea rar în aripa femeilor, însă atunci era plină de amărăciune și reproș.

După-amiaza târziu o auzeam pe Ze, care vorbea cu o voce atât de ascuțită, încât se auzea de la biblioteca lui Ren până în dormitor.

— Te-am așteptat toată ziua, îl cicălea ea. Ce fac aici? De ce tot timpul te gândești doar la tine? Nu am nevoie de cuvintele și poeziile tale. Am nevoie de bani. Un negustor de mătăsuri aduce astăzi eșantioane de la Suzhou. Nu cer veșminte pentru mine, însă trebuie să recunoști că draperiile din sala principală sunt zdrențăroase. Dacă lucrai mai mult, n-ar fi trebuit să te bazezi atât de mult pe zestrea mea.

Când servitoarele au adus cina, a început să toarne critici.

— Nu mănânc pește din Lacul de Vest. Apele de acolo sunt prea mici, iar peștele are gust de pământ.

A ciugulit din gâscă prăjită cu lămâie, ignorând puiul fiert de două ori cu semințe de lotus. Ren a mâncat semințele, un afrodiziac renumit, și i-a pus destule și lui Ze în castron, însă ea nu le-a băgat în seamă. Eram singura care știa că în secret ardea frunze de lotus și înghițea apoi cenușa ca să nu rămână însărcinată. Aceeași plantă, alt scop. Eram fericită pentru alegerea ei. Un fiu i-ar fi întărit poziția în familie.

Orice căsătorie are șase sentimente: dragoste, afecțiune, ură, amărăciune, dezamăgire și gelozie. Însă unde erau dragostea și afecțiunea lui Ze? Tot ce spunea și făcea era o insultă la adresa soțului ei și a soacrei, însă Ze părea insensibilă. Niciunul dintre ei nu îndrăznea să protesteze, pentru că fiicele oamenilor puternici aveau voie să-și cicălească soții și să-i facă familia să se simtă neînsemnată. Însă asta nu era căsătorie.

Au venit în vizită părinții lui Ze. Mireasa s-a aruncat la picioarele lor și i-a implorat să o ia acasă.

— A fost o greșeală, a strigat ea. Casa asta și oamenii care locuiesc în ea sunt prea jos. Am fost un phoenix. De ce m-ai căsătorit cu o cioară?

Așa îl vedea ea pe poetul meu? De asta se lua de el tot timpul?

— Ai refuzat toate ofertele, a răspuns comisarul cu răceală. Eram în negocieri înaintate cu fiul magistratului din Suzhou. Aveau un complex minunat cu grădini, însă nici n-ai vrut să auzi. Datoria unui tată este să-i găsească fiicei sale soțul potrivit, însă tu te hotărâșești cu cine să te căsătorești încă de când aveai nouă ani. Ce fată își alege soțul doar trăgând cu ochiul printr-un paravan? Ei bine, tu ai dorit – nu, ai cerut – un bărbat mediocru, care trăiește într-o casă mediocră. De ce? Nu am idee, însă ți-am dat ce-ai vrut.

— Dar ești tatăl meu! Și nu îl iubesc pe Ren. Răscumpără-mă. Aranjează altă căsătorie.

Comisarul Tan era de neclintit.

— Mereu ai fost egoistă, răsfățată și încăpățânată. Cred că e vina mamei tale.

Nu mi se părea corect. O mamă își poate răsfăța fiica prin prea multă afecțiune, însă doar un tată are banii și puterea să îi dea fiicei lucrurile pe care și le dorește.

— N-ai fost altceva decât o pacoste pentru familia noastră încă de când te-ai născut, a continuat el, împingând-o cu

pantoful. Ziua în care te-ai căsătorit și ai plecat a fost una fericită pentru mine și mama ta.

Doamna Tan nu a negat și nici nu a încercat să-i ia apărarea fiicei sale.

— Ridică-te și nu te mai purta prostește, a spus ea dezgustată. Tu ai vrut această căsătorie, iar acum o ai. Ți-ai făcut singură soarta. Trebuie să începi să te porți ca o soție. Supunerea este singura alternativă pentru o soție. *Yang* e deasupra; *yin* e dedesubt.

Văzând că rugămințile și lacrimile ei nu aveau efect, Ze a devenit răutăcioasă. Chipul i s-a înroșit, iar din gura ei au ieșit cuvinte înfiorătoare. Se purta ca și când ar fi fost primul fiu – foarte sigură de poziția ei și de dreptul ei de a cere – însă comisarul Tan nu și-a schimbat atitudinea.

— Nu o să mă fac de râs din cauza ta. Am făcut ce-am putut să te creștem pentru familia soțului tău. Acum le aparții lor.

Comisarul și soția lui și-au instruit fiica să se poarte cuviincios, i-au dat doamnei Wu daruri compensatorii pentru că acceptase tovărășia fiicei lor neascultătoare, apoi au plecat. Însă comportamentul lui Ze nu s-a îmbunătățit, ba dimpotrivă. În timpul zilei, când trata degetele din casă cu un dispreț fățiș, nu mă băgăm. Însă nopțile îmi aparțineau mie.

La început nu știam ce să fac, iar Ze mi se împotrivea de multe ori. Însă eram mult mai puternică, iar ea nu avea altă alternativă decât să mă asculte. Să-l satisfacă pe Ren era deja altă poveste. Învățasem prin încercare și eșec, prin încercare și reușită. Am început să-i urmăresc semnele și să reacționez la șoaptele sale, la tremurul ei interior și la mișcările subtile ale trupului ei ca să pot ajunge mai bine la el. Îi direcționam degetele lui Ze de-a lungul mușchilor lui. O obligam să-și folosească sânii ca să-i mângâie pielea, buzele, limba. O făceam să-și folosească umezeala gurii ca să-i tortureze sfârcurile, burta și acea parte de jos. În sfârșit înțelegeam ce voise Tang Xianzu să spună când scrisese că Liniang „cântă la fluier”. Cât despre acea zonă întunecată și umedă din Ze pe care Ren o dorea mai presus de orice, mă asiguram că e pregătită și disponibilă pentru el în orice clipă ar fi dorit.

Tot timpul îi șopteam în ureche lucrurile pe care le învățasem despre căsătorie din *Pavilionul Bujorilor* și că o soție trebuie să fie „plăcută, grijulie și supusă”. Când eram fată și ascultam

instrucțiunile și prelegerile nesfârșite ale mamei și mătușilor despre căsătorie, mă gândeam că n-o să-mi placă niciodată. Plănuisem să resping trecutul, acele lecții și rigiditatea obiceiurilor și tradițiilor. Doream să am o gândire modernă, însă la fel ca toate fetele care se mutaseră nevăzute în casa soților lor, mi-am imitat mama și mătușile, invocând toate acele lucruri cărora eu mă împotrivisem. Dacă aș fi fost vie, eram sigură că aș fi ajuns să am chei în buzunare și să insist ca fiicele mele să urmeze cele Trei Supuneri și Patru Virtuți. M-aș fi transformat în mama mea. Însă vocea mamei mele mi-a ieșit mie din gură și a intrat în urechile lui Ze.

— Nu-l urmări pe soțul tău tot timpul, o instruiam eu. Niciunui bărbat nu-i place să simtă că soția îl urmărește. Nu mânca prea mult. Niciunui bărbat nu-i place să-și vadă soția băgând prea multă mâncare în gură. Arată respect pentru banii pe care îi câștigă. Cheltuielile generoase nu înseamnă să arunci cu bani. Doar concubinelor le place să vadă în bărbați o mașină de făcut bani.

Ze se supunea treptat lecțiilor mele, iar eu ieșeam din romantismul feciorelnic care mă îmbolnăvise de dragoste. Ajunsesem să cred că dragostea adevărată însemna dragoste fizică. Îmi plăcea să-l fac pe soțul meu să sufere de durerea dorinței. Ore întregi mă gândeam la metode noi prin care să prelungesc acea agonie. Îi foloseam trupul lui Ze fără niciun regret, remușcare sau vină. O determinam să facă ceea ce trebuia să facă în calitate de soție, apoi urmăream – zâmbind, râzând, iubind cu tot spiritul meu – cum soțul meu își găsește eliberarea în mâinile ei, în gura ei sau în peștera ei ascunsă. Deja aflasem că cea mai mare dorință a soțului meu era să țină în mâini picioarele legate ale lui Ze, învelite în papuci de mătase roșie brodată, apreciind delicatețea și parfumul lor, durerea prin care trecuse ea ca să-i ofere acea plăcere. Când am văzut că Ren putea să facă chiar mai multe cu ele, am împiedicat-o să-l refuze. Având-o pe Ze drept emisar, am descoperit dragostea sexuală.

Nu mă deranja că ea nu simțea nimic sau că nu știam ce gândea. Chiar și când era obosită, când îi era teamă sau când se simțea stânjenită, o îmboldeam și o foloseam. Carnea lui Ze era întotdeauna pregătită pentru ca Ren să o guste, să o mângâie, să o chinuiască, să o ciupească, să o sărute și să o penetreze.

Însă, cu timpul, am observat că indiferența din privirea ei și lipsa ei de răspuns îl deranjau pe soțul meu. De câte ori o întreba ce i-ar plăcea, ea închidea ochii și își întorcea privirea de la el. În ciuda eforturilor mele, era din ce în ce mai puțin prezentă cu el în pat decât fusese în noaptea nunții ei.

Ren a început să rămână în bibliotecă până când adormea Ze. Când venea în cameră și se băga în pat, nu își încolăcea brațele în jurul ei ca să caute căldură, confort și tovărășie în orele lui de somn. Rămânea pe partea lui de pat, iar ea pe a ei. La început asta mă bucura nespus, pentru că îmi permitea să-mi lipesc silueta fantomatică de trupul lui. Rămâneam așa toată noaptea, mișcându-mă când se mișca el, lăsând căldura lui să intre în răceala mea. Însă când a cerut să se închidă ferestrele și să fie aduse cuverturi în plus, m-am retras înapoi pe grinda de deasupra lui.

A început să viziteze ceainăriile de pe țărmul Lacului de Vest. Eu îl însoțeam, rămâneam cu el când paria la jocuri de noroc, când bea prea mult și când începea să se distreze cu femei a căror specialitate era să le aducă bărbaților plăcere și satisfacție. Eu priveam fascinată, vrăjită. Am învățat multe. Am învățat în primul rând că Ze era mai egoistă ca niciodată. Cum să nu facă ce trebuia, ca femeie și ca soție? Nu avea deloc sentimente sau senzații fizice? Și, dincolo de plăcere, oare uita că Ren se putea îndrăgosti de una dintre acele femei, pe care apoi ar fi adus-o acasă să-i fie concubină?

După ce făcea nori și ploaie cu soțul meu, am călătorit cu Ze în visele ei. După noaptea nunții ei a încetat să mai meargă în locuri frumoase, iar visele ei aveau loc mai mult în ceață și umbre. Ascundea luna și refuza să aprindă lumânări sau felinare. Asta îmi convenea de minune. Din ascunzătoarea mea de după copaci sau stâlpi sau din întunericul grotelor sau ungherelor ferite, o bântuiam, o supăram, îți țineam predici. În seara următoare rămânea trează în pat, palidă și tremurând, până când soțul meu venea la ea. Făcea tot ce-i spuneam eu, însă privirea ei tot nu-l mulțumea.

Într-un final, într-o noapte când s-a aventurat într-o grădină de vis, am pășit din umbrele negre și i-am ieșit în față. Desigur, a țipat și a luat-o la fugă, însă cât de departe putea ajunge? Chiar și în vis era epuizată. Eu nu oboseam niciodată. Nu puteam să obosesc.

A căzut în genunchi și a început să se scarpine în cap, încercând să producă scântei, sperând că mă va speria. Însă era un vis, iar aici nu aveam teamă de energia statică.

— Lasă-mă în pace! a strigat Ze, apoi și-a mușcat vârful degetului mijlociu, încercând din răsputeri să sângereze. Pleacă!

A arătat cu degetul spre mine, încercând să dea vina pe mine, însă, în același timp, știind că sângele, în orice formă, era îngrozitor pentru fantome. Însă, cum spuneam, acela era doar un vis, iar dinții ei nu aveau putere să-i sfâșie pielea. Puterea ei de incantație, care pe pământ îmi putea face rău, în vis nu avea efect asupra mea.

— Îmi pare rău, am spus eu cu blândețe, însă nu te voi părăsi.

Și-a acoperit gura cu mâinile ca să-și înăbușe strigătele împietrite. Nu, împietrite nu este cuvântul bun. Era ca și când toate fricile pe care refuzase să le recunoască se dovediseră adevărate.

Eram un spirit, așa că știam ce se întâmpla cu ea în lumea oamenilor. Plângea și se zvârcolea în așternuturi.

În vis am făcut câțiva pași înapoi.

— Nu sunt aici să-ți fac rău, am spus eu.

Am întins mâna și am trimis o ploaie de petale în direcția ei. Am zâmbit, iar în jurul nostru s-au deschis florile. M-am răsucit ușor către ea, îndepărtând umbrele și întunericul, până când ajunseserăm să fim două fete frumoase în grădină într-o zi frumoasă de primăvară.

În patul ei, Ze începuse să se liniștească, iar trăsăturile ei au revenit la normal. Aici, în visul ei, părul îi strălucea în soare. Buzele ei erau pline de promisiuni. Mâinile îi erau subțiri și albe. Piciorușele ei erau delicate, o atracție până și pentru mine. Nu vedeam de ce nu reușește să-și scoată la lumină și pe pământ această parte ascunsă din ea.

M-am aplecat în fața ei.

— Oamenii spun că ești egoistă, am spus eu. Ea a închis ochii, ca și când s-ar fi ferit de adevărul cuvintelor mele, iar chipul ei a început din nou să se crispeze. Vreau să fii egoistă. Vreau să fii egoistă aici.

Mi-am folosit vârful degetului ca să-i ating punctul central al conștiinței, pe care îl avea în piept. Am simțit cum ceva se deschide sub degetul meu. Mi-am retras degetul și m-am gândit la femeile pe care le spionasem în bordeluri. Am îndrăznit să-mi

întind ambele mâini și să-i apuc sfârcurile ascunse sub veșmânt. Am simțit cum i se întăresc brusc sub degetele mele; în lumea reală, Ze s-a răsucit. Mi-am amintit cea mai adâncă sursă de senzații pe care o avusesem eu când mă mângâiase Ren cu floarea de bujor. Acela era un vis, iar Ze nu putea scăpa de mine, așa că mi-am coborât degetul pe pielea ei din ce în ce mai jos, până am ajuns la punctul despre care știam că era sursa plăcerii. Am simțit căldura radiind prin mătase, până când Ze a tremurat și a oftat. Tremura și în patul ei.

— Să fii egoistă cu asta, i-am șoptit eu în ureche. Amintindu-mi ce obișnuia mama să spună despre nori și ploaie, am adăugat: Și femeile trebuie să simtă plăcere.

Înainte să o las să se trezească, am făcut-o să-mi promită un lucru.

— Să nu povestești nimănui despre conversația noastră sau că m-ai văzut, am spus eu. Trebuia să tacă, altfel legătura mea cu ea nu putea continua. Nimeni, mai ales soțul tău, nu vrea să știe ce ai făcut în vis. Ren o să te considere superstițioasă și ignorantă dacă vorbești prostii despre prima lui soție.

— Dar e soțul meu! Nu pot să am secrete față de el.

— Toate femeile au secrete față de soții lor, am replicat eu. Iar bărbații au la rândul lor secrete față de soțiile lor.

Oare era adevărat? Din fericire, Ze avea la fel de puțină experiență ca mine și nu a pus la îndoială vorbele mele. Însă încă se împotrivea.

— Soțul meu vrea un alt gen de soție, a spus Ze. El caută o tovarășă.

Auzind acele cuvinte – atât de apropiate de ceea ce îmi mărturisise mie Ren – am simțit cum din mine izbucnește o furie adâncă și inumană. O clipă am devenit neîndurătoare în înfățișare: hidoasă, respingătoare și înspăimântătoare. După aceea n-am mai avut probleme cu Ze. O vizitam în fiecare noapte în vis, până când a încetat să-mi mai opună rezistență.

Așa a devenit Tan Ze o soție-soră pentru mine. O așteptam în fiecare noapte, încolăcită pe grinzi, să vină în dormitor. În fiecare noapte alunecam din locul acela înalt până în patul nupțial ca să-i ghidez șoldurile, să-i arcuiesc spatele și să o ajut să se deschidă pentru soțul nostru. Mă bucuram de fiecare geamăt care-i ieșea de pe buze. Îmi plăcea să o chinui la fel de mult cum îmi plăcea să-l chinui pe el. Când se împotrivea, tot ce

trebuia să fac era să întind mâna, să ating o porțiune de piele descoperită și să fac ca o căldură să-i pătrundă în corp, până nu mai era altceva decât un pachet de senzații, până când părul ei se răvășea, iar pieptenii și podoabele ei cădeau pe pat, până când venea momentul ei de topire dulce și ploaie.

Fervoarea bruscă a lui Ze l-a adus pe soțul nostru înapoi acasă din bordeluri. A ajuns să-și iubească soția de pe pământ. Pentru fiecare clipă de plăcere pe care i-o aducea ea – și erau multe, pentru că mă gândeam la metode noi și diverse ca să-l satisfacă – el o provoca imediat înapoi cu ingeniozitatea lui. Trupul lui Ze avea multe locuri care așteptau să fie explorate, iar el le-a găsit pe toate. Nu se împotrivea, pentru că nu o lăsam eu. Când părăsea camera nu mai auzeam plângeri, critici sau cuvinte furioase în complex. A început să ia ceaiul cu Ren în bibliotecă. Pasiunile lui au devenit pasiunile ei. A început să le trateze pe servitoare cu bunătate și dreptate.

Cât de fericit era Ren pentru toate astea. Îi aducea mici daruri. Le cerea servitoarelor să pregătească mâncăruri speciale care să o încânte și să o stimuleze. După nori și ploaie rămânea deasupra ei, îi privea chipul frumos de vis și spunea cuvinte de adorație prin care o acoperea cu dragostea lui. O iubea așa cum sperasem că mă va iubi pe mine. O iubea atât de mult, încât a uitat de mine. Însă o parte din ea rămânea rece și distantă, pentru că pentru fiecare fior pe care îl trimiteam în trupul ei, pentru fiecare geamăt pe care îl lăsam să scape din gura ei umedă și deschisă, pentru toate plăcerile pe care i le dăruisem fără urmă de egoism – la urma urmei, eu eram prima soție – rămânea totuși un lucru asupra căruia nu aveam control. Nu voia să-l privească în ochi.

Însă am rămas neclintită în hotărârea mea de a o transforma în soția pe care o doream eu să fie. Ren afirmase că dorea o căsătorie de tovarăși, așa că am burdușit-o pe Ze cu cărți. Am făcut-o să citească volume întregi de poezie și istorie. A devenit o cititoare atât de bună și de atentă, încât își ținea cărțile pe masa de toaletă, lângă oglindă, cosmetice și bijuterii.

— Pasiunea ta pentru cunoaștere este la fel de puternică precum nevoia ta de a te păstra frumoasă, a remarcat Ren într-o zi.

Cuvintele lui m-au făcut să insist și mai mult. I-am stârnit lui Ze interesul pentru *Pavilionul Bujorilor.* Citea întruna din

exemplarul pe care reușisem să îl salvez din Volumul întâi. Curând nu o mai vedea nimeni fără el. Putea recita pe dinafară porțiuni întregi din comentariul meu.

— Nu sari niciun cuvânt, îi spunea Ren admirativ, iar eu eram fericită.

Ze a început să scrie și ea note despre operă pe bucăți mici de hârtie. Oare acestea erau gândurile ei, sau cele pe care i le șopteam ei? Ambele. Știind ce se întâmplase când Ren i-a povestit tatei despre visele lui și despre cum am scris împreună, am avut grijă să-i amintesc lui Ze să nu pomenească nimănui despre ceea ce scria sau despre mine. În privința asta era o a doua soție foarte ascultătoare, care îi îndeplinea nevoile primei soții.

Totuși, chiar dacă totul mergea bine, aveam o mare problemă. Eram un spirit flămând și mă împuținam pe zi ce trecea.

Festivalul spiritelor flămânde

Când suntem în viață, ca fete ni se întâmplă anumite lucruri, indiferent dacă ne place sau nu. Avem menstruația lunară. Luna răsare și apune. Vine Anul Nou, apoi Festivalul Primăverii, ziua de Șapte Dublu, Festivalul Spiritelor Flămânde și Festivalul Lunii de Toamnă. Nu putem controla aceste lucruri, însă suntem guvernați de ele. De Anul Nou ne curățăm casă, pregătim mâncăruri speciale și aducem ofrande nu din datorie sau tradiție, ci pentru că modificarea anotimpului și apropierea primăverii ne îndeamnă, ne ademenește și ne forțează să facem aceste treburi. Același lucruri se aplică în multe feluri și pentru spirite. Avem libertatea să rătăcim, însă suntem mânați și îndemnați de tradiție, instinct și dorința de supraviețuire. Doream să petrec fiecare clipă cu Ren, însă în a șaptea lună foamea mea venea la fel de puternică și de necontrolat precum crampele, luna plină sau artificiile care îl trimiteau pe Zeul Bucătăriei către Ceruri ca să dea raportul despre vreo familie. În timp ce mă încolăceam în jurul grinzii sau zburam deasupra patului soției-soră, mă simțeam îndemnată, vrăjită, trasă afară.

Condusă de o foame atât de puternică încât n-am mai putut-o îndura, am părăsit siguranța dormitorului. Aveam nevoie de o linie dreaptă și o aveam, am plutit prin curte și prin poarta complexului familiei Wu prin spatele celor două servitoare care duceau oale și hârtie. Imediat ce am trecut de poartă am auzit-o închizându-se în spatele meu și am privit îngrozită cum servitoarele lipeau talismane protectoare pe uși și le încuiau pentru a-i apăra pe cei din interior de cei ca mine. Era cea de-a cincisprezecea zi a lunii de Festival al Spiritelor Flămânde. Eram la rândul meu victimă a dorințelor mele, la fel ca soția-soră; acțiunile mele, la fel ca ale ei, erau necontrolate și de necontrolat.

Am bătut la poartă.

— Lăsați-mă să intru!

În jurul meu auzeam țipete și plânsete ca ecou al dorinței mele:

— Lăsați-mă să intru! Lăsați-mă să intru! Lăsați-mă să intru!

M-am învârtit și am văzut creaturi ale căror haine deveniseră zdrențe, cu chipul supt, cărunte și pline de riduri și cu trupul încovoiat de singurătate, pierdere și remușcări. Unii aveau membrele lipsă. Alții miroseau a teamă, groază sau răzbunare. Din cei care muriseră înecați curgeau fluide și duhneau a pește stricat. Însă copiii! Zeci de copii mici – majoritatea fete care fuseseră abandonate, vândute, abuzate și în final uitate de familiile lor – alergând în haită ca șobolanii, cu ochii plini de o tristețe eternă. Toate aceste creaturi aveau două lucruri în comun: foamea și furia. Unele erau furioase pentru că erau flămânde și fără adăpost; altele erau flămânde și fără adăpost pentru că erau furioase, îngrozită, m-am îndreptat din nou către poartă și m-am izbit în ea cu toată puterea mea.

— Lăsați-mă să intru! am strigat din nou.

Însă pumnii mei erau lipsiți de putere împotriva talismanelor și distihurile protectoare folosite de servitoare ca să păzească ușa de mine și de cei ca mine. Cei ca mine. Mi-am lipit fruntea de poartă, am închis ochii și am conștientizat acel adevăr. Eram una dintre acele creaturi dezgustătoare, hămesite și lacome.

Am tras aer în piept, m-am îndepărtat de zid și m-am chinuit să mă întorc. Ceilalți nu mi-ai mai acordat atenție, căci se întorseseră la treaba lor: să-și umple stomacul cu ofrandele

familiei Wu. Am încercat să-mi croiesc drum printre trupurile lor contorsionate violent, însă m-au împins cu ușurință.

Am mers de-a lungul străzii, oprindu-mă la toate casele în care fusese așezat un altar, însă ori ajungeam prea târziu, ori ceilalți erau prea fioroși ca să le fac față. Mă redusesem la o gură deschisă și la un stomac gol.

Zeii și strămoșii sunt venerați și îngrijiți fiind considerați superiori din punct de vedere social. Oferă protecție și îndeplinesc dorințe; aspectul ceresc al sufletului lor este asociat cu creșterea, procrearea și viața. Ofrandele ce le sunt oferite sunt pregătite cu atenție și așezate pe platouri frumoase, cu multe porții și tacâmuri. Însă spiritele sunt disprețuite. Suntem inferiori social, mai răi decât cerșetorii sau leproșii. Toți cred că aducem doar ghinion, nefericire și dezastru. Suntem învinuiți de accidente, sărăcie, boală, recolte eșuate, ghinion la jocurile de noroc, pierderi în afaceri și, desigur, moarte. Așa că nu e deloc surprinzător că ofrandele care ni se aduc în timpul Festivalului Spiritelor Flămânde sunt rele și dezgustătoare? În loc de tăvi pline cu piersici coapte, orez fiert aromat și pui întregi în sos de soia, primim orez nefiert, legume cu care se hrănesc porcii, bucăți de carne pline de păr, fără castroane și bețișoare. Toți se așteaptă să ne îngropăm fața în această mâncare ca niște câini, să o sfâșiem cu dinții și să o ducem către colțuri întunecate ale iadului.

Oamenii nu înțeleg că mulți dintre noi provin din familii nobile, ne simțim singuri și ne e dor de familia noastră și ne pasă de ceilalți la fel de mult precum acelor strămoși pe care îi prețuiesc ei. Ca spirite, nu putem scăpa de natura noastră esențială, însă asta nu înseamnă că încercăm intenționat să facem rău; suntem periculoși la fel ca un cuptor fierbinte. Până acum nu mi-am folosit harul întunecat al condiției mele ca să rănesc, să mutilez sau să fiu crudă, nu-i așa? Însă, în timp ce mergeam în jurul lacului, îi dădeam la o parte pe cei mai sfioși ca mine pentru coaja unei portocale mucegăite sau pentru o bucată de os din care nu fusese suptă măduva. Am mers, am plutit și m-am târât din casă în casă, mâncând ce puteam, sorbind rămășițele de la mesele deja devastate de cei ca mine, până când am ajuns la zidul reședinței familiei Chen. Fără să-mi dau seama făcusem ocolul lacului. Atât de profundă și de nepotolită îmi era foamea.

Când se sărbătorea acest festival nu treceam niciodată dincolo de poarta de vânt și foc a complexului familiei mele, însă îmi aminteam că servitorii lucrau zile întregi, vorbind despre mâncărurile alese pe care le așezaseră, le legaseră sau le atârnaseră de altar înaintea porții noastre: pui și rațe, moarte și vii; felii de carne de porc și capete de porc; pește, orez și prăjituri și ananas întreg copt, pepeni și banane. Când festivalul se sfârșea, iar fantomele își mâncau porția de hrană spirituală, cerșetorii și nevoiașii veneau să culeagă resturile ca la un adevărat banchet organizat din bunăvoința familiei Chen.

La fel ca la toate casele, întrecerea pentru ofrande era brutală, însă asta era casa mea. Aveam dreptul la acele lucruri. Mi-am făcut loc înainte. Un spirit îmbrăcat într-o haină ruptă, cu un însemn brodat pe piept prin care dovedea că fusese un învățat de rangul al cincilea, a încercat să mă îndepărteze cu cotul, însă eram micuță și am alunecat pe sub brațul său.

— E ospățul nostru! a tunat el. Nu ai drepturi aici. Pleacă!

Mă țineam de masă – ca și când asta ar fi ajutat pe cineva lipsit de substanță – și m-am adresat cu respectul cuvenit rangului său.

— Aceasta este casa familiei mele, am spus eu.

— Statutul tău în viață nu mai are importanță aici, a răcnit o creatură din dreapta mea.

— Dacă ai fi avut vreun statut, ai fi fost îngropată după datină. Altă mlădiță fără valoare, a pufnit o femeie cu carnea atât de roasă, încât îi ieșeau bucăți din craniu prin piele.

Bărbatul în haină portocalie și-a apropiat gura deschisă, urât mirositoare, de chipul meu.

— Familia ta a uitat de tine și au uitat și de noi. Venim aici de ani de zile, însă privește ce ne-au dat acum! Aproape nimic. Noul tău frate nu pare să priceapă că face o greșeală. Pfiu!

Și-a trimis respirația putredă spre mine, iar eu am mirosit ofrandele putrede din gât.

— Tatăl tău e în capitală, iar Bao crede că acest festival nu-și are rostul. A dus cele mai bune ofrande, așa cum erau ele, în camera lui ca să le împartă cu concubinele sale.

Apoi, creatura în haină portocalie m-a prins de ceafa și m-a aruncat într-o parte. M-am izbit de zidul complexului și am ajuns pe partea cealaltă a străzii, am alunecat la pământ și i-am urmărit pe ceilalți în timp ce rodeau și sfâșiau ofrandele

neînsemnate. M-am târât în jurul lor și am bătut în zadar la poarta noastră de vânt și foc. Cât trăisem, îmi dorisem enorm să părăsesc complexul și să fac o expediție; acum, tot ce îmi doream era să pot intra.

Nu mă gândisem de multă vreme la familia mea. Probabil Lotus și Mătură trăiau în noua lor casă, însă mătușile mele erau înăuntru. Și concubinele erau încă acolo. Verișoara mea mai mică, Orhidee, se pregătea pentru logodnă. M-am gândit la toate acele sute de degete – doicile, servitoarele, bucătăresele și, mai ales, mama mea – care trăiau după acea poartă. Trebuia să găsesc o metodă să o văd pe mama.

M-am plimbat în jurul complexului, dând rotocoale mari ca să evit colțurile ascuțite. Însă în zadar. Reședința familiei Chen avea doar o poartă, care era închisă în fața spiritelor flămânde. Oare mama, din Sala Lotusului în Floare, se gândea la mine? Am privit cerul, încercând să arunc o privire către Terasa Sufletelor. Oare bunica mă vedea? Oare dădea din cap și râdea de prostia mea?

La fel ca oamenilor vii, nici duhurilor nu le place să accepte adevărul. Ne iluzionăm ca să nu ne facem de râs, menținem un oarecare optimism și mergem mai departe, în ciuda situațiilor cu adevărat grele. Nu îmi plăcea să mă consider un spirit flămând, atât de înfometat încât să-și bage capul într-un platou cu fructe mucegăite ca să-și hrănească goliciunea hămesită. Am oftat. Încă îmi era foame. Trebuia să mănânc într-o zi cât să-mi ajungă un an întreg.

Cât timp mă aflam încă pe Terasa Sufletelor, urmăream periodic familia Qian din Gudang pe care tatăl meu o vizitase în timpul Festivalului de Anul Nou la scurt timp după moartea mea. Am luat-o în direcția corectă, luptându-mă cu alții ca mine când era necesar, dând ocoluri mari când nu aveam de ales și rătăcindu-mă pe cărările labirintice dintre câmpiile de orez, așa cum doriseră fermierii.

Se lăsa noaptea, momentul când și mai multe creaturi ar fi trebuit să iasă să-și umple stomacul, însă la țară am întâlnit puține fantome. Aici, majoritatea oamenilor mor în urma unor întâmplări nefericite, de la cutremure, inundații, foamete și tot felul de molime. Mureau lângă casă, astfel că trupul lor nu se pierdea. Rar se întâmplau accidente în care trupul să dispară complet; poate doar când vreun incendiu ardea o familie

întreagă sau când prăbușirea unui pod în timpul sezonului de inundații făcea să se înece vreun bărbat care mergea la târg cu porcul său. Așa că cei mai mulți morți de la țară erau îngropați cum se cuvine, iar cele trei părți ale sufletului lor erau trimise în locurile lor de odihnă.

Însă am întâlnit și câteva duhuri tulburate: o mamă care fusese îngropată greșit, iar trupul ei fusese străpuns de trei rădăcini care îi provocau o durere îngrozitoare; un bărbat care fusese scos din sicriul său de o inundație; o tânără soție al cărei trup se sucise când i-a fost coborât sicriul în pământ, astfel că acum craniul ei era atât de strâmb, încât restul sufletului ei nu putea să treacă la reîncarnarea următoare. Aceste spirite erau agitate și tulburate; căutau ajutor, însă le creau probleme familiilor lor. Nimănui nu-i place să audă plânsetele îndurerate ale unor spirite când încearcă să adoarmă, să hrănească un copil sau să facă nori și ploaie cu soțul. Însă, cu excepția acestor câteva suflete, călătoria mea a fost lipsită de evenimente și solitară.

Am ajuns la casa familiei Qian. Erau săraci, însă aveau suflet bun; ofrandele lor erau modeste, însă calitatea lor era cu mult peste ce mâncasem până atunci. După ce m-am săturat am alunecat mai aproape de casă, ca să mă odihnesc înainte de călătoria înapoi în oraș, să mă bucur de senzația de sațietate și să intru în legătură măcar pentru câteva clipe cu oamenii atât de legați de familia mea.

Însă, în timpul Festivalului Spiritelor Flămânde, ferestrele familiei Qian erau acoperite cu obloane de lemn, iar ușile erau încuiate pe dinăuntru. Am simțit miros de orez fiert. Lumina felinarului ieșea de sub ușă. Auzeam murmurul vocilor. Ascultam încordată, până când am recunoscut glasul doamnei Qian.

— „De când m-am oprit din adunat pene de pescăruși de-a lungul râului de smarald, mi-am păstrat biata și umila casă doar ca să-mi recit poemele”.

Cunoșteam prea bine poezia și mi s-a făcut dor de casă. Însă ce puteam face? Eram singură, fără familie, fără tovarăși și fără darul cuvintelor și artei. Mi-am îngropat fața în mâini și am început să suspin. Din casă am auzit scârțâitul scaunelor și sunete consternate. Acești oameni mă alinaseră, iar acum îi speriasem cu plânsetele mele din altă lume.

Când festivalul s-a sfârșit, iar eu m-am întors în dormitorul lui Ren și Ze, eram întărită, puternică și neașteptat de hotărâtă. Pentru că eram sătulă pentru prima dată în mult timp, încă de dinainte să mor, m-a apucat o altă foame, cea pe care cândva o rezervasem pentru proiectul meu despre *Pavilionul Bujorilor.* Cum ar fi să completez ceea ce scrisesem pe margini să transform totul într-un autoportret pe care Ren să îl recunoască drept simbol a tot ceea ce păstrasem în interior? La urma urmei, portretul lui Liniang și scrierile mele ne hrăniseră sufletul.

Brusc, am devenit la fel de egoistă precum soția-soră pe care o aveam. O învățasem pe Ze despre *Pavilionul Bujorilor.* Îi pătrunsesem suficient de mult în gânduri cât să scrie pe acele foi de hârtie și să se ascundă în dormitor. Acum trebuia să facă ea ceva pentru mine.

Am început să o țin pe Ze în dormitor ziua, preferând să rămână cu mine decât să li se alăture soțului și mamei ei în sala de mese pentru micul dejun sau prânz. Nu-mi plăcea lumina, așa că am obligat-o să țină ușile închise și ferestrele acoperite. Vara, camera rămânea răcoroasă, așa cum îmi plăcea. Toamna se aduceau cuverturi. Iarna, Ze a început să poarte jachete căptușite sau cu blană. A venit și Anul Nou, urmat de primăvară. În a patra lună, florile s-au deschis către soare, însă în interior noi două eram tovarășe în întunericul care refuza să se încălzească chiar și în timpul zilei.

Am făcut-o pe Ze să recitească ceea ce scrisesem în Volumul întâi. Apoi am trimis-o în biblioteca lui Ren să găsească sursele pentru cele trei pastișe pe care nu le găsisem eu înainte să mor. Am ajutat-o să ridice pensula și să noteze răspunsurile și gândurile mele despre ele pe pagini, chiar lângă ceea ce scrisesem deja. Dacă putusem să o fac pe Ze să cânte la fluier cu soțul meu, cât de greu mi-ar fi fost să o fac să ia pensula și să scrie? O nimica toată. Prea ușor.

Însă nu eram nici pe departe satisfăcută. Îmi doream cu disperare Volumul al Doilea, care începe cu Mengmei și duhul lui Liniang jurându-și dragoste eternă. Apoi el punctează tableta ei strămoșească, o dezgroapă și o învie. Dacă o puteam face pe Ze să scrie gândurile mele și să i le dea lui Ren să le citească, oare el n-ar fi tentat să urmeze exemplul lui Mengmei?

Noaptea, în visul lui Ze, ne întâlneam lângă helești preferat și îi spuneam:

— Ai nevoie de Volumul al Doilea. Trebuie să faci rost de el.

Săptămâni întregi am fost ca un papagal, repetând aceste cuvinte din nou și din nou. Însă Ze era soție. Nu putea să iasă să caute volumul mai mult decât aș fi putut eu dacă eram în viață. Trebuia să se folosească de șiretlicuri, de farmecul ei și de dragostea soțului ca să o aducă acea carte acasă. Ze avea ajutorul meu, însă și abilități proprii. Putea fi încăpățânată, meschină și răsfățată. Iar soțul nostru răspundea minunat.

— Îmi doresc foarte mult să citesc Volumul al Doilea din *Pavilionul Bujorilor*, spunea ea, în timp ce îi turna o ceașcă de ceai. Am urmărit spectacolul cu mult timp în urmă și acum aș vrea să citesc cuvintele marelui autor și să le discut împreună cu tine.

În timp ce Ren sorbea lichidul fierbinte, ea se uita în ochii lui, își plimba degetele de-a lungul mânecii lui și adăuga:

— Uneori nu înțeleg ce dorea să spună autorul prin metaforele și aluziile sale. Tu ești un poet desăvârșit. Poate ai putea să-mi explici.

Sau noaptea, în pat, când Ren stătea întins între noi, iar cuverturile erau așezate una peste alta să le țină de cald, îi șoptea în ureche:

— Mă gândesc la soția-soră în fiecare zi. A doua jumătate a operei, cea care lipsește, îmi aduce aminte că Aceeași nu mai e printre noi. Sigur și ție îți e dor de ea. Dacă am putea s-o readucem printre noi.

Apoi limba îi ieșea dintre buze și începea să se joace cu lobul urechii lui, până când se întâmplau alte lucruri.

Eram tot mai îndrăzneață. Când a venit vara, începusem deja să părăsesc dormitorul, agățându-mă de umerii lui Ze și lăsând-o să mă poarte dintr-o încăpere în alta. Dacă pluteam astfel nu mai trebuia să-mi fac griji pentru colțuri. Eram doar o boare de aer care adia în urma soției-soră. Când ajungeam în sala de mese să luăm cina, doamna Wu își lăsa evantaiul la o parte, chema servitoarele să închidă ușile ca s-o apere de aerul rece și cerea să se aprindă cărbuni în mangal chiar dacă acelea erau lunile cele mai fierbinți.

— Buzele tale se subțiază iar, i-a spus doamna Wu lui Ze într-o seară.

Un reproș obișnuit al soacrelor, căci toată lumea știe că buzele subțiri dovedesc o personalitate subțire, care poate duce

cu gândul la pântecele subțire. Mesajul nerostit: „unde e nepotul meu?” Atât de tipic, atât de demodat.

Ren i-a luat mâna lui Ze pe sub masă. Chipul lui părea îngrijorat.

— Iar mâna ta e rece. Nevastă, e vară. Mâine vino cu mine afară. Vom sta lângă helești, vom privi florile și fluturii și vom lăsa soarele să îți încălzească pielea.

— Se pare că soarta mea e să urăsc florile, a murmurat Ze, iar fluturii îmi amintesc de sufletele moarte. Când văd apă mă gândesc la înec.

— Nici eu nu cred că soarele o va ajuta, a remarcat soacra mea pe un ton caustic. Duce răceala cu ea oriunde merge. Nu vrem ca și soarele să fugă de ea.

Ochii lui Ze s-au umplut de lacrimi.

— Mă întorc în camera mea. Trebuie să citesc.

Doamna Wu s-a înfășurat și mai bine cu șalul.

— Poate că așa e cel mai bine. Mâine trimit un doctor să vadă ce ai.

Ze s-a încordat.

— Nu e nevoie.

— Și cum vei aduce un fiu dacă…?

Un fiu? În ce mă privește, Ze era valoroasă pentru mult mai multe lucruri decât capacitatea de ei de a aduce pe lume un fiu! Ea mă ajuta pe mine. Noi nu aveam nevoie de un fiu.

Însă asta nu-l interesa pe doctorul Zhao când a venit să ne consulte. Nu-l mai văzusem de dinainte să mor și nu pot să spun că această revedere mă încânta.

I-a luat pulsul, s-a uitat la limba lui Ze, l-a scos pe Ren afară și a rostit sentința:

— Am văzut asta de multe ori înainte. Soția ta refuză să mai mănânce și petrece ore întregi singură jelind în întuneric. Stăpâne Wu, pot trage o singură concluzie: soția ta e bolnavă de dragoste.

— Ce pot să fac? a întrebat Ren îngrijorat.

Doctorul și Ren s-au așezat pe o bancă din grădină.

— De obicei, o noapte cu soțul vindecă boala de dragoste a soției, a explicat doctorul. S-a arătat fără dorință de nori și ploaie? Oare de asta nu a născut încă? Sunteți căsătoriți de mai bine de un an.

Eram furioasă că doctorul se putea gândi măcar la așa ceva. Aș fi vrut să am abilitățile unui spirit răzbunător, ca să-l fac pe doctor să plătească pentru acele acuzații.

— N-aș putea să-mi doresc o soție mai bună în această privință, a răspuns Ren.

— I-ai dat... iar aici doctorul a ezitat puțin, apoi a continuat – esența ta vitală? O femeie trebuie s-o primească intern ca să rămână sănătoasă. Nu poți s-o irosești pe netezimea parfumată a picioarelor ei legate.

După multe îndemnuri, Ren i-a mărturisit activitățile care se petreceau ziua și noaptea în dormitor. După ce totul a ieșit la lumină, doctorul nu-i mai putea învinui de lipsă de entuziasm, cunoștințe, frecvență sau ingerare.

— Poate că altceva îi provoacă soției tale boala de dragoste. Cumva își dorește ceva? a întrebat doctorul.

A doua zi, Ren a părăsit orașul. N-am încercat să-l urmez pentru că eram prea ocupată cu Ze. Doamna Wu, urmând instrucțiunile doctorului, a intrat în dormitor, a deschis ușile și a tras perdelele grele care ne acopereau ferestrele. Căldura și umiditatea atât de obișnuite pentru Hangzhou în timpul lunilor de vară au umplut încăperea. Era înfiorător, însă ne-am străduit să fim nurori ascultătoare, așa că am lăsat deoparte sentimentele și confortul nostru personal și ne-am supus. Am rămas cât mai aproape de Ze ca să-i ofer alinare în fața intrusei. Am fost mulțumită să o văd punându-și încă o haină peste jachetă. Soacrele ne pot spune ce să facem, iar noi ne putem preface că ascultăm, însă nu ne pot supraveghea în fiecare minut.

Ren s-a întors trei dimineți mai târziu.

— Am mers în fiecare sat dintre râurile Tiao și Zha, a spus el. Perseverența mi-a fost răsplătită în Shaoxi. Îmi pare rău că n-am făcut asta mai devreme.

A scos de la spate un exemplar din *Pavilionul Bujorilor,* cu cele două părți adunate într-un singur volum.

— E cel mai frumos cadou pe care ți-l pot oferi. A ezitat o clipă și am știut că se gândea la mine. Îți dăruiesc povestea întreagă.

Eu și Ze ne-am prăbușit în brațele lui de fericire. Ceea ce a spus în continuare m-a convins că încă mă păstra în suflet.

— Nu vreau să fii bolnavă de dragoste. Te vei face bine acum.

„Da, da, mă voi face bine”, gândeam eu. „Îți mulțumesc, bărbate, îți mulțumesc.”

— Da, da, a rostit Ze cu voce tare și a oftat.

Trebuia să sărbătorim.

— Să sărbătorim, a spus ea.

Cu toate că încă era dimineață, servitoarele au adus o sticlă cu vin și cești de jad. Soția-soră nu era obișnuită cu alcoolul, iar eu nu băusem niciodată vin, însă eram fericite. Și-a băut prima ceașcă înainte ca Ren să apuce să o ridice pe a sa. De câte ori lăsa ceașca jos, atingeam marginea, iar ea o umplea din nou. Era plină zi, iar ferestrele erau deschise către soare și căldură, însă soțul și soția au început să simtă altă lumină și căldură. O ceașcă, apoi alta, apoi alta. Ze a băut nouă cești. Obrajii ei erau amețiți de la vin. Ren era mult mai treaz, însă își făcuse soția fericită, iar ea l-a răsplătit cu recunoștința ei și a mea deopotrivă.

Cei doi au adormit după-amiaza devreme. Ziua următoare, Ren s-a trezit la ora lui obișnuită și s-a dus în bibliotecă să scrie. Am lăsat-o pe soția-soră, neobișnuită cu vinul, să doarmă în continuare, pentru că aveam nevoie de ea odihnită și pregătită.

Visele iubirii

Când soarele s-a răsfrânt în cârligele perdelei de la pat, am trezit-o pe Ze. Am făcut-o să ridice toate bucățelele de hârtie pe care le scrisese în ultimele luni și am trimis-o în biblioteca lui Ren. Și-a aplecat capul și i-a arătat hârtiile pe care le ținea în mână.

— Îmi dai voie să îmi copiez comentariile, împreună cu cele ale soției-soră Tong, în noul exemplar din *Pavilionul Bujorilor?* a întrebat ea.

— Da, îți dau voie, a răspuns el, fără ca măcar să ridice privirea din hârtii.

Mă gândeam ce noroc aveam că rămăsese la fel de deschis și după căsătorie, iar dragostea mea pentru el a crescut și mai mult.

Însă vreau să spun foarte clar un lucru: ideea ca Ze să copieze comentariile mele în noul volum a fost a mea. Ideea ca

ea să-și adauge comentariile lângă ale mele a fost tot a mea. Iar ideea ca ea să continue lucrarea pe care o lăsasem neterminată când mama îmi arsese Volumul al Doilea era, de asemenea, a mea. Mi se părea firesc ca totul să se regăsească într-o singură carte nouă.

A fost nevoie două săptămâni pentru ca Ze să termine de copiat comentariile mele în prima jumătate a noului volum. A mai fost nevoie de încă două săptămâni pentru ca ea să-și pună în ordine foile de hârtie și să le transcrie pe paginile curate ale celei de-a doua jumătăți de carte. Apoi am început să adăugăm comentarii noi în ambele jumătăți.

Dao ne spune că trebuie să scriem ceea ce știm din experiență și că trebuie să ieșim în afara minții și să intrăm în legătură cu obiecte, oameni și experiențe reale. De asemenea, mai credeam în ceea ce scrisese Ye Shaoyuan în introducerea la antologia literară a fiicei lui publicată postum: „Spiritul cuvântului scris nu piere, astfel că acesta aduce viață după moarte”. Așa că, atunci când am făcut-o pe Ze să scrie, propozițiile ei despre structura și intriga operei erau mult mai elaborate decât ceea ce scrisesem eu ca fată bolnavă de dragoste în timp ce stăm în patul meu. Speram ca Ren să vadă scrisul lui Ze, să mă audă și să știe că încă putea să mă aibă.

Au trecut trei luni. Soarele rămânea dincolo de nori și apunea foarte devreme. Ferestrele au fost închise și s-au atârnat draperii. Ușile închise țineau departe frigul; au fost aprinse mangalurile. Această schimbare de mediu îmi era prielnică și îmi stimula mintea. Săptămâni întregi rămâneam concentrată pe proiectul meu, aproape fără să o las pe Ze să iasă din cameră, însă într-o noapte l-am urmărit și ascultat pe Ren, care vorbea cu soția-soră înainte să se retragă. Stătea pe marginea patului cu brațul pe după umerii ei. Părea micuță și delicată lângă el.

— Ești palidă, a spus el. Și văd că ai slăbit.

— Văd că mama ta încă se plânge de mine, a răspuns ea sec.

— Las-o pe soacra ta. Acum îți vorbește soțul tău.

Atinse cercurile care atârnau ca o lună neagră sub ochii ei.

— Când ne-am căsători nu aveai așa ceva. Mă rănește să le văd acum. Ești nefericită cu mine? Vrei să-ți vizitezi părinții?

Am ajutat-o pe Ze să dea răspunsul potrivit.

— O fată este doar un musafir în casa părinților ei, a spus ea încet. Acum locul meu e aici.

— Vrei să facem o călătorie? a întrebat el.

— Sunt mulțumită aici cu tine. A oftat. Mâine voi fi mai atentă cu toaleta mea. Voi încerca să-ți fac mai mult pe plac…

— Nu e vorba să-mi faci mie pe plac, a întrerupt-o el aspru.

Văzând că începuse să tremure, și-a mai îmblânzit tonul.

— Vreau să te fac fericită, însă când te văd la micul dejun, nici nu mănânci, nici nu vorbești. Rar te mai văd în timpul zilei. Obișnuiai să-mi aduci ceaiul. Îți aduci aminte? Obișnuiam să stăm de vorbă în bibliotecă.

— Mâine îți voi aduce ceaiul, a promis ea.

— Nu e vorba să mă servești pe mine, a spus el dând din cap. Ești soția mea, iar eu sunt îngrijorat. Servitorii aduc cina, iar tu nu mănânci. Mi-e teamă că voi fi nevoit să-l chem din nou pe doctor.

Nu puteam îndura să-l văd atât de tulburat. Am alunecat din locul meu de pe grindă, am plutit până în spatele lui Ze, apoi am întins degetul și i-am atins ceafa. Acum eram atât de apropiate una de cealaltă, că mi-a urmat toate instrucțiunile fără să se mai împotrivească. A întors capul și, fără să mai scoată vreun cuvânt, și-a lipit gura de gura lui. Nu doream să-l întristeze și nu doream să-i aud grijile.

Metodele mele de a-l face să tacă funcționaseră întotdeauna în trecut, însă nu și în noaptea aceea. S-a retras.

— Vorbesc serios, a spus el. Am crezut că dacă îți aduc cartea te vei vindeca, însă văd că ți-e mai rău. Crede-mă, nu asta am dorit. Din nou mă strecuram în mintea lui. Mâine plec și mă întorc cu doctorul. Să fii pregătită să-l primești.

În pat, Ren și-a încolăcit brațele în jurul lui Ze și a strâns-o protector la piept.

— Începând de mâine, lucrurile se vor schimba, a șoptit el. Îți voi citi lângă foc. Servitoarele ne vor aduce masa și vom mânca singuri. Te iubesc, Ze. Și o să te fac bine.

Bărbații sunt atât de siguri pe ei și au mult curaj și determinare. Ei cred – chiar cred cu adevărat – că pot face lucrurile să se întâmple doar rostind cuvinte și, în multe cazuri, chiar reușesc. Îl iubeam pe Ren pentru asta și îmi plăcea să văd ce efect avea asupra soției-soră. Când am văzut cum se topește căldura trupului său în trupul ei, m-am gândit la Mengmei care mângâia carnea rece de spirit a lui Liniang, pe care a readus-o la viață. Pe măsură ce respirația lui Ren încetinea și devenea

mai profundă, respirația lui Ze răspundea la fel. Abia așteptam să adoarmă el. De îndată ce adormea, o târâm pe Ze din patul conjugal, o făceam să aprindă o lumânare, să amestece cerneală și să deschidă proiectul nostru. Eram nerăbdătoare, înviorată. Aceea era metoda mea de a mă întoarce la Ren și la viața noastră împreună. Nu voiam să o fac pe Ze să scrie prea mult, doar atât:

> Ceea ce este uimitor în această carte e nu Liniang, ci învățatul. În lume există multe femei înnebunite de dragoste, la fel ca Liniang, care visează la iubire și mor, însă nu revin la viață. Nu au pe cineva ca Mengmei, care a desfăcut portretul lui Liniang, a chemat-o și a venerat-o; care a făcut dragoste cu spiritul ei crezând că e în carne și oase; care a conspirat cu Piatra Soră să-i deschidă sicriul și i-a luat în brațe cadavrul fără teamă; care a călătorit până departe ca să îl implore pe socrul său și să sufere în mâinile acestuia. Visul a fost pentru el atât de real, încât nu s-a înspăimântat nici când i-a deschis mormântul. A strigat-o fără să simtă vreo rușine. Și a făcut toate astea fără părere de rău.

Am zâmbit, mulțumită de ce scrisesem. Apoi am lăsat-o pe Ze să se întoarcă în confortul și căldura brațelor soțului ei. Eu am plutit din nou către perete și m-am întors pe grindă. Trebuia ca Ren să rămână mulțumit de soția lui, altfel nu puteam să o folosesc ca să scrie; dacă nu o foloseam pe ea, Ren nu mă putea auzi. Toată noaptea i-am urmărit pe cei doi dormind și am căutat în amintire lucrurile pe care mama și mătușile mele le spuseseră despre soții.

„Dimineața trezește-te cu jumătate de oră mai devreme decât soțul tău”, mă sfătuia mama. Așa că în dimineața următoare am trezit-o pe Ze înaintea lui Ren.

— Jumătate de oră de somn în minus nu-ți afectează frumusețea, i-am șoptit lui Ze când s-a așezat la masa de toaletă. Crezi că soțului tău îi place să te vadă dormind buștean? Nu. Oferă-ți cincisprezece minute să-ți speli fața, să te piepteni și să te îmbraci.

M-am inspirat din ceea ce văzusem în aripa femeilor ca să o ajut să își amestece pudra, să se dea cu ruj, să-și strângă părul și să-l aranjeze cu podoabe. M-am asigurat că se îmbrăca în roz.

— În celelalte cincisprezece minute pregătește-i hainele soțului tău și lasă-i-le lângă pernă. Când se trezește să ai pregătite apă proaspătă, un prosop și un pieptene.

— Să nu încetezi niciodată să-ți îmbunătățești gusturile și stilul ca femeie, i-am amintit lui Ze după ce Ren a părăsit camera. Nu aduce în căminul nostru duritatea, încăpățânarea sau gelozia ta. Așa ceva vede pe stradă. Tu continuă să te instruiești. Cititul te ajută în conversație, arta servirii ceaiului îl va încălzi, iar muzica și aranjamentele florale îți vor spori emoțiile, iar pe el îl vor înviora.

Apoi, amintindu-mi de mama în ziua în care o ajutasem să îi lege picioarele lui Orhidee, am adăugat:

— Soțul tău e Raiul. Cum ai putea să nu-l servești?

În acea zi am scos-o pentru prima dată pe ușă și am îndrumat-o către bucătărie. Nu mai e nevoie să spun că Ze nu mai călcase niciodată pe acolo. Când i-a aruncat o privire dezaprobatoare servitoarei, am tras-o de gene ca să-i țin ochii deschiși și luminoși. Poate că era o fată răsfățată și o soție neatentă, însă, cu siguranță, mama ei o învățase să gătească ceva. Am ținut-o pe Ze acolo până când i-a venit în minte cea mai simplă rețetă. Servitoarele priveau agitate cum Ze pune o oală cu apă la fiert, toarnă o mână de orez și amestecă încontinuu până când se transformă într-un terci cremos. A căutat prin coșuri și dulapuri până când a găsit verdeață și alune crude, pe care le-a tocat și le-a așezat în bolurile cu condimente. A turnat terciul în vas, l-a așezat pe tavă alături de garnituri, boluri și linguri pentru supă, apoi a dus tava în sala de mese. Doamna Wu și fiul ei o priveau înmărmuriți pe Ze care îi servea cu capul plecat, cu chipul ei frumos rozaliu de la abur și de la culoarea reflectată a tunicii. Mai târziu, Ze a urmat-o pe soacra ei în aripa femeilor, unde amândouă au brodat și au vorbit. N-am lăsat-o pe niciuna să spună vreo răutate. Iar Ren nu mai simțea nevoia să cheme doctorul.

Am insistat ca Ze să urmeze aceste ritualuri ca să-și liniștească soțul și să câștige respectul soacrei sale. Când gătea, Ze se asigura că toate aromele se potrivesc între ele și că mâncarea mirosea frumos. A adus la cină pește din Lacul de Vest și a urmărit în liniște să vadă dacă le place gustul. A turnat ceaiul când ceașca soacrei sau a soțului ei se golea. După ce își

îndeplinea aceste obligații, o conduceam înapoi în dormitor și ne apucam de lucru.

Deja aflasem multe despre viața conjugală și dragostea sexuală și nu era acel lucru sordid despre care glumea Piatra Soră sau la care Spiritul Florilor făcea aluzii obscene în *Pavilionul Bujorilor*. Acum înțelegeam că era vorba de o legătură spirituală prin atingere fizică. Am făcut-o pe Ze să scrie:

> Liniang spune că „duhurilor nu le pasă de pasiune, însă oamenii trebuie să fie cuviincioși”. Liniang nu poate și nu trebuie să se considere distrusă pentru că a făcut nori și ploaie cu Mengmei în visul ei. Nu putea rămâne însărcinată nici în vis, și nici ca spirit. Norii și ploaia în vis nu au urmări, nu implică responsabilități și nu trebuie să aducă vreo rușine. Toate fetele au astfel de vise. Asta nu le strică, departe de așa ceva. O fată care visează la nori și ploaie se pregătește pentru împlinirea *qing*-ului. După cum spune Liniang, „Logodna te face soție, iar fuga cu iubitul o simplă concubină”. Între soț și soție, ceea ce unii consideră lasciv devine elegant.

Însă *qing*-ul nu se limitează doar la soți și soții. Dar dragostea de părinți? Încă îmi era dor de mama și tânjeam după ea. Pe partea cealaltă a lacului, probabil și ei îi era dor de mine. Oare asta nu era tot *qing?* Am făcut-o pe Ze să dea pagina la scena Mama și Fiica Regăsite, când Liniang – din nou vie – își întâlnește mama din întâmplare într-un han din Hangzhou. Cu ani în urmă, considerasem acea scenă doar un intermezzo la toate acele bătălii și intrigi politice care umpleau a treia și ultima parte a poveștii. Acum, când o citeam, eram transpusă într-o lume *qing* – feminină, lirică și foarte emoționantă.

Doamna Du și Parfum Primăvăratic sunt îngrozite când Liniang iese din umbre, crezând că se află în fața unui spirit. Liniang plânge, iar cele două femei se dau înapoi dezgustate. Piatra Soră intră în cameră cu un felinar. Vede imediat despre ce e vorba și îi ia brațul doamnei Du. „Lasă lumina felinarului să ajute luna să-ți arate trăsăturile fiicei tale”. Atunci, doamna Du vede că fata pe care o are în față chiar este fiica ei, nu doar un spirit. Își amintește de tristețea și disperarea pe care o simțise la moartea lui Liniang; acum trebuia să-și învingă teama de

fantome. Atât de puternică e dragostea de mamă, ba chiar mai mult. Îi țineam mâna lui Ze în timp ce scria:

> Prin faptul că a crezut că ființa din fața ei era om, doamna Du o acceptă pe Liniang ca ființă umană și, mai mult, îi oferă din nou un loc în lumea oamenilor.

Pentru mine aceea era definiția cea mai pură a dragostei de mamă. Pentru toată durerea, toată suferința, toate neînțelegerile dintre generații, mama îi dă copilului un loc în lume, ca fiică și ca viitoare soție, mamă, bunică, mătușă și prietenă.

Eu și Ze scriam fără oprire. În primăvară, după șase luni obsesive, eram epuizată. Credeam că scrisesem tot ce puteam să scriu despre dragoste. Am privit-o pe soția-soră. Ochii ei erau umflați de oboseală. Părul îi atârna moale și lipsit de strălucire. Pielea îi devenise palidă după atâta muncă, nopți nedormite și încercări de a-i face fericiți pe soțul și pe soacra ei. Trebuia să-i recunosc importanța în proiectul meu. Am suflat încet către ea. A tremurat și a ridicat mecanic pensula.

Pe două pagini goale de la începutul cărții, am ajutat-o pe Ze să scrie un eseu în care explica felul în care fuseseră scrise acele comentarii, fără să menționez nimic care ar părea straniu și neadevărat în lumea oamenilor.

Cândva trăia o fată bolnavă de dragoste care iubea *Pavilionul Bujorilor.* Această fată, Chen Tong, era logodită cu poetul Wu Ren, iar noaptea își scria gândurile despre dragoste pe marginile cărții. După moartea ei, Wu Ren s-a căsătorit cu altă fată. Această a doua soție a găsit exemplarul pe care erau scrise cuvintele blânde ale predecesoarei ei. A fost îndemnată să termine ceea ce începuse soția-soră, însă nu avea a doua parte a poveștii. Când soțul ei s-a întors cu o ediție completă a cărții, s-a îmbătat de fericire. După aceea, de câte ori Wu Ren și Tan Ze petreceau timpul admirând florile, el o necăjea amintindu-i de acel moment în care a băut prea mult, a adormit și a dormit toată ziua și puțin din următoarea. Tan Ze era ascultătoare și atentă. A terminat comentariul și s-a hotărât să-l ofere celor care îmbrățișează idealurile *qing.*

Era o explicație simplă, pură și în cea mai mare parte adevărată. Acum, tot ce rămăsese era ca Ren să-l citească.

Eram atât de obișnuită să o fac pe Ze să mă asculte, încât nu am dat atenție faptului că, după ce Ren a plecat de acasă să se întâlnească cu prietenii la o ceainărie de pe malul lacului, a luat exemplarul original al Volumului întâi. Nici măcar o secundă nu am bănuit ceva când a ieșit afară cu el. Credeam că vrea să recitească ce scrisesem eu și să se gândească la tot ce o învățasem despre dragoste. Nu mi-am pus semne de întrebare nici măcar când a traversat podul în zigzag care trecea peste apă până la pavilionul de vară din mijlocul helești eului familiei Wu. Eu nu puteam merge pe după colțurile ascuțite ale podului. Însă nu se întâmpla nimic deosebit. Stăteam pe o jardinieră la marginea helești eului, sub prunul care refuza să înfrunzească, să înflorească și să dea fructe și mă pregăteam să mă bucur de frumusețea peisajului. Era luna a cincea din anul al unsprezecelea al domniei împăratului Kangxi, iar eu mă gândeam la ce zi liniștită de sfârșit de primăvară era aceea, cu Ze – o soție tânără și frumoasă, chiar dacă avea buzele subțiri – admirând florile de lotus de pe suprafața nemișcată a apei.

Însă, când am văzut-o scoțând din mânecă o lumânare și aprinzând-o în plină zi, am sărit în picioare. Mergeam înainte și înapoi neliniștită, iar în aer s-au stârnit vârtejuri. Am privit cu o groază supremă cum sfâșie o pagină din Volumul întâi și cum, încet și intenționat, o duce la flacără. Ze zâmbea în timp ce pagina se înnegrea și se răsucea. Când n-a mai putut s-o țină, a lăsat să cadă peste balustradă bucata subțire care mai rămăsese. Ultima bucată de hârtie arse complet înainte să atingă apa.

A smuls încă trei pagini din carte. Le-a băgat și pe ele în flacără, apoi le-a dat drumul peste balustrada pavilionului. Am încercat să alerg pe pod, însă picioarele mele legate erau inutile. Am căzut și mi-am zgâriat bărbia și obrajii. M-am ridicat în picioare și am alergat către podul în zigzag. Am pășit pe el, am mers către prima cotitură și m-am oprit. Nu puteam ocoli acel colț. Podurile în zigzag erau proiectate tocmai pentru a fi o barieră în calea spiritelor ca mine.

— Oprește-te! am strigat eu. O clipă, întreaga lume a tremurat. Crapii au rămas nemișcați în helești eu, păsările au tăcut, iar florile și-au pierdut petalele. Însă Ze nici măcar nu și-a ridicat privirea. A smuls alte câteva pagini și le-a ars.

Am alergat înapoi la țărm, m-am împiedicat, m-am târât, am căzut. Am strigat de pe malul celălalt al helesteului, trimițând valuri către podul în zigzag și către pavilion, stârnind vârtejuri în aer ca să sting lumânarea. Însă Ze era de neclintit. A luat lumânarea de pe balustradă și a așezat-o între genunchi pe podeaua pavilionului, ca să o adăpostească de vântul pe care îl trimiteam eu. Apoi, în minte i-a încolțit o idee și mai nemiloasă. A smuls toate paginile cărții, le-a făcut bucăți și le-a așezat grămadă. A înclinat lumânarea și a ezitat o clipă, lăsând ceara să se scurgă pe foi. A privit în jur, către țărm și aleile din jur, ca să se asigure că n-o vedea nimeni, apoi a atins flacăra de hârtie.

Auzim des de astfel de lucruri sau de Manuscrisul Salvat de la Ardere. Acela nu era un accident sau o pierdere temporară a încrederii în calitatea scrierii. Acela era un act intenționat comis împotriva mea de către femeia pe care ajunsesem să o consider o soție-soră. Am plâns în agonie, ca și când mi-ar fi dat foc mie însămi, însă nu i-a păsat. Mi-am contorsionat trupul și mi-am ridicat mâinile până când frunzele de primăvară au plutit în jurul nostru ca fulgii de zăpadă. Însă era cel mai rău lucru pe care-l puteam face; vântul a întețit flăcările. Dacă aș fi fost în pavilion, aș fi înghițit fumul, absorbind toate cuvintele mele. Însă nu eram acolo. Eram pe țărm, în genunchi, suspinând la gândul că scrisul care ieșise din propria mea mână și pătat cu lacrimile mele se transformase în cenușă, fum, nimic.

Ze a așteptat în pavilion până când cenușa s-a răcit, apoi a măturat-o în apă. S-a întors și a traversat din nou podul nu cu îngrijorare sau remușcare, ci cu o voioșie care mi-a stârnit teama. Am urmat-o din nou în dormitor. A deschis exemplarul din *Pavilionul Bujorilor* în care transcrisese comentariile mele și le adăugase pe ale ei. Odată cu fiecare pagină pe care o răsfoia, tremuram de frică. Oare va distruge și cartea asta? S-a întors înapoi la primele pagini în care erau menționate autoarele acelui comentariu. Cu o mișcare la fel de ascuțită, brutală și rapidă ca înjunghierea cu un cuțit, a smuls acele pagini. Era mai rău decât atunci când îmi arsese mama cărțile. Curând, pe pământ nu va mai rămâne nicio urmă din mine în afară de o tabletă strămoșească nepunctată ascunsă într-o cămară. Ren nu mă va auzi niciodată, iar eu voi fi uitată pentru totdeauna.

Apoi, Ze a luat cele două pagini smulse și le-a ascuns între filele altei cărți.

„Ca să se păstreze în siguranță”, și-a spus ea.

Eram salvată. Așa mă simțeam: salvată. Însă eram rănită, atât fizic, cât și spiritual. În timpul scurt în care Ze făcuse acele răutăți, devenisem aproape nimic. M-am târât afară din cameră, apoi m-am chinuit să traversez coridorul acoperit. Când am simțit că nu mai puteam înainta, am căzut peste margine, m-am făcut foarte mică și am alunecat pe sub fundație.

Am ieșit două luni mai târziu, ca să caut hrană în timpul Festivalului Spiritelor Flămânde. Nu puteam bântui în voie, nu puteam merge la vechea mea casă și nu puteam face călătoria până la țară pe pământurile tatei ca să gust din ofrandele familiei Qian. Aveam energie doar cât să ies din ascunzătoare, să plutesc până la helești și să mănânc firimiturile pe care grădinarul le aruncase în apă pentru pești. Apoi am traversat rapid țărmul și m-am ascuns din nou în întunericul umed.

Cum se făcea că tocmai mie – care mă născusem într-o familie privilegiată, fusesem educată, frumoasă și deșteaptă – mi se întâmplaseră atâtea lucruri rele? Oare plăteam pentru faptele rele pe care le comisesem într-o viață anterioară? Treceam prin toate astea ca să-i distrez pe zei și zeițe? Sau pur și simplu asta era soarta mea de femeie, să sufăr? Nu am găsit răspunsul în lunile următoare, însă am început să-mi recapăt puterea, hotărârea și să îmi amintesc din nou că eu, ca toate femeile și fetele trebuia – aveam nevoie – să mă fac auzită.

Soția cea bună

Au mai trecut încă cinci luni. Într-o zi am auzit oameni alergând încolo și încoace pe coridorul de deasupra mea. Se grăbeau să-i întâmpine pe musafiri, adresând saluturi de bun augur și aducând ofrande parfumate pe tăvi și platouri pentru a sărbători Anul Nou. Sunetul talgerelor și artificiile m-au adus din nou la lumină. Ochii mei ardeau de la asprimea razelor strălucitoare. Membrele îmi înțepeniseră după atâtea luni cât stătusem ghemuită. Hainele mele? Erau prea jalnice ca să le pomenesc măcar.

Fratele lui Ren și soția acestuia au venit din provincia Shanxi ca să participe la festivități. Cumnata lui Ren îmi trimisese ediția

lui Tang Xianzu din *Pavilionul Bujorilor* cu mulți ani în urmă. Nu trăisem suficient cât să o cunosc. Iat-o acum, micuță și grațioasă. Fiica ei, Shen – de doar șaisprezece ani și deja măritată cu un proprietar de pământ din Hangzhou – a venit și ea în vizită. Veșmintele lor aveau broderii complicate, personalizate cu scene din antichitate, dovedind individualitatea și sensibilitatea mamei și fiicei. Vocea lor blândă transmitea rafinament, educație și dragoste pentru poezie. Au stat cu doamna Wu și au vorbit despre călătoriile pe care le făcuseră în vacanță. Vizitaseră mănăstirile de pe dealuri, se plimbaseră prin Pădurea de Bambuși și merseseră la Longjing ca să vadă cum se culeg și se conservă frunzele de ceai. Mă făceau să-mi fie dor de viața pe care nu o avusesem.

A intrat Ze. În ultimele șapte luni în care zăcusem sub coridor nu mai știam prea multe despre ea. Mă așteptam să văd buze subțiri, pometi rigizi și privire disprețuitoare. Doream să arate așa și așa arăta, însă când a deschis gura a rostit doar cuvinte blânde.

— Shen, a zis Ze, adresându-i-se nepoatei lui Ren, trebuie să-l faci pe soțul tău mândru de felul în care îi ții companie. E bine ca o soție să-și arate gusturile elegante și manierele delicate. Înțeleg că ești o gazdă minunată, care-i face pe intelectuali să se simtă minunat.

— Poeții ne vizitează des casă, a recunoscut Shen. Mi-ar plăcea ca tu și unchiul să ne vizitați într-o zi.

— Când eram fată, mama mă ducea în excursii, a răspuns Ze. Acum prefer să stau acasă și să gătesc pentru soțul și soacra mea.

— Sunt de acord, mătușică Ze, însă…

— O soție trebuie să aibă mare grijă, a continuat Ze. Crezi că aș încerca să traversez lacul după primul îngheț al iernii? Iar în plin soare te văd cei care vor vorbi despre tine. Nu vreau să mă umilesc sau să-l fac de rușine pe soțul meu. Singurul loc sigur este interiorul casei noastre.

— Bărbații care îl vizitează pe soțul meu sunt importanți, a răspuns tânăra Shen, ignorând tot ce-i spusese Ze. Cred că i-ar prinde bine unchiului Ren să-i întâlnească.

— Nu am nimic împotriva excursiilor, a intervenit și doamna Wu, dacă acestea îi aduc legături noi fiului meu.

Chiar și după doi ani de căsnicie refuza să-și critice nora deschis, însă prin toate gesturile și privirile sale dădea foarte clar de înțeles că această soție nu era deloc o „aceeași”.

Ze a oftat.

— Dacă mama e de acord, atunci venim. Aș face orice să îmi văd soțul și soacra fericiți.

Ce era asta? Cât stătusem ascunsă, oare Ze își însușise toate lecțiile pe care i le dădusem?

În timpul acelei vizite de o săptămână, cele patru își petreceau diminețile împreună în aripa femeilor. Doamna Wu, inspirată de nora nepoata ei, a invitat și alte rude și prieteni în vizită. Li Shu, verișoara lui Ren, a sosit cu Lin Yining, a cărei familie avusese legături strânse cu familia Wu de generații întregi. Ambele femei erau scriitoare; Lin Yining era membră a faimosului Club de Poezie Grădina cu Banane Cinci, înființat de autoarea Gu Ruopu. Membrele clubului, care nu considerau că acul de cusut intră în conflict cu pensula de caligrafie, duseseră ideea celor Patru Virtuți într-o direcție nouă. Credeau că cel mai bun exemplu de „limbaj femeiesc” erau scrierile femeilor, așa că vizita lui Li Shu și Lin Yining a fost o perioadă de parfumuri tari, ferestre deschise și pensule de caligrafie neostenite. Ze cânta la țiteră pentru a-i distra pe oaspeți. Ren și fratele său au efectuat toate ritualurile pentru a-i liniști, hrăni și îmbrăca pe strămoșii familiei Wu. Ren se purta foarte afectuos cu soția lui în fața tuturor. Eu nu existam în gândurile niciunuia dintre ei. Nu puteam decât să mă uit și să îndur.

Apoi, norocul meu s-a schimbat. Îl numesc noroc, însă probabil a fost soarta. Shen a luat *Pavilionul Bujorilor* și a început să-mi citească propozițiile, cele transcrise de Ze pe pagini. Shen și-a deschis inima către acele sentimente și s-a lăsat atinsă de toate cele șapte emoții ancestrale. S-a gândit la propria viață și la clipele de dragoste și dorință pe care le încercase și ea. S-a imaginat pe ea însăși îmbătrânind, plină de sentimente de pierdere, durere și regret.

— Mătușică Ze, pot să împrumut asta? a întrebat Shen cu inocență.

Cum ar fi putut soția-soră-mea s-o refuze?

Așa că *Pavilionul Bujorilor* a părăsit complexul familiei Wu și a călătorit în alt colț al orașului Hangzhou. N-am urmărit-o pe

Shen, fiind convinsă că proiectul meu era în mai multă siguranță la ea decât la Ze.

A urmat o invitație pentru Ren, Ze, Li Shu și Lin Yining să îi viziteze pe Shen și pe soțul ei. Când am venit palanchinele să-i ia, m-am agățat de umerii lui Ze ca să pot traversa complexul. Când am ajuns la palanchinul ei, ea a urcat în el, iar eu deasupra. Am coborât Muntele Wushan, am trecut de templu și am înconjurat lacul până am ajuns la casa lui Shen. Aceea nu era plimbarea întâmplătoare a unei fete moarte în drumul ei spre lumea cealaltă sau căutarea înnebunită după hrană și resturi în timpul Festivalului Spiritelor Flămânde. Făceam lucrul pe care Ren îmi promisese că îl vom face după căsătorie: mergeam într-o excursie.

Am ajuns la casa lui Shen și, pentru prima dată, am pășit pragul unei locuințe care nu-i aparținea tatălui sau soțului meu. Shen ne-a întâmpinat într-un pavilion acoperit de glicină, despre care ne-a spus că era vechi de două sute de ani. Buchete uriașe de flori violete atârnau și parfumau aerul cu prospețimea lor. După cum promisese, Shen îi invitase și pe membrii importanți ai societății literare. Tutorele ei, care avea o barbă lungă și subțire ca să-și arate vârsta și înțelepciunea, a primit scaunul de onoare. Poetul Hong Sheng și soția lui însărcinată au adus daruri de vin și nuci. Mai multe femei căsătorite, unele dintre ele poete, au felicitat-o pe Li Shu cu ocazia publicării recente a noii ei piese. Eram impresionată de Xu Shijun, care scrisese *Gânduri pe valul de primăvară* despre Xiaoqing. Era cunoscut drept un susținător al publicării scrierilor femeilor. Astăzi fusese invitat să discute despre sutrele budiste. Soacra mea avusese dreptate; Ren și-ar putea face legături interesante astăzi aici. El și Ze stăteau unul lângă altul, arătând ca un cuplu de tineri frumoși, așa cum și erau.

Cartea ritualurilor spune că bărbații și femeile nu trebuie să folosească niciodată aceleași cuiere, prosoape sau piepteni, cu atât mai puțin să stea împreună. Însă aici, bărbații și femeile – străini – se amestecau fără să țină cont de vechile precepte. A fost turnat ceaiul. S-au servit dulciuri. Eu am stat pe balustradă și m-am îmbătat cu parfumul puternic al florilor de glicină și cu versurile care se auzeau în tot pavilionul, ca păsările care se înalță către nori. Însă când profesorul lui Shen și-a dres glasul, toți cei din pavilion au tăcut.

— Putem recita și compune toată după-amiaza, a spus el, însă sunt curios în privința rândurilor pe care ne-a lăsat Shen să le citim în aceste săptămâni. Câțiva oaspeți au încuviințat din cap. Vorbește-ne – profesorul i s-a adresat lui Ren – despre comentariul tău la *Pavilionul Bujorilor.*

Am alunecat surprinsă din locul în care eram cocoțată. O boare de vânt a străbătut pavilionul, iar soțiile și-au strâns în jurul lor veșmintele de mătase, în timp ce bărbații și-au încovoiat umerii. Nu aveam prea mult control asupra efectului acțiunilor mele în lumea naturală, însă am încercat să mă liniștesc. Când adierea a trecut, Shen l-a privit pe Ren, a zâmbit și l-a întrebat:

— Cum ai ajuns să scrii acel comentariu?

— Modestia nu-mi permite să îmi exprim sentimentele profunde pe care le am pentru acea piesă, a răspuns Ren, însă nu am scris nimic despre ea.

— Ești prea modest, a spus profesorul. Știm cu toții că ești un critic desăvârșit. Ai scris mult despre teatru…

— Însă niciodată despre *Pavilionul Bujorilor,* întrerupse Ren.

— Cum se poate una ca asta? a întrebat profesorul. Eleva mea s-a întors din casa ta cu un exemplar din *Pavilionul Bujorilor.* Sigur tu ai fost cel care și-a scris gândurile pe margine.

— Eu nu am scris nimic, a jurat Ren. A privit întrebător către soția lui, însă ea continua să tacă.

— După ce a citit cartea, Shen mi-a dat-o și mie, a spus încet soția lui Hong Sheng. Nu cred că un bărbat poate avea astfel de sentimente. Acele cuvinte au fost scrise de o femeie. Îmi imaginez că este vorba de una tânără, ca mine, a adăugat ea roșind.

Profesorul a respins ideea cu un semn al mâinii, ca și când ar fi vrut să alunge un miros neplăcut.

— Ceea ce am citit nu putea fi scris de o fată sau o femeie, a insistat el. Shen m-a lăsat să arăt comentariul și altor oameni din Hangzhou. Bărbați, femei – și a făcut un gest către cei care se aflau în pavilion – am fost atinși de acele cuvinte și ne-am întrebat cine ar putea să gândească atât de profund despre blândețe, devotament și dragoste? Shen te-a invitat aici ca să răspunzi la această întrebare.

Ren i-a atins mâna lui Ze.

— Acesta este exemplarul tău din *Pavilionul Bujorilor*? Cel la care ai lucrat atât de mult? Cel început de...?

Ze privea în gol, ca și când el ar fi vorbit de fapt cu altcineva.

— Cine a scris aceste cuvinte frumoase? a întrebat Hong Sheng.

Îmi citise chiar și el comentariul? M-am stăpânit să nu urlu de fericire. Nepoata lui Ren făcuse ceva extraordinar. Îmi dusese gândurile în casa ei și, mai mult, le arătase profesorului ei și unuia dintre cei mai faimoși scriitori din țară.

Între timp. Ze își luase un aer confuz, ca și când uitase cine scrisese pe margini.

— Soțul tău a scris? a întrebat profesorul.

— Soțul meu? Ze și-a înclinat fruntea așa cum fac soțiile supuse. Soțul meu? a repetat ea cu dulceață. Apoi, după o pauză lungă, a răspuns: Da, soțul meu.

Oare femeia asta nu mai termina cu tortura? Cândva fusese ascultătoare și simplu de controlat, însă îmi învățase prea bine lecțiile. Devenise o soție prea bună.

— Dar Ze, nu am scris nimic despre piesa asta, a insistat Ren, apoi a privit către ceilalți. Știu despre ce comentariu vorbiți și nu l-am scris eu. Te rog, i-a spus el lui Shen. Mi-l arăți?

Shen i-a făcut semn unei servitoare să aducă volumul. Toți așteptau, simțindu-se stânjeniți de neînțelegerea dintre soț și soție. Eu? Mă clătinam pe picioruşele mele mici, încercând să rămân nemișcată, în timp ce în mine se stârnise o adevărată furtună de sentimente precum teamă, uimire și speranță.

Servitoarea s-a întors cu cartea și a lăsat-o în mâinile lui Ren. Oaspeții îl urmăreau în timp ce întorcea paginile. Voiam să alerg către el, să îngenunchez înaintea lui și să îl privesc în ochi în timp ce îmi citea cuvintele. „Mă auzi?” Însă m-am abținut, ca să păstrez liniștea. Orice intervenție – intenționată sau întâmplătoare – ar fi distrus clipa. A răsfoit paginile, oprindu-se din când în când, apoi a ridicat privirea, cu o expresie curioasă în care se împleteau dorința și sentimentul pierderii.

— Nu eu am scris asta. Acest comentariu a fost început de o tânără care trebuia să-mi fie soție. S-a întors către Lin Yining și Li Shu, cele două femei care îi erau rude. Vă amintiți că trebuia să mă căsătoresc cu Chen Tong. Ea a început să scrie asta. Soția mea a reluat proiectul și și-a adăugat comentariile ei în a doua jumătate. Voi, care aveți același sânge, știți că spun adevărul.

— Dacă e adevărat ceea ce spui, l-a întrerupt profesorul înainte ca femeile să apuce să răspundă, de ce stilul lui Ze este atât de asemănător cu cel al lui Chen Tong, încât nu le putem diferenția?

— Poate că doar un soț – un bărbat care le cunoaște bine pe ambele femei – poate auzi cele două voci.

— Dragostea crește doar atunci când într-un cuplu există intimitate, a spus Hong Sheng. Când luna strălucește deasupra Lacului de Vest, nu vedeți un soț singur în camera sa. Când o agrafă de jad cade pe pernă, nu vedeți o soție singură. Însă te rugăm, explică-ne cum ar fi putut o femeie nemăritată să știe atât de multe despre dragoste. Și cum de îi recunoști vocea dacă nu ai apucat să te căsătorești cu ea?

— Cred că stăpânul Wu spune adevărul, a intervenit timid una dintre soții, salvându-l pe Ren de la a răspunde acelor întrebări ciudate. Cred că cuvintele lui Chen Tong sunt romantice. Soția-soră a făcut și ea o treabă bună adăugând propriile gânduri despre *qing.*

Alte câteva soții au făcut semne de aprobare; Ze rămânea nemișcată.

— Aș fi fericită să citesc aceste gânduri chiar și fără piesă, a spus Shen.

Da! Asta era ceea ce doream eu să aud.

Însă Xu Shijun rămânea sceptic.

— Ce soție ar vrea să i se scoată numele în afara dormitorului? Femeile nu au motiv să pornească în căutarea înjositoare a faimei.

Oare toate acestea chiar veneau de la un bărbat cunoscut drept un îndrumător al femeilor, care arătase atâta milă în fața suferinței lui Xiaoqing, care sprijinea publicarea scrierilor femeilor?

— Nicio femeie – cu atât mai puțin soție – n-ar vrea să-și expună atât de public gândurile intime, a adăugat unul dintre soți, aprobând părerea surprinzătoare a lui Xu. Femeile au camerele interioare pentru asta. Liberalismul, femeile care ieșeau în exterior, bărbații care le încurajau pe femei să scrie și să picteze pentru profit sunt lucruri care au condus la Dezastru. Putem fi recunoscători că unele femei au revenit la vechile tradiții.

Mi s-a făcut rău. Ce se întâmplase cu loialiștii? De ce Li Shu și Lin Yining, ambele scriitoare profesioniste, nu îl corectau?

— Soțiile trebuie să știe carte, a spus profesorul lui Shen, iar o clipă m-am simțit mai bine. Au nevoie să înțeleagă cele mai înalte principii, ca să își poată educa fiii. Însă, din păcate, nu se întâmplă mereu așa. A scuturat violent din cap. Le lăsăm pe femei să citească și ce se întâmplă? Aspiră la gânduri nobile? Nu. Citesc piese, opere, romane și poezii. Citesc pentru distracție, ceea ce nu aduce decât o perspectivă deformată.

Eram împietrită de brutalitatea acestor cuvinte. Cum de se schimbaseră lucrurile atât de radical în cei nouă ani de când murisem? Tatăl meu nu mă lăsa să ies din complexul nostru, iar mamei nu-i plăcea că citeam *Pavilionul Bujorilor*, însă aceste idei erau mult mai exagerate decât cele cu care crescusem eu.

— Atunci putem trage concluzia că misterul este rezolvat, a încheiat profesorul lui Shen. Wu Ren a realizat ceva cu adevărat unic. Ne-a deschis o fereastră către înțelesul și motivele iubirii. E un mare artist.

— Atât de sensibil, a adăugat unul dintre bărbați.

— Prea sensibil, a repetat Lin Yining, cu o voce în care se simțea amărăciunea.

Ze nu scosese niciun cuvânt. Se purta politicos și sincer, ținea privirea în jos și mâinile ascunse în mâneci. Nimeni n-ar fi putut spune despre ea că nu era o soție perfectă.

Xu Shijun a luat comentariul cu el și l-a publicat. A inclus și o prefață despre Ren, în care îl lăuda pentru perspectiva pe care o avea asupra iubirii, căsătoriei și dorinței. Apoi a promovat comentariul, călătorind în toată țara și lăudându-l pe Ren ca autor al acestei lucrări minunate. Astfel, cuvintele, gândurile și emoțiile mele au devenit foarte populare printre intelectuali, nu doar în Hangzhou, ci în toată China.

Ren refuza să accepte distincțiile care i se ofereau.

— Nu am făcut nimic, spunea el. Le datorez totul soției mele și fetei care ar fi trebuit să-mi fie soție.

Mereu primea același răspuns:

— Sunteți prea modest, stăpâne Wu.

În ciuda împotrivirii sale – sau poate tocmai din cauza împotrivirii sale – ceea ce scriseserăm eu și Ze i-a adus o mare faimă. Editorii îl căutau să-i publice poeziile. Era invitat la adunări de literați. Călătorea săptămâni întregi, pe măsură ce

renumele său devenea tot mai mare. Câștiga bani, ceea ce le făcea foarte fericite pe mama și pe soția lui. Curând a învățat să accepte complimentele. Când bărbații spuneau: „Femeile n-ar fi fost în stare să scrie ceva atât de profund”, înclina capul și nu răspundea. Și nici măcar una dintre femeile care se aflaseră în acea zi în casa lui Shen nu îmi luase apărarea. Cu siguranță, în acele vremuri schimbătoare, era mai simplu să nu deschidă gura și să nu se bucure de realizările altei femei.

Ar fi trebuit să fiu mândră de succesul poetului meu. Dacă aș fi fost în viață, aș fi făcut exact același lucru ca Ze, pentru că datoria soției era să aducă onoare soțului ei prin toate mijloacele posibile. Însă nu mai trăiam în lumea celor vii și nu simțeam decât furia, dezamăgirea și deziluzia unei femei căreia i se furase vocea. În ciuda eforturilor mele, simțeam că Ren nu mă auzise deloc. Eram zdrobită.

Supa pentru vindecarea geloziei

După vizita la Shen, Ze s-a întors acasă și a căzut la pat. Refuza să aprindă felinarele. Nu vorbea. Respingea mâncarea când i se aducea. A încetat să se mai îmbrace și să-și coafeze părul. După câte îmi făcuse, nu am ajutat-o cu nimic. Nu s-a ridicat nici măcar când Ren s-a întors, în sfârșit, din călătoriile lui. Au făcut nori și ploaie, însă era ca în primele zile ale căsătoriei lor, atât de dezinteresată se arăta. Ren a încercat să o scoată pe Ze din cameră cu promisiunea unor plimbări plăcute prin grădină sau o masă cu prietenii.

În loc să accepte, ea și-a înfășurat brațele în jurul lui, a scuturat din cap în semn de refuz și l-a întrebat:

— Sunt soția sau concubina ta?

El a privit-o lung cum stătea întinsă în pat, cu fața pătată, pielea palidă, coatele și clavicula ieșind din trupul ei ce părea lipsit de carne.

— Ești soția mea, a răspuns el. Bineînțeles că te iubesc.

Văzând-o că izbucnește în lacrimi, Ren a făcut singurul lucru rezonabil pe care îl putea face un bărbat. A trimis după doctorul Zhao, care a tras concluzia:

— Soției tale i-a revenit boala de dragoste.

Însă Ze nu avea cum să fie bolnavă de dragoste. Renunțase să mai mănânce, adevărat, însă nu era fecioară. Nu era virgină. Avea optsprezece ani și era femeie măritată.

— Nu sunt bolnavă de dragoste. Nu simt în mine niciun fel de dragoste! a strigat Ze din pat.

Cei doi bărbați s-au privit serioși, apoi s-au întors către femeia care zăcea.

— Bărbate, stai departe de mine. Am devenit un spirit rău, un vampir, o ispită malefică. Dacă te culci cu mine îți voi străpunge picioarele cu acul. Îți voi suge sângele din oase ca să hrănesc pustietatea din mine.

Aceea era o metodă de a scăpa de nori și ploaie, însă nu mai doream să mă bag.

— Poate că soției tale îi este teamă pentru poziția ei, și-a dat cu părerea doctorul Zhao. Ai fost nefericit cu ea?

— Ai grijă, l-a avertizat Ze pe doctor, sau data viitoare când adormi o să te sugrum cu o bucată de mătase.

Doctorul Zhao i-a ignorat ieșirea.

— Doamna Wu o critică prea dur? Chiar și o remarcă neintenționată din partea unei soacre o poate face pe soție să fie agitată și nesigură.

Când Ren l-a asigurat pe doctor că așa ceva era imposibil, acesta i-a prescris un regim cu copite de porc ca să-i redea *qi*-ul lui Ze.

Însă ea nu avea de gând să mănânce ceva atât de înjositor.

Data viitoare, doctorul i-a ordonat bucătăresei să gătească o supă din ficat de porc, ca să îi întărească ficatul lui Ze. Curând a încercat fiecare organ de porc, ca să își fortifice pacienta. Nu a funcționat niciunul.

— Trebuia să te căsătorești cu altcineva, i-a spus doctorul cu sfială lui Ren. Poate că acea fată s-a întors să-și ceară locul care i se cuvine.

Ren a respins ideea.

— Nu cred în fantome.

Doctorul s-a strâmbat și s-a întors să asculte pulsul lui Ze. A întrebat-o despre visele ei, despre care ea i-a spus că erau pline de demoni și priveliști îngrozitoare.

— Văd o femeie cu puțină carne pe oase, a povestit Ze. Dorința ei ajunge până la mine, se înfășoară în jurul gâtului meu și îmi taie respirația.

— Nu am fost suficient de subtil în diagnosticul meu, a recunoscut Zhao în fața lui Ren. Soția ta are alt tip de boală de dragoste decât ce credeam eu la început. Reprezintă un caz grav al celei mai obișnuite boli de femei: prea mult oțet.

Era sinonimul perfect al geloziei în dialectul nostru.

— Însă nu are motive să fie geloasă, a obiectat Ren.

La care Ze a îndreptat un deget subțire către el.

— Nu mă iubești.

— Dar prima ta soție? a spus din nou doctorul Zhao.

— Ze este prima mea soție.

M-a durut. Oare Ren chiar mă uitase complet?

— Poate uiți că am avut grijă de Chen Tong când a murit, i-a amintit doctorul. Conform tradiției, ea a fost prima ta soție. Oare cele Opt Caractere ale voastre nu s-au potrivit? Sau darurile pentru mireasă n-au fost trimise la casa familiei ei?

— Modul dumneavoastră de a gândi este foarte învechit, a spus Ren pe un ton dezaprobator. Nu e vorba de fantome aici. Spiritele există doar ca să se sperie copiii și să-i asculte pe părinți, să le ofere tinerilor o scuză pentru comportamentul lor urât față de femeile de jos sau să le facă pe tinerele fete să tânjească după ceva ce nu pot să aibă vreodată.

Cum putea să spună asemenea lucruri? Uitase cum am vorbit despre *Pavilionul Bujorilor?* Uitase că și Liniang era fantomă? Dacă nu credea în spirite, oare cum ar fi putut să mă audă? Cuvintele lui erau atât de îngrozitoare și de crude, încât m-am decis să cred că le rostea doar ca să o aline și să o liniștească pe soția-soră.

— Multe soții se înfometează pentru că sunt geloase și impulsive, a sugerat doctorul, încercând să pună altfel problema. Încearcă să-și verse furia pe ceilalți și să-i facă să sufere, să se simtă vinovați și să fie cuprinși de remușcări.

Doctorul a prescris un castron de supă pentru vindecarea geloziei, preparată din zeamă de grangur. Într-una dintre piesele despre Xiaoqing, acest remediu fusese folosit pentru soția geloasă. Îi ameliorase soției boala emoțională la jumătate din intensitate, însă îi lăsase cicatrice.

— Vrei să mă distrugi? Ze a dat la o parte supa. Cum o să arate pielea mea?

Doctorul și-a pus o mână pe brațul lui Ren și a vorbit suficient de tare cât să îl audă Ze.

— Nu uita că gelozia este unul dintre cele șapte motive de divorț.

Dacă aș fi știut mai multe, aș fi încercat să fac ceva. Însă, dacă ar fi fost așa, poate că n-aș fi murit. Așa că am rămas sus pe grindă până când doctorul a încercat să elimine surplusul de foc din stomacul lui Ze cu un remediu mai puțin agresiv, curățându-i mațele cu un tonic din țelină sălbatică. Ze umplea o oală de noapte după alta, însă nu și-a recăpătat puterea.

Și-a făcut apariția și vraciul. Nu m-am așezat în calea lui, căci flutura o sabie udă de sânge deasupra patului lui Ze. Când a început să recite rugăciunile, mi-am acoperit urechile. Însă Ze nu era bântuită de spirite rele, astfel că eforturile sale nu au dat niciun rezultat.

S-au scurs șase săptămâni. Starea lui Ze se înrăutățea. Când se trezea dimineața, vomita. Când mișca puțin capul în timpul zilei, vomita. Când soacra ei i-a adus supă limpede, Ze și-a întors chipul de la ea și a vomitat.

Doamna Wu i-a chemat pe doctor și pe vraci să vină împreună.

— Am avut multă bătaie de cap cu nora mea, a rostit ea pe un ton enigmatic. Însă poate că ceea ce se întâmplă este firesc. Ar trebui să o vedeți din nou și de data asta să vă gândiți că e soție, iar fiul meu este soț.

Doctorul i-a examinat limba lui Ze. Apoi i-a cercetat ochii. A ascultat din nou pulsul de la încheietura mâinii ei. Vraciul a plimbat o orhidee fără vlagă de la o masă la alta. A consultat horoscoapele lui Ze și Ren. A scris o întrebare pe o foaie de hârtie, a ars-o într-un mangal pentru ca acele cuvinte să ajungă în Ceruri, după care a studiat cenușa ca să citească răspunsul. Apoi, cei doi bărbați s-au apropiat să discute și să cadă de acord asupra diagnosticului.

— Mama este foarte înțeleaptă, a spus doctorul Zhao în final. Femeile sunt primele care recunosc simptomele. Nora dumneavoastră are cea mai bună formă de boală de dragoste. E însărcinată.

După atâtea săptămâni de diagnostice diferite, nu îmi venea să cred. Oare chiar era adevărat? Am făcut abstracție de prezența celorlalți și am coborât pe patul lui Ze. M-am așezat lângă ea și m-am uitat în pântecul ei. Am văzut mica scânteie de viață, un suflet care aștepta să renască. Ar fi trebuit să-l

zăresc mai devreme, însă eram tânără și nu cunoșteam astfel de lucruri. Era un fiu.

— Nu e al meu! a țipat Ze. Scoateți-l!

Doctorul Zhao și vraciul au râs cu bonomie.

— Auzim des asta de la tinerele soții, a spus doctorul Zhao. Doamnă Wu, vă rog să-i dați din nou cartea confidențială a femeilor și să-i explicați ce s-a întâmplat. Doamnă Ze, odihniți-vă, evitați bârfele și mâncați alimentele recomandate. Stați departe de castane și de carne de mosc, miel și iepure.

— Și asigurați-vă că purtați la brâu un crin galben, a adăugat vraciul. Reduce durerile facerii și aduce un fiu sănătos.

Ren, mama lui și servitoarele discutau cu bucurie posibilitățile.

— Un fiu ar fi minunat, a spus Ren, însă mi-ar fi dragă și o fiică.

Atât de bun era. De aceea încă îl iubeam.

Însă Ze nu era fericită să aibă copilul, iar starea ei de sănătate nu s-a îmbunătățit. Nu avea ocazia să dea peste vreun mosc, iar bucătăreasa a interzis complet carnea de iepure și miel în casă; însă Ze se strecura noaptea în bucătărie să ciugulească vreo castană. A rupt floarea pe care o purta la brâu și a aruncat-o pe jos. Refuza să hrănească bebelușul care creștea în ea. Stătea trează până târziu, scriind pe foi de hârtie că acel copil nu era al ei. De câte ori își vedea soțul, plângea: „Nu mă iubești!”. Iar când nu plângea, acuza sau refuza mâncarea, vomita. Curând vedeau cu toții mici bucăți rozalii de stomac în castroanele pe care le luau servitoarele. Toți înțelegeau gravitatea situației. Nimeni nu dorește moartea unei persoane iubite, însă pe femeile care mureau însărcinate le aștepta o soartă teribilă: deportarea în Lacul în care se adună Sângele.

Festivalul Lunii de Toamnă a venit și a trecut. Ze a încetat să mai bea chiar și apă. În cameră, au fost atârnate oglinzi și site. Din fericire, niciuna dintre ele nu era îndreptată către locul de unde vegheam eu.

— Nu e nimic în neregulă cu ea, a spus comisarul Tan, când a venit să o vadă. Nu vrea să aibă un copil în pântece pentru că nu are nimic în suflet.

— E fiica dumneavoastră, i-a amintit Ren, și soția mea.

Comisarul nu era deloc impresionat și a plecat cu un sfat și un avertisment:

— Când se naște copilul, ține-l departe de ea. E mai în siguranță așa. Lui Ze nu-i place să aibă cineva ochi și pentru altceva decât ea.

Ze nu avea pace. Ziua părea îngrozită; tremura, plângea, își ascundea ochii. Nopțile nu-i aduceau niciun dram de odihnă. Se întorcea de pe o parte pe alta, striga și se trezea lac de sudoare. Vraciul a făcut un altar special din lemn de piersic și a aprins pe el lumânări parfumate. A scris o rugăciune, a ars-o, apoi a amestecat cenușa cu apă de izvor. Cu sabia în mâna dreaptă și cu o ceașcă de cenușă cu apă în cea stângă, s-a rugat:

— Curăță această locuință de răul care bântuie în ea.

A înmuiat în ea o mlădiță de salcie și a stropit în direcția celor patru puncte cardinale. Ca să întărească vraja, și-a umplut gura cu apă cu cenușă și a scuipat-o pe perete deasupra patului lui Ze.

— Curăță mintea acestei femei de spiritele întunericului.

Însă coșmarurile ei nu au încetat, iar efectele s-au înrăutățit. Știam câte ceva despre vise și credeam că o pot ajuta, însă când am plecat cu Ze nu am găsit nimic înspăimântător sau neobișnuit. Nu era bântuită sau rănită în vise, ceea ce m-a încurcat peste măsură.

Au venit primele zăpezi, iar doctorul a vizitat-o din nou.

— Soția ta nu poartă un copil bun, i-a spus el lui Ren. S-a agățat de intestinele ei și nu vrea să-i dea drumul. Dacă îmi dai voie, voi folosi acupunctura să scap de el.

La suprafață părea o explicație logică și o soluție practică, însă eu puteam vedea copilul. Nu era un spirit rău; pur și simplu încerca să supraviețuiască.

— Și dacă e un fiu? a întrebat Ren.

Doctorul șovăia. Când a văzut foile scrise de Ze aruncate prin cameră, a rostit cu tristețe:

— Văd asta în fiecare zi și nu știu ce să fac. Știința de carte e cea mai mare amenințare pentru sexul feminin. Am văzut de prea multe ori cum se pierd sănătatea și fericirea tinerelor femei pentru că nu vor să renunțe la pensulă și cerneală. Mi-e teamă – și și-a pus o mână pe brațul lui Ren – că vom privi înapoi și vom da vina pentru moartea soției tale pe boala de dragoste produsă de scris.

Mă gândeam, și nu era prima dată, că doctorul Zhao știa foarte puține despre femei și despre dragoste.

În acea clipă plină de jale, când toată familia Wu se pregătea de priveghi, a sosit fratele meu cel adoptat. Apariția lui Bao ne-a uimit pe toți, pentru că toți eram concentrați asupra cuiva care se stingea la modul cel mai propriu, în timp ce el era foarte gras. În degetele sale dolofane ținea poeziile pe care le scrisesem când eram pe patul de moarte și le ascunsesem în cartea despre construcția de diguri din biblioteca tatei. Cum le găsise Bao? Privindu-i mâinile albe și moi, mi-am dat seama că nu părea genul de persoană care să ceară sau să proiecteze un dig. Ochișorii săi păreau prea îngușți și apropiați ca să găsească bucurie, cu atât mai puțin plăcere, în lecturi intelectuale. Altceva îl făcuse să deschidă acel volum.

Când a cerut bani pentru poeziile mele simple și am văzut că nu erau un dar de la un cumnat la altul, mi-am dat seama că lucrurile nu stăteau prea bine în reședința familiei Chen. Mă așteptam la asta. Nu puteau să-mi ignore moartea și să nu suporte consecințele. Probabil Bao desființa biblioteca și găsise poeziile. Însă unde era tata? Mai degrabă și-ar vinde concubinele decât biblioteca. Oare era bolnav? Sau murise? Oare n-aș fi aflat dacă se întâmplase asta? Oare ar trebui să alerg spre casa în care mă născusem?

Însă acum asta era casa mea. Ren era soțul meu, iar Ze era soția-soră. Era bolnavă, acum și aici. Da, fusesem de multe ori furioasă pe ea. Ba chiar o urâsem uneori. Însă aveam să fiu alături de ea pe patul de moarte. O voi întâmpina pe lumea cealaltă și îi voi mulțumi că mi-a fost soție-soră.

Ren l-a plătit pe fratele meu adoptiv. Starea lui Ze era atât de gravă, încât nici măcar nu s-a uitat la poezii. A ales o carte din bibliotecă, a pus în ea hârtiile, a pus volumul înapoi pe raft și s-a întors în dormitor.

Așteptam în continuare. Doamna Wu a adus ceai și gustări pentru fiul ei, însă el abia dacă s-a atins de ele. Comisarul Tan și soția lui au venit din nou să-și vadă fiica. Asprimea lor s-a mai domolit când și-au dat seama că Ze într-adevăr murea.

— Spune-ne care e problema, a implorat-o doamna Tan.

Trupul lui Ze s-a relaxat, iar obrajii ei au prins culoare când a auzit vocea mamei ei.

Încurajată, doamna Tan a încercat din nou.

— Putem să te luăm de aici. Vino acasă și dormi în patul tău. O să te simți mai bine cu noi.

Auzind aceste cuvinte, Ze s-a încordat. Și-a țuguiat buzele și a întors privirea. Chipul doamnei Tan s-a umplut de lacrimi.

Comisarul se holba la fiica sa cea dificilă.

— Mereu ai fost încăpățânată, a remarcat el, însă îmi voi aminti mereu de noaptea în care am văzut *Pavilionul Bujorilor* ca fiind clipa în care emoțiile tale s-au transformat în piatră. De atunci, ai refuzat să asculți avertismentele și sfaturile pe care ți le-am dat. Acum plătești pentru asta. Te vom aminti în ofrandele noastre.

În timp ce doamna Wu îi conducea pe cei doi Tan la palanchine, fata cea bolnavă își plângea durerile pe care nu le împărtășise părinților ei.

— Simt că amorțesc. Nu-mi pot mișca mâinile și picioarele. Ochii mei sunt prea uscați ca să mai plâng. Spiritul meu e înghețat.

Deschidea ochii o dată la câteva minute, privea în tavan, tremura, apoi îi închidea din nou. În tot acest timp, Ren îi ținea mâna și îi vorbea blând.

Târziu în noapte, când era beznă și nu mi-era teamă de oglinzi, am coborât în cameră. Am dat la o parte perdelele, ca să las lumina lunii să pătrundă în dormitor. Ren dormea pe un scaun. I-am atins părul și l-am simțit tremurând. M-am așezat lângă soția-soră și am simțit cum îi pătrunde răceala în oase. Toți cei din casă visau, așa că am rămas la căpătâiul lui Ze să o protejez și să o alin. Mi-am pus mâna peste inima ei. Simțeam bătăi lente, apoi întrerupte, apoi rapide, apoi iar lente. Iar când întunericul începea să facă loc primelor raze, aerul din încăpere s-a învolburat. Oasele lui Tan Ze s-au fărâmițat, sufletul ei s-a topit, iar ea s-a înălțat spre cer.

Lacul în care se adună sângele

Sufletul lui Ze s-a despărțit în trei; una și-a început călătoria către lumea cealaltă, alta aștepta să intre în coșciug, iar ultima parte urma să bântuie până când va ajunge în tableta strămoșească. Trupul ei a trecut prin toate ritualurile care

trebuiau îndeplinite. Doctorul a scos copilul din abdomenul lui Ze și l-a aruncat, ca să nu ajungă cu ea în Lacul în care se adună Sângele și să aibă șansa să renască. Apoi, corpul ei slăbit a fost spălat și îmbrăcat. Ren a rămas lângă ea, refuzând să-și abată privirea de la chipul ei palid și de la buzele ei încă roșii, părând că așteaptă să se trezească. Am așteptat în dormitor să apară partea liberă a sufletului ei. Eram sigură că s-ar simți ușurată să vadă pe cineva cunoscut, însă mă înșelam amarnic. În clipa în care m-a văzut, și-a deschis gura, arătându-și dinții.

— Tu! Eram sigură că o să te văd!

— Totul va fi bine. Sunt aici să te ajut…

— Să mă ajuți? M-ai omorât!

— Ești încurcată, am spus eu pe un ton liniștitor. Și eu am fost dezorientată când am murit.

Avea noroc că eram acolo să o calmez.

— Am știut încă dinainte de căsătoria mea că vei încerca să-mi faci rău, a continuat ea la fel de furioasă. Ai fost aici și în ziua nunții mele, nu-i așa? Ar fi trebuit să-ți mânjesc mormântul cu sânge de câine negru, a adăugat ea după ce eu am făcut semn din cap că da.

Acela era lucrul cel mai rău pe care-l putea face cineva unui mort, pentru că se credea că acel sânge era la fel de odios precum secrețiile lunare ale femeilor. Dacă ar fi făcut așa ceva, eu mi-aș fi ucis propria familie. Eram surprinsă de amărăciunea ei, însă nu terminase.

— M-ai bântuit de la bun început, a zis ea. Te-am auzit plângând în vântul nopților cu furtună.

— Am crezut că te-am făcut fericită…

— Nu! Tu m-ai făcut să citesc piesa aia. Apoi m-ai făcut să scriu despre ea. M-ai făcut să te imit pe tine în tot ce făceam, până când, într-un final, nu a mai rămas nimic din mine. Ai murit din cauza piesei, apoi m-ai făcut să te copiez pe tine care ai copiat-o pe Liniang.

— Eu am vrut doar ca Ren să te iubească mai mult. Nu ți-ai dat seama?

Asta a mai liniștit-o cumva. Apoi și-a privit unghiile, care deja deveniseră negre. Realitatea dură a situației ei i-a risipit furia care mai rămăsese.

— Am încercat să mă protejez, însă ce șanse aveam în fața ta? a spus ea cu amărăciune.

Și eu gândisem asta de multe ori: soția-soră nu avea nicio șansă în fața mea.

— Am crezut că aș putea să-l fac să mă iubească dacă citea comentariul și credea că toată lucrarea e a mea, a continuat ea, cu vocea plină din nou de reproș. Nu voiam să citească despre boala ta de dragoste. Nu doream să creadă că ți-am continuat proiectul ca o modalitate de a o onora pe „prima" soție. Eu am fost prima soție. Nu l-ai auzit pe soțul meu? Voi doi nu v-ați căsătorit niciodată. Nu-i pasă de tine.

Dovedea lipsită de milă chiar și dincolo de moarte.

— Suntem o pereche sortită de Ceruri, am răspuns eu și încă mai credeam asta. Însă și pe tine te-a iubit.

— Ai fost foarte isteață. M-ai ținut în frig și întuneric și m-ai bântuit în vis. M-ai făcut să nu-mi pese de mese și de odihnă…

Faptul că acea frază provenea din *Pavilionul Bujorilor* nu mă liniștea, pentru că, într-adevăr, eu o făcusem să fie neglijentă.

— Singurul mod în care puteam să scap de tine era în siguranța pavilionul de pe helești, a continuat ea.

— Podul în zigzag.

— Da! Și-a dezvelit iar dinții albi de moartă, ți-am ars exemplarul din *Pavilionul Bujorilor* ca să te exorcizez din viața mea. Am crezut că am reușit, însă tot nu ai plecat.

— Nu puteam să plec, nu după ce ai făcut apoi. I-ai lăsat pe toți să creadă că soțul nostru a scris comentariul.

— Și ce altă metodă mai bună aveam ca să-mi arăt devotamentul? Cum altfel aș fi putut să dovedesc că sunt soția ideală?

Desigur, avea dreptate.

— Dar eu? am întrebat eu. Ai încercat să mă faci să dispar. Cum ai putut face asta când suntem soții-surori?

Ze a râs de stupiditatea întrebării mele.

— Bărbații sunt *yang* pur, însă spiritele ca tine reprezintă tot ce e mai mortal și mai bolnav din *yin.* Am încercat să lupt împotriva ta, însă faptul că te-ai băgat tot timpul m-a ucis. Pleacă. Nu am nevoie și nu vreau prietenia ta. Nu suntem prietene și nu suntem soții-surori. De mine își vor aminti. Pe tine te vor uita. M-am asigurat de asta.

— Ascunzând paginile lipsă în care se menționează adevăratele autoare…

— Tot ceea ce m-ai făcut să scriu a fost o minciună.

— Însă îți recunosc meritele. Aproape totul a fost despre tine…

— Nu am început comentariul din dorința de a-ți continua opera. Nu am scris din suflet. Tu ai făcut din obsesia ta obsesia mea. Erai spirit și nu ai fi recunoscut ce ai făcut, așa că am rupt acele pagini din carte. Ren nu le va găsi niciodată.

Am încercat din nou să o fac să vadă adevărul.

— Am încercat să te fac fericită…

— Și mi-ai folosit trupul.

— M-am bucurat când ai rămas însărcinată…

— Copilul acela nu era al meu!

— Bineînțeles că era al tău.

— Nu! L-ai adus pe Ren în patul meu în fiecare noapte, împotriva voinței mele. Din cauza ta am făcut lucruri… A început să tremure de furie și dezgust. Apoi ai așezat acel copil în mine.

244

— Te înșeli. Nu eu l-am așezat acolo. Eu doar am vegheat să fie în siguranță…

— Ha! M-ai ucis și ai ucis și copilul.

— Nu…

Însă de ce să-i mai resping acuzațiile când atât de multe dintre ele erau adevărate? O țineam trează nopți întregi, întâi cu soțul ei, apoi cu scrisul. Îi făcusem frig în cameră, o închisesem în întuneric ca să-mi protejez ochii sensibili și trimiteam o boare de vânt cu ea oriunde mergea. Când am obligat-o să lucreze la proiectul meu, o împiedicam să ia masa cu soțul și soacra ei. Apoi, când s-a retras în camera ei după ce mi-a ars lucrarea originală și i-a cedat întregul merit lui Ren, nu o încurajasem să mănânce pentru că eram foarte abătută. Fusesem foarte conștientă de toate astea, chiar dacă negam ce vedeam și ce făceam. Acest adevăr mă dezgusta. Ce făcusem?

Și-a dezvelit dinții, arătându-și din nou firea urâtă. Mi-am îndreptat privirea în altă parte.

— M-ai ucis, a spus ea. Te-ai ascuns pe grindă unde credeai că nu te vede nimeni, însă eu te vedeam.

— Cum ai putut să mă vezi? Încrederea mea de dinainte dispăruse. Acum eu eram cea jalnică.

— Muream! Te-am văzut. Am încercat să închid ochii să nu te văd, însă de fiecare dată când îi deschideam erai acolo, te

holbai la mine cu ochii tăi morți. Apoi ai coborât și ți-ai pus mâna pe inima mea.

Ah! Oare chiar jucasem un rol în moartea ei? Oare obsesia pentru proiectul meu mă orbise atât de tare, încât întâi murisem eu, apoi o omorâsem și pe soția-soră?

Văzând pe chipul meu, cât de tulburată eram conștientizând acest lucru, a zâmbit triumfătoare.

— M-ai ucis, însă eu am câștigat. Se pare că ai uitat mesajul cel mai profund din *Pavilionul Bujorilor.* E o poveste despre împlinirea iubirii prin moarte și exact asta am făcut eu. Ren își va aminti de mine și va uita de fata nemăritată prostuță care nu ieșea din camerele ei. Te vei transforma în nimic. Proiectul tău va fi uitat și nimeni – *nimeni* – nu-și va aduce aminte de tine.

Fără să mai scoată alt cuvânt s-a întors cu spatele la mine, a părăsit încăperea și a continuat să rătăcească.

•

Patruzeci și nouă de zile mai târziu, tatăl lui Ze a venit să-i puncteze tableta strămoșească, care a fost dusă apoi în sala strămoșilor familiei Wu. Pentru că murise însărcinată și căsătorită, o parte a sufletului ei a fost sigilată în sicriu, care urma să rămână expus în fața elementelor până la moartea soțului ei, când familia avea să fie reunită printr-o înmormântare simultană, după cum cerea tradiția. Ultima parte a sufletului ei a fost târâtă în Lacul în care se adună Sângele, despre care se spunea că e atât de vast, încât aveai nevoie de 840.000 de zile să îl traversezi, unde va trece prin 120 de torturi, unde în fiecare zi era obligată să bea sânge și unde va fi bătută cu bețe de fier. Aceea era eternitatea ei, asta dacă familia ei nu-i cumpăra libertatea prin venerare, ofrande de alimente aduse călugărilor și zeilor, rugăciuni și mită scriptologilor care stăpâneau iadurile. Doar atunci o barcă o va duce de la lacul plângerii la țărm, unde putea deveni strămoș sau putea să renască pe un tărâm al fericirii.

Cât despre mine, mi-am dat seama că dacă am contribuit – intenționat sau nu – la moartea lui Tan Ze și a copilului ei, atunci nu mai aveam nici urmă de moralitate: eram lipsită de milă, rușine și puterea de a discerne între bine și rău. Crezusem că fusesem foarte inteligentă, chiar de ajutor, însă Ze avea dreptate. Eram un spirit dintre cele mai rele.

PARTEA A III-A

Sub prun

Exilul

Mama obișnuia să spună că fantomele sau spiritele nu erau rele prin natura lor. Dacă o fantomă avea un loc al său, nu devenea rea. Însă multe fac fapte rele din dorința de a se răzbuna. Chiar și o ființă atât de mică precum greierul poate aduce o răzbunare cumplită împotriva celor care i-au făcut rău. Nu mă gândisem că doream să o rănesc pe Ze, însă, dacă ceea ce spunea ea era adevărat, chiar o făcusem. Din dorința de a mă auto-pedepsi și îngrozită să nu cumva să îi fac vreun rău mortal soțului meu din greșeală, m-am îndepărtat de casa lui Ren. Pe pământ aveam douăzeci și cinci de ani și renunțasem. Aproape că mă transformasem în nimic, așa cum prevăzuse Ze.

Exilul...

Fără să știu prea bine unde mă duc, am ocolit lacul către reședința familiei Chen. Spre surprinderea mea, casa era mai frumoasă ca niciodată. Bao adăugase mobilă, porțelanuri și sculpturi de jad în toate camerele. Pe pereți atârnau tapiserii noi de mătase. Însă, în ciuda acelei măreții, pretutindeni plutea o tăcere neliniștitoare. Acolo trăiau acum mult mai puține degete. Tata era încă în capitală. Doi dintre frații săi muriseră. Concubinele bunicului muriseră și ele. Mătură, Lotus și alte verișoare ale mele se măritaseră și plecaseră. Cu mai puțini membri ai familiei Chen în complex, o parte dintre servitori fuseseră dați afară. Casa și curțile dovedeau frumusețe, abundență și o mare bogăție, însă le lipseau gânguritul copiilor, bucuria și minunile.

Din acea liniște stranie s-a auzit sunetul chinuitor al unei țitere. Am găsit-o pe Orhidee, acum în vârstă de paisprezece ani, cântând pentru mama și mătușile mele în Sala Lotusului în Floare. Era o fetiță frumoasă, iar pentru o clipă m-am simțit mândră că picioarele ei legate erau atât de frumoase. Lângă ea

stătea mama. Trecuseră doar nouă ani, însă în acest timp părul îi albise, iar ochii ei erau plini de tristețe. Când am sărutat-o a tremurat, iar eu am auzit clinchetul cheilor ascunse între faldurile veșmântului ei.

Pe chipul soției lui Bao se putea citi tristețea infertilității. Nu fusese vândută, însă soțul ei adusese două concubine. Și acestea erau sterpe. Cele trei femei stăteau împreună, fără să se certe, plângând după ceea ce nu puteau avea. Nu l-am văzut pe Bao, însă m-am gândit că poate mă înșelasem în privința lui. Avea tot dreptul să le vândă pe aceste femei, însă nu o făcuse. În acești ani așteptasem – dorisem? – ca acest străin adoptat să-mi ruineze familia administrând averea fără pricepere, pierzând la jocuri de noroc sau căzând în patima consumului de opiu. Vedeam moșia în paragină și pe Bao vânzând cărțile, ceaiul, rocile, antichitățile și colecțiile de arome ale tatălui meu. În schimb, îmbunătățise aceste lucruri. Bao chiar înlocuise volumele pe care le arsese mama. Trebuia să recunosc că era posibil chiar ca Bao să fi găsit poeziile mele în timp ce citea cartea aceea despre construcția de poduri. Însă de ce le vânduse? Nimeni nu avea nevoie de bani.

M-am dus în Sala Strămoșilor. Vechile portrete ale bunicului și bunicii atârnau deasupra altarului. Eram un spirit, însă am făcut o plecăciune în fața lor. Apoi am îngenuncheat înaintea tabletelor strămoșești ale celorlalte rude. După aceea m-am dus în cămara în care era ascunsă tableta mea. Nu am putut intra pentru că era un colț mult prea ascuțit, însă am văzut marginea prăfuită a tabletei pe un raft acoperit cu excremente de șoarece și șobolan. Chiar dacă mama mă jelea, fusesem uitată de restul familiei. Nu le doream răul, însă aici nu mă aștepta nimic.

Exilul…

Trebuia să merg undeva. Singurul loc în care mai fusesem era în satul Gudang în timpul Festivalului Spiritelor Flămânde. Familia Qian mă hrănise timp de doi ani. Poate îmi găseam un loc printre ei.

Am plecat odată cu lăsarea nopții. În jurul meu străluceau licurici, luminându-mi drumul. A fost un drum lung; nu eram condusă de foame și aveam doar regrete. Mă dureau picioarele, iar la răsăritul soarelui ochii mă ardeau. Am ajuns la casa familiei Qian chiar când soarele era sus pe cer. Cele două fete mai mari lucrau afară sub o prelată, îngrijind tăvile de viermi de

mătase care își croiau drum prin frunzele de dud proaspăt tăiate. Celelalte două fiice stăteau într-un șopron deschis, împreună cu alte fete de vârsta lor, cu mâinile în apă fierbinte, spălând coconii, trăgând și răsucind firul de mătase. Doamna Qian era în casă și pregătea prânzul, Yi, copilul pe care îl văzusem prima dată ca bebeluș în brațele mamei sale, avea acum trei ani. Era o creatură mică și bolnăvicioasă, slabă și palidă. Stătea pe o platformă joasă de lemn din camera principală, de unde mama ei o putea urmări. M-am așezat lângă ea. Când a început să dea din picioare, mi-am pus mâna pe glezna ei. A gângurit ușor. Părea imposibil să atingă vârsta de șapte ani.

Stăpânul Qian, cu toate că mi-era greu să-l consider pe acest fermier vreun soi de stăpân, s-a întors de pe plantația de duzi și toți s-au așezat la masă. Nimeni nu i-a dat nimic lui Yi; era doar o gură în plus de hrănit până va muri.

După ce au terminat de mâncat, stăpânul Qian le-a zorit pe fiicele lui mai mari.

— Viermii înfometați nu produc mătase, s-a răstit el.

Fetele s-au ridicat și s-au întors afară pe picioarele lor mari, ca să-și reia treaba. Doamna Qian i-a turnat ceai soțului ei, a curățat masa și a dus-o pe Yi înapoi la platformă. A scos un coș și i-a dat copilului o bucată de pânză cu un ac băgat în ea.

— Nu are nevoie să învețe să brodeze, a spus tatăl batjocoritor. Trebuie să se facă puternică și să mă poată ajuta.

— Nu va fi fiica de care ai nevoie și pe care ți-o dorești, a răspuns doamna Qian. Mă tem că seamănă cu mama ei.

— Ai fost ieftină, însă mă coști foarte mult. Doar fete…

— Și nu te ajut nici cu viermii, a terminat ea propoziția.

Am tremurat de mânie. Probabil unei femei atât de rafinate îi era greu să coboare atât de jos.

— Dacă Yi e astfel, nu voi putea să o mărit, s-a plâns el. Ce familie și-ar dori o soție inutilă? Trebuia s-o fi lăsat să moară când s-a născut.

A sorbit cu zgomot din ceai și a plecat. Rămasă singură, doamna Qian și-a îndreptat atenția către Yi, arătându-i cum să coase un liliac, simbolul fericirii.

— Cândva, părinții mei erau nobili, i-a spus doamna Qian visătoare fiicei ei. Am pierdut totul în Dezastru. Ani de zile am rătăcit ca niște cerșetori. Aveam treisprezece ani când am ajuns

în acest sat. Părinții tatălui tău m-au cumpărat din milă. Nu aveau prea multe, însă dacă am trăit atât de mult pe drumuri, trebuia să fiu puternică. Și eram puternică.

Disperarea mea creștea. Oare toate fetele suferiseră?

— Picioarele mele legate m-au împiedicat să lucrez alături de tatăl tău, însă i-am adus prosperitate pe alte căi, a continuat doamna Qian. Știu să fac așternuturi, pantofi și haine atât de frumoase, încât le poate vinde în Hangzhou. Surorile tale vor trudi toată viața. Îmi dau seama ce durere simt în suflet, însă nu pot face nimic pentru ele.

Și-a lăsat privirea în jos. În ochii ei au apărut lacrimi de rușine, care se scurgeau pe fusta ei simplă de bumbac. Nu mai puteam îndura să văd atâta durere. Am ieșit din casă și m-am îndepărtat de fermă, supărată pe slăbiciunea mea și temătoare să nu fac vreun rău, chiar și din greșeală, acestei familii care deja suferea atât de mult.

Exilul…

M-am așezat pe marginea drumului. Unde aș putea să mă duc? Pentru prima dată în atâția ani mi-am amintit de servitoarea mea, Salcie, însă nu știam cum s-o găsesc. Și chiar dacă aș fi știut, cum m-ar fi putut ajuta ea? O considerasem prietenă, însă în ultima noastră discuție am înțeles că ea nu mă privise niciodată astfel. Cât trăisem nu avusesem nici măcar o prietenă, iar după moarte speram să intru în cercul fecioarelor bolnave de dragoste. Încercasem să fiu o soție-soră bună pentru Ze, însă nu reușisem. Chiar și venirea mea aici fusese o greșeală. Nu făceam parte din familia Qian, iar ei nu aveau nicio legătură cu mine. Poate că fusesem în exil întreaga viață… și după moarte.

Trebuia să-mi găsesc o locuință în care să știu sigur că nu rănesc pe nimeni. M-am întors la Hangzhou. Timp de mai multe zile am cutreierat țărmul lacului, însă multe alte spirite locuiau deja în peșteri sau în spatele rocilor sau între rădăcinile copacilor. Rătăceam fără niciun scop. Când am ajuns la Podul Xiling, l-am trecut și am ajuns pe Insula Singuratică, unde Xiaoqing fusese trimisă cu mult timp în urmă ca să fie protejată de soția geloasă. Insula era liniștită și izolată, locul perfect în care să-mi plâng durerea și regretul. Am căutat până când am găsit mormântul lui Xiaoqing, ascuns între lac și un mic helești în care își privise chipul slăbit. M-am ghemuit la ușa

mormântului, am ascultat grangurii cântând în copacii de deasupra mea și m-am gândit cu jale la ce-i făcusem unei vieți nevinovate.

Însă, în următorii doi ani, rar am fost singură. Aproape zilnic, femeile și fetele plecau din camerele lor și veneau la mormântul lui Xiaoqing ca să sfințească locul cu vin, să citească poezii și să vorbească despre dragoste, tristețe și regret. Se pare că eu eram doar una dintre sutele de femei și fete care sufereau din dragoste, care se gândeau la dragoste și își doreau dragoste. Nu erau atât de afectate precum fecioarele bolnave de dragoste – ca Xiaoqing sau ca mine – care muriseră de la prea mult *qing,* însă își doreau să fie. Toate își doreau dragostea unui bărbat sau erau tulburate de dragostea unui bărbat.

Apoi, într-o zi, membrele Grădinii cu Banane Cinci au venit la mormânt să aducă un omagiu. Erau faimoase. Acestor cinci femei le plăcea să se întâlnească, să meargă în excursii și să scrie poezii. Nu și-au ars manuscrisele din nesiguranță sau umilință. Erau publicate – nu de familiile lor ca amintire, ci de editori care le vindeau cărțile în toată țara.

Pentru prima dată în doi ani, curiozitatea m-a scos afară din siguranța mormântului lui Xiaoqing. Le-am urmat pe femei în timp ce se plimbau pe aleile Insulei Singuratice, vizitau templele și stăteau împreună într-un pavilion să soarbă ceai și să mănânce semințe de floarea-soarelui. Când au urcat în barcă, le-am însoțit; stăteam pe punte în timp ce ambarcațiunea își croia drum prin apă. Râdeau și beau vin. S-au jucat tot felul de jocuri, provocându-se să compună poezii sub cerul liber, în plină zi. După ce ieșirea lor s-a terminat, iar ele s-au întors acasă să-și scrie poeziile, eu am rămas la barcă. Data următoare când s-au întâlnit pe lac, eu eram acolo, păcălindu-mi propria penitență, gata să merg oriunde doreau ele.

Ca fată, când eram încă în viață, tânjeam după călătorii și excursii. Imediat după ce am murit, rătăcisem orbește. Acum îmi petreceam zilele pe marginea bărcii, ascultând și învățând pe măsură ce treceam pe lângă case, hanuri, restaurante și case de concerte. Se părea că întreaga lume venise în orașul meu natal. Auzeam dialecte diferite și vedeam tot felul de oameni: negustori care își etalau bogățiile; artiști ușor de recunoscut după pensule, cerneală și rolele de mătase și hârtie; și fermieri, măcelari și pescari care veneau să-și vândă marfa. Fiecare om

vindea sau cumpăra ceva: curtezanele cu picioruşe delicate şi glas melodios îşi vindeau zonele intime constructorilor de corăbii, artistele profesioniste îşi vindeau picturile şi poeziile colecţionarilor, femeile-arcaş îşi vindeau talentul distrându-i pe furnizorii de sare, iar artizanii vindeau foarfece şi umbrele soţiilor şi fiicelor din familiile bune, care veniseră în oraşul meu frumos pentru odihnă şi, mai ales, distracţie. Lacul de Vest era locul în care se întâlneau legenda, miturile şi viaţa cotidiană, unde frumuseţea naturii şi a arborilor înalţi de camfor se împotriveau civilizaţiei zgomotoase, unde bărbaţii din lumea exterioară şi femeile ieşite din interior discutau fără să fie separaţi de vreo poartă, zid, paravan sau văl.

În zilele calde, multe bărci – pictate în culori strălucitoare, cu corturi brodate pe punte – traversau apele. Am văzut femei îmbrăcate luxos în veşminte de mătase cu trenă lungă, cu cercei de aur şi jad şi podoabe de păr din pene de pescăruş. Ne priveau. Femeile din barca mea aveau o reputaţie bună şi bani, foarte mulţi bani. Proveneau din rândurile nobilimii, la fel ca mama şi mătuşile mele. Erau femei minunate, care împărţeau hârtia, pensula şi cerneala. Erau modeste în îmbrăcămintea pe care o purtau şi în felul în care îşi aranjau părul. Respirau cuvinte, care pluteau în aer ca puful de salcie.

Filosofii ne spun să ne detaşăm de contingent. Nu puteam repara toate greşelile pe care le făcusem, însă Grădina cu Banane Cinci m-a ajutat să înţeleg că dorinţa pe care o simţeam şi toată suferinţa prin care trecusem mă eliberase de tot ce era material şi lumesc. Însă, chiar dacă eram uşurată de poverile mele, în activităţile Grădinii cu Banane Cinci se simţea o oarecare disperare. Manciurienii desfiinţaseră majoritatea cluburilor de poezie ale bărbaţilor, însă nu le găsiseră încă pe cele ale femeilor.

— Trebuie să continuăm să ne întâlnim, le-a spus rugătoare Gu Yurei, nepoata talentatei Gu Ruopu, în timp ce le turna ceaiul celorlalte.

— Rămânem loialiste, însă pentru manciurieni suntem neimportante, a răspuns Lin Yining fără să-şi facă griji. Suntem doar femei. Nu putem răsturna guvernul.

— Însă, soră, reprezentăm un motiv de îngrijorare, a insistat Gu Yurei. Mătuşa mea obişnuia să spună că libertatea

scriitoarelor se referă mai mult la libertatea lor de gândire decât la locul fizic în care se află trupul lor.

— Iar ea ne-a inspirat pe toate, a aprobat Lin Yining, făcând un gest către celelalte, care erau diferite de femeile din familia mea – care îl urmau pe câinele conducător zâmbind, pentru că așa trebuia – și de fecioarele bolnave de dragoste, care fuseseră aduse împreună de o obsesie urmată de o moarte timpurie. Membrele Grădinii cu Banane Cinci se întâlneau pentru că așa aleseseră ele. Nu scriau despre fluturi și flori – vedeau acele lucruri și în grădinile lor. Scriau despre literatură, artă, politică și despre ceea ce vedeau și făceau afară. Prin cuvintele lor scrise își încurajau soții și fiii să reziste în noul regim. Vorbeau cu mult curaj despre emoțiile profunde pe care le încercau, chiar și când acestea erau dureroase: singurătatea unui pescar pe lac, melancolia unei mame separate de fiica ei, disperarea unei tinere care trăiește pe străzi. Erau surori în prietenie și în scris și creau o comunitate intelectuală și emoțională de femei în toată țara, prin intermediul cititului. Căutând alinare, demnitate și recunoaștere, își transmiteau ideile altor femei, care încă locuiau în spatele unor porți încuiate sau fuseseră împinse în interior de către manciurieni.

— De ce faptul că facem copii și avem grijă de casă ne împiedică să ne implicăm în afacerile publice și în viitorul țării noastre? a continuat Lin Yining. Căsătoria și copiii nu sunt singura modalitate prin care femeile își pot câștiga demnitatea.

— Spui asta pentru că ți-ai fi dorit să fii bărbat, a necăjit-o Gu Yurei.

— Am fost educată de mama, așa că nu mi-aș putea dori asta, a contrazis-o Yining, trecându-și degetele peste suprafața apei și stârnind astfel unde mici și tăcute. Și, la rândul meu, sunt soție și mamă. Însă dacă aș fi fost bărbat aș fi avut un succes mai mare.

— Dacă am fi fost bărbați, a întrerupt-o una dintre celelalte femei, manciurienii nu ne-ar lăsa să scriem sau să publicăm.

— Spun doar că eu nasc fii și prin scrisul meu, a continuat Yining.

M-am gândit la proiectul meu eșuat. Oare nu fusese și acela un copil pe care încercam să-l aduc pe lume și care să mă lege de Ren? Tremuram la acest gând. Dragostea mea pentru el nu se stinsese, ci doar se schimbase, devenise mai puternică, la fel

ca vinul care fermentează sau ca murăturile care se sărează. Îl purtam în mine cu stăruința apei care își face drum prin mijlocul unui munte.

În loc să-mi las emoțiile să mă tortureze în continuare, am început să le folosesc în scopuri bune. Când vreuna dintre ele era lipsită de inspirație în timp ce compunea o poezie, o ajutam. Când Lin Yining începea un rând precum „Simt că sunt precum…” eu terminam cu „roua și ceața”. Luna nouă era sus pe cer, dincolo de nori, însă ne făcea melancolice și ne amintea de caracterul nostru trecător. Când ne adânceam în tristețe, aceste poetese aminteau de glasul femeilor pierdute și disperate care scriseseră pe ziduri în timpul Dezastrului.

— „Sufletul meu e gol, iar viața mea e acum lipsită de valoare. Fiecare clipă înseamnă o mie de lacrimi”, a recitat Gu Yurei într-o zi, un poem care părea să vorbească despre tristețea existenței mele.

Membrele Grădinii cu Banane Cinci glumeau despre lipsa lor de importanță pentru manciurieni, însă încălcau clar ordinea morală. Oare cât va mai trece înainte ca manciurienii și cei care îi susțineau să le trimită pe femei – de la cele care pluteau pe lac în zilele calde de primăvară până la cele care citeau doar ca să-și deschidă sufletul – pentru totdeauna în camerele lor?

Dragoste de mamă

Timp de trei ani mi-a fost teamă să-l văd pe Ren. Însă, pe măsură ce se apropia Festivalul de Șapte Dublu din acel an m-am gândit la Fecioara țesătoare, la Păstorul și la coțofenele care au făcut un pod pentru ca cei doi să se poată întâlni în această noapte specială. Nu puteam oare să am și eu o noapte în care să mă reîntâlnesc cu Ren? Deja învățasem destule; nu-i făceam rău. Prin urmare, cu două zile înainte de Festivalul de Șapte Dublu – și a douăsprezecea aniversare a primei mele întâlniri cu Ren – am părăsit Insula Singuratică și am plutit spre Muntele Wushan până am ajuns la casa lui.

Am așteptat la poartă până când a ieșit din complex. Pentru mine era la fel: un bărbat foarte frumos. Mă îmbătăm cu parfumul lui, cu vocea lui, cu prezența lui. M-am prins de umerii

lui ca să mă deplasez odată cu el la un magazin de cărți, apoi la o adunare de bărbați unde a ținut un discurs. Era neliniștit și tulburat. Și-a petrecut restul nopții cu băutură și jocuri de noroc. L-am urmărit în drum spre casă. Dormitorul său rămăsese neatins de la moartea lui Ze. Țitera ei stătea pe stativ într-un colț. Parfumurile, periile și podoabele ei de păr se umpleau de praf și pânze de păianjen pe masa de toaletă. El rămânea treaz până târziu, scoțând din rafturi cărțile ei și răsfoindu-le. Oare se gândea la ea, la mine sau la amândouă?

Ren a dormit până după-prânz, s-a trezit și a făcut din nou exact ceea ce făcuse cu o zi înainte. Apoi, în ziua de Șapte Dublu, în care ar fi trebuit să împlinesc douăzeci și opt de ani, Ren și-a petrecut după-amiaza cu mama lui. Ea i-a citit poezii și i-a turnat ceai. I-a mângâiat chipul trist. Acum eram sigură că își amintea de mine.

După ce mama lui s-a dus la culcare, Ren a căutat din nou printre cărțile lui Ze. Eu mi-am reluat vechiul loc de pe grindă, unde sentimentele mele de regret și remușcare față de Ren, Ze și propria mea viață și moarte mă inundau în valuri. Eșuasem în aproape tot, iar acum, să-l văd pe poet așa, deschizând o carte după alta, cu mintea departe în trecut, mă durea cumplit. Am închis ochii ca să nu mai simt durerea a ceea ce vedeam. Mi-am astupat urechile cu mâinile, pentru că nu reușisem să mă obișnuiesc cu zgomotele din lumea oamenilor, însă tot auzeam cum răsfoia paginile, fiecare dintre ele fiind un memento a ceea ce pierduserăm eu și Ren.

Când l-am auzit gemând, acel sunet mi-a sfâșiat tot trupul. Am deschis ochii și am privit în jos. Ren stătea pe marginea patului, ținând în mână două foi de hârtie, cu cartea din care proveniseră deschisă lângă el. Am alunecat și m-am așezat lângă el. Ținea cele două pagini pe care Ze le smulsese cu cruzime din exemplarul nostru comun din *Pavilionul Bujorilor*, în care era descris felul în care fusese scris acel comentariu. Acolo era dovada de care avea Ren nevoie ca să știe că eu și Ze lucraserăm împreună. Eu eram încântată, însă Ren nu părea fericit sau alinat în vreun fel.

A împachetat hârtiile, le-a băgat în tunică și a ieșit în noapte, cu mine agățată de umerii săi. A străbătut străzile până când a ajuns la o casă pe care nu o cunoșteam. I s-a deschis și a fost condus într-o sală plină cu bărbați, care așteptau ca soțiile lor să

termine activitățile și jocurile tradiționale ale zilei de Șapte Dublu, ca să poată începe și ei petrecerea. Aerul era gros de fum și tămâie, iar la început Ren nu a recunoscut pe nimeni. Apoi Hong Sheng, care se aflase în casa nepoatei lui Ren în ziua în care mersesem în prima mea excursie, s-a ridicat și s-a îndreptat spre el. Văzând că Ren nu se afla acolo pentru festivități, Hong Sheng a ridicat o lampă cu ulei într-o mână și două cești și o sticlă cu vin în cealaltă, iar cei doi bărbați au ieșit și s-au dus la un pavilion, unde s-au așezat.

— Ai mâncat? a întrebat Hong Sheng.

Ren a refuzat politicos.

— Am venit… a început el.

— Tată!

O fetiță, atât de mică încât nu avea încă picioarele legate, a venit alergând către pavilion și i s-a urcat lui Hong Sheng în brațe. Îmi aminteam că o văzusem pe soția poetului însărcinată cu acest copil.

— Nu ar trebui să fii cu mama ta și cu celelalte? a întrebat Hong Sheng.

Copila și-a exprimat indiferența față de jocurile din încăperile interioare. A întins brațele, și le-a încolăcit în jurul gâtului tatălui ei și și-a îngropat fața în umărul lui.

— Bine atunci, a spus Hong Sheng, poți rămâne, însă trebuie să taci, iar când vine mama ta va trebui să te întorci cu ea. Fără discuții. Fără lacrimi.

De câte ori nu căutasem și eu adăpost la tatăl meu? Oare fetița asta se înșela în privința tatălui ei așa cum eu mă înșelasem în privința tatălui meu?

— Îți amintești că în urmă cu câțiva ani am fost în vizită la verișoara mea? a întrebat Ren. Verișoara Shen și ceilalți citiseră comentariul despre *Pavilionul Bujorilor.*

— Și eu l-am citit. Am fost foarte impresionat de opera ta. Încă mai sunt.

— În ziua aceea le-am spus tuturor că nu eu l-am scris.

— Ai rămas modest. E o trăsătură frumoasă.

Ren a scos cele două foi de hârtie și i le-a dat prietenului său. Poetul le-a dus la lumina lămpii și le-a citit. Când a terminat, a ridicat privirea și a întrebat:

— E adevărat?

— Mereu a fost adevărat, însă nimeni n-a vrut să asculte. Ren și-a plecat fruntea. Acum aș vrea să le spun tuturor.

— Și ce ai de câștigat dacă îți schimbi acum povestea? a întrebat Hong Sheng. O să pari un fraier în cel mai bun caz și un om care încearcă să promoveze faima unor femei în cel mai rău.

Hong Sheng avea dreptate. Ceea ce credeam că era o descoperire minunată l-a izolat și mai mult pe Ren în tristețe și disperare. A ridicat sticla de vin, și-a turnat o ceașcă și a dat-o pe gât. Când a luat din nou sticla, Hong Sheng i-a tras-o din mână.

— Prietene, a spus el, trebuie să revii la treabă. Trebuie să uiți de suferința și tragedia acelei fete și a soției tale.

Însă dacă Ren uita, ce se va întâmpla cu mine? Și totuși, amintirea noastră îl tortura. Vedeam asta în singurătatea lui, în bețiile lui și în felul tandru în care ținea cărțile lui Ze. Ren trebuia să treacă peste tristețea lui și să uite de noi. Am părăsit pavilionul, întrebându-mă dacă aveam să-l mai văd vreodată.

O lună argintie stătea agățată pe cer. Aerul era umed și cald. Am mers încontinuu, convinsă că fiecare pas mă adâncea și mai mult în exilul meu. Am urmărit cerul toată noaptea, însă nu am văzut întâlnirea dintre Fecioara-țesătoare și Păstor. Și nu știam ce făcuse Ren cu acele pagini.

O săptămână mai târziu a început Festivalul Spiritelor Flămânde. După atâția ani știam ce eram și ce trebuia să fac. Împingeam și mă îmbrânceam, îmi umpleam gura cu orice puteam înșfăca. Mergeam din casă în casă. Și, ca de obicei, m-am trezit în fața reședinței familiei Chen. Aveam toată fața vârâtă într-un castron cu coji de pepene, atât de vechi, încât deveniseră moi și alunecoase, când am auzit pe cineva strigându-mă. Am tresărit, m-am întors și am dat nas în nas cu mama.

Obrajii ei erau pictați cu alb și era îmbrăcată în straturi de haine din cea mai bună mătase. S-a tras înapoi când a văzut că într-adevăr eram eu. Ochii ei erau plini de groază. A aruncat banii ei de spirite spre mine și a făcut câțiva pași în spate, alunecând pe trena veșmântului.

— Mamă! m-am grăbit să ajung la ea și să o ajut să se ridice. Cum de putea să mă vadă? Se întâmplase vreo minune?

— Nu te apropia! a aruncat și mai mulți bani spre mine, însă celelalte creaturi s-au repezit și i-au luat.

— Mamă, mamă…

Voia să se îndepărteze, însă am rămas lângă ea. A ajuns cu spatele lângă zidul complexului, pe partea cealaltă a străzii. A privit într-o parte și în alta, sperând să găsească o cale de scăpare, însă era înconjurată de cei care doreau mai mulți bani.

— Dă-le ce vor, am spus eu.

— Nu mai am.

— Atunci arată-le asta.

Mama și-a întins mâinile goale, apoi le-a băgat în haine să le arate că nu ascundea nimic în afară de câteva chei în formă de pește. Celelalte fantome și creaturi, împinse de foame, s-au întors în grabă la masa altarului.

Am întins mâna să-i ating obrazul Era moale și rece. A închis ochii. Tremura din tot corpul de frică.

— Mamă, de ce ești aici?

A deschis ochii și m-a privit cu uimire.

— Vino cu mine, i-am spus.

Am condus-o către colțul complexului nostru și am privit în jos. Niciuna dintre noi nu avea umbră, însă refuzam să cred. Am făcut un ocol mare ca să pot trece de colț pe țărm. Când am văzut că picioarele noastre nu lăsau urme în noroiul moale și că nu ne murdărim, mi-am închis inima în fața adevărului. Doar când mi-am dat seama că mama nu poate face mai mult de zece pași fără să plutească l-am acceptat. Mama era moartă și rătăcea, numai că încă nu știa asta.

Am ajuns la Pavilionul pentru Privit Luna al familiei și am ajutat-o, apoi m-am așezat lângă ea.

— Îmi aduc aminte de acest loc, a spus mama, obișnuiam să vin aici cu tatăl tău. Însă tu n-ar trebui să fii aici, iar eu ar trebui să mă întorc. Trebuie să pregătesc ofrandele de Anul Nou. Din nou părea încurcată. Însă acestea sunt pentru strămoși, iar tu ești…

— Un spirit. Știu, mamă. Și acum nu este Anul Nou.

Probabil murise de curând, pentru că încă nu înțelegea ce i se întâmplă.

— Cum se poate una ca asta? Tu ai tabletă strămoșească. Tatăl tău ți-a făcut una, chiar dacă a încălcat tradiția.

Tableta mea…

Bunica îmi spusese că nu puteam face nimic ca să mi-o puncteze cineva, însă poate reușea mama să mă ajute.

— Când ai văzut-o ultima oară? am întrebat eu, încercând să par cât mai indiferentă.

— Tatăl tău a luat-o cu el în capitală. Nu putea îndura să stea departe de tine.

Aveam deja pregătite frazele ca să-i spun ce se întâmplase de fapt, însă, oricât de mult încercam, nu puteam rosti acele cuvinte. Mă copleșea un sentiment teribil de neputință. Puteam face multe lucruri, însă nu și asta.

— Arăți exact la fel ca întotdeauna, a spus mama după o vreme, însă în ochii tăi văd atât de multe lucruri. Ai crescut. Te-ai schimbat

Și eu vedeam multe lucruri în ochii ei: tristețe, resemnare și vină.

Am rămas trei zile în Pavilionul pentru Privit Luna. Nici eu, nici mama n-am spus prea multe. Sufletul ei trebuia să se liniștească și să înțeleagă că era moartă. Treptat și-a adus aminte cum se pregătea pentru Festivalul Spiritelor Flămânde și a căzut pe podeaua bucătăriei. Încet și-a dat seama de existența celor două părți ale sufletului ei, cea care aștepta înmormântarea și cealaltă care călătorea pe lumea cealaltă. A treia era liberă să rătăcească, însă mama nu dorea să părăsească Pavilionul pentru Privit Luna

— Nu vreau să ies în exterior, a spus ea în a treia noapte, când în jurul nostru tremurau florile umbrelor; nici tu nu ar trebui să faci asta. Trebuie să rămâi acasă în siguranță.

— Mamă, eu rătăcesc de mult timp. Nu mi s-a întâmplat nimic rău fizic, am șoptit eu, cântărindu-mi cu grijă cuvintele.

M-a privit lung. Încă era frumoasă: subțire, elegantă, rafinată, însă măcinată de o tristețe atât de adâncă, încât îi dădea un aer de grație și demnitate. Cum de nu văzusem toate astea cât fusesem în viață?

— M-am dus la Gudang să văd plantațiile noastre de duzi, am continuat eu. Am fost în excursii. Chiar m-am alăturat unui club de poezie. Ai auzit vreodată de Grădina cu Banane Cinci? Mergem cu barca pe lac. Le ajut să scrie.

Aș fi putut să-i spun despre proiectul meu, cât făcusem din el și cum devenise soțul meu faimos datorită lui. Însă nu știuse nimic de el cât fusesem în viață, iar în moarte fusesem atât de obsedată de el, încât îi provocasem moartea lui Ze. Mama n-ar fi mândră de mine. Ar fi dezgustată și rușinată.

Însă se părea că nu mă auzise deloc când mi-a spus:

— Nu am vrut niciodată să ieși în exterior. Am încercat să te protejez. Au fost multe lucruri pe care nu doream să le afli. Eu și tatăl tău am vrut ca nimeni să nu știe.

A dus mâna la veșminte și a început să se joace cu cheile ei ascunse. Probabil mătușile mele le așezaseră acolo când o pregătiseră pentru înmormântare.

— Chiar înainte să te naști, te-am visat și am visat ce vei fi, a continuat ea. Când aveai șapte ani ai scris prima ta poezie și era foarte frumoasă. Doream ca talentul tău să se înalțe la cer ca o pasăre, însă când s-a întâmplat asta m-am speriat. Mă îngrijoram de ceea ce ți s-ar putea întâmpla. Am văzut că emoțiile tale erau aproape palpabile și știam că nu vei fi prea fericită în viață. Atunci mi-am dat seama de adevărata lecție a Fecioarei-țesătoare și a Păstorului. Inteligența ei și abilitatea de a țese nu i-au alinat, ci i-au adâncit tristețea. Dacă n-ar fi fost atât de bună la țesut haine pentru zei, ar fi putut trăi pentru totdeauna cu păstorul ei pe pământ.

— Mereu am crezut că spui acea poveste pentru că ți se pare romantică. Nu am înțeles.

A urmat o tăcere lungă. Felul în care interpretase ea povestea era întunecat și sumbru. Erau multe lucruri pe care nu le știam despre ea.

— Mamă, te rog. Ce ți s-a întâmplat?

Și-a întors privirea de la mine.

— Acum suntem în siguranță, am spus eu și am făcut un semn în jur. Eram în Pavilionul pentru Privit Luna, se auzeau greierii, iar lacul se întindea răcoros și nemișcat în fața noastră. Aici nu ni se poate întâmpla nimic rău.

Mama a zâmbit și a încercat să înceapă povestirea. Și-a adus aminte de momentul în care s-a căsătorit în familia Chen și cum mergea în excursii cu soacra ei; de scrierile ei și de ce însemnau acestea pentru ea; și de felul în care colecționa lucrările poetelor uitate, care compuseseră încă de când se întemeiase țara. Eu vedeam și simțeam tot ce povestea mama.

— Să nu lași niciodată pe nimeni să spună că femeile nu au scris. Au scris, m-a asigurat mama. Poți lua *Cartea cântecelor,* veche de mai bine de două mii de ani, și o să vezi că multe dintre poeziile de acolo au fost scrise de femei și fete. Ar trebui să credem că au creat acele poezii doar deschizând gura și

rostind cuvinte fără rost? Bineînțeles că nu. Bărbații caută faima prin cuvintele lor – scriu discursuri, consemnează istoria, ne spun cum să trăim – însă noi suntem cele influențate de sentimente, care colecționează firimiturile unor zile aparent fără scop, care se inspiră din ciclurile vieții și își amintesc ce s-a întâmplat în familia noastră. Te întreb, Floare-de-Bujor, nu e asta mai important decât să scrii un eseu în opt paragrafe pentru împărat?

Nu a așteptat să răspund. Nici nu cred că-și dorea unul.

A vorbit despre zilele de dinainte de Dezastru și ce s-a întâmplat atunci și totul se potrivea perfect cu ceea ce îmi povestise bunica. Mama s-a oprit când a ajuns la momentul din pavilionul fetelor, în care a strâns toate bijuteriile și argintul de la celelalte femei.

— Eram atât de fericite că scăpaserăm, a zis mama, însă nu am înțeles că e o diferență imensă între a alege să părăsim camerele noastre și a fi obligate să o facem. Ni se spun multe lucruri despre cum ar trebui să ne comportăm și ce ar trebui să facem: că trebuie să naștem fii, că trebuie să ne sacrificăm pentru soții și fiii noștri, că e mai bine să murim decât să ne facem familia de rușine. Credeam în toate aceste lucruri. Încă mai cred.

Părea ușurată că, în sfârșit, putea să vorbească despre asta, însă tot nu-mi spunea ceea ce doream eu să aflu.

— Ce s-a întâmplat după ce ai părăsit pavilionul? am întrebat eu cu blândețe. I-am luat mâna și i-am strâns-o într-a mea. Indiferent de ce spui sau de ce ai făcut, eu tot te iubesc. Ești mama mea. O să te iubesc mereu.

A privit dincolo de lac, unde începeau ceața și întunericul.

— Tu nu ai fost căsătorită, a zis ea în sfârșit, așa că nu ai cum să știi despre nori și ploaie. Cu tatăl tău a fost minunat – cum se adunau norii și cum cădea ploaia, felul în care eram împreună, o singură ființă, nu două.

Știam despre nori și ploaie mai multe decât aveam să-i mărturisesc vreodată mamei, însă nu prea înțelegeam despre ce vorbea.

— Ceea ce mi-au făcut mie soldații nu a fost nori și ploaie, a spus ea. A fost ceva brutal, fără rost și nesatisfăcător, nici măcar pentru ei. Știai că atunci eram însărcinată? Nu aveai de unde să știi. Nu spusesem nimănui decât tatălui tău. Eram în

luna a cincea. Copilul încă nu se vedea pe sub tunica și fustele mele. Eu și tatăl tău am dorit să mai facem această ultimă călătorie înainte să mă izolez eu. În ultima noastră noapte la Yangzhou urma să le spunem bunicilor tăi. Asta nu s-a întâmplat.

— Pentru că au venit manciurienii.

— Doreau să distrugă tot ce iubeam. Când i-au luat pe tatăl și bunicul tău, știam care era datoria mea.

— Datorie? Ce le datorai? am întrebat eu, amintindu-mi de amărăciunea bunicii.

M-a privit surprinsă

— Îi iubeam.

Încercam să mă pun în locul ei. A ridicat bărbia.

— Soldații au luat bijuteriile și pe mine. Am fost violată de multe ori și de mulți bărbați, însă tot nu le-a fost de ajuns. M-au bătut cu mânerul sabiei până când mi s-a crăpat pielea. M-au lovit în abdomen, ca să nu îmi distrugă chipul.

În timp ce vorbea, ceața de deasupra lacului se transforma în burniță, apoi în ploaie. Bunica asculta cu siguranță de pe Terasa Sufletelor.

— Simțeam cum o mie de demoni mă conduc spre moarte, însă mi-am înghițit durerea și mi-am ascuns lacrimile. Când am început să sângerez din interior, au făcut un pas înapoi și m-au privit cum mă târăsc înapoi pe iarbă. Apoi m-au lăsat în pace. Agonia mea era atât de mare, încât întrecea ura și spaima. Când fiul meu a ieșit din mine, trei dintre bărbații care își băgaseră organul în mine au înaintat. Unul a tăiat ombilicul și a luat copilul. Altul mi-a ridicat trupul în timpul contracțiilor ca să elimine placenta. Iar ultimul îmi ținea mâna și murmura în dialectul lui barbar și brutal. De ce nu mă omorâseră? Uciseseră deja atâția oameni, ce mai conta o femeie în plus?

Toate astea s-au întâmplat în ultima noapte a Dezastrului, când bărbații au început brusc să-și amintească cine erau. Soldații au ars bumbac și oase de oameni și au folosit cenușa ca să vindece rănile mamei. Au îmbrăcat-o într-un veșmânt curat de mătase și au găsit printre bunurile jefuite o bucată de pânză pe care i-au așezat-o între picioare. Însă nu aveau inima atât de curată.

— Am crezut că își amintesc de propriile mame, surori, soții și fiice, însă nu, mă considerau un fel de premiu. Cheile din hainele

mamei zăngăneau, în timp ce ea le agita neliniștită. Se certau care dintre ei să mă aibă. Unul dintre ei voia să mă vândă ca prostituată. Altul voia să mă ia în casa lui ca sclavă. Ultimul mă dorea drept concubină. „Nu e rea”, spunea bărbatul care voia să mă vândă. Îți dau douăzeci de uncii de argint dacă mă lași să o păstrez”. „Nu o dau pentru mai puțin de treizeci”, a lătrat cel care voia să mă facă sclavă. „Arată ca și când s-ar fi născut pentru cântec și dans, nu pentru tors și țesut”, spunea primul. Și până la urmă s-au hotărât. Aveam doar nouăsprezece ani, însă după ceea ce se întâmplase și ce mai avea să se întâmple, aceea era pentru mine cea mai îngrozitoare experiență. Cum mă putea vinde ca mireasă pentru zece mii de bărbați, într-un fel atât de diferit de schimbul obișnuit al femeilor ca soții, concubine sau servitoare? Mă vindea așa cum vinzi sarea? Da, pentru că, fiind femeie, valoarea mea era mai mică decât a sării.

În dimineața următoare, un general manciurian de rang înalt, îmbrăcat în roșu, cu o sabie scurtă la brâu, a intrat împreună cu o femeie manciuriană cu picioare mari, părul strâns în coc și o floare prinsă la tâmplă. Cei doi erau iscoade pentru un prinț manciurian. Au luat-o pe mama de la soldați și au dus-o înapoi la complexul unde stătuse cu o noapte în urmă alături de soacra ei, de concubine și de toate femeile despărțite de familiile lor.

— După patru zile de ploaie și omoruri, și-a amintit mama, soarele a ieșit și a încălzit orașul. Mirosul de cadavru era de neîndurat, însă deasupra noastră cerul era nesfârșit și albastru. Mi-am așteptat rândul la examinare. În jurul meu, celelalte femei plângeau. De ce nu ne-am omorât? Pentru că nu aveam sfoară, cuțite sau pietre. Apoi am fost adusă în fața aceleiași femei manciuriene. Mi-a verificat părul, brațele, palmele și degetele. Mi-a pipăit sânii prin haine și mi-a înțepat stomacul umflat. Mi-a ridicat fustele și mi-a privit picioarele legate, care spuneau totul despre ce fel de femeie eram. „Văd care îți e talentul”, mi-a spus ea cu dispreț. Ești bună”. Cum putea o femeie să-i facă asta altei femei? Am fost condusă din nou afară și lăsată singură într-o cameră.

Mama se gândea că aceea este șansa ei să se sinucidă, însă nu a găsit nimic cu care să-și taie gâtul. Era la primul etaj, așa că nu se putea arunca de la fereastră. Nu se așteptase să găsească sfoară, însă încă avea veșmintele. S-a așezat și le-a

sfâșiat tivul. A făcut mai multe fâșii lungi de material, pe care le-a legat împreună.

— Eram pregătită, însă mai trebuia să fac un lucru. Am găsit o bucată de cărbune, am luat-o și am încercat-o pe perete, apoi am început să scriu.

Când mama a început să recite ceea ce a scris, am simțit cum mi se strânge inima.

> Copacii sunt goi.
>
> În depărtare, se aude croncănitul gâștelor ce jelesc.
> Dar dacă lacrimile mele de sânge ar putea vopsi în roșu florile de prun.
> Însă nu voi mai ajunge să văd primăvara.

Am rostit împreună cu ea ultimele două versuri.

> Sufletul meu e gol, iar viața mea nu mai are nicio valoare.
>
> Fiecare clipă, o mie de lacrimi.

Bunica îmi spusese că mama era o poetă desăvârșită. Însă nu bănuiam că era cea mai mare dintre toate, cea care lăsase acea poezie tragică pe zid. O priveam pe mama cu uimire. Poezia ei deschisese o poartă către tipul de nemurire pe care îl obținuseră Xiaoqing, Tang Xianzu și alți mari poeți. Nu era de mirare că tata o lăsase pe mama să ia tableta mea strămoșească. Era o femeie deosebită, iar eu aș fi fost norocoasă – onorată – ca ea să îndeplinească ritualul. Atâtea greșeli, atâtea neînțelegeri.

— Când am scris aceste cuvinte nu știam că voi continua să trăiesc și că alți călători, în mare parte bărbați, le vor citi din întâmplare, le vor copia, le vor publica și le vor răspândi, a spus mama. Eu nu am dorit niciodată recunoaștere pentru ele; nu am dorit niciodată să se creadă că urmăresc faimă. Ah, Floare-de-Bujor, când te-am auzit recitând poezia în acea zi în Sala Lotusului în Floare, abia mai puteam respira. Tu erai singura mea sămânță de viață, singurul meu copil; și am crezut că știai, pentru că tu și eu, ca fiică și mamă, eram atât de strâns legate. Am crezut că îți este rușine cu mine.

— Nu aș fi recitat niciodată acea poezie dacă aș fi știut. Nu te-aș fi rănit niciodată astfel.

— Însă mi-era foarte teamă și te-am încuiat în camera ta. De atunci trăiesc cu regretul.

Nu mă puteam stăpâni să nu-i învinuiesc pe tata și pe bunicul pentru ce se întâmplase la Yangzhou. Erau bărbați. Ar fi trebuit să facă ceva.

— Cum ai putut să te întorci la tata după ce el te-a lăsat să-l salvezi și după ce bunicul a folosit-o pe bunica doar ca să se salveze pe ei?

Mama și-a încruntat fruntea.

— Nu m-am întors la tatăl tău; el a venit după mine. El este motivul pentru care trăiesc acum și pentru care am devenit mama ta. Am terminat poezia, am trecut peste grindă frânghia pe care o făcusem, apoi mi-am legat-o de gât, însă chiar atunci a venit femeia manciuriană după mine. A fost foarte furioasă și m-a lovit, însă nu m-a făcut să îmi schimb hotărârea. Chiar dacă nu se întâmplase atunci, știam că aveam o șansă mai târziu. Dacă voiau să mă păstreze pentru vreun prinț manciurian, trebuia să fiu îmbrăcată, adăpostită, hrănită. Voi avea ocazia să improvizez o armă.

Femeia a condus-o pe mama înapoi pe coridorul principal. Generalul ședea la birou. Tatăl meu stătea în genunchi, cu fruntea lipită de pământ, așteptând.

— La început am crezut că l-au prins pe tatăl tău și că îi vor tăia capul, a spus mama. Tot ce făcusem și chinurile prin care trecusem fuseseră în zadar. Însă venise să mă răscumpere. Pentru că zilele groazei și omorurilor se încheiaseră, manciurienii dovedeau acum cât de civilizați erau. Deja încercau să creeze ordine în dezordine. I-am ascultat cum se târguiau. Eram atât de amorțită de durere și tristețe, încât cu greu am putut să vorbesc. „Bărbate”, am zis eu, „nu mă poți lua înapoi. M-au distrus”. A înțeles ce am vrut să spun, însă era de neclintit. „Și l-am pierdut pe fiul nostru”, i-am mărturisit eu. Obrajii tatălui tău erau plini de lacrimi. „Nu-mi pasă”, a spus el. „Nu vreau să mori și nu vreau să te pierd”. Vezi tu, Floare-de-Bujor, el m-a păstrat după tot ce s-a întâmplat. Eram atât de distrusă că ar fi putut să mă vândă sau să mă schimbe – așa cum doriseră acei bărbați care mă violaseră – sau ar fi putut să mă abandoneze de tot.

Oare bunica auzea toate astea? Refuzase să-i dea familiei mele un fiu ca să-i pedepsească pe tata și bunicul. Vedea oare cât de mult se înșelase?

— Cum să-i învinuim pe bărbați pentru alegerile pe care eu și bunica ta le-am făcut de bunăvoie? a întrebat mama, ca și când mi-ar fi citit gândurile. Tatăl tău m-a salvat de la o soartă îngrozitoare care m-ar fi condus la sinucidere.

— Însă tata s-a dus să lucreze pentru manciurieni. Cum a putut să facă așa ceva? A uitat ce s-a întâmplat cu tine și bunica?

— Cum să uite? a răspuns mama, zâmbindu-mi plină de răbdare. Nu ar putea uita vreodată. Și-a ras fruntea, și-a împletit părul și a îmbrăcat haine manciuriene. Însă nu era altceva decât o deghizare, un costum. Îmi dovedise cine era cu adevărat: un bărbat care punea familia mai presus de orice altceva.

— Însă după ce am murit eu s-a dus în capitală. Te-a lăsat singură. El... Probabil mă apropiasem prea mult de subiectul tabletei strămoșești, pentru că nu am mai putut continua.

— Plănuia de mult să facă asta. Mama mi-a explicat ce s-a întâmplat înaintea morții mele. Tu urma să te măriți. Te iubea atât de mult. Nu putea îndura să te piardă, așa că s-a hotărât să accepte slujba din capitală. După moartea ta, dorința lui de a se îndepărta de amintirea ta a fost și mai mare.

Mult timp crezusem că era un bărbat lipsit de integritate. Mă înșelasem, însă mă înșelasem în privința multor lucruri.

Mama a oftat, apoi a schimbat brusc subiectul.

— Nu știu ce se va întâmpla cu familia noastră dacă Bao nu va avea un fiu curând.

— Bunica nu va permite asta.

Mama a dat din cap.

— Am iubit-o pe bunica ta, însă putea fi răzbunătoare. Dar acum se înșală. A murit la Yangzhou și nu a văzut ce s-a întâmplat cu mine și nu a fost aici pe pământ când trăiai tu. Tatăl tău te-a iubit. Pentru el erai ca o bijuterie, însă avea nevoie de un fiu care să aibă grijă de strămoși. Ce crede bunica ta că se va întâmpla cu ea și cu ceilalți strămoși ai familiei Chen dacă nu avem fii, nepoți și strănepoți care să îndeplinească datinile? Doar fiii pot face asta, iar ea știe.

— Tata l-a adoptat pe bărbatul acela, Bao, am spus eu, fără să încerc să-mi ascund dezamăgirea pe care încă o simțeam

față de tatăl meu care mă înlocuise atât de repede în sufletul lui.

— A avut nevoie de ceva timp să învețe obiceiurile noastre, însă Bao a fost bun cu noi. Uite cum are grijă de mine acum. Sunt îmbrăcată pentru tot ce-mi rezervă eternitatea. Sunt hrănită și mi s-au dat o mulțime de bani pentru spirite să am în călătoria mea…

— Mi-a găsit poeziile, am întrerupt-o eu. S-a dus să i le vândă lui Ren.

— Vorbești ca o soră geloasă, a răspuns mama. Să nu te simți așa.

Mi-a atins obrazul. Trecuse mult timp de când primisem o dovadă fizică de afecțiune din partea ei.

— Eu ți-am găsit poeziile întâmplător când reorganizam rafturile cu cărți ale tatălui tău. După ce le-am citit i-am cerut lui Bao să i le ducă soțului tău. I-am spus să se asigure că Ren plătea pentru ele. Am vrut să-i amintesc de „valoarea” ta. M-a cuprins cu brațul. Manciurienii au venit în regiunea noastră pentru că, fiind cea mai bogată zonă din țară, aveam multe lucruri pe care le puteau distruge. Au vrut să facă din noi un exemplu, pentru că aveam cele mai bune resurse ca să ne revenim. Aveau dreptate din multe puncte de vedere, însă cum să ne revenim după ce ne pierduserăm familiile? Eu m-am întors acasă și am închis ușile. Acum, când mă uit la tine, știu că oricât s-ar strădui o mamă, nu poate să-și protejeze fiica. Te-am ținut încuiată în interior încă de la naștere, însă asta nu te-a împiedicat să mori atât de tânără. Și acum privește: ai fost cu barca, ai călătorit…

— Și am făcut rău, am mărturisit eu. După tot ce îmi spusese ea, eram obligată să îi spun adevărul despre ce îi făcusem lui Tan Ze. Soția-soră a mea a murit din cauza mea.

— Eu am auzit altceva, a răspuns mama. Mama lui Ze își învinuia fiica pentru că nu-și îndeplinea îndatoririle de soție. Era în stare să-l facă pe soțul ei să aducă apa, nu-i așa?

Am dat din cap, iar ea a continuat:

— Nu te poți învinui pentru că Ze a ales să moară de foame. Strategia există de când sunt femeile pe lume. Nimic din ce face o femeie nu este mai impresionant și mai crud decât să-l aducă pe soțul ei în situația de a o vedea murind.

Mi-a cuprins chipul în mâini și m-a privit în ochi.

— Tu ești fiica mea iubită, indiferent de ce ai făcut.

Însă mama nu știa tot.

— Și ce altă alegere aveai? Mama și tatăl tău te dezamăgiseră. Mai ales eu mă simțeam vinovată. Voiam să fii cea mai bună la brodat, pictat și cântat la țiteră. Doream să taci, să zâmbești frumos și să înveți să fii supusă. Însă uite ce s-a întâmplat. Ai zburat din casă. Ai găsit libertate aici – a arătat spre inima mea – în locul cel mai important al conștiinței.

Înțelegeam adevărul spuselor ei. Mama se asigurase că primesc o educație desăvârșită ca să devin o soție bună, însă mă și inspirase să mă îndepărtez de modelul obișnuit al tinerelor aflate la vârsta măritișului.

— Ai un suflet mare și bun, a continuat mama. Nu trebuie să-ți fie rușine de nimic. Mai bine gândește-te la dorințele și cunoștințele tale și la ce ai aici, în inima ta. Mencius avea dreptate într-o privință: dacă nu ai milă, nu ești om; dacă nu ai rușine, nu ești om; dacă nu ai respect, nu ești om; dacă nu știi să distingi binele de rău, nu ești om.

— Dar nu sunt om, sunt spirit flămând.

Gata. I-am spus, în sfârșit, însă nu m-a întrebat de ce. Poate pentru ea fusese prea mult să afle asta, pentru că m-a întrebat:

— Însă ție nu ți-a lipsit nimic din toate astea, nu-i așa? Ai simțit milă, rușine, remușcare și tristețe pentru tot ce s-a întâmplat cu Tan Ze, nu-i așa?

Bineînțeles că simțisem. Mă autoexilasem ca pedeapsă pentru ceea ce făcusem.

— Cum își poate testa cineva umanitatea? a întrebat mama. Dacă lași sau nu umbră sau urme pe nisip? Tang Xianzu ți-a dat răspunsurile în piesa pe care o iubești atât de mult, când a scris că nimeni nu poate trăi fără bucurie, furie, durere, teamă, dragoste, ură și dorință. Așa că știi din *Cartea ritualurilor*, din *Pavilionul Bujorilor* și de la mine că cele Șapte Sentimente sunt cele care ne fac oameni. Încă ai în tine aceste sentimente.

— Însă cum să schimb răul pe care l-am făcut?

— Nu cred că ai făcut nimic rău. Însă dacă ai făcut, trebuie să-ți folosești toate calitățile tale de spirit și să faci fapte bune. Trebuie să găsești o altă fată a cărei viață să o faci mai bună.

Iar eu cunoșteam deja o astfel de fată, însă aveam nevoie de ajutorul mamei.

— Ai vrea să vii cu mine? am întrebat eu. E foarte departe…

Zâmbetul ei strălucea, aruncând raze pe suprafața întunecată a lacului.

— Ar fi bine, a răspuns ea. Trebuie să rătăcesc.

S-a ridicat și a contemplat pentru ultima dată Pavilionul pentru Privit Luna. Am ajutat-o să treacă peste balustradă și să coboare pe țărm. A dus mâna la faldurile hainelor și a scos cheile în formă de pește. Le-a aruncat una câte una în lac, fiecare dintre ele lovind apa cu un pleoscăit mut, care trimitea unde aproape insesizabile în eternitate.

Ne-am început călătoria. Eu o îndrumam pe mama, care își târa fustele sale de spirit pe pământul din spatele ei, prin oraș. Dimineața eram deja la țară, unde câmpiile se întindeau în fața noastră precum o țesătură complicată din brocart. Duzii aveau frunziș des. Femeile cu picioare mari, cu pălării de paie și haine albastre tocite urcau în copaci să taie frunzele. Sub ele, alte femei – bronzate de soare, întărite de muncă – arau pământul din jurul rădăcinilor sau cărau coșurile cu frunze.

Mamei nu-i mai era frică. Chipul ei exprima liniște și fericire. În zilele de mult trecute venise de multe ori aici cu tata, iar acum se bucură să vadă peisajele familiare. Ne-am împărtășit secrete, înțelegere și dragoste – toate lucrurile pe care le pot împărtăși doar o mamă și fiică.

Dorisem de mult să am parte de o prietenie cu alte femei. Nu o găsisem în aripa femeilor cu verișoarele mele cât fusesem în viață, pentru că ele nu mă plăcuseră. Nu o găsisem pe Terasa Sufletelor cu celelalte fecioare bolnave de dragoste pentru că boala lor era diferită de a mea. Nu o găsisem cu membrele Grădinii cu Banane Cinci pentru că nu știau de existența mea. Însă o găsisem cu mama și bunica. În ciuda slăbiciunilor și eșecurilor noastre, eram unite printr-un singur fir: bunica, așa confuză cum era; mama, așa distrusă cum era; și eu, un spirit flămând demn de milă. În timp ce mergeam prin noapte alături de mama, am înțeles, în sfârșit, că nu eram singură.

Soarta unei fiice

Am ajuns în Gudang în dimineața următoare foarte devreme și ne-am îndreptat către casa căpeteniei. Eu deja rătăcisem atât

de mult, încât aceste distanțe lungi nu mă mai afectau, însă mama a simțit nevoia să se așeze și să-și maseze picioarele. Un copil a scâncit și a ieșit în grabă, desculț, din casă. Era Qian Yi. Părul îi era legat în smocuri mici, care îi dădeau un aspect vioi și plin de viață, care contrasta cu trupul ei slab și cu chipul palid.

— Ea e? a întrebat mama cu scepticism.

— Să intrăm înăuntru. Aș vrea să o vezi pe mama ei.

Doamna Qian stătea într-un colț și broda. Mama a examinat atent cusăturile și m-a privit uimită.

— E din clasa noastră, a spus ea. Uite ce mâini are. Chiar și într-un loc ca acesta sunt moi și albe. Iar cusăturile ei sunt atât de delicate. Cum a ajuns aici?

— Dezastrul.

Uimirea mamei s-a transformat în îngrijorare, în timp ce vedea cu ochii minții ceea ce s-ar fi putut întâmpla. A dus mâna la faldurile fustelor ca să-și frământe cheile. Însă, negăsind nimic, a bătut din palme.

— Gândește-te la fată, mamă, am spus eu. Trebuie să sufere și ea?

— Poate că plătește pentru o faptă rea dintr-o viață anterioară, a sugerat mama. Poate că asta e soarta ei.

M-am încruntat.

— Dar dacă soarta ei e ca noi să intervenim și să o ajutăm?

Mama părea nehotărâtă.

— Și ce putem face noi?

I-am răspuns printr-o altă întrebare.

— Îți amintești când mi-ai explicat că legatul picioarelor era un gest de rezistență în fața manciurienilor?

— Da, era. Încă este.

— Dar nu și aici. Această familie are nevoie de fiice cu picioare mari ca să lucreze. Însă fetița asta nu va putea să muncească.

Mama mi-a dat dreptate.

— Mă mir că a trăit atât. Însă cum o poți ajuta?

— Aș vrea să îi legăm picioarele.

Doamna Qian și-a chemat fiica. Yi a ascultat-o și a venit să se așeze lângă mama ei.

— Doar legatul picioarelor n-o să-i schimbe soarta, a spus mama. – Dacă trebuie să ispășesc, am răspuns eu în grabă, atunci nu puteam alege ceva ușor.

— Da, dar...

— Mama ei a decăzut din cauza Dezastrului. De ce n-aș urca-o eu pe Yi?

— Să o urci până unde?

— Nu știu. Însă chiar și dacă destinul ei e să fie doar o femeie a plăcerilor, nu e totuși mai bine decât asta? Dacă asta o așteaptă, atunci picioarele legate o vor aduce într-o casă mai bogată.

Mama a privit încăperea sărăcăcios mobilată, apoi și-a îndreptat din nou atenția către doamna Qian și fiica ei. Când femeia a spus: „Nu e încă sezonul pentru legatul picioarelor. E prea cald", am știut că am câștigat.

A fost ușor să-i băgăm ideea în cap doamnei Qian, însă să-l facem pe soțul ei să accepte era cu totul altceva. Și-a înșirat toate motivele de împotrivire: Yi nu îl va putea ajuta la creșterea viermilor de mătase (ceea ce era adevărat) și niciun bărbat de la țară nu dorea să se căsătorească cu o femeie nefolositoare cu picioarele legate (ceea ce era o insultă la adresa soției sale).

Doamna Qian l-a ascultat răbdătoare, așteptând ocazia să vorbească.

— Bărbate, a spus ea într-un târziu, se pare că ai uitat că vânzând-o pe fiica noastră am putea câștiga o mică avere.

În ziua următoare, chiar dacă mama mi-a reamintit că nu era sezonul potrivit, doamna Qian a adus alaun, astringent, pânză de legat, foarfece, unghiere, ac și fir. Mama a îngenuncheat lângă mine, iar eu mi-am pus mâinile reci peste cele ale doamnei Qian și am ajutat-o să-i spele picioarele fiicei sale și să le așeze într-o baie de ierburi. Apoi i-am tăiat lui Yi unghiile de la picioare, am uns pielea cu astringent, i-am împachetat degetele de la picioare pe dedesubt, am înfășurat pânza pe deasupra și pe sub picior și, în final, am cusut strâns pânza, astfel încât Yi să nu se poată elibera din ea. Mama îmi vorbea cu blândețe, încurajându-mă și lăudându-mă. Îmi oferea dragostea ei de mamă, iar eu o treceam mai departe prin mâinile mele în picioarele lui Yi.

Copilul a început să plângă abia târziu în acea noapte, când picioarele începură să-i ardă de la circulația întreruptă și presiunea constantă a legăturilor. În următoarele câteva săptămâni, pe măsură ce strângeam legăturile o dată la patru zile și o făceam pe Yi să meargă înainte și înapoi ca să pun pe

oase o presiune și mai mare, înaintam în planul meu cu o determinare lugubră. Nopțile erau înfiorătoare, când Yi își suspina agonia în răsuflări întrerupte.

Acela era un proces care dura doi ani, iar Yi mă inspira prin curajul, puterea interioară și rezistența ei. În momentul în care i s-au pus legăturile la picioare, Yi urcase automat cu o clasă peste cea a tatălui și a surorilor ei. Nu mai putea să alerge departe de mama ei sau să își urmeze surorile cu picioarele goale pe ulițele prăfuite ale satului. Acum era o fată de interior, iar mama ei înțelegea asta. Casa avea ventilație slabă, însă spiritul meu aducea răcoare oriunde mă aflam, și în cea mai fierbinte zi de vară, când chiar și eu abia făceam față căldurii și umidității înăbușitoare, iar suferința lui Yi era mare, dar nu la fel de mare ca aceea care o aștepta peste câteva săptămâni, când doamna Qian a adus *Cartea cântecelor.* Durerea albă și ascuțită din mintea lui Yi a mai încetat după ce mama ei a început să-i recite poezii de dragoste scrise de femei cu zeci de secole în urmă. Însă, după o vreme, arsurile și palpitațiile din picioarele lui Yi au pus din nou stăpânire pe ea.

Doamna Qian s-a ridicat de pe pat, s-a îndreptat spre fereastră pe picioruşele ei mici și a privit câmpiile câteva minute. Și-a mușcat buza de sus și s-a prins de pervaz. Oare avea aceleași gânduri ca mine, că aceea fusese o greșeală teribilă? Că îi provoca fiicei sale o suferință mult prea mare?

Mama a venit lângă mine.

— Toate mamele trec prin astfel de îndoieli, a spus ea. Însă nu uita că acesta este singurul lucru pe care o mamă i-l poate da fiicei sale pentru o viață mai bună.

Degetele doamnei Qian au mai slăbit pervazul ferestrei. A clipit să-și rețină lacrimile, a tras aer în piept și a revenit la pat. A deschis din nou cartea.

— Picioarele tale legate te fac diferită de surorile tale, a zis ea, însă mai am un dar foarte important pe care ți-l pot oferi. Astăzi, micuța mea, vei începe să înveți să citești.

În timp ce doamna Qian îi arăta anumite semne, explicându-i originea și înțelesul lor, Yi a mai uitat de picioare. Trupul ei s-a relaxat, iar durerea a început să dispară. La șase ani, Yi era prea mare pentru a-și începe educația, însă eu eram acolo ca să-mi răscumpăr păcatele, iar cititul și scrisul erau lucruri pe care le cunoșteam prea bine. Cu ajutorul meu avea să recupereze.

Câteva zile mai târziu, văzând interesul și talentul lui Yi, mama a anunțat:

— Cred că acestei copile îi va trebui o zestre. O să o pot ajuta cu asta după ce mă stabilesc.

Cu energiile atât de concentrate asupra lui Qian Yi, am uitat de trecerea timpului. Cele patruzeci și nouă de zile de rătăcire ale mamei se apropiau de sfârșit.

— Aș fi vrut să avem mai mult timp, am spus eu. Aș fi vrut să fim mereu așa. Aș fi vrut...

— Uită de regrete, Floare-de-Bujor. Promite-mi că faci asta.

Mama m-a îmbrățișat, apoi m-a îndepărtat cât să o pot privi în ochi.

— Curând vei merge și tu acasă.

— La reședința familiei Chen? am întrebat eu încurcată. Pe Terasa Sufletelor?

— La casa soțului tău. Acolo ți-e locul.

— Nu mă pot întoarce acolo.

— Arată aici ce poți. Apoi du-te acasă. În timp ce dispărea în tableta ei strămoșească, a strigat: Vei ști când ești pregătită.

În următorii unsprezece ani am rămas la Gudang și m-am dedicat lui Qian Yi și familiei ei. Am învățat să-mi controlez pornirile cele mai triviale de spirit flămând, construind în jurul meu scuturi pe care le puteam urca sau coborî după cum doream. Vara mă mutam înăuntru cu familia și le răcoream casa. Când venea toamna, suflam în cărbunii din mangal să-i fac mai calzi fără să-mi rănesc pielea sau să-mi ard hainele.

Se spune că zăpada curată aduce prosperitate în anul care vine. Într-adevăr așa e. În timpul primei mele ierni în Gudang, casa Qian și terenul din jur au fost acoperite de o zăpadă imaculată. De Anul Nou, când Bao a venit să cerceteze terenurile tatălui mei și să-i îndemne pe muncitori să crească producția, avea vești: soția lui era însărcinată, așa că nu creștea chiriile și dările cerute de familia Chen, după cum făcea de obicei.

În iarna următoare a căzut și mai multă zăpadă curată. De data aceasta, când a venit Bao și a anunțat că soția lui născuse un fiu, am știut că mama lucrase din greu pe lumea cealaltă. Bao nu a adus tuturor ouă roșii pentru a sărbători acest miracol. A făcut ceva chiar mai bun: a acordat un *mou* de pământ fiecărei căpetenii din satele în care locuiau muncitorii tatălui

meu. Anul următor altă sarcină, urmată de un alt fiu. Acum că viitorul familiei Chen era asigurat, Bao își permitea să fie generos. La nașterea celui de-al doilea fiu le-a dat căpeteniilor încă un *mou* de pământ. Astfel, familia Qian a devenit mai prosperă. Surorile mai mari au primit o zestre mică și s-au măritat. Iar darurile pentru mireasă au sporit averea stăpânului Qian.

Yi a crescut. Picioruşele ei erau foarte frumoase: micuțe, parfumate, cu o formă perfectă. Însă a rămas bolnăvicioasă, chiar dacă o țineam departe pe celelalte spirite care se înfruptau din slăbiciunea ei. După ce au plecat surorile ei, m-am asigurat că mănâncă mai mult și are un *qi* mai puternic. Eu și doamna Qian o transformaserăm complet pe fată, care înainte nu fusese decât o bucată nemodelată de jad, nepotrivită pentru a fi folosită de cineva rafinat. Am învățat-o să danseze pe picioruşele ei mici, făcând-o să pară ca și când ar fi plutit pe nori. A învățat să cânte la țiteră. Strategia ei la șah devenise la fel de nemiloasă ca a unui pirat. A mai învățat să cânte, să brodeze și să picteze. Însă ne lipseau cărțile. Stăpânul Qian nu le înțelegea scopul.

— Educația lui Yi este o investiție pe termen lung, i-a amintit doamna Qian soțului ei. Gândește-te la ea ca la o tavă cu viermi de mătase care trebuie îngrijiți cum se cuvine ca să scoți firul din cocon. Nu trebuie să nesocotești această valoare. Dacă ai grijă de o fiică, și ea va deveni prețioasă.

Însă stăpânul Qian era încăpățânat, așa că am făcut ce am putut cu *Cartea cântecelor.* Yi putea să memoreze și să recite, însă nu prea înțelegea sensul poeziilor.

Curând, Yi era o prună gata să fie culeasă. La șaptesprezece ani era micuță, zveltă și frumoasă. Trăsăturile ei erau delicate: păr negru ca tăciunele, fruntea mare ca mătasea albă, buzele de culoarea caisei, iar obrajii deschiși ca alabastrul. Când zâmbea făcea gropițe. Ochii ei străluceau. Nasul ei drept și privirile întrebătoare îi dezvăluiau curiozitatea, firea independentă și inteligența. Faptul că supraviețuise bolii, ignoranței, legării picioarelor și constituției ei fragile dovedea dârzenia și curajul pe care le ascundea. Avea nevoie de o pereche pe măsură.

Însă șansele ei erau slabe la țară. Nu putea face munca grea care i s-ar fi cerut. Încă era bolnăvicioasă și avea obiceiul

deranjant de a spune orice îi trecea prin minte. Era educată, însă nu fără cusur, prin urmare, chiar dacă s-ar fi găsit o familie de la oraș care să accepte o fată de la țară, ar fi considerat-o nepotrivită sau nepregătită. Și nici în familiile bogate, unii ar spune chiar luminate, nimeni nu o dorea pe a doua, a treia, a patra, cu atât mai puțin pe a cincea fiică, pentru că asta însemna că din ea se vor naște doar fete. Din toate aceste motive, peținătoarea locală a declarat-o pe Yi necorespunzătoare. Eu credeam altceva.

Pentru prima dată în unsprezece ani, am plecat din Gudang către Hangzhou și m-am dus direct la casa lui Ren. Tocmai împlinise patruzeci și unu de ani. Din multe puncte de vedere rămăsese același. Părul încă îi era negru. El era încă înalt, subțire și grațios. Mâinile sale încă mă vrăjeau. Cât fusesem departe renunțase la băutură și la bordeluri. Scrisese propriul său comentariu la *Palatul etern*, o piesă a prietenului său Hong Sheng, care se bucura de mare succes. Poeziile lui Ren fuseseră publicate în ediții în care apăreau cei mai buni poeți din regiune. Își câștigase reputația de critic distins și respectat. Un timp fusese secretarul unui învățat *juren.* Cu alte cuvinte, își găsise pacea fără mine, fără Tan Ze și fără compania vreunei alte femei. Însă era singur. Dacă aș fi trăit, eu aș fi avut treizeci și nouă de ani, am fi fost căsătoriți de douăzeci și trei de ani și ar fi venit timpul să încep să-i caut o concubină. Însă acum doream să-i aduc o soție.

M-am dus la doamna Wu. Eram „aceleași” și amândouă îl iubeam pe Ren. Mereu fusese receptivă la ce-i spuneam, așa că i-am șoptit în ureche.

— Singura datorie a unui fiu este să-i aducă familiei un fiu. Primul tău fiu nu a reușit. Fără nepoți nu va avea cine să aibă grijă nici de tine, nici de strămoșii familiei Wu pe lumea cealaltă. Acum doar al doilea fiu al tău te poate ajuta.

În următoarele zile, doamna Wu l-a cercetat pe Ren cu atenție, i-a observat toanele, i-a văzut singurătatea și i-a spus că a trecut mult timp de când n-a mai auzit gângurit de copil în casa lor.

Îi făceam vânt soacrei mele când se odihnea, ca să scape de căldura zilei.

— Nu-ți face griji în privința statutului social. Ren nu era un băiat de aur când a fost logodit cu fata Chen sau când l-ai însurat cu fata Tan. Amândouă căsătoriile au fost dezastruoase.

În semn de respect, nu mă așezam niciodată în prezența soacrei mele, însă trebuia să o grăbesc.

— Asta ar fi ultima lui șansă, îi spuneam eu. Trebuie să faci ceva acum, cât timp societatea e instabilă, iar împăratul indulgent.

În acea seară, doamna Wu a deschis subiectul unei noi soții în fața fiului ei. El nu a obiectat. Apoi a chemat-o pe cea mai bună pețitoare din oraș.

Au fost menționate mai multe fete, însă m-am asigurat că sunt respinse.

— Tinerele din Hangzhou sunt prea precoce și răsfățate, șopteam eu în urechea doamnei Wu. Ai mai avut o astfel de fată în casă și nu ți s-a potrivit.

— Trebuie să mergi mai departe, i-a spus doamna Wu pețitoarei. Caută pe cineva cu gusturi simple și care să-mi poată ține companie la vârsta mea. Nu mi-a mai rămas prea mult de trăit.

Pețitoarea s-a urcat în palanchin și a mers la țară. Câteva pietre pe care le-am aruncat pe drum i-au făcut pe cărăuși să urmeze direcția spre Gudang. Pețitoarea s-a interesat și a fost îndrumată la casa Qian, unde trăiau două femei știutoare de carte, cu picioarele legate. Doamna Qian și-a păstrat sângele rece și a răspuns sincer la toate întrebările despre fiica ei. A scos o carte în care erau trecuți strămoșii lui Yi din partea mamei vreme de trei generații, inclusiv titlurile tatălui și bunicului ei.

— Ce a învățat fata? a întrebat pețitoarea.

Doamna Qian i-a înșirat realizările fiicei ei, apoi a adăugat:

— Am mai învățat-o că soțul este soarele, iar soția este luna. Soarele nu-și pierde strălucirea, însă femeia pălește. Bărbații sunt conduși de rațiune, iar femeile de sentimente. Bărbații inițiază, iar femeile îndură. De aceea bărbații vizitează lumea exterioară, în timp ce femeile rămân în interior.

Pețitoarea a dat gânditoare din cap, apoi a cerut să o vadă pe Yi. Cât a ars o singură lumânare, Yi a fost adusă și cercetată, s-a negociat zestrea și s-a discutat un posibil preț al miresei. Stăpânul Qian era dispus să dea cinci la sută din recolta lui de

mătase pe cinci ani, plus un *mou* de pământ. Fata urma să meargă la noua ei casă cu mai multe lăzi de lenjerie de pat, pantofi, haine și alte broderii, toate de mătase și toate făcute de mireasă.

Cum să nu rămână impresionată pețitoarea?

— De obicei e mai bine ca soția să provină dintr-o familie mai puțin importantă și bogată, ca să se obișnuiască mai ușor cu noua ei poziție de noră în casa soțului ei, a remarcat ea.

Când s-a întors la Hangzhou, pețitoarea s-a dus direct la complexul Wu.

— Am găsit o soție pentru fiul tău, a anunțat-o ea pe doamna Wu. Doar un bărbat care deja a pierdut două soții ar vrea să o ia.

Cele două femei au studiat ora nașterii lui Ren și Yi și le-au comparat horoscopul, asigurându-se că cele Opt Caractere se potrivesc bine. Au discutat care ar putea fi prețul miresei, pentru că tatăl ei era un simplu fermier. Apoi, pețitoarea s-a întors la Gudang. A adus argint, bijuterii, patru urcioare cu vin, două baloturi de pânză, ceai și un picior de berbec ca să încheie înțelegerea.

Ren și Qian Yi s-au căsătorit în al douăzeci și șaselea an al domniei împăratului Kangxi. Tatăl lui Yi era fericit că scăpase de fiica lui nedorită și inutilă; mama ei zâmbea în fața acelui noroc neașteptat pentru linia familiei ei. Eu aveam multe sfaturi pe care să i le dau lui Yi, însă în momentul despărțirii am lăsat-o pe mama ei să vorbească.

— Să fii respectuoasă și precaută, a sfătuit-o ea. Să fii supusă. Culcă-te târziu și trezește-te devreme, așa cum ai făcut întotdeauna. Să faci ceai pentru soacra ta și să te porți frumos cu ea. Dacă au animale domestice, hrănește-le. Ai mare grijă de picioarele tale, aranjează-ți hainele și piaptănă-ți părul. Nu te înfuria niciodată. Dacă îmi urmezi sfaturile, vei avea un renume bun. Și-a îmbrățișat fiica. Încă ceva, a adăugat ea cu blândețe. Totul s-a întâmplat foarte repede și nu putem fi siguri că pețitoarea ne-a spus în întregime adevărul. Dacă se întâmplă ca soțul tău să fie sărac, nu-l învinui. Dacă are un picior strâmb sau mintea îngustă, nu te plânge, nu-l înșela și nu-ți schimba sufletul. Nu ai pe nimeni altcineva decât pe el. Apa s-a vărsat și nu o mai poți aduna din nou. Mulțumirea e doar o chestiune de

noroc. Chipul ei era plin de lacrimi. Ai fost o fiică bună. Încearcă să nu ne uiți de tot.

Apoi a tras vălul roșu peste fața lui Yi și a ajutat-o să urce în palanchin. Cânta o orchestră mică de muzicanți, iar expertul local în *feng shui* a aruncat cereale, boabe, fructe mici și bănuți de cupru ca să îmbuneze spiritele rele. Însă vedeam că nu era niciun astfel de spirit, doar eu, fericită, și copiii din sat care culegeau acele bunătăți să le ducă acasă. Yi, care nu avusese nimic de spus în toate astea, a părăsit satul în care se născuse. Nu aștepta dragoste sau afecțiune, însă purta în suflet curajul mamei ei.

Mama lui Ren a întâmpinat palanchinul la poarta principală. Nu vedea chipul fetei, însă i-a examinat picioarele și le-a găsit mai mult decât potrivite. Cele două au traversat complexul până în camera nupțială. Aici, doamna Wu i-a dat nurorii ei cartea confidențială.

— Citește asta. Te va învăța ce să faci la noapte. Aștept un nepot peste nouă luni.

Câteva ore mai târziu a intrat Ren. L-am urmărit ridicându-i vălul lui Yi și zâmbind în fața chipului ei frumos. Era încântat. Le-am urat să aibă parte de cele Trei Abundențe – noroc, viață lungă și fii – și am plecat.

Nu voiam să fac aceleași greșeli pe care le făcusem cu Ze. Nu aveam de gând să mai intru în dormitorul lui Ren și al lui Yi, unde aș fi putut fi tentată să intervin, la fel ca în trecut. Mi-am amintit că Liniang se dusese la prunul pe care îl văzuse în grădină: „Aș fi foarte norocoasă să fiu îngropată lângă el după ce mor”. Se gândea că acolo își putea plimba spiritul ei parfumat în ploile de vară și le va ține de urât rădăcinilor copacului. Când a murit, părinții ei i-au îndeplinit dorința. Mai târziu, Piatra Soră a băgat o crenguță de prun înflorită într-un vas și a așezat-o pe altarul lui Liniang. Spiritul lui Liniang răspunsese trimițând o ploaie de petale de prun. M-am dus la prunul familiei Wu, care nu înflorise și nu făcuse fructe de când murisem eu. Faptul că era părăsit mă avantaja. Mi-am făcut adăpostul sub pietrele acoperite de mușchi care înconjurau trunchiul copacului. De acolo puteam veghea asupra lui Yi și Ren fără să mă bag prea mult.

Yi s-a adaptat repede la viața de soție. Era mai sănătoasă ca oricând, însă nu dădea vreun semn de extravaganță. Încă din

copilărie căutase liniștea interioară, nu frumusețea exterioară. Acum, ca soție, se străduia să fie mult mai mult decât o simplă rochie frumoasă. Farmecul ei era exclusiv al ei: pielea ei era mai netedă ca jadul, fiecare pas pe care îl făcea cu picioruşele ei mici era atât de delicat, încât părea să facă florile să înflorească, iar mișcările, atât de line, încât veșmintele păreau să plutească în jurul ei precum ceața. Nu se plângea niciodată, nici măcar când dorul de mama ei o copleșea. În acele momente, în loc să plângă, să strige la servitoare și să arunce cu vreo ceașcă, petrecea ziua în fața ferestrei dinspre nord, tăcută, fără nicio altă companie decât un vas pentru ars tămâie.

A învățat să-l iubească pe Ren și să o respecte pe doamna Wu. În aripa femeilor nu existau conflicte pentru că Yi făcea tot posibilul să-și facă soacra fericită. Și nu se plângea de femeile de dinainte ei. Nu ne-a batjocorit că am murit atât de tinere. Nu a încercat să ne profaneze memoria. Prefera să-și distreze soțul și soacra cântând la voce și țiteră și dansând, iar ei îi adorau inocența. Inima ei era ca un drum larg, în care aveau loc toți. Se purta bine cu servitoarele, mereu avea cuvinte frumoase pentru bucătăreasă și vorbea cu negustorii ca și când ar fi fost egalii ei. Pentru toate astea era apreciată de soacră, iar soțul ei o iubea la nebunie. Avea mâncare bună, purta haine brodate și o casă frumoasă în care să trăiască. Însă nu era încă suficient de educată pentru această familie. Acum că aveam acces la biblioteca lui Ren, puteam să îmi continui lecțiile. Însă nu eram singură în aceste eforturi.

Mi-am amintit de vremea în care tata mă învățase să citesc și să înțeleg, așa că într-o zi am împins-o pe Yi în brațele lui Ren. Încântat de inocența și sinceritatea lui Yi, Ren a ajutat-o punându-i întrebări despre ce citise, obligând-o să gândească și să judece. Yi devenise un canal de legătură între mine și Ren. În felul în care o educam eram o singură persoană. În cele din urmă a devenit foarte bună la clasici, literatură și matematică. Eu și Ren ne mândream cu realizările și cunoștințele ei.

Însă anumite talente continuau să-i lipsească. Yi mânuia ciudat pensula de caligrafie, iar semnele ei erau tremurate și nesigure. Atunci a intervenit doamna Wu, iar prin ea am învățat-o pe Yi toate lecțiile pe care le primisem la rândul meu de la a Cincea Mătușă, folosind *Imaginile formațiunilor de luptă ale pensulei*; Yi și-a îmbunătățit stilul, așa cum o făcusem și eu cu

ani în urmă. Uneori, când recita poeziile ca un papagal, fără să sesizeze sensul lor profund, știam că eforturile mele nu erau suficiente. Mi-am amintit de verișoara lui Ren. Am adus-o pe Li Shu, care a devenit profesoara lui Yi. Acum, când recita, Yi își deschidea sufletul în fața celor Șapte Sentimente și ne ducea în locuri reale sau imaginare. Cei din casă o iubeau din ce în ce mai mult.

Eu nu am simțit nici măcar o clipă vreo urmă de gelozie și nu am vrut nici măcar o dată să-i mănânc inima lui Yi sau să-i smulg capul și membrele ca să le găsească Ren. Și nu am încercat nici măcar o dată să o vizitez în vis. Însă acum puteam face aproape orice, așa că, atunci când se trezeau dimineața, răceam apa cu care se spălau pe față. Când Yi își coafa părul, deveneam dinții pieptenului ei, desfăcând fără efort fiecare cârlionț, sau șuviță. Când Ren ieșea, îi netezeam drumul, înlăturam obstacolele, eliminam pericolele și îl aduceam acasă în siguranță. În timpul zilelor fierbinți de vară o învățam pe o servitoare să lege un pepene și să-l coboare în fântână. Apoi, mă strecuram în apă și îl răceam și mai mult. Îmi plăcea să-i văd pe Ren și Yi mâncând acel pepene după cină, răcorindu-se cu prospețimea lui. Acelea erau moduri de a-i mulțumi soției-soră pentru că era atât de bună cu soțul meu și lui Ren că-și găsise fericirea după atâția ani de singurătate. Însă acestea erau lucruri neînsemnate.

Doream să le mulțumesc într-un fel care să le dea șansa să aibă și ei parte de fericirea profundă pe care o simțeam eu când o vedeam pe Yi stând în poala lui Ren sau ascultându-l cum îi explică înțelesul ascuns al vreunei poezii scrise de femeile din Grădina cu Banane Cinci. Care era lucrul pe care și-l doreau cel mai mult? Care era lucrul pe care un cuplu căsătorit și-l dorea cel mai mult? Un fiu. Nu eram strămoș și eram convinsă că nu pot să le dăruiesc asta. Însă, odată cu venirea primăverii, s-a întâmplat o minune. Prunul a înflorit. Ajunsesem atât de învățată, încât făcusem să se întâmple asta. Când au căzut petalele și au început să se formeze fructele, am știut că pot face ca Yi să rămână însărcinată.

Mi-am ținut promisiunea și am rămas departe de dormitorul lor când făceau nori și ploaie, însă cunoșteam și alte modalități de a urmări ce se petrece acolo. Anumite nopți nu sunt de bun augur și pot fi periculoase pentru nori și ploaie. În nopțile cu vânt puternic, înnegurate, ploioase, cețoase sau fierbinți, o făceam pe Yi să-l trimită pe Ren în vizită la prieteni, să se întâlnească cu alți poeți sau să țină un curs. În nopțile amenințate de fulgere, tunete, eclipse sau cutremure, îi dădeam lui Yi dureri de cap. Însă astfel de nopți erau rare, așa că de cele mai multe ori, imediat după ce foșnetul așternuturilor înceta, mă strecuram în cameră printr-o crăpătură a ferestrei.

M-am făcut foarte mică, am intrat în trupul lui Yi și am trecut la treabă, căutând sămânța potrivită. Să faci un copil nu înseamnă doar nori și ploaie, însă, după chicotelile și gemetele pe care le auzeam de la fereastră știam că Ren și Yi se distrau și își produceau plăcere unul altuia. Mai înseamnă și unirea a doua suflete pentru a aduce alt suflet de pe lumea cealaltă, ca să înceapă o viață nouă pe pământ. Am tot căutat înotând frenetic în acea mare, până când după câteva luni, am găsit în sfârșit sămânța pe care o doream. Am îndrumat-o către oul lui Yi și am intrat în el. M-am micșorat și mai mult ca să am grijă de noul suflet care tocmai sosise în casa lui temporară. Am rămas cu el până când a ajuns la peretele pântecului lui Yi și s-a cuibărit acolo. Acum că era în siguranță, aveam lucruri mai practice de făcut.

Când lui Yi i s-a oprit sângerarea lunară, întreaga familie a fost cuprinsă de fericire. Însă în acea bucurie se strecurase și grija. Ultima femeie însărcinată din familie murise dând de înțeles că era vânată de spirite rele. Toți credeau că Yi, cu constituția ei slabă, era foarte vulnerabilă la intrigile provocate de creaturile de pe lumea cealaltă.

— Trebuie să fii foarte atent la celelalte soții, a spus doctorul Zhao când a venit împreună cu vraciul la una dintre consultațiile periodice.

Eram de acord, însă mă alinam la gândul că Ze se afla în Lacul în care se adună Sângele. Însă ceea ce a spus vraciul m-a înfiorat.

— Mai ales că una dintre ele nici măcar nu s-a căsătorit după datină, a murmurat el pe un ton rău prevestitor, suficient de tare încât să audă toți.

Dar eu o iubeam pe Yi! N-aș fi făcut niciodată ceva s-o rănesc!

Doamna Wu și-a frecat mâinile.

— Așa este, a încuviințat ea. Și eu sunt îngrijorată din cauza acelei fete. S-a răzbunat pe Ze și pe copilul ei. Poate pe bună dreptate, însă a fost o pierdere grea pentru fiul meu. Spune-ne ce să facem.

Pentru prima dată în mulți ani îmi ardeau obrajii de rușine. Nu știam că soacra mea mă considera vinovată pentru ce i se întâmplase lui Ze. Trebuia să-i recâștig respectul. Și calea cea mai bună era să o protejez pe Yi și pe copilul ei de spaimele care bântuiau casa. Din nefericire, treaba îmi era îngreunată de instrucțiunile lăsate de doctor și de vraci și de o pacientă care era rezistentă și necooperantă în ciuda slăbiciunii ei.

Servitoarele i-au adus amulete și leacuri speciale, însă Yi era mult prea modestă să accepte lucruri de la cei care aveau mai puțin decât avusese ea. Doamna Wu încerca să își țină nora în pat, însă Yi era prea dedicată și respectuoasă ca să renunțe să prepare ceaiul și masa pentru soacra ei, să spele și să-i repare hainele, să supravegheze curățenia în camera ei sau să-i aducă apă fierbinte când făcea baie. Ren încerca să-și răsfețe soția hrănind-o cu bețișoarele lui, masându-i spatele și aranjându-i pernele, însă aceste atenții nu o făceau să stea liniștită.

Din perspectiva mea – de spirit care trăia în lumea demonilor și altor creaturi care fac rău – vedeam că aceste lucruri nu o ajutau, nici nu o protejau. Tot ce reușeau era să o stânjenească și să o neliniștească pe Yi.

Apoi, într-o după-amiază târzie de primăvară, când afară era mult prea frig pentru acei anotimp, eram atât de furioasă după ce vraciul o dăduse pe Yi jos din pat ca să mute mobila și să creeze o barieră între ea și mine, o făcuse să-i vină rău de la prea multe bețișoare parfumate aprinse odată pentru a alunga spiritul meu din cameră și îi dăduse bobârnace în cap ca să-i activeze punctele de acupunctură protectoare care să o păzească de mine, însă îi provocase lui Yi o durere înfiorătoare de cap, am strigat dezgustată:

— *Ahhh!* De ce nu le spui să facă o căsătorie de duhuri, apoi să o lăsați în pace?

Yi a tresărit, a clipit de câteva ori și a privit în jur. Vraciul, care nu intuise nici măcar o dată prezența mea acolo, și-a strâns lucrurile, a făcut o plecăciune și a plecat. Am rămas în cameră lângă fereastră. Aveam de gând să stau acolo toată ziua și toată noaptea și să-i protejez pe cei doi oameni pe care îi iubeam mai presus de orice. Yi a rămas în pat toată după-amiaza. Răsucea cuvertura între degete, adâncită în gânduri. Când a venit servitoarea cu cina, Yi părea să fi ajuns la un soi de concluzie.

Când Ren a venit în sfârșit în dormitor, Yi i-a spus:

— Dacă toți sunt atât de îngrijorați că soția-soră Tong vrea să îmi facă rău, voi doi ar trebui să vă uniți într-o căsătorie de spirit, ca să-și ocupe locul cuvenit de primă soție a ta.

Am fost atât de surprinsă, încât la început nu mi-am dat seama de sensul cuvintelor ei. Făcusem acea sugestie într-un moment de furie cumplită. Nu-mi trecuse prin cap că mă va auzi sau că mă va lua în serios.

— Căsătorie de spirite? Ren a scuturat din cap. Nu mi-e teamă de fantome.

L-am privit cu atenție, însă nu-mi dădeam seama ce era în mintea lui. Cu paisprezece ani în urmă, când murea Ze, afirmase că nu crede în spirite. La acea vreme crezusem că încerca să o liniștească pe Ze. Dar dacă într-adevăr nu credea și nu avea teamă de spirite? Dar când l-am vizitat în vis? Dar că i-am dat o tovarășă bună în pat și o soție ascultătoare în Ze? Și cum credea el că scăpase de singurătate? Credea că minunea apariției lui Yi în viața lui era pur și simplu mâna sorții?

Poate că eu aveam îndoieli în privința lui Ren, însă nu și Yi. I-a zâmbit cu bunăvoință.

— Spui că nu ți-e frică de spirite, a zis ea, însă îți simt neliniștea. Mă uit în jur și văd teamă peste tot.

Ren s-a ridicat și s-a îndreptat spre fereastră.

— Toată panica asta nu-i face bine copilului nostru, a continuat Yi. Aranjează o căsătorie de spirite. Îi va liniști pe ceilalți. Iar dacă sunt liniștiți, eu voi putea să cresc copilul nestingherită.

Speranța a luat locul sentimentelor mele rănite. Yi, frumoasa și buna mea Yi. Oare chiar sugera asta nu pentru ea, ci ca să aducă liniște în casă? Nu se va întâmpla nimic rău cu copilul, de asta eram sigură, însă o căsătorie de spirite? Primeam, în sfârșit, asta?

Mâinile lui Ren s-au lipit de pervazul ferestrei. Părea nostalgic, chiar încrezător. Oare mă simțea în prejma lui? Știa cât îl iubesc încă?

— Cred că ai dreptate, a acceptat el în sfârșit, cu glasul pierdut într-un trecut îndepărtat. Floare-de-Bujor trebuia să fie prima mea soție.

Aceea era prima dată în douăzeci și trei de ani când îmi rostea numele adevărat. Eram uimită, extaziată.

— Ar fi trebuit să fac asta imediat după moartea ei. Au fost anumite… probleme, iar această ceremonie nu a mai avut loc. Floare-de-Bujor… era… Și-a desprins degetele de pe pervaz, s-a întors cu fața spre soția lui și a spus: Nu ți-ar face niciodată rău. Știu asta și ar trebui să știi și tu. Însă ai dreptate în legătură cu ceilalți. Mai bine să avem o căsătorie de spirite și să eliminăm piedicile care, cred alții, îți stau în cale.

Mi-am acoperit fața cu mâinile și am plâns de fericire și recunoștință. Așteptasem o căsătorie de spirite, tânjisem după ea, încă din clipa în care murisem. Dacă se întâmpla asta, tableta mea strămoșească va fi scoasă la lumină din ascunzătoare. Cineva va vedea că nu era punctată și, în sfârșit, o va completa. După ce se va întâmpla asta, nu voi mai fi un spirit flămând. Îmi voi încheia călătoria pe lumea cealaltă și voi deveni strămoș, soția onorabilă și venerată al celui de-al doilea fiu al clanului Wu. Faptul că soția-soră sugerase asta mă umplea de o fericire mai mare decât crezusem vreodată. Iar faptul că Ren – poetul meu, dragostea mea, viața mea – acceptase era ca și când în sufletul meu s-ar fi umplut de perle.

•

M-am agățat de pețitoare și m-am dus cu ea la reședința familiei Chen ca să văd cum decurg negocierile pentru prețul miresei-spirit. Tata se pensionase în sfârșit și se întorsese acasă, singurul loc în care se putea bucura de nepoții săi. Încă părea mândru și sigur pe el, însă am simțit că moartea mea continua să-l afecteze. Chiar dacă nu mă vedea, am îngenuncheat în fața lui și am făcut o plecăciune, sperând că o parte din el îmi va accepta scuzele pentru faptul că mă îndoiesc de el. După ce am terminat, m-am așezat și l-am ascultat cum negocia un preț al miresei nou – și mai mare – decât cel pe care îl acceptase când eram vie, ceea ce, la început, nu am înțeles. Pețitoarea a căutat să scadă prețul apelând la simțul lui *qing.*

— Cele Opt Caractere erau potrivite pentru fiica ta și al doilea fiu al familiei Wu. Erau sortiți să fie pereche în Ceruri. Nu ar trebui să ceri atât de mult.

— Prețul meu rămâne în picioare.

— Însă fiica ta e moartă, a continuat pețitoarea.

— Considerați-l drept dobânda pentru tot acest timp.

Bineînțeles, negocierile au eșuat, iar eu eram dezamăgită. Nici doamna Wu nu a rămas prea încântată de veștile pețitoarei.

— Pregătiți-mi palanchinul, a pufnit ea. Ne întoarcem acolo chiar azi.

Când au ajuns la reședința familiei Chen și au coborât din palanchinele lor în Sala șederii, servitoarele au adus în grabă ceai și pânză răcoroasă ca să se revigoreze după călătoria în jurul lacului. Cele două femei au fost conduse prin curte până în biblioteca tatălui meu, care stătea pe canapea împreună cu cei mai mici nepoți ai lui, care se cățărau pe el ca puii de tigru. I-a trimis pe copii de acolo cu o servitoare, s-a dus la birou și s-a așezat.

Doamna Wu ședea chiar pe scaunul din fața biroului tatei, pe care obișnuiam să stau eu. Pețitoarea s-a așezat chiar în spatele ei în dreapta, iar o servitoare a venit și a rămas lângă ușă să aștepte ordinele tatălui meu. Și-a trecut mâna peste frunte și peste părul împletit în coadă, așa cum făcea și când eram mică.

— Doamnă Wu, a început el, au trecut foarte mulți ani.

— Eu nu mai plec în excursii, a răspuns ea. Regulile se schimbă, însă chiar și când ieșeam știți prea bine că nu îmi plăcea să mă întâlnesc cu bărbați.

— L-ai servit foarte bine pe soțul tău și vechiul meu prieten.

— Prietenia și loialitatea m-au adus azi aici. Se pare că ați uitat că i-ați promis soțului tău că ne vom uni familiile.

— Nu am uitat niciodată. Însă ce puteam să fac? Fiica mea a murit.

— Cum să nu știu asta, stăpâne Chen? Mi-am văzut fiul suferind de această pierdere în fiecare zi timp de peste douăzeci de ani. S-a aplecat și a bătut cu degetul în birou în timp ce vorbea. Trimit un intermediar cu bună-credință și o trimiteți înapoi la mine cu cereri exagerate.

Tata s-a lăsat pe spate în scaun.

— Ați știut mereu ce trebuia făcut, a continuat ea. Am venit de multe ori înainte să negociem.

Venise? Cum de îmi scăpase asta?

— Fiica mea valorează mai mult decât ce oferiți voi, a spus tata. Dacă o vreți trebuie să plătiți pentru ea.

Am oftat, înțelegând în sfârșit. Tata încă mă prețuia.

— Bine, s-a învoit doamna Wu. Și-a țuguiat buzele și și-a îngustat ochii. O văzusem supărată pe Ze, însă femeile nu au voie să se înfurie în fața unui bărbat. Dar vreau să știți că de data asta nu plec până nu cădem de acord. A tras aer în piept și a adăugat: Dacă vreți un preț al miresei mai mare, trebuie să îi dați o zestre mai mare.

Se pare că asta era exact ceea ce dorea tatăl meu. S-au tocmit. El a cerut și mai mult pentru darul miresei; doamna Wu i-a răspuns cu pretenții și mai exagerate de zestre. Amândoi păreau foarte familiarizați cu darurile, lucru care mă mira foarte mult, căci asta însemna că avuseseră de multe ori această conversație. Însă, în același timp, eram surprinsă și încântată.

Când, în sfârșit, se părea că ajunseseră la o înțelegere, tatăl meu a venit brusc cu ceva nou.

— Douăzeci de gâște vii trimise în zece zile începând de azi, a spus el, sau refuz căsătoria.

Nu însemna nimic, însă doamna Wu dorea ceva la schimb.

— Îmi amintesc că fiica dumneavoastră urma să vină împreună cu servitoarea ei. Chiar și acum va fi nevoie de cineva care să aibă grijă de ea prin tableta ei străMoșească după ce ajunge în casa mea.

Tata a zâmbit.

— Așteptam să îmi cereți asta.

A făcut semn către servitoarea care stătea la ușă. Aceasta a părăsit încăperea și s-a întors după câteva minute cu o femeie. Aceasta a înaintat, a căzut în genunchi și a făcut o plecăciune în fața doamnei Wu. Când a ridicat privirea am văzut un chip îmbătrânit de atâtea greutăți. Era Salcie.

— Această servitoare s-a întors de curând în casa noastră. Am făcut o greșeală când am vândut-o cu mulți ani în urmă. Acum mi-e clar că destinul ei a fost să aibă grijă de fiica mea.

— E bătrână, a spus doamna Wu. Ce pot să fac cu ea?

— Salcie are treizeci și nouă de ani. Are trei fii. Aceștia au rămas cu fostul ei proprietar. Soția lui dorea fii, iar ea a fost cea care i i-a dat. Salcie poate că nu e cine știe ce frumusețe, a

adăugat tata practic, însă poate servi drept concubină dacă va fi nevoie. Pot să garantez că îți va da nepoți.

— Pentru douăzeci de gâște?

Tata a dat din cap.

Peștitoarea a rânjit. O să facă un profit frumușel din treaba asta. Salcie s-a târât pe podea și și-a lipit capul de picioarele micuțe ale doamnei Wu.

— Accept oferta cu o singură condiție, a spus doamna Wu. Vreau să îmi răspundeți la o întrebare. De ce nu i-ați oferit fiicei dumneavoastră o căsătorie de spirite până acum? O tânără a murit din cauza refuzului dumneavoastră de a-mi accepta oferta. Acum viața celei care îmi poartă nepotul este amenințată. Era ceva ușor de reparat. O căsătorie de spirite e ceva obișnuit. Ar fi pus capăt multor necazuri…

— Însă nu mi-ar fi alinat sufletul, a răspuns tata. Nu puteam să o las pe Floare-de-Bujor să plece. Tot acest timp mi-a lipsit compania ei. Iar faptul că tableta ei a rămas în reședința familiei Chen mă făcea să simt că încă eram legat de ea.

Însă nu am fost niciodată lângă el!

Ochii tatălui meu s-ar încețoșat.

— În toți acești ani am sperat să-i simt prezența, însă în zadar. Când ați trimis-o azi pe peștitoare am hotărât că a venit timpul să îmi las fiica să plece. Floare-de-Bujor era sortită să fie cu băiatul dumneavoastră. Iar acum… E ciudat, însă simt că e, în sfârșit, cu mine.

— Trebuia să faceți ceea ce se cuvine pentru fiica dumneavoastră, însă n-ați făcut-o, a pufnit doamna Wu. Douăzeci și trei de ani înseamnă foarte mult, stăpâne Chen.

Apoi s-a ridicat și a ieșit din cameră. Eu am rămas în urmă ca să mă pregătesc.

Căsătoriile de duhuri nu sunt atât de somptuoase, complicate sau lungi ca o nuntă în care ambii soți trăiesc. Tata a aranjat să fie făcut transferul de bunuri, bani și hrană pentru zestrea mea. Doamna Wu a trimis la rândul ei tot ceea ce hotărâserăm pentru prețul miresei. Mi-am pieptănat și coafat părul și mi-am potrivit hainele vechi și tocite. Aș fi vrut să-mi înfășor picioarele în legături curate, însă nu mai aveam legături noi de când plecasem de pe Terasa Sufletelor. Eram atât de pregătită pe cât îmi stătea în putință.

Singura provocare adevărată era că tableta mea strămoșească trebuia să fie găsită. Fără ea nu putea exista mireasa în așteptare, iar eu nu mă puteam căsători. Însă tableta mea fusese ascunsă de atât de mult timp, încât nimeni nu-și amintea ce se întâmplase cu ea. De fapt, o singură persoană știa unde se afla: Shao, doica și dădaca familiei mele. Bineînțeles, nu mai era doică; abia era în stare să aibă grijă de copii. Își pierduse toți dinții, cea mai mare parte a părului și foarte mult din memorie. Era prea bătrână ca să fie vândută și prea ieftină să o lase să se pensioneze. Nu a fost de ajutor în găsirea tabletei mele.

— Lucrul acela urât a fost aruncat cu mulți ani în urmă, a spus ea, însă după o oră și-a schimbat părerea. E în Sala Strămoșilor, lângă tableta mamei ei. După încă două ore, o altă amintire a ieșit la suprafață. Am lăsat-o sub prun, ca în *Pavilionul Bujorilor*. Acolo ar fi vrut Floare-de-Bujor să fie. Trei zile mai târziu, după ce multe servitoare, Bao și chiar tata i-au implorat, i-au ordonat și i-au cerut lui Shao să le spună unde ascunsese tableta, a început să țipe ca o femeie bătrână și speriată ce era.

— Nu știu unde e, a bâiguit ea pe un ton plângăcios. De ce tot întrebați de lucrul acela urât?

Dacă nu-și amintea unde pusese tableta, cu siguranță nu-și amintea nici că rămăsese nepunctată. Ajunsesem foarte departe. Nu puteam lăsa totul să se sfârșească pentru că o femeie bătrână nu-și aducea aminte că ascunsese cândva un obiect urât într-o cămară pe un raft înalt în spatele unui borcan de napi murați.

M-am dus în camera lui Shao. Era după-amiază și dormea. M-am așezat lângă patul ei și am privit-o. Am întins mâna să o trezesc, însă brațele mele refuzau să o atingă. Nici măcar acum când eram atât de aproape să devin un spirit ca toate celelalte nu puteam face nimic să îmi punctez tableta. Am continuat să încerc, însă nu aveam nicio putere.

Atunci am simțit o mână pe umăr.

— Lasă-ne pe noi să o facem, a spus o voce.

M-am întors și le-am văzut pe mama și bunica.

— Ați venit! am exclamat eu. Cum ați putut?

— Ești carne din inima mea, a răspuns mama. Cum aș putea să văd nunta fiicei mele de la depărtare?

— Am făcut cerere la scriptologii de pe lumea cealaltă și am primit permise pentru întoarcere pe pământ o dată, a explicat bunica.

Sufletul meu se umplea de și mai multe perle.

Am așteptat să se trezească Shao. Apoi bunica și mama s-au așezat de o parte și de alta a ei, au prins-o de coate și au condus-o prin complex până la cămară, unde Shao mi-a găsit tableta strămoșească. Mama și bunica au lăsat-o și au făcut un pas în spate. Bătrâna a șters-o. Cu toate că avea vederea slabă, eram sigură că va observa punctul lipsă și că va duce tableta la tatăl meu. Când am văzut că acest lucru nu se întâmplă, le-am privit pe mama și bunica.

— Ajutați-mă să o facă să vadă, am implorat eu.

— Nu putem, a răspuns mama cu regret. Ni se permite să facem doar atât.

Shao mi-a dus tableta în fosta mea cameră. Pe podea se afla o păpușă din paie, hârtie, lemn și pânză, pe care o făcuseră servitoarele ca să mă reprezinte la nuntă. Stătea pe spate cu burta deschisă. Salcie a pictat ochii, nasul și buzele pe o bucată de hârtie, pe care apoi a lipit-o cu pastă de orez pe fața miresei. Shao s-a așezat în genunchi și a îndesat tableta mea strămoșească în păpușă atât de repede, încât Salcie nu a apucat să o vadă. Fosta mea servitoare a băgat ață în ac și a cusut stomacul. După ce a terminat, s-a dus la o ladă și a deschis-o. În ea se afla costumul meu de nuntă. Ar fi trebuit să fie aruncat de mult, împreună cu celelalte lucruri ale mele.

— Ai păstrat hainele mele de nuntă? am întrebat-o pe mama.

— Bineînțeles. Eram sigură că lucrurile se vor îndrepta într-o zi.

— Și ți-am adus și daruri, a adăugat bunica.

A scos din veșmântul ei legături curate pentru picioare și pantofi noi. Mama a deschis un săculeț și mi-a oferit o fustă și o tunică. Hainele mele de spirit erau foarte frumoase, iar în timp ce mă îmbrăcau cu ele servitoarele făceau același lucru, băgând păpușa în jupă, apoi în fusta roșie de mătase cu pliuri mici și modele brodate cu flori, nori și simboluri purtătoare de noroc. În final au îmbrăcat tunica și au închis toate legăturile brodate. Au înfășurat picioarele de paie acoperite cu muselină în legături lungi, strângându-le până când picioarele au fost suficient de mici cât să încapă în pantofii mei roșii de nuntă. Apoi au

rezemat păpușa de perete, i-au pus podoaba pe cap și i-au acoperit chipul grotesc cu un văl roșu mat. Dacă tableta mea strămoșească ar fi fost punctată, aș fi putut să sălășluiesc în păpușă.

Servitoarele au plecat. Am îngenuncheat lângă păpușă. Am pipăit mătasea și am atins frunzele de aur ale podoabei de pe cap. Ar fi trebuit să fiu fericită, însă nu eram. Fusesem atât de aproape să îmi schimb soarta, însă, pentru că tableta mea nu fusese punctată, ceremonia era inutilă.

— Acum știu totul, a spus mama, și îmi pare rău. Îmi pare rău că am fost cu inima prea frântă ca să îți punctez tableta. Îmi pare rău că am lăsat-o pe Shao să o ia. Îmi pare rău că nu l-am întrebat niciodată pe tatăl tău de ea. Am crezut că luase tableta ta cu el…

— Nu, nu a luat-o…

— Nu mi-a spus, eu n-am întrebat și tu nu mi-ai mărturisit asta când am murit. Am aflat după ce am ajuns pe Terasa Sufletelor. De ce nu mi-ai zis?

— Nu știam cum. Erai încurcată. Și Shao a fost cea care…

— Nu poți să dai vina pe ea, a zis mama, respingând acea idee cu un semn din mână, ca și când ar fi fost ceva lipsit de importanță. Eu și tatăl tău ne-am simțit atât de vinovați de moartea ta, încât ne-am uitat responsabilitățile. Tatăl tău se învinuia pentru boala ta de dragoste și pentru moartea ta. Dacă nu ți-ar fi băgat el în cap ideea de boală de dragoste cu toată vorbăria lui despre Xiaoqing și Liniang… dacă nu te-ar fi încurajat să citești, să scrii, să gândești…

— Însă aceste lucruri mă fac ceea ce sunt, am strigat eu.

— Exact, a aprobat bunica.

— Taci, s-a răstit mama, lipsită de politețe. I-ai adus destulă suferință și confuzie acestei fete.

Bunica a privit într-o parte și a răspuns:

— Și îmi pare rău pentru asta. Nu am știut…

Mama a atins mâneca soacrei sale ca să o împiedice să mai spună ceva.

— Floare-de-Bujor, a continuat mama, dacă m-ai fi ascultat doar pe mine, nu ai mai fi fost fiica de care sunt atât de mândră astăzi. Toate mamele se tem pentru fiicele lor, însă eu eram de-a dreptul înspăimântată. Mă gândeam doar la lucrurile oribile care ți se puteau întâmpla, însă care era cel mai rău lucru care

se putea întâmpla? Ce mi s-a întâmplat mie în Yangzhou? Nu. Cel mai rău lucru a fost să te pierd. Însă uite ce ai făcut în acești ani. Uite ce a înflorit în tine dragostea ta pentru Wu Ren. Eu am scris o poezie pe un zid când eram cuprinsă de frică și tristețe. După aceea m-am izolat de toate lucrurile care mă făcuseră fericită. Ca multe alte femei, eu și bunica ta doream să ne facem auzite. Asta s-a întâmplat când am ieșit în exterior. Însă singura dată când, într-adevăr, m-am făcut auzită, adică prin poezia de pe zid, a fost când îmi doream să mor. Însă tu ești altfel. În moarte te-ai transformat într-o femeie admirabilă. Și iată proiectul tău.

Am făcut câțiva pași în spate din instinct. Îmi arsese toate cărțile și urâse dragostea mea pentru *Pavilionul Bujorilor.*

— Floare-de-Bujor, sunt multe lucruri pe care nu mi le-ai spus. A oftat cu tristețe. Am pierdut atât de mult timp.

Așa era și nu mai aveam cum să-l recuperăm. Abia îmi stăpâneam lacrimile de regret. Mama mi-a luat mâna și m-a mângâiat.

— Când eram încă în viață, am auzit despre comentariul lui Ren la *Pavilionul Bujorilor,* a continuat ea. Când l-am citit am crezut că îți aud vocea. Știam că asta nu era posibil, așa că mi-am spus că eram doar o mamă îndurerată. Abia când m-am întâlnit cu bunica ta pe Terasa Sufletelor am aflat întregul adevăr. Și, la rândul ei, și ea a aflat câte ceva de la mine.

— Continuă, a zorit-o bunica. Spune-i de ce suntem de fapt aici.

Mama a tras aer în piept.

— Trebuie să-ți termini proiectul, a zis ea. Nu va fi mâzgăleala pe un zid a unei femei disperate. Tatăl tău, eu, bunica ta, întreaga familie – toți cei care trăiesc încă și toate generațiile de strămoși care veghează asupra ta – vom fi mândri de tine.

M-am gândit la ce spunea mama. Bunica dorise să fie auzită și apreciată de soțul ei, însă fusese îndreptată către un martiriu fals. Mama dorise și ea să se facă auzită, însă se pierduse. Eu dorisem să mă fac auzită, însă doar de către un singur om. Ren îmi ceruse asta în Pavilionul pentru Privit Luna. Dorea asta de la mine. Îmi dăduse această posibilitate când lumea, societatea și chiar mama și tatăl meu ar fi preferat să tac.

— Însă cum aș putea să-l reiau după tot ce…

— Aproape am murit scriindu-mi poezia; tu ai murit scriindu-ți comentariul, a spus mama. A trebuit să fiu tăiată până la os, iar trupul meu să fie invadat de mulți bărbați ca să scriu acele cuvinte pe zid. Te-am văzut cum te stingeai în timp ce aceste cuvinte își sorbeau *qi*-ul. Mă gândeam că poate e nevoie de asemenea sacrificii. Doar după ce te-am urmărit în acești ani în care ai fost cu Yi mi-am dat seama că poate scrisul nu cere sacrificii. Poate e un dar de a încerca sentimente prin intermediul pensulei, cernelii și hârtiei. Am scris din durere, spaimă și ură. Tu ai scris din dorință, bucurie și dragoste. Amândouă am plătit un preț cumplit ca să dăm glas gândurilor noastre, ca să ne deschidem sufletul și să creăm, însă a meritat, nu-i așa, fiica mea?

N-am apucat să îi răspund. Auzeam râsete pe coridor. Ușa s-a deschis și cele patru mătuși ale mele, Mătură, Orhidee, Lotus și fiicele lor au intrat. Tatăl meu le adusese acolo ca să se asigure că eram tratată ca o mireasă adevărată. Au finisat păpușa, netezind pliurile fustei și mătasea tunicii și folosind câteva agrafe cu pene de pescăruș ca să prindă podoaba pe cap.

— Repede! a spus bunica la auzul talgerelor și tobelor. Trebuie să te grăbești.

— Dar tableta mea…

— Lasă tableta deocamdată, a zis bunica pe un ton autoritar. Bucură-te cât mai mult de nunta ta, pentru că nu se va întâmpla a doua oară – cel puțin nu așa cum ți-ai imaginat când stăteai singură în patul tău cu ani în urmă. A închis ochii o clipă și a zâmbit. Apoi i-a deschis și a bătut din palme. Hai, grăbește-te!

Mi-am amintit tot ce trebuia să fac. M-am înclinat de trei ori în fața mamei și i-am mulțumit pentru tot ce făcuse pentru mine. M-am înclinat de alte trei ori în fața bunicii și i-am mulțumit. Mama și bunica m-au sărutat, apoi m-au condus la păpușă. Pentru că tableta mea nu era punctată, nu puteam intra în ea, așa că m-am încolăcit în jurul ei.

Bunica avea dreptate. Trebuia să mă bucur de acest moment și nu era prea greu să o fac. Mătușile mi-au spus că sunt frumoasă. Verișoarele mele și-au cerut scuze pentru răutățile din trecut. Fiicele lor mi-au spus că regretă că nu m-au cunoscut niciodată. A Doua și a Patra Mătușă m-au ridicat, m-au așezat pe un scaun și m-au dus afară din cameră. Mama și bunica s-au alăturat alaiului femeilor din familia Chen, care a străbătut

coridoarele, trecură de pavilioane, helești și peșteră până în Sala Strămoșilor. Deasupra altarului, lângă imaginile bunicilor mei, se afla și portretul mamei mele. Pielea ei fusese pictată într-un stil translucid, părul îi era prins ca al unei mirese tinere, buzele ei erau pline, avea un aer fericit. Probabil așa arăta când s-a căsătorit cu tatăl meu. Nu putea speria pe nimeni ca să se poarte cuviincios, însă cu siguranță avea să îi inspire.

Pe masa altarului totul era în număr impar, pentru a simboliza faptul că aceea nu era o nuntă obișnuită. În cele trie mangaluri se aflau câte șapte bețișoare parfumate. Mâinile tatei au tremurat când a turnat nouă cești cu vin pentru zei și zeițe, apoi câte trei cești pentru fiecare dintre strămoși. A așezat cinci piersici și unsprezece pepeni.

Apoi scaunul meu a fost ridicat, iar eu am fost purtată către poarta de vânt și foc. Îmi dorisem de atâta vreme să trec prin acea poartă și să merg la casa soțului meu, iar acum, în sfârșit, se întâmpla. După cum cerea tradiția nunților de spirite, Salcie ținea un coș cu orez vânturat deasupra capului meu ca să nu fiu văzută de ceruri. Am fost urcată într-un palanchin verde, nu roșu. Cărăușii m-au purtat în jurul lacului și pe Muntele Wushan, dincolo de templu, până la casa soțului meu. Ușa palanchinului s-a deschis și am fost coborâtă și așezată pe alt scaun. Mama și bunica stăteau pe scări lângă doamna Wu, care m-a întâmpinat după datină. Apoi s-a întors să-l întâmpine pe tatăl meu. În nunțile de spirite, de obicei părinții sunt atât de fericiți că acel lucru urât părăsește casa lor, încât rămân în urmă să se bucure în privat; însă tatăl meu venise cu mine, în spatele palanchinului meu verde, în propriul palanchin, lăsându-i pe toți cei din Hangzhou să știe că fiica lui – fiica uneia dintre familiile cele mai respectate și mai bogate din oraș – se mărita. În timp ce eram dusă la casa Wu, inima mea era atât de plină, încât perlele se revărsau și umpleau reședința de familie Wu cu fericirea mea.

Alaiul de vii și morți a ajuns în Sala Strămoșilor familiei Wu, unde umbrele lumânărilor roșii cădeau pe pereți. Ren aștepta acolo, iar când l-am văzut am fost copleșită de emoție. Purta hainele de nuntă pe care le făcusem pentru el. În ochii mei de fantomă era un bărbat frumos. Singurul lucru care îl deosebea de alți miri erau mănușile negre, care le aminteau tuturor că această ceremonie, chiar dacă pentru mine era una fericită, era asociată cu întunericul și discreția.

A început ceremonia. Servitoarele mi-au ridicat scaunul și l-au înclinat, ca să pot îngenunchea alături de soțul meu în fața noilor mei strămoși. Cu asta părăseam oficial familia în care mă născusem și intram în familia soțului meu. A avut loc un banchet luxos, plin de bunătăți. Mătușile, unchii mei, fiicele lor și soții și copiii lor veneau și umpleau masă după masă. Bao – încă gras și cu ochii mărgelați – stătea cu soția și fiii lui, și ei dolofani și cu ochii prea apropiați. Chiar și concubinele familiei Chen erau acolo, însă stăteau la o masă separată din spatele sălii. Bârfeau și ciripeau între ele, fericite că ieșiseră în excursie. Eu primisem un loc de onoare. Stăteam la mijloc între soțul și tatăl meu.

— Cândva, în familia mea erau persoane care credeau că îmi dădeam fiica după cineva de rang inferior, i-a mărturisit tatăl meu lui Ren în timp ce la masă era adus ultimul dintre cele treisprezece feluri. Și, într-adevăr, bogăția și statutul nostru nu erau aceleași, însă l-am iubit și respectat pe tatăl tău. A fost un om bun. Când vă vedeam pe tine și pe Floare-de-Bujor crescând, știam că erați perechea perfectă. Ar fi fost fericită cu tine.

— Și eu aș fi fost fericit cu ea, a răspuns Ren. A ridicat ceașca și a sorbit din ea, apoi a adăugat: Acum va fi cu mine pentru totdeauna.

— Să ai grijă de ea.

— O să am.

După banchet, eu și Ren am fost conduși în camera nupțială. Păpușa mea mireasă a fost așezată pe pat și toți au plecat. M-am întins agitată lângă păpușă și l-am privit pe Ren cum se dezbrăca. A privit mult timp chipul pictat al păpușii, apoi s-a așezat lângă noi pe pat.

— N-am încetat nicio clipă să mă gândesc la tine, a șoptit el. N-am încetat niciodată să te iubesc. Tu ești soția sufletului meu.

Apoi și-a trecut brațul pe după păpușă și a tras-o la pieptul său.

În dimineața următoare, Salcie a bătut încet la ușă. Ren, care era treaz și stătea lângă fereastră, i-a spus să intre. Ea a pășit înăuntru, urmată de mama și bunica. Salcie a așezat o tavă cu ceai, cești și un cuțit. A turnat ceaiul pentru Ren, apoi s-a îndreptat către pat. S-a aplecat deasupra păpușii și a început să descheie tunica.

Ren a sărit în picioare.

— Ce faci?

— Am venit să scot tableta stăpânei, a murmurat încet Salcie, cu capul plecat. Trebuie dusă la altarul familiei.

Ren a venit lângă ea, i-a luat cuțitul și l-a vârât în buzunar.

— Nu vreau s-o tai. A privit păpușa-mireasă. Am așteptat mult timp să o am pe Floare-de-Bujor cu mine. Vreau să o păstrez așa cum e acum. Pregătește o cameră. O vom venera acolo.

Gândul lui mă emoționa, însă nu se putea. M-am uitat la mama și bunica.

— Dar tableta mea? am întrebat eu.

Și-au ridicat neajutorate mâinile și au dispărut. Și cu asta, nunta mea și momentul meu de fericire absolută au luat sfârșit.

După cum bănuise Yi, nunta de spirite a liniștit temerile celor din casă. Toți au revenit la treburile lor obișnuite, lăsând-o pe Yi să își crească în pace copilul. Ren a amenajat o cameră frumoasă, cu priveliște spre grădină, pentru păpușa mea mireasă, iar Salcie avea grijă de ea acolo. El venea acolo în fiecare zi, uneori stătea și câte o oră, să scrie și să citească. Yi a urmat toate datinile și tradițiile, purtându-se cu mine așa cum se cuvine cu prima soție, aducându-mi ofrande și spunând rugăciuni, însă eu plângeam în sinea mea. Iubeam această familie, care îmi îndeplinise dorința și îmi organizase o nuntă de spirite, însă fără tabletă – acel lucru urât – punctată rămâneam un spirit flămând cu haine frumoase și noi, pantofi și legături pentru picioare, primite de la mama și bunica. Și nu mă puteam gândi la cererea mamei și bunicii de a-mi termina proiectul; nu înainte ca Yi să nască.

A venit și ultima lună de sarcină. Yi a urmat recomandarea obișnuită și nu și-a spălat părul timp de douăzeci și opt de zile. M-am asigurat că era relaxată, că nu urcă scări și că mănâncă puțin. Când i s-a apropiat sorocul, doamna Wu a ținut o ceremonie specială ca să ceară bunăvoința demonilor care vor să distrugă viața femeii la naștere. A așezat pe o masă platouri cu mâncare, tămâie, lumânări, flori, bani pentru spirite și doi crabi vii. A rostit incantații pentru protecție. După ce s-a încheiat ceremonia, doamna Wu i-a cerut lui Salcie să ia crabii și să-i arunce pe stradă, ca să ia demonii cu ei în timp ce se îndepărtează. Cenușa din bețișoarele parfumate a fost înfășurată în hârtie și agățată deasupra patului lui Yi, unde urma să rămână timp de treizeci de zile după nașterea copilului, ca să

o protejeze de Lacul în care se adună Sângele. În ciuda acestor lucruri, Yi a născut cu mare greutate.

— Un spirit rău îl împiedică pe copil să vină pe lume, a spus moașa. E o categorie specială de demoni – poate cineva dintr-o viață anterioară care a venit să primească plata pentru o datorie neonorată.

Am părăsit încăperea de teamă să nu fiu eu, însă când strigătele lui Yi s-au întețit m-am întors. S-a liniștit de îndată ce am reintrat în cameră. În timp ce moașa îi ștergea lui Yi fruntea, m-am uitat în jur, însă nu am văzut nimic și pe nimeni; cu toate astea am simțit ceva malefic în apropierea mea.

Yi slăbea. Când a început să o strige pe mama ei, Ren s-a dus după vraci, care a văzut scena – cuverturi mototolite, sânge pe coapsele lui Yi și pe moașa neajutorată – și a ordonat să se pregătească încă un altar. A scos trei talismane din hârtie galbenă, late de șapte centimetri și lungi de aproape un metru. Unul l-a agățat de ușa dormitorului ca să alunge spiritele rele; altul i l-a prins lui Yi de gât; iar pe al treilea l-a ars, a amestecat cenușa cu apă și i-a dat lui Yi să bea. Apoi a ars bani pentru spirite, a rostit incantații și a bătut în masă timp de jumătate de oră.

Însă copilul continua să sufere. Era ținut de ceva ce niciunul dintre noi nu putea vedea sau opri. Mă străduisem atât de mult să-i dau soțului meu acest dar. Făcusem tot ce îmi stătuse în putință, nu-i așa?

Când vraciul a spus „Bebelușul ține de intestinele mamei. E un spirit rău care încearcă să-i ia viața soției tale” – aceleași cuvinte pe care le rostise lângă patul lui Ze – am știut că trebuia să fac ceva drastic și periculos. I-am ordonat vraciului să-și reia incantațiile și rugăciunile, doamnei Wu să frece abdomenul lui Yi cu apă fierbinte, lui Salcie să stea în spatele lui Yi și s-o sprijine și moașei să-i maseze canalul nașterii ca să-l deschidă. Apoi am intrat înăuntru până am ajuns în fața fiului lui Ren. Ombilicul îi era înfășurat în jurul gâtului. La fiecare contracție, îl strângea și mai mult. Am luat capătul ombilicului și l-am tras ca să-l slăbesc din adâncimile sale ascunse. Ceva s-a tras înapoi, iar trupul bebelușului a tresărit. Acolo era frig, nu era deloc un mediu cald și primitor. Am alunecat pe sub ombilic, am eliberat presiunea de la gâtul copilului, apoi am apucat celălalt capăt al ombilicului și l-am tras cât am putut de tare ca

să-l eliberez de ceea ce îl ținea. Am început să ne mișcăm încet către deschizătură. Absorbeam fiecare contracție, protejându-l pe fiul lui Ren, până când am alunecat în mâinile moașei, însă bucuria noastră era reținută.

Chiar și după ce bebelușul a început să respire și a fost dus la pieptul mamei, era tot vânăt și lipsit de vlagă. Eram absolut sigură că fusese expus unor elemente nefaste și mi-era teamă că nu va supraviețui. Nu eram singura îngrijorată. Doamna Wu, Salcie și pețitoarea îl ajutaseră pe vraci să țină încă patru ritualuri de protecție. Doamna Wu a adus o pereche de pantaloni de-ai fiului său și i-a agățat la căpătâiul patului. Apoi s-a așezat la masă și a scris pe o hârtie roșie patru caractere prin care trimitea toate influențele nefaste în pantaloni, și a vârât-o în ei.

După aceea, doamna Wu și moașa au legat picioarele bebelușului cu panglică roșie, care fusese trecută printr-un bănuț. Moneda servea drept talisman împotriva răului și îl împiedica pe copil să devină obraznic sau neascultător, în această viață și în viețile viitoare. Salcie a luat foaia de hârtie galbenă de la gâtul lui Yi și a împachetat-o sub forma unei pălării, pe care a pus-o pe capul copilului, pentru ca protecția să continue de la mamă la copil. Între timp, vraciul a luat hârtia de la ușă, a ars-o și a amestecat cenușa cu apă. Trei zile mai târziu, acea apă a fost folosită pentru prima baie a bebelușului. După ce a fost purificat astfel, culoarea vineție i-a dispărut în sfârșit, însă continua să respire greoi. Fiul lui Ren avea nevoie de mai multe talismane și m-am asigurat că toate acestea sunt strânse laolaltă, legate într-un săculeț și agățate la ușă: păr măturat din colțuri întunecate ca să nu se sperie de sunetele câinilor și pisicilor, cărbune ca să fie curajos, cepe ca să fie isteț, esență de portocală ca să aibă succes și noroc.

Mama și copilul au supraviețuit primelor patru săptămâni, astfel că a fost organizată o petrecere măreață la împlinirea vârstei de o lună, cu mari cantități de ouă roșii și prăjituri. Femeile îl alintau pe bebeluș. Bărbații îl băteau pe Ren pe spate și beau vin tare. A început banchetul, iar femeile s-au retras în camerele lor, unde s-au adunat în jurul lui Yi și al bebelușului și au început să șușotească despre prima vizită a împăratului Kangxi în Hangzhou.

— A dorit să impresioneze cu dragostea lui pentru artă, însă fiecare centimetru din această călătorie îi costă pe oamenii țării un centimetru de argint, s-a plâns Li Shu. Drumul pe care merge el a fost pavat cu galben imperial. Zidurile și balustradele de piatră pe unde trece ei au fost sculptate cu dragoni.

— Împăratul a făcut o adevărată mascaradă, a adăugat Hong Zhize.

Eram încântată să văd că fiica lui Hong Sheng se transformase la rândul ei într-o poetă frumoasă și desăvârșită.

— A galopat pe câmpie, trăgând cu arcul. Toate săgețile și-au atins ținta. Nu a ratat nici măcar atunci când calul sărea. Asta l-a stârnit pe soțul meu. În noaptea aceea și săgețile lui și-au atins ținta.

Celelalte femei au prins curaj să spună că felul în care îi exploata împăratul îi schimbase și pe soții lor.

— Să nu vă mire dacă nu vor mai exista petreceri de o lună peste vreo zece luni de acum înainte, a spus una dintre femei, iar celelalte au aprobat.

Li Shu a ridicat mâna să oprească chicotelile. S-a aplecat și, cu vocea scăzută, a mărturisit:

— Împăratul spune că este începutul unei epoci prospere, însă eu sunt îngrijorată. Nu îi place *Pavilionul Bujorilor.* Consideră că este imoral pentru fete și că pune prea mult accent pe *qing*. Moraliștii au preluat ideea asta și acum murdăresc străzile cu bălegarul lor.

Femeile încercau să se înveselească una pe alta rostind cuvinte curajoase, însă vocea le tremura de nesiguranță. Ceea ce începuse ca un comentariu răzleț din partea vreunui soț devenea politică imperială.

— Sunt de părere că nimeni nu ne poate împiedica să citim *Pavilionul Bujorilor* sau altceva, a zis Li Shu, convinsă că nimeni nu o credea.

— Dar pentru cât timp? a întrebat Yi cu tristețe. Eu nu l-am citit încă.

— Îl vei citi.

Ren era la ușă. A traversat camera, și-a luat fiul din brațele soției, l-a ridicat o clipă în sus, apoi l-a strâns la piept.

— Ai munci mult și din greu ca să citești și să înțelegi lucrurile pe care le iubesc eu, a spus el, iar acum mi-ai dăruit un fiu. Cum

să nu împart cu tine ceva ce înseamnă atât de mult pentru mine?

Sala norilor

Cuvintele lui Ren mi-au trezit dorința de a-mi termina proiectul, însă nu eram încă pregătită; și nici Yi nu era. Trecuseră cincisprezece ani de când abandonasem piesa. Am crezut că în tot acest timp mi-am îmblânzit trăsăturile negative, însă, acum că în casă era și un copil, trebuia să mă asigur. De asemenea, Yi trebuia să studieze mai mult ca să înțeleagă *Pavilionul Bujorilor*. I-am făcut pe Li Shu, pe Ren și pe doamna Wu să mă ajute să o pregătesc pe soția-soră. Apoi, după încă doi ani, în care am avut grijă de familie fără niciun incident, l-am lăsat, în sfârșit, pe soțul meu să-i dea lui Yi volumul din *Pavilionul Bujorilor* la care lucraserăm eu și Ze.

În fiecare dimineață, după ce se îmbrăca, Yi mergea în grădină și culegea un bujor. Apoi se oprea în bucătărie și lua o piersică proaspătă, un bol cu cireșe sau un pepene. După ce îi spunea bucătăresei ce să gătească, își ducea ofrandele în Sala Strămoșilor. Întâi aprindea bețișoare parfumate, apoi făcea o plecăciune în fața strămoșilor familiei Wu, apoi lăsa fructele în fața tabletei strămoșești a lui Ze. După ce îndeplinea aceste îndatoriri, mergea în camera unde se afla păpușa mea și lăsa bujorul într-o vază. Vorbea cu tableta strămoșească îngropată în păpușă și îi spunea despre speranțele pe care le avea pentru fiul ei și despre dorința ei ca soțul și soacra ei să rămână sănătoși.

Apoi mergeam în Pavilionul pentru Privit Luna, unde Yi deschidea *Pavilionul Bujorilor* și examina toate acele note despre dragoste care fuseseră scrise pe margine. Citea după-amiaza târziu – părul îi cădea liber pe spate, veșmântul flutura în jurul ei, iar chipul i se încrețea ușor în timp ce citea un anumit pasaj. Alteori se oprea la câte un rând, închidea ochii și rămânea nemișcată, lăsându-se purtată în poveste. Mi-am amintit că, atunci când văzusem piesa, Liniang făcuse același lucru, folosind încremenirea pentru ca oamenii din public să ajungă la ei înșiși, să-și găsească emoțiile cele mai adânci. Visare, visare,

visare – oare nu visele sunt cele care ne dau putere, speranță și dorință?

Uneori o făceam pe Yi să lase cititul și să îi caute pe Ren, pe Li Shu sau pe doamna Wu. Apoi o puneam să-i întrebe despre piesă, știind că, cu cât învăța mai mult, cu atât mintea ei se va deschide mai mult. Am făcut-o să întrebe ce alte comentarii scrise de femei, însă, când a aflat că scrierile lor se pierduseră sau fuseseră distruse, a devenit gânditoare.

— De ce gândurile atâtor femei, a întrebat-o ea pe Li Shu, au fost precum florile în vânt, plutind odată cu el și dispărând fără urmă?

Întrebarea ei m-a surprins, îmi dovedea cât de mult evoluase.

Interesul lui Yi nu a făcut-o niciodată să fie arogantă sau băgăreață și să uite de îndatoririle ei de soție, noră și mamă. Era pasionată de operă, însă am vegheat să mă asigur că nu se transformă în obsesie.

Am învățat prin ea mult mai mult despre viață și dragoste decât atunci când trăiam sau când o îndrumasem pe prima mea soție-soră. Ideile mele de fată despre dragostea romantică și ideile mele de mai târziu despre dragostea sexuală dispăruseră. Am învățat de la Yi să apreciez dragostea din suflet.

Văzusem această dragoste când Yi îi zâmbise cu indulgență lui Ren când acesta îi spusese că nu-i era teamă de spirite, ca să-i aline teama când era însărcinată. O văzusem în felul în care îl privea pe Ren când îl ținea în brațe pe fiul lor și îl învăța să fie un bărbat care să aibă grijă de mama lui după ce rămânea văduvă. O vedeam când Yi îl lăuda pe soțul ei pentru realizările sale, chiar dacă erau mărunte. Nu era nici poetul măreț pe care mi-l imaginasem ca fată, nici bărbatul mediocru pe care îl umilise Ze. Era pur și simplu un bărbat ca oricare altul, cu trăsături bune și rele. Prin Yi am văzut că dragostea din suflet înseamnă să iubești pe cineva în ciuda limitărilor sale, chiar datorită lor.

Într-o zi, după luni întregi în care citise și reflectase, Yi a ieșit afară și s-a dus la prunul unde locuiam eu. A turnat o licoare la rădăcină și a spus:

— Acest copac este un simbol al lui Du Liniang; îmi încredințez inima ție. Te rog, apropie-mă de cele două soții-surori.

Liniang răspunsese acestui gest cu o ploaie de petale. Eu eram prea obosită ca să fac așa ceva, însă ofranda lui Yi mi-a arătat că era pregătită să înceapă să scrie. Am condus-o de-a lungul coridorului până în Sala Norilor. Încăperea era mică și fermecătoare, cu pereții pictați în culoarea cerului. Ferestrele aveau sticlă albastră. Pe un birou simplu se aflau stânjenei albi într-o vază. Yi s-a așezat cu exemplarul nostru din *Pavilionul Bujorilor,* a amestecat cerneală și a luat pensula de caligrafie. Am privit peste umărul ei. A răsfoit până la scena în care fantoma lui Liniang îl seduce pe Mengmei și a scris:

> Personalitatea lui Liniang reiese din melancolia cu care se apropie de învățat. E o fantomă, însă este pură.

Jur că nu eu am făcut-o să scrie aceste cuvinte. Le-a scris singură, dar exprimau ceea ce ajunsesem și eu să cred. Însă ceea ce a scris în continuare m-a convins că gândurile ei erau mult diferite față de cele pe care le aveam eu în timp ce zăceam în pat cu ani în urmă:

> O mamă este foarte grijulie când fiica ei începe să se gândească la nori și ploaie.

Apoi și-a amintit de propria ei copilărie, de propriile vise de fată și de realitățile îndatoririlor de femeie:

> Liniang e rușinoasă și sfioasă când spune: „Un spirit fără substanță se lasă condus de pasiune; o femeie trebuie să respecte în întregime tradițiile”. Nu e o destrăbălată. E o femeie adevărată, care dorește să fie iubită ca soție.

Aceste cuvinte erau exact gândurile mele! Murisem tânără, însă în timpul rătăcirilor mele ajunsesem să înțeleg ce însemna să fii soție, nu doar o fetiță care visează singură în camera ei.

Tan Ze își formase caligrafia după a mea. Era firesc, după cât de des o îndrumasem. Sperasem că, văzând acel scris ca și când ar fi aparținut unei singure mâini, Ren să înțeleagă că toate cuvintele erau ale mele. Acum nu-mi mai păsa de asta. Doream ca Yi să se simtă mândră de ce făcea.

A mai scris o vreme, apoi s-a iscălit. S-a semnat cu numele ei! Eu nu făcusem asta. Și nu o lăsasem nici pe Ze să o facă.

În lunile care a urmat, Yi a mers în fiecare zi în Sala Norilor ca să mai adauge comentarii noi pe margini. Încet, a început să se întâmple ceva. Am intrat într-un fel de dialog cu ea. Eu șopteam, în timp ce ea scria:

> Cântecul de jale al păsărilor și insectelor, freamătul vântului biciuit de ploaie. Neființa pe care o simți în cuvinte și versuri e copleșitoare.

După ce mi-am terminat gândul, ea a înmuiat pensula în cerneală și a adăugat propriile cuvinte:

> E înspăimântător să citesc asta singură într-o noapte cu nori.

Iar din propria experiență, a scris:

> Astăzi multe căsătorii bune sunt întârziate pentru că oamenii sunt foarte pretențioși când vine vorba de statutul familiei și vor să pună mâna pe o zestre cât mai mare. Oare când se va schimba asta?

Cum să nu înțeleagă că dragostea – nu banii, statutul sau legăturile de familie – este cea care guvernează o căsnicie, când ea însăși trecuse prin asta?

Uneori, cuvintele care îi ieșeau din pensulă îmi aducea la fel de multă desfătare ca niște flori:

> Mengmei și-a schimbat numele din cauza unui vis. Liniang s-a îmbolnăvit din cauza visului ei. Amândoi aveau o pasiune. Amândoi aveau un vis. Amândoi își considerau visele reale. Un spirit e un vis, iar un vis nu e altceva decât un spirit.

Citind asta, am uitat anii de chin și m-am simțit mândră de gândurile și părerile lui Yi.

Yi răspundea cuvintelor pe care le scrisesem eu și, uneori, cuvintelor care ieșiseră din pensula lui Ze. Uneori o simțeam pe Ze în anumite pasaje, atât de clar, încât aveam senzația că e cu noi. După toți acești ani, mi-am dat seama că avusese o contribuție mult mai mare decât bănuisem. Cu toate că Yi nu arăta vreo predilecție de a ni se alătura în boala noastră de

dragoste, era ca și când ne-ar fi chemat. Iar noi răspundeam cu gândurile noastre, pe care ea le citea pe fiecare pagină.

Mă bucuram de împlinirile lui Yi și o ajutam cât de mult puteam. Noaptea, când Yi rămânea să citească, creșteam lumina flăcării de la lumânare ca să nu-și strice ochii. Când obosea, îi aminteam să-și toarne o ceașcă de ceai verde și să o țină la un ochi, apoi la celălalt, ca să se învioreze și să-și aline roșeața. Pentru fiecare pasaj înțeles, fiecare pastișă descifrată, fiecare clipă de afecțiune pe care o simțea și despre care scria, o răsplăteam pe soția-soră. Vegheam la siguranța fiului ei când se plimba prin grădină, îl împiedicam să cadă de pe pietre, țineam insectele la distanță și nu-l lăsam să fugă pe poarta principală. Le-am avertizat pe spiritele apelor să nu îl păcălească și să-l înece în helești și pe spiritele copacilor să nu-l lase să alunece pe rădăcinile lor.

Am început să schimb și să protejez întregul complex. Când Ze era în viață, influența mea se limitase la dormitor. Atunci, comparasem casa în mod nefavorabil cu reședința familiei Chen. Însă ceea ce consideram eu frumos la casa familiei mele fusese de fapt răceala și distanța aduse de bogăție – prea multe degete, fără intimitate și liniște, multă bârfa și planuri și uneltiri pentru poziție. Însă aceasta era casa unui artist adevărat. Mai era și casa unei scriitoare. Treptat, Yi a transformat Sala Norilor într-o încăpere în care putea să se refugieze de restul casei, să scrie în liniște și să-l invite pe soțul ei să petreacă o seară liniștită. Eu făceam ce puteam să fie și mai plăcută, trimițând parfum de iasomie pe fereastră, suflând peste ochiurile albastre ale ferestrelor ca să fie și mai răcoare și trecându-mi degetele peste florile din grădină, pentru ca petalele lor să trimită umbre tremurate pe pereți.

Am reușit să fac lumea naturală să se deschidă în fața mea și să mi se supună. Mi-am făcut sentimentele cunoscute în florile mari ale bujorilor de primăvară, sperând că familia Wu își va aminti de mine prin frumusețea și parfumul lor; în zăpada care cădea pe copaci iarna, anotimpul în care murisem; în adierea blândă care bătea prin sălcii, care să-i amintească lui Ren că pentru mine el va fi întotdeauna precum Liu Mengmei; și în fructele care atârnau în prun, al căror miracol îl apreciau cu siguranță. Acestea erau darurile mele pentru Ren, Yi și fiul lor. O libație trebuia răsplătită și onorată.

Într-o zi, pe când Yi aerisea cărțile din biblioteca lui Ren, dintr-un volum au căzut câteva foi de hârtie de bambus. Yi a ridicat foile fragile și crăpate și a citit cu voce tare:

— „Am învățat să folosesc modele de fluturi și flori în broderia mea…”

Scrisesem acea poezie chiar înainte să mor și o ascunsesem împreună cu celelalte în biblioteca tatălui meu. Bao i le vânduse lui Ren în timp ce Ze era pe patul de moarte.

Soția-soră a citit și celelalte foi, toate îngălbenite și tocite de vreme. A plâns, în vreme ce eu mă gândeam de cât timp eram moartă. Foile care se sfărâmau îmi aminteau că undeva trupul meu putrezea și el.

A dus poeziile la masa ei de scris, unde le-a citit din nou și din nou. În noaptea aceea i le-a arătat lui Ren.

— Cred că acum o înțeleg pe soția-soră Tong. Ah, bărbate, îi citesc cuvintele și mă simt ca și când aș cunoaște-o, însă lipsesc atât de multe.

Ren, care avusese alte griji când primise poeziile de la fratele meu adoptiv, le-a citit acum. Erau imature, însă ochii lui se umplură de lacrimi și străluceau în timp ce își aducea aminte.

— Ți-ar fi plăcut de ea, a spus el; atunci se apropiase cel mai mult de a recunoaște în fața cuiva că ne întâlniserăm. Pluteam de fericire.

În ziua următoare, Yi a transcris poeziile mele pe hârtie nouă, adăugând câteva versuri de-ale ei celor care se șterseseră. Astfel, am devenit una.

În timp ce făcea asta, de pe raft a căzut o carte; amândouă eram surprinse. Zăcea deschisă pe podea, iar din ea au ieșit alte hârtii. Yi le-a ridicată. Era povestea „adevărată” a comentariilor pe care o obligasem pe Ze să le scrie, foile pe care ea le smulsese și le ascunsese și care fuseseră găsite și ascunse din nou de Ren. Aceste foi de hârtie nu erau vechi și nu se dezintegrau. Încă păreau noi. Când Yi i le-a dat lui Ren, poeziile mele au fost uitate, pe măsură ce durerea îi dispărea din suflet și din ochi.

În acea clipă am înțeles: trebuia să-mi public proiectul. Scriitoarele care fuseseră publicate în antologii cu două mii de ani în urmă, scriitoarele a căror opere părinții mei le adunaseră pentru biblioteca noastră și femeile din Grădina cu Banane Cinci

erau amintite și onorate pentru că lucrările lor fuseseră publicate. I-am șoptit ideea lui Yi, apoi am așteptat.

După câteva zile, și-a adunat bijuteriile de nuntă și le-a băgat într-o eșarfă de mătase. Apoi s-a dus în bibliotecă la Ren, a întins eșarfa pe masă și a așteptat ca el să se uite la ea. Când a făcut asta, i-a văzut privirea îndureratã. Îngrijorat, a întrebat-o ce problemă avea și cum ar fi putut să o ajute.

— Soția-soră Tong a comentat prima jumătate a piesei, iar soția-soră Ze, pe a doua. Tu ți-ai câștigat reputația datorită cuvintelor lor. Știu că ai încercat să-i convingi pe toți că nu tu ai fost autorul, însă numele lor au rămas ascunse și uitate. Dacă nu dezvăluim adevărul și le facem pe soțiile-surori cunoscute în fața publicului, oare ele nu se simt neîmplinite pe lumea cealaltă?

— Ce ai vrea să fac? a întrebat Ren cu prudență.

— Să-mi dai permisiunea să public comentariul întreg.

Ren nu era atât de încântat pe cât sperasem eu.

— O să coste foarte mult, a spus el.

— De aceea voi folosi bijuteriile pentru prețul miresei ca să plătesc tiparul, a răspuns Yi.

A desfăcut bucățile de mătase, scoțând la iveală inelele, cerceii, colierele și brățările ei.

— Ce vrei să faci cu astea? a întrebat Ren.

— Să le duc la amanet.

Nu se cuvenea să meargă într-un astfel de loc, însă aveam s-o însoțesc, ca să o îndrum și să o protejez.

Ren și-a frecat gânditor bărbia, apoi a spus:

— Tot nu îți vor ajunge banii.

— Atunci o să amanetez și darurile de nuntă.

El a încercat să o facă să se răzgândească. A încercat chiar să fie un soț strict și sever.

— Nu vreau să se creadă că tu sau celelalte soții ale mele căutați faimă, a pufnit Ren. Talentele femeilor aparțin camerelor interioare.

Nu-i stăteau în fire astfel de comentarii, însă nici eu, nici Yi nu am cedat.

— Nu-mi pasă dacă se va crede că îmi doresc faimă, pentru că nu e așa, l-a contrazis ea. Fac asta pentru soțiile-surori. Nu crezi că ar trebui recunoscute?

— Însă nu au căutat niciodată faima! Floare-de-Bujor nu a lăsat în urmă nimic care să dea de înțeles că ar vrea ca scrierile ei să fie publicate de străini. Iar Ze nu dorea deloc să fie recunoscută. Și-a știut locul ca soție, a adăugat el, încercând să-și recapete calmul.

— Iar acum probabil îi pare rău.

Ren și Yi au continuat să se contrazică. Yi l-a ascultat răbdătoare, însă a fost neclintită în hotărârea ei. Era atât de încăpățânată, încât, într-un sfârșit, el i-a dezvăluit adevărata sa grijă.

— Acele comentarii nu le-au adus nimic bun Florii-de-Bujor și Ze. Dacă ți se întâmplă ceva și ție…

— Îți faci prea multe griji pentru mine. Deja ar trebui să știi că sunt mai puternică decât par.

— Nu pot să nu îmi fac griji.

Înțelegeam asta și eram la rândul meu îngrijorată pentru Yi, însă aveam nevoie de asta. Și la fel și Yi. În toți anii de când o cunoșteam, nu ceruse niciodată nimic pentru ea.

— Te rog, bărbate, spune da.

Ren i-a luat mâinile lui Yi și a privit-o în ochi.

— Accept doar cu două condiții, a spus el în sfârșit. Să mănânci bine și să dormi destul. Dacă începi să te simți rău, te oprești în acea clipă.

Yi s-a învoit și s-a apucat imediat de lucru, copiind totul din ediția Shaoxi, cu scrierile lui Ze și Yi într-un volum nou din *Pavilionul Bujorilor*, pentru a-l trimite la xilogravură. M-am strecurat în cerneală și mi-am folosit degetele ca peri ai pensulei ei care plutea pe pagină.

Am terminat într-o seară de la începutul iernii. Yi l-a invitat pe Ren să i se alăture în Sala Norilor să sărbătorească. Chiar și cu focul aprins în mangal, în cameră era frig. Afară, bambusul crăpa în aerul înghețat, iar din cer a început să cadă măzăriche. Yi a aprins o lumânare și a încălzit vinul. Apoi, cei doi au comparat cele două pagini noi cu originalul. Era o muncă meticuloasă, însă am urmărit – fascinată, cu respirația tăiată – cum Ren a răsfoit paginile, oprindu-se din când în când ca să-mi citească cuvintele. A zâmbit de mai multe ori. Oare își amintea de conversația noastră din Pavilionul pentru Privit Luna? Ochii lui s-au umezit de mai multe ori. Oare se gândea cum zăceam în pat, singură, disperată de dor?

A tras aer în piept, și-a ridicat bărbia și și-a umflat pieptul. Degetele lui au rămas pe ultimele cuvinte pe care le scrisesem cât eram vi: „Când sunt în viață, oamenii iubesc. După ce mor, continuă să iubească”, și i-a spus lui Yi:

— Sunt mândru că ai terminat acest proiect.

Când degetele lui mi-au mângâiat cuvintele, am știut că, în sfârșit, mă auzise. În sfârșit, eram mulțumită. Euforie, entuziasm, extaz.

Privindu-i pe Ren și Yi, am văzut că erau la fel de bucuroși și fericiți ca mine.

— Cred că a început să ningă, a zis Yi după câteva ore.

S-a îndreptat spre geam. Ren a luat noul exemplar al cărții și s-a dus lângă ea. Au deschis împreună fereastra. Zăpada deasă acoperise crengile copacilor cu un praf sclipitor care arăta la fel de pur ca jadul alb. Ren a chiuit de bucurie, apoi și-a luat soția și a alergat cu ea afară; au dansat, au râs și s-au tăvălit prin nea. Iar eu am râs cu ei, încântată să îi văd atât de fericiți.

Ceva m-a făcut să mă întorc și să văd scântei înălțându-se din lumânare și căzând pe ediția Shaoxi.

Nu! Am zburat în cameră, însă am ajuns prea târziu. Paginile se aprinseseră. Fumul a început să iasă pe fereastră. Yi și Ren s-au întors alergând. El a înșfăcat vasul cu vin și a aruncat lichidul peste foc, însă flăcările s-au întețit. Eram înnebunită, îngrozită. Nu știam ce să fac. Yi a luat o pătură și a pus-o peste foc.

Camera s-a scufundat în întuneric. Yi și Ren au căzut pe podea, răsuflând cu greu de la efort, cuprinși de disperare. Ren și-a strâns în brațe soția care suspina. Am coborât lângă ei și m-am încolăcit în jurul lui Ren, căci și eu aveam nevoie de alinare și protecție. Am rămas așa preț de câteva minute. Apoi, încet, Ren a pipăit în jurul său, a găsit lumânarea și a aprins-o. Biroul lăcuit era în mare parte carbonizat. Vinul se scursese în toate direcțiile pe podea. Aerul era încărcat de miros de alcool, lemn ars și fum.

— Oare cele două soții-surori nu doresc ca scrierile lor să rămână în lumea oamenilor? a întrebat Yi, cu vocea tremurând. Oare spiritele lor au provocat asta? Sau există vreo creatură demonică a cărei gelozie vrea să distrugă acest proiect?

Soțul și soția s-au privit cuprinși de groază. Pentru prima dată de când se căsătoriseră ei, m-am retras sus pe grinzi, unde m-

am agățat tremurând nefericită și disperată. În sfârșit îmi permisesem să sper, iar acum eram distrusă.

Ren a ajutat-o pe Yi să se ridice în picioare și a condus-o la un scaun.

— Așteaptă aici, a zis el, apoi a ieșit din nou afară.

S-a întors după o clipă cu ceva în mâini. Am coborât de pe grinda mea să văd ce era. Ținea noul exemplar de comentarii, pregătit de Yi pentru tipar.

— L-am scăpat când am văzut focul, i-a explicat el, arătându-i-l lui Yi.

Ea a venit lângă el și, alături de ea, am privit nerăbdătoare cum șterge zăpada de pe copertă și o deschide să se asigure că nu se deteriorase. Amândouă am scos un suspin de ușurare. Era în regulă.

— Poate că focul a fost o binecuvântare, nu un semn rău, a spus el. Am pierdut scrierile originale ale Florii-de-Bujor tot într-un foc, cu mult timp în urmă. Iar acum, volumul pe care l-am cumpărat pentru Ze a fost distrus. Nu vezi, Yi? Acum toate trei sunteți împreună într-o singură carte, a adăugat el. Toate trei ați muncit mult. Acum nimic nu ne va împiedica să o publicăm. O să mă asigur de asta.

Lacrimile de mulțumire ale unui spirit flămând, amestecate cu cele ale soției-surori.

În dimineața următoare, Yi i-a cerut unei servitoare să sape o groapă sub prun. A adunat cenușa și fragmentele arse din ediția Shaoxi, le-a învelit în mătase și le-a îngropat sub pom, unde au ajuns la mine și mi-au servit drept amintire a ceea ce se întâmplase și cu câtă atenție trebuie să procedăm.

Mă gândeam că ar fi bine să-mi citească vreo câțiva oameni materialul înainte să fie adus la cunoștință publicului. Cititorii în care aveam cea mai mare încredere – și singurii pe care îșI știam – erau femeile din Grădina cu Banane Cinci. Am părăsit complexul, m-am dus la lac și m-am alăturat lor prima dată în șaisprezece ani. Erau chiar mai faimoase decât atunci când mă agățasem de ele în timpul exilului meu. Interesul lor față de scrierile altor femei crescuse odată cu succesul. Așa că nu mi-a fost greu să le șoptesc despre femeia care locuia pe Muntele Wushan și avea un proiect unic pe care spera să-l publice sau să le fac să reacționeze cu entuziasm și curiozitate. Câteva zile mai

târziu, Yi primea o invitație să se alăture clubului Grădina cu Banane Cinci într-o excursie cu barca.

Yi nu plecase niciodată într-o excursie și nici nu cunoscuse femei importante sau faimoase. Era temătoare, Ren, optimist, iar eu nerăbdătoare. Am făcut tot posibilul să mă asigur că Yi va avea parte de o primire pozitivă. Am ajutat-o să se îmbrace simplu și modest, apoi m-am agățat de umerii ei în timp ce se plimba prin complex.

Chiar înainte să urcăm în palanchinul care să ne ducă la lac, Ren a sfătuit-o:

— Nu fi neliniștită. Te vor găsi încântătoare.

Și așa a fost.

Yi le-a povestit femeilor din Grădina cu Banane Cinci despre dedicarea și hotărârea ei, apoi le-a citit poeziile pe care le scrisesem eu și le-a arătat exemplarul din *Pavilionul Bujorilor* care avea pe margini scrisul nostru.

— Ne simțim ca și când am cunoaște-o pe Chen Tong, a spus Gu Yurei.

— Ca și când i-am mai fi auzit vocea cândva, a adăugat Lin Yming. Femeile din barcă au plâns pentru mine, fecioara bolnavă de dragoste care nu știa că o aștepta moartea.

— Vrei să scrieți ceva care să apară la sfârșitul proiectului nostru? a întrebat Yi.

— Mi-ar plăcea să scriu un colofon, a răspuns Gu Yurei zâmbind.

— Și mie, a adăugat Lin Yming.

Eram încântată.

Eu și Yi le-am făcut mai multe vizite, pentru ca femeile să poată citi și discuta ceea ce scrisesem împreună cu soțiile-surori. Nu am intervenit, am vrut ca interpretarea lor să fie exclusiv a lor. În sfârșit, a venit ziua în care femeile au scos pensulele, cerneala și hârtia.

Gu Yurei a privit lacul, pe care înfloriseră lotușii, și a scris:

> Multe cititoare din aripa femeilor, printre care și Xiaoqing, au înțeles cu adevărat *Pavilionul Bujorilor.* Regret că lucrările lor nu au fost transmise lumii întregi. Acum avem comentariile celor trei soții din casa Wu. Acestea explică piesa atât de bine, încât se înțeleg chiar și sensurile ascunse între rânduri. Nu e un noroc extraordinar? Atâtea femei speră să găsească o comunitate – surori – formată din

alte femei ca ele. Cât de norocoase au fost cele trei soții să găsească asta în scrisul lor.

Am plutit până la Lin Yining și am văzut-o scriind:

Nici chiar Tang Xianzu însuși nu și-ar fi comentat propria piesă atât de bine.

Răspunzând celor care considerau că Liniang era indecentă și trimitea un mesaj nepotrivit tinerelor femei, a adăugat:

Datorită lucrării celor trei soții, numele lui Liniang este reabilitat. Ea nu face nimic indecent, iar eleganța ei rămâne neschimbată.

Pentru cei care ar fi putut să o contrazică, avea cuvinte dure:

Acei bădărani nu trebuie băgați în seamă.

Nu avea prea multă răbdare nici cu cei care doreau să le închidă din nou pe femei în casă, unde nu puteau fi auzite.

Avem de-a face cu trei soții, toate talente, care au reușit să realizeze acest comentariu, atât de monumental încât, de acum înainte, toți cei din lumea întreagă care vor să înțeleagă înțelepciunea sau să stăpânească teoriile literare ar trebui să înceapă cu această carte. Acest demers măreț va fi nemuritor.

Imaginați-vă cum m-am simțit citind asta!

În săptămânile care au urmat, eu și Yi am arătat exemplarul din *Pavilionul Bujorilor* cu notele de pe margine și altor femei, printre care Li Shu și Hong Zhize. Și ele au luat pensula și și-au spus părerile. Li Shu a scris că a vărsat lacrimi când l-a citit. Hong Zhize își amintea că, atunci când era mică și stătea în poala tatălui ei, îl auzise pe Ren mărturisind că nu el scrisese prima versiune a comentariului, însă încerca să-și salveze soțiile de la critică. A adăugat:

Regret că m-am născut prea târziu și nu le-am cunoscut pe primele două soții.

Acum că eu și Yi făceam excursii, vedeam cât de curajoase erau aceste scriitoare, care aleseseră să recunoască și să apere proiectul nostru. Lumea se schimbase. Cei mai mulți bărbați ajunseseră la concluzia că scrisul era o activitate amenințătoare și nefeminină. În acele vremuri, puține familii se mândreau cu femei care reușiseră să publice, însă eu și Yi mergeam înainte și le făceam și pe celelalte femei să ne susțină.

Am găsit un artist care să facă ilustrații în xilogravură pentru carte, apoi Yi l-a rugat pe Ren să scrie o prefață și un capitol de întrebări și răspunsuri despre proiect, în care să-și exprime propriile păreri. În fiecare cuvânt pe care îl scria vedeam că încă mă iubește. Apoi Yi a copiat poeziile mele pe marginile textului lui Ren:

> Sunt atât de mișcat de aceste versuri, încât le voi introduce aici, în speranța că viitorii colecționari de scrieri feminine se vor bucura de balsamul și parfumul lor nepieritor.

În acest fel, Yi m-a așezat pentru totdeauna lângă soțul meu, alt dar atât de mare, încât nu știam cum să o răsplătesc pentru el.

Ren deja se molipsise de pasiunea noastră pentru acest proiect. A început să vină cu noi când mergeam să ne întâlnim cu diverși editori. Ce bucurie era pentru toți trei să fim împreună astfel, însă, ca să spun drept, nu aveam nevoie de ajutorul lui.

— Vreau xilogravuri împodobite foarte frumos pentru acest text, i-a spus Yi celui de-al cincilea editor pe care l-am vizitat.

Ne-a arătat câteva modele, însă mi se păreau prea scumpe. I-am șoptit lui Yi în ureche, ea a dat din cap, apoi a întrebat:

— Ce aveți la mâna a doua și pot folosi din nou?

Editorul a măsurat-o pe Yi cu privirea, apoi ne-a duse în altă încăpere.

— Aceste xilogravuri sunt practic noi, a spus el.

— Foarte bine, a zis Yi, după ce le-a examinat. Economisim bani fără să pierdem din calitate. Asta i-am șoptit eu să spună, însă a adăugat ceva în plus. Mă gândesc și la durabilitate. Vreau o mie de exemplare.

— Doamnă, a ripostat editorul, fără ca măcar să încerce să-și ascundă mila, nu cred că veți vinde nici măcar unul.

— Sper să am multe ediții cu mulți cititori, a răspuns ea cu asprime.

Editorul i s-a adresat soțului nostru.

— Dar, domnule, există proiecte mai importante care pot folosi aceste gravuri. N-ar fi mai înțelept să le păstrăm pentru opera dumneavoastră?

Însă Ren nu se gândea la următorul său volum de poezii sau la criticile care aveau să urmeze după aceea.

— Fă-ți treaba bine și ne vom întoarce pentru ediția următoare, a zis el. Dacă nu, găsim o altă firmă de pe această stradă dornică să ne ajute.

Negocierile au fost intense, s-a ajuns la un preț bun, apoi ne-am dus să găsim un tipar, am ales cerneluri de calitate și un model. Tot ce fusese scris pe margini sau între rânduri a fost mutat în partea de sus a paginii, cu textul piesei dedesubt. Când machetele de xilogravură au fost gata, toți – inclusiv tânărul fiu al lui Ren – au verificat ca să corecteze eventualele greșeli. După ce totul a fost trimis la tipar, nu-mi rămânea altceva de făcut decât să aștept.

Vântul de răsărit

„Suferința vine din nou, purtată de vântul de răsărit”, cântase Liniang; acum venise și în complexul familiei Wu. Yi avusese mereu un trup fragil și lucrase din greu luni întregi. Chiar dacă eu o vegheasem, iar Ren se asigurase că mănâncă bine, s-a îmbolnăvit. S-a retras în camera ei. Nu primea pe nimeni. Îi scăzuse pofta de mâncare, ceea ce o făcuse să slăbească și să-și piardă energia. Curând – mult prea curând – nu mai avea putere nici să stea pe un scaun; zăcea întinsă în pat, slăbită, obosită și sfârșită. Era mijlocul verii, iar afară era foarte cald.

— E bolnavă de dragoste? a întrebat Ren, după ce doctorul Zhao și-a consultat noua pacientă.

— Are febră și o tuse urâtă, a spus doctorul îngrijorat. S-ar putea să fie apă la plămâni. E posibil să aibă o boală la plămâni.

A pregătit o infuzie de dude uscate, pe care i-a dat-o lui Yi să o bea. Văzând că nu dă rezultate, i-a turnat niște leacuri din pulbere de rândunică-de-mare pe gât ca să sperie otrăvurile *yin*

care bântuiau acolo, însă Yi continua să se stingă. Am obligat-o să-și adune forța interioară care o ținuse în viață atâția ani, însă doctorul era din ce în ce mai sceptic.

— Soția ta suferă de *qi* congestionat, a spus el. Presiunea din pieptul ei o face să se sufoce și să-și piardă pofta de mâncare. Aceste lucruri trebuie să fie remediate imediat. Dacă se înfurie, *qi*-ul ei va crește și va depăși congestia.

Doctorul Zhao încercase asta cu mine cu mulți ani în urmă și nu funcționase; vedeam disperată cum o târăsc pe Yi din pat și îi strigă că e o soție rea, o mamă incompetentă și se poartă fără milă cu servitoarele. Picioarele îi atârnau fără vlagă. Tălpile ei alunecau pe podea în timp ce o trăgeau și o împingeau, încercând s-o înfurie și să o determine să le strige să se oprească. Însă nu făcea asta. Nu putea. Era prea bună. Când a început să vomite sânge, au dus-o înapoi în pat.

— Nu pot s-o pierd, a spus Ren. Suntem sortiți să îmbătrânim împreună, să petrecem o sută de ani împreună și să împărțim același mormânt.

— O idee foarte sentimentală, însă deloc practică, a răspuns doctorul. Stăpâne Wu, nu uita că nimic pe lume nu este nemuritor. Singurul lucru nemuritor este moartea.

— Dar a trăit doar douăzeci și trei de ani, a strigat Ren cu disperare. Sperasem că vom fi ca două păsări care vor zbura mulți ani împreună.

— Am auzit că soția ta a petrecut mult timp studiind *Pavilionul Bujorilor.* E adevărat? a întrebat doctorul Zhao. Când i s-a răspuns că da, a oftat. M-am confruntat mult timp cu problemele create de această operă. Și mulți ani am pierdut femei care au murit din cauza bolii care transpiră din paginile sale.

Întreaga familie a urmat instrucțiunile pentru dietă. Vraciul a venit să scrie talismane și vrăji, pe care le-a ars. Cenușa a fost adunată și dată lui Salcie, care a dus-o la bucătăreasă. Acolo au fiert un decoct din nap fiert și jumătate din cenușă, ca să îi mai aline tusea lui Yi. A doua fiertură a fost făcută din porumb mâncat de gărgărițe și din cealaltă jumătate din cenușă, ca să-i scadă febra. Doamna Wu a aprins bețișoare parfumate, a adus ofrande și s-a rugat. Dacă ar fi fost iarnă, Ren s-ar fi întins în zăpadă, ar fi venit în patul conjugal și și-ar fi lipit trupul rece de cel al lui Yi ca să o răcorească. Însă era vară, așa că a făcut

singurul lucru pe care îl putea face. A ieșit pe stradă să găsească un câine pe care să-l așeze în patul lui Yi ca să-i absoarbă boala. Nimic nu a funcționat.

Apoi, în mod ciudat, în următoarele câteva zile, camera se răcea din ce în ce mai mult. Pe pereți și sub fereastră se aduna o ceață subțire. Ren, doamna Wu și servitoarele și-au pus cuverturi pe umeri ca să le țină de cald. Mangalul era aprins, însă răsuflarea lui Ren scotea aburi, în timp ce de pe buzele lui Yi ieșea doar un firicel subțire. Nu se mai mișca. Nu mai deschidea ochii. Nu mai tușea. Dormea aproape fără încetare și se zvârcolea în somn. Pielea încă îi dogorea.

Însă era vară. Cum de era atât de frig? Lângă orice pat de moarte se crede că se află spirite, însă știam că nu eu provocasem acele probleme. Trăisem cu Yi de când avea șase ani și, în afară de momentul în care îi legasem picioarele, nu-i provocasem nicio durere, tristețe sau neplăcere. Ba chiar o protejasem și îi dădusem putere; mi-am pierdut tot optimismul și m-am îmbolnăvit de inimă rea.

— Aș vrea să spun că spiritele vulpilor o apără pe soția ta, a spus doctorul Zhao resemnat. Are nevoie de râsul, căldura și înțelepciunea lor. Însă deja s-au adunat spiritele să o ia. Aceste spirite au în ele doar boală, melancolie și prea mult *qing.* Simt prezența lor în pulsul neregulat al soției tale. E dezordonat precum firele încurcate. Simt prezența lor în febra ei, căci ele îi fierb sângele ca și când deja s-ar afla într-unul dintre iaduri. Fluctuațiile inimii ei și *qi*-ul în flăcări sunt semne ale atacului unui spirit.

Și-a plecat capul în semn de respect.

— Nu ne rămâne decât să așteptăm, a adăugat el.

În cameră au fost aduse oglinzi și o sită, care îmi limitau mișcările. Salcie și doamna Wu măturau pe rând podeaua, iar Ren tăia aerul cu sabia ca să sperie vreun duh răzbunător care bântuia acolo, așteptând să-i ia viața lui Yi. Acțiunile lor mă făceau să rămân pe grindă, însă când am privit în încăpere nu am văzut alte spirite. Am coborât drept pe patul lui Yi, evitând sabia, femeile care măturau și reflexia oglinzii. Mi-am pus mâna pe fruntea ei. Mă ardea mai tare decât cărbunii încinși. M-am întins lângă ea, am coborât scuturile de protecție pe care le construisem în jurul meu în acești ani, apoi am lăsat răceala pe

care o aveam în mine să iasă la suprafață și să intre în ea ca să-i scad febra.

Am strâns-o în brațe. Ochii mei de spirit s-au umplut de lacrimi care îi răcoreau chipul. Eu o crescusem, îi legasem picioarele, avusesem grijă de ea când fusese bolnavă, o măritasem, îi adusesem fiul pe lume, iar ea mă onorase în multe feluri. Eram mândră de ea; era o soție devotată, o mamă iubitoare, o...

— Te iubesc, Yi, i-am șoptit eu în ureche. Ai fost o soție-soră minunată și, mai mult, m-ai salvat și te-ai asigurat că voi fi auzită. Am ezitat și am simțit cum mi se umflă inima de durerea dragostei de mamă, apoi i-am spus adevărul sufletului meu: Ai fost bucuria vieții mele. Te iubesc ca și când ai fi fost fiica mea.

— *Ha!*

Sunetul acela era lipsit de milă, triumfător; și nu era uman.

M-am înălțat, atentă la sabie, și am zărit-o pe Tan Ze. Anii pe care îi petrecuse în Lacul în care se adună Sângele o lăsaseră hidoasă și diformă. Văzându-mi privirea uimită, a izbucnit în râs; Salcie, Ren și mama lui s-au oprit tremurând de spaimă, iar trupul lui Yi s-a zvârcolit într-un acces brutal de tuse.

O clipă am fost prea împietrită ca să vorbesc, prea înspăimântată de soarta celor pe care îi iubeam ca să gândesc rapid.

— Cum de ești aici? o întrebare idioată, însă mintea mea era prea agitată să găsească o soluție.

Nu a răspuns, însă nici nu era nevoie. Tatăl ei cunoștea ritualurile și era bogat și puternic. Probabil angajase preoți pentru ea și le dăduse bani mulți pe care să-i ofere scriptologilor care supraveghează Lacul în care se adună Sângele. După ce era eliberată putea deveni strămoș, însă se părea că ea alesese o altă cale.

Sabia lui Ren mi-a tăiat o bucată din veșmânt. Yi a gemut.

Simțeam cum în mine se adună furia.

— Mi-ai făcut greutăți întreaga viață, am spus eu. Chiar și după ce am murit mi-ai făcut necazuri. De ce ai făcut asta? De ce?

— *Eu* ți-am făcut necazuri *ție*? Vocea lui Ze părea o balama ruginită.

— Îmi pare rău că te-am speriat, am mărturisit eu. Îmi pare rău că te-am ucis. Nu știam ce fac, însă nu pot să-mi asum

întreaga vină. Te-ai căsătorit cu Ren. Ce credeai că se va întâmpla?

— Era al meu! L-am văzut în noaptea spectacolului, ți-am spus că l-am ales pe el.

A arătat cu degetul către Yi.

— După ce dispare asta, în sfârșit o să fie al meu.

În sfârșit se lămureau multe întâmplări din ultimele câteva luni. Ze era acolo de ceva vreme. După ce Yi îmi găsise poeziile, probabil Ze aruncase de pe raft cartea în care se aflau paginile pe care le smulsese ea, atrăgându-i atenția lui Ren asupra ei și furându-mi poeziile de sub ochii lui. Probabil ea o făcuse pe Yi să comenteze despre ceea ce scrisese ea pe marginile cărții. Temperaturile mult prea scăzute din acea zi în care arsese ediția Shaoxi fuseseră provocate tot de Ze, însă nu înțelegeam ce vedeam pentru că eram mult prea absorbită să-i văd pe Ren și Yi dansând în zăpadă. Frigul din camera lui Yi… Boala lui Yi… și chiar într-un trecut și mai îndepărtat, când se născuse copilul. Oare Ze era în interiorul lui Yi, încercând să-l sugrume pe băiat cu cordonul ombilical, strângându-l tot mai tare în jurul gâtului în timp ce eu încercam să-l slăbesc?

Mi-am îndepărtat privirea de Ze, încercând să-mi dau seama unde s-a putut ascunde în tot acest timp. Într-un vas, sub pat, în plămânii lui Yi, în pântecul ei? În buzunarul doctorului, într-unul din pantofii lui Salcie, în decoctul cu porumb mâncat de gărgărițe și cenușă folosit ca să-i scadă febra lui Yi? Ze ar fi putut fi în toate acele locuri fără ca eu să știu, pentru că nu o căutasem.

Ze a profitat de lipsa mea de atenție și a coborât să se așeze pe pieptul lui Yi.

— Îți amintești când mi-ai făcut și mie asta? a scrâșnit ea.

— Nu! am țipat eu. Am coborât, am înșfăcat-o pe Ze și am tras-o înapoi în aer.

Salcie a scăpat mătura și și-a acoperit urechile. Ren s-a întors și a tăiat piciorul lui Ze cu sabia. Sângele ei de spirit a țâșnit în încăpere.

— Ren te-a iubit pe tine, a spus Ze cu reproș. Voi doi nu v-ați întâlnit niciodată, însă, cu toate astea, te-a iubit pe tine.

Să-i spun adevărul? Mai contează acum?

— Ai fost mereu în mintea lui, a continuat ea, la fel de nemiloasă. Ai fost visul a ceea ce ar fi putut fi. Așa că trebuia să

fii tu. Îmi amintesc că am auzit despre boala ta de dragoste și cum refuzai mâncarea…

— Însă nu trebuia să mă înfometez! A fost o greșeală teribilă.

În timp ce vorbeam, mi-am adus aminte de ceva. Mereu îl respinsesem pe doctorul Zhao și îl considerasem un idiot, însă avusese dreptate. Ze era geloasă. Ar fi trebuit s-o oblige să mănânce acea supă pentru vindecarea geloziei. Apoi mi-am adus aminte de un vers al piesei: „Doar femeile dușmănoase sunt geloase; doar cele geloase sunt dușmănoase”.

— Îmi amintesc, a continuat Ze. Îmi amintesc totul. M-ai învățat care sunt consecințele înfometării. Așa că m-am înfometat ca să devin ca tine…

— Dar de ce?

— El era al *meu*! S-a desprins de mine, și-a înfipt unghiile negre în grindă, atârnând acolo ca o creatură dezgustătoare. Era o creatură dezgustătoare. Eu l-am văzut prima!

Ren a căzut în genunchi lângă patul lui Yi. Îi ținea mâna într-a lui și plângea. Curând avea să zboare și ea către cer. În sfârșit, am înțeles sacrificiul mamei pentru tatăl meu. Aș fi făcut orice ca să o salvez pe fiica sufletului meu.

— Nu o pedepsi pe această soție fără importanță, am spus eu. Pedepsește-mă pe mine.

M-am îndreptat către Ze, sperând că va uita de Yi și va veni după mine. A slăbit strânsoarea pe grindă și mi-a trimis în față o răsuflare ca un nor otrăvitor.

— Oare cum s-o fac cel mai bine? În vocea ei o regăseam pe fetița care era atât de egoistă – nu, atât de nesigură, după cum realizam abia acum, când era prea târziu – încât nu putea lăsa pe nimeni altcineva să vorbească de teamă că va pierde întreaga atenție.

— Îmi pare rău că am uitat să te las să mănânci, am spus eu din nou, deznădăjduită și neajutorată.

— Nu asculți ce-ți spun. Nu tu m-ai ucis, a pufnit ea. Nu tu m-ai zdrobit. Nu tu mi-ai luat răsuflarea. Eu am vrut să mă înfometez și, în sfârșit, am avut control complet asupra destinului meu. Doream să înfometez creatura aceea pe care mi-ai băgat-o în stomac.

M-am dat înapoi, uimită de vorbele ei.

— Tu ți-ai ucis copilul? Iar când i-am văzut zâmbetul satisfăcut pe chip, am adăugat: Dar el nu ți-a făcut nimic.

— Am fost în Lacul în care se adună Sângele pentru fapta mea, a recunoscut ea, însă a meritat. Te uram și ți-am spus ceea ce știam că te va răni cel mai tare. M-ai crezut și uite ce ai devenit. Ești slabă! Umană!

— Nu eu te-am ucis?

A încercat din nou să râdă de ignoranța mea, însă vocea ei era plină de tristețe.

— Nu m-ai ucis. Nu știai cum.

Anii de durere, vinovăție și regret s-au desprins de mine și au dispărut în aerul rece care ne înconjura.

— Nu mi-a fost niciodată teamă de tine, a continuat ea, fără să-i pese de cât de ușurată mă simțeam atunci. Ci de amintirea ta. Tu erai un spirit în sufletul soțului meu.

Pentru prima dată de când o văzusem pe Ze, îmi era pe milă de ea. Avusese totul și nimic. Era atât de pustie, încât nu putea simți bunătatea – din partea soțului ei, a părinților ei sau a mea.

— Însă și tu ai fost un spirit în sufletul lui. Am făcut din nou un pas spre ea. Dacă mă ura atât de mult, va veni la mine în cele din urmă. Nu ne putea abandona pe niciuna dintre noi, pentru că ne iubea pe amândouă. Dragostea lui pentru Yi e doar o continuare firească. Vezi cum o privește. Își închipuie cum am fost eu, singură cu boala mea de dragoste și își amintește de tine, cum erai când ai murit.

Însă pe Ze nu o interesau motivele și nu-i păsa deloc de ceea ce ar fi putut vedea cu propriii ochi dacă ar fi ales să se uite. Amândouă fuseserăm blestemate să ne fi născut fete. Amândouă ne chinuiam la limita între a fi inutile sau valoroase ca obiect. Amândouă eram creaturi patetice. Și nu eu o ucisesem pe Ze – ce ușurare! – și nu credeam că ea voia cu adevărat să ucidă pe Yi.

— Privește-l, Ze. Chiar vrei să-l rănești din nou?

Și-a încovoiat umerii.

— L-am lăsat pe soțul meu să primească laudele pentru ce am scris noi despre *Pavilionul Bujorilor* fiindcă doream să mă iubească, a recunoscut ea.

— Dar te-a iubit. Ar fi trebuit să vezi cum te-a jelit.

Însă nu mă asculta.

— Am crezut că te pot învinge în moarte. Soțul meu și noua soție-soră mi-au adus ofrande, însă știi că familia lui a fost neimportantă. Așteptam, știind ce cuvânt va folosi… Mediocră.

Din fericire, tatăl meu m-a răscumpărat din Lacul în care se adună Sângele, însă sunt eliberată și ce găsesc? Și-a smuls părul. O soție nouă!

— Și privește ce a făcut pentru tine – pentru amândouă. Ne-a ascultat cuvintele. Tu erai pe marginile *Pavilionul Bujorilor în* egală măsură ca mine. Iar tu ai ajutat-o pe Yi cu partea a doua. Să nu mă contrazici. M-am apropiat și mai mult de Ze. Soția-soră l-a ajutat pe Ren să-și dea seama că ne poate iubi pe toate – diferit, însă complet. Proiectul nostru va fi publicat. Oare nu e o adevărată minune? Toate vom fi păstrate în amintire și onorate.

Ochii lui Ze s-au umplut de lacrimi, iar hidoșenia anilor petrecuți în Lacul în care se adună Sângele a dispărut; la fel și furia, amărăciunea, dușmănia și egoismul ei. Acele sentimente – atât de persistente și de puternice – o urmaseră și în moarte. Îi acoperiseră nefericirea teribilă. Acum din ea țâșneau înfrângerea, tristețea și singurătatea, ca râmele care ies din pământ după o ploaie de primăvară, până când a apărut la lumină adevărata esență a lui Ze – fetița frumoasă care îi bântuia visele și dorea să fie iubită. Nu era demon sau spirit. Era, în sfârșit, un strămoș cu inima frântă, o fecioară bolnavă de dragoste.

Am invocat tăria interioară a mamei și bunicii mele, am întins mâna și am înconjurat-o pe Ze cu brațul. N-am lăsat-o să se împotrivească. Am tras-o lângă mine, evitând mătura lui Salcie și oglinzile și alunecând pe lângă sită. Am ieșit amândouă, iar afară am eliberat-o. A plutit deasupra mea câteva clipe; apoi și-a întors chipul către cer și a dispărut.

M-am întors înăuntru și am văzut cu mare bucurie că plămânii lui Yi se goleau de fluide, apoi a început să respire din nou, iar Ren a oftat plin de recunoștință.

Strălucire

Comentariul celor trei soții a fost publicat la sfârșitul iernii din al treizeci și doilea an al domniei împăratului Kangxi, în care ar fi trebuit să împlinesc patruzeci și cinci de ani pe pământ. Cartea a avut un succes enorm și imediat. Spre uimirea și încântarea

mea, numele meu – și cel al soțiilor-surori – a devenit faimos în toată țara. Colecționari precum tatăl meu căutau cartea mea ca fiind ceva unic și special. Librăriile o cumpărau. A ajuns în case de elită, unde femeile o citeau din nou și din nou. Plângeau în fața singurătății și gândurilor mele. Suspinau pentru propriile lor cuvinte, pierdute, arse sau uitate. Oftau pentru ceea ce scriseseră și ele despre dragostea primăvăratică și regretele de toamnă.

Curând, soții, frații și fiii lor au luat cartea și au citit-o și ei. Interpretarea lor a fost complet diferită. Oare ce ar fi putut să-l facă pe un bărbat să se simtă bărbat mai mult decât ideea că lucrarea altui bărbat le atrăsese și le vrăjise pe femei – nu doar pe noi trei, ci pe toate fecioarele care muriseră de dragoste – atât de mult încât să se înfometeze, să se stingă și să moară? Îi făcea să se simtă puternici și superiori și i-a ajutat să-și recapete o mare parte din bărbăția pierdută.

În ajunul Anului Nou, Yi s-a alăturat familiei ca să facă curățenie, să aducă ofrande și să plătească datorii, însă vedeam că mintea ei era în altă parte. Imediat după îndeplinirea acelor îndatoriri, a alergat prin complex până în camera unde se afla păpușa mea mireasă. A intrat, a ezitat o clipă, apoi a dus mâna la buzunar, a scos un cuțit – un obiect interzis în zilele de dinainte de Anul Nou – și a îngenuncheat lângă ea. Priveam uimită cum taie fața păpușii. I-a scos hainele, le-a așezat frumos deoparte, apoi i-a despicat cu grijă abdomenul.

Eram foarte agitată: nu înțelegeam de ce voia să-i facă rău păpușii, iar Ren s-ar înfuria dacă ar afla; însă dacă scotea tableta mea strămoșească vedea că ceva lipsește. Am dat câteva rotocoale în jurul ei, plină de speranță. Yi a băgat mâna în păpușă și a scos tableta. A șters paiele de pe ea și a părăsit încăperea cu tableta și fața pictată. Însă nu se uitase deloc la tabletă.

A ieșit de pe coridor în grădină, apoi s-a îndreptat către prunul în care locuiam. A lăsat tableta pe pământ și s-a întors în camera ei. A revenit cu o măsuță. A dispărut din nou. De data asta s-a întors cu unul dintre exemplarele tipărite din *Comentariul celor trei soții*, o vază și alte câteva obiecte. A așezat pe masă tableta și portretul meu, a aprins lumânări și a adus ofrande: *Comentariul*, fructe și vin. Apoi m-a venerat ca pe un strămoș.

De fapt credeam că mă venerează ca pe un strămoș.

Ren a ieșit pe un balcon și și-a văzut soția făcând plecăciuni.

— Ce faci? a strigat el.

— E Anul Nou. Le-am adus ofrande tuturor membrilor familiei tale. Am vrut să-i mulțumesc lui Liniang. Pentru cum m-a inspirat pe mine… și pe celelalte soții ale tale.

El a râs de simplitatea ei.

— Nu poți venera un personaj imaginar!

Ea s-a încruntat.

— Spiritul cosmosului sălășluiește pretutindeni. Chiar și o piatră poate servi drept adăpost pentru o creatură; chiar și un copac poate fi casa unui spirit.

— Însă Tang Xianzu însuși a spus că Liniang nu a existat niciodată. Atunci de ce îi aduci ofrande?

— Cum putem judeca, eu sau tu, dacă Liniang a existat sau nu?

Era ajunul Anului Nou, o perioadă în care nu aveai voie să te cerți ca să nu îi superi pe strămoși; așa că el a cedat.

— Ai dreptate, am greșit. Acum vino și ia ceaiul cu mine. Aș vrea să citești ce am scris azi.

Era mult prea departe ca să vadă chipul pictat pe hârtie sau ceea ce scria pe tableta mea și nu a întrebat unde găsise acele obiecte ca s-o reprezinte pe Liniang.

Mai târziu, Yi a revenit lângă prun ca să ia de acolo lucrurile pe care le scosese. Am privit cu tristețe cum îmi coase din nou tableta în păpușă, o îmbracă și așază chipul de hârtie ca să arate exact ca înainte. Am încercat să-mi înfrâng dezamăgirea, însă eram distrusă… din nou.

Venise vremea să mă cunoască. Eu eram cea care o ajutase, nu Liniang. Îmi aminteam ce scrisese Yi pe marginile cărții: „Un spirit e doar un vis, iar un vis nu e altceva decât un spirit”. Acest sentiment m-a convins că singurul fel în care putea să mă vadă fără să se sperie era în vis.

În acea noapte, imediat ce Yi a adormit și a început să rătăcească în vis, am intrat în grădina ei, pe care am recunoscut-o imediat ca fiind cea din visul lui Liniang. În jurul meu înfloreau bujori. M-am dus lângă Pavilionul Bujorilor și am așteptat. Când a apărut și m-am arătat, Yi nici nu a țipat, nici nu a fugit. În ochii ei eram extraordinar de frumoasă.

— Tu ești Liniang? a întrebat ea.

I-am zâmbit, însă înainte să-i spun cine eram, a apărut încă un personaj. Era Ren. Nu ne mai întâlniserăm de când murisem eu. Ne-am privit lung unul pe celălalt, fără să putem scoate un cuvânt, copleșiți de emoție. Era ca și când n-ar fi trecut deloc timpul. Dragostea mea pentru el se resimțea în aerul din jurul nostru, însă acolo era și Yi, iar mie îmi era teamă să spun ceva. A privit-o pe soția-soră, apoi din nou pe mine. Și el ezita să spună ceva, însă privirea lui era plină de dragoste.

Am cules o crenguță din prun și i-am întins-o. Amintindu-mi cum se sfârșise visul lui Liniang, m-am răsucit și m-am îndepărtat, luând toate petalele din grădină și lăsându-le să cadă peste Ren și Yi. Mâine-noapte voi pătrunde din nou în visul lui Yi. Voi fi pregătită, iar dacă va veni Ren, îmi voi găsi glasul și îi voi spune…

Pe pământ, Ren s-a trezit. Lângă el, auzea respirația regulată a lui Yi. I-a scuturat umărul.

— Trezește-te! Trezește-te!

Yi a deschis ochii, însă înainte ca el să spună ceva, ea i-a povestit visul pe care îl avusese.

— Ți-am spus că Liniang există, a încheiat ea fericită.

— Am avut același vis, a răspuns el. Însă fata aceea nu era Liniang. I-a luat mâinile în ale sale și a întrebat-o: De unde ai luat tableta pe care ai folosit-o în ceremonia ta de ieri?

A scuturat din cap și a încercat să-și elibereze mâinile, însă el o ținea strâns.

— Nu mă supăr, a continuat el. Spune-mi.

— Nu am luat-o de pe altarul familiei tale, a recunoscut ea încet. Nu era una dintre mătușile tale sau…

— Yi, te rog! Spune-mi!

— Doream să folosesc tableta persoanei despre care credeam că o reprezintă cel mai bine pe Liniang și boala ei de dragoste. Văzându-i intensitatea privirii, Yi și-a mușcat buza. Apoi, în sfârșit, a recunoscut: Am luat tableta de la Floare-de-Bujor, însă am dus-o înapoi. Nu te înfuria.

— Fata din visul tău era Floare-de-Bujor, a spus el, sărind din pat și luându-și veșmântul. Tu ai chemat-o la tine.

— Bărbate…

— Îți spun că era ea. Și n-ar fi putut să te viziteze așa dacă ar fi fost strămoș. Cu siguranță…

Yi a dat să se ridice.

— Stai aici, i-a poruncit el.

Fără să mai spună altceva, a părăsit dormitorul și a alergat pe coridor până în camera în care se afla păpușa mea. A îngenuncheat lângă ea și a pus mâna pe locul în care ar fi trebuit să fie inima mea. A rămas multă vreme așa, apoi încet, la fel de încet precum un mire în noaptea nunții, mi-a descheiat toți nasturii care îmi încheiau tunica de nuntă. Nu și-a întors nicio clipă privirea de la ochii păpușii; nici eu nu mi-am întors privirea de la el. Acum era mai în vârstă. Pe tâmple îi apăruseră fire cenușii, iar sub ochi avea riduri, însă pentru mine avea să fie mereu frumos. Mâinile lui încă erau lungi și frumoase. Mișcările lui încă erau grațioase. Îl iubeam pentru bucuria și fericirea pe care mi le adusese cât fusesem vie în reședința familiei Chen și pentru dragostea și loialitatea pe care le arătase față de Ze și Yi.

Când trupul de muselină al păpușii a rămas dezvelit, s-a ridicat în picioare, a privit în cameră, însă nu a găsit ce căuta.

Și-a pipăit buzunarul, însă nu a simțit nimic. A tras aer în piept, a întins mâna și a sfâșiat abdomenul păpușii. A scos tableta, a ținut-o în față o clipă, apoi și-a udat degetul mare cu limba ca să șteargă praful de pe ea. Văzând că nu avea punct, a strâns tableta la piept și a lăsat privirea în jos. Eu am îngenuncheat lângă el. Suferisem timp de douăzeci și nouă de ani ca spirit flămând, iar acum, când îl priveam, vedeam acei ani ai mei în trăsăturile lui; își dăduse seama de torturile prin care trecusem.

S-a ridicat, a luat tableta cu el în bibliotecă și a chemat-o pe Salcie.

— Spune-i bucătăresei să taie un cocoș, a spus el autoritar. Când e gata, adu-mi imediat sângele.

Salcie nu a întrebat nimic. Când a trecut pe lângă mine ca să iasă din cameră, am început să plâng, un plâns de ușurare și recunoștință. Așteptasem atât de mult să mi se puncteze tableta strămoșească, încât renunțasem să mai sper că acest lucru se va întâmpla vreodată.

Salcie s-a întors după zece minute cu un castron de sânge cald. Ren l-a luat și a trimis-o afară, apoi s-a așezat la masă, a pus castronul jos și a făcut o plecăciune în fața tabletei mele. În acea clipă, ceva a început să se miște în mine, iar încăperea a fost cuprinsă de un parfum ceresc. S-a ridicat și a înmuiate pensula în sânge, cu ochii plini de lacrimi. Cu o mână sigură, mi-

a punctat tableta așa cum o făcuse și Mengmei ca să-și dovedească dragostea pentru Liniang.

Numaidecât n-am mai fost un spirit flămând. Sufletul care rămăsese în spiritul meu s-a despărțit în două părți. Una dintre ele și-a găsit locul de odihnă în tabletă. De acolo puteam veghea de aproape asupra familiei mele. Cealaltă parte era din nou liberă să-și continue călătoria spre lumea cealaltă. Fusesem înviată – nu la o viață propriu-zisă, ci, în sfârșit, ca soție cu drepturi depline a lui Ren. Îmi regăsisem locul în societate, în familie și în cosmos.

Eu străluceam – și, odată cu mine, întregul complex strălucea de fericire. Apoi am zburat să-mi închei călătoria ca să devin strămoș. L-am privit pe Ren pentru ultima oară. Încă vor mai trece mulți ani până când frumosul meu poet să mi se alăture pe câmpiile din cealaltă lume. Până atunci, voi trăi pentru el în scrierile mele.

Nota autoarei

În anul 2000, am scris un articol scurt pentru revista *Vogue,* despre producția de la Centrul Lincoln al *Pavilionul Bujorilor.* În timp ce făceam cercetare pentru acel articol, le-am descoperit pe fecioarele bolnave de dragoste. Mi-au stârnit curiozitatea și am continuat să mă gândesc la ele mult după scrierea acelui articol. De obicei auzim că în trecut nu au existat scriitoare, artiste, femei-istoric sau bucătărese de lux, dar, desigur, femeile făceau toate aceste lucruri. Însă, de cele mai multe ori, ceea ce făceau ele era pierdut, uitat sau ținut ascuns. Așa că, atunci când prindeam o clipă liberă, am căutat tot ce puteam găsi despre fecioarele bolnave de dragoste și am aflat că acesta era un fenomen mult mai amplu.

La jumătatea secolului al șaptesprezecelea, în Delta Yangzi din China erau publicate mai multe scriitoare decât în tot restul lumii în acea perioadă. Asta înseamnă că au existat mii de femei – cu picioarele legate, care de obicei trăiau izolate, din familii bogate – care erau publicate. Unele familii publicau o singură poezie compusă de o mamă sau o fiică pe care doreau să o comemoreze sau să o onoreze, însă mai erau și alte femei – scriitoare profesioniste – care scriau pentru un public larg și, mai

mult, își susțineau familia prin cuvintele lor scrise. De ce atâtea femei făcuseră ceva atât de spectaculos și eu nu știusem nimic despre asta? De ce nu știa nimeni? apoi am găsit *Comentariul celor trei soții* – prima carte din lume de acest fel scrisă de femei, mai mult, de trei soții. Odată cu ea, interesul meu s-a transformat în obsesie.

Aici apar mai multe elemente – piesa lui Tang Xianzu, fecioarele bolnave de dragoste, istoria *Comentariului celor trei soții* și schimbările sociale care au permis scrierea acestuia. Știu că sunt destul de complicate și oarecum suprapuse, însă vă rog să aveți răbdare.

Tang Xianzu și-a amplasat *Pavilionul Bujorilor* în timpul dinastiei Song (960–1127), însă scria de fapt despre dinastia Ming (1368–1644), o perioadă de efervescență artistică și, în egală măsură, de frământări politice și corupție.

În 1598, după ce și-a încheiat lucrarea, Tang a devenit unul dintre cei mai importanți promotori ai *qing*-ului – emoția profundă și dragostea sentimentală. Ca toți scriitorii buni, Tang a scris despre ceea ce știa, însă asta nu însemna că guvernul voia neapărat să și audă. Aproape imediat au apărut grupuri care doreau cenzurarea piesei, pentru că era considerată prea politică și prea lascivă. Însă foarte rapid au fost publicate versiuni noi, până când au ajuns să fie jucate abia opt din cele cincizeci și cinci de scene inițiale. Textul a suferit un tratament chiar și mai aspru. Unele versiuni au fost prescurtate, iar altele revizuite sau rescrise în întregime ca să corespundă moravurilor în schimbare ale societății.

În 1780, în timpul domniei Qianlong, opoziția împotriva operei a atins punctul culminant, ajungând pe lista neagră ca fiind „profană”, însă interdicția oficială s-a produs abia în 1868, când împăratul Tongzhi a declarat *Pavilionul Bujorilor* drept imoral și a ordonat ca toate exemplarele existente să fie arse, iar tipărirea cărții interzisă.

Cenzura piesei a continuat până astăzi. Producția Centrului Lincoln a fost întârziată după ce guvernul chinez a descoperit conținutul scenelor restaurate și le-a interzis actorilor, costumelor și scenografilor să părăsească țara, dovedind din nou că lucrurile cu cât se schimbă mai mult, cu atât rămân neschimbate.

Dincolo de legăturile sexuale între doi oameni necăsătoriți și de critica la adresa guvernului – probabil ambele grave în felul lor – de ce această operă deranjează atât de mult? *Pavilionul Bujorilor* a fost prima lucrare de ficțiune din istoria Chinei în care eroina – o fată de șaisprezece ani – își alege singură destinul; asta a fost în egală măsură uimitor și emoționant. Le-a vrăjit și le-a fascinat pe femei, cărora, cu excepții rare, li se permitea să citească piesa, însă niciodată să o vadă sau să o asculte. Pasiunea stârnită de această lucrare a fost comparată cu fanatismul din Europa secolului al optsprezecelea pentru *Suferințele tânărului Werther* a lui Goethe sau, mai recent, în Statele Unite, cu cel pentru *Pe aripile vântului.* În China, tinerele educate, care proveneau din familii bogate – de obicei între treisprezece și șaisprezece ani și cu căsătoriile deja aranjate – erau vulnerabile la poveste. Crezând că viața imită arta, o copiau pe Liniang: se înfometau, se stingeau și mureau, sperând că, în moarte, își vor putea alege destinul, așa cum se întâmplase cu fantoma lui Liniang. (Toate religiile din lume au anumite elemente greu de înțeles pentru alte culturi, însă pentru locuitorii Chinei de astăzi și pentru mulți chinezi din toată lumea, credințele care țin de lumea cealaltă – de la onorarea anuală a strămoșilor de Anul Nou Chinezesc până la practica rămasă până azi, însă mult mai rară, a căsătoriilor de spirite – încă formează o parte a vieții, culturii și tradiției chineze, chiar dacă multe dintre ele au fost modificate pentru a se adapta contemporaneității. Ca o paralelă, mulți oameni din occident sărbătoresc Ziua Sfântului Valentin, Ziua Sfântului Patrick și chiar Crăciunul, fără să se gândească prea mult la semnificația religioasă mai profundă).

Nimeni nu știe cu certitudine ce le-a ucis pe fecioarele bolnave de dragoste, însă motivul poate fi înfometarea. Tindem să considerăm anorexia drept o problemă modernă, însă nu este așa. Indiferent că este vorba de sfintele din Evul Mediu, de fecioarele bolnave de dragoste din China secolului al șaptesprezecelea sau de adolescentele de astăzi, femeile au avut întotdeauna nevoie de un anumit grad de autonomie. După cum explică expertul Rudolph Bell, prin înfometare tinerele reușesc să schimbe provocările lumii exterioare – în care nu au control asupra destinului lor și se confruntă cu înfrângerea – într-o luptă interioară pentru a-și stăpâni pornirile trupești. În

timp ce se stingeau, multe dintre fecioarele bolnave de dragoste – printre care se numără Xiaoqing și Yu Niang, care apar în această poveste – scriau poezii care erau publicate după moartea lor.

Însă aceste scriitoare – indiferent că e vorba de fecioarele bolnave de dragoste sau de membrele Grădinii cu Banane Cinci – nu apăreau pur și simplu, apoi dispăreau în vid. La jumătatea secolului al șaptesprezecelea, China trecea printr-o schimbare dinastică, după ce dinastia Ming s-a prăbușit, iar invadatorii manciurieni din nord au pus bazele dinastiei Qing. Timp de aproximativ treizeci de ani, în țară a domnit haosul. Vechiul regim fusese corupt. Războiul fusese brutal, (În Yangzhou, unde a fost ucisă bunica lui Floare-de-Bujor, se presupune că au fost uciși 80.000 de oameni). Mulți și-au pierdut casele. Bărbații au fost umiliți și obligați să-și radă fruntea în semn de supunere față de noul împărat. Sub noul regim, sistemul de cărturari imperiali s-a degradat, astfel încât vechea metodă prin care bărbații câștigaseră faimă, bogății și putere s-a devalorizat brusc. Bărbații din clasele cele mai de sus ale societății s-au retras din guvern și din viața cărturărească, preferând să colecționeze roci, să scrie poezii, să deguste ceai și să ardă bețișoare parfumate.

Femeile, care oricum se aflau destul de jos în ierarhie, au trecut prin greutăți și mai mari. Unele dintre ele erau schimbate sau vândute „după greutate, ca peștele”, având o valoare mai mică decât sarea. Multe – precum adevărata Xiaoqing sau ca Salcie din roman – deveneau femei ale plăcerilor și erau vândute drept concubine. Însă unele femei au avut alt destin, mult mai fericit. Pentru că aveau destule griji deja, bărbații lăsau deschise porțile principale, iar femeile, care trăiseră mult timp în izolare, au trecut dincolo de ele. Au devenit scriitoare, artiste, istorici, arcași, și aventuriere. Alte femei – într-o protoformă de cenaclu – se strângeau să scrie poezii, să citească și să discute idei. De exemplu, membrele Grădinii cu Banane Cinci (ulterior Șapte) mergeau în excursii, scriau despre ceea ce vedeau și încercau și erau considerate în continuare femei rafinate, nobile, mândre și cinstite. N-ar fi avut asemenea succes fără încurajarea științei de carte a femeilor, o economie sănătoasă, instrumente de publicare în masă și o populație masculină în mare parte neatentă.

Însă nu toate aceste scrieri vorbeau despre fericire sau de sărbătoare. Unele femei, cum ar fi mama Florii-de-Bujor, au lăsat poezii pe ziduri, care apoi au devenit renumite printre literați pentru tristețea lor și datorită curiozității trecătorilor de a citi ce gânduri poate avea cineva înaintea morții. Acestea, alături de scrierile fecioarelor bolnave de dragoste, le aducea un fel de romantism care, îmbina idealurile *qing* cu farmecul unei femei care se stinge de boală sau de febră, e martirizată sau moare singură într-o cameră goală tânjind după iubitul ei.

Chen Tong, Tan Ze și Qian Yi au existat în realitate. (Numele lui Chen Tong a fost schimbat deoarece era identic cu cel mai viitoarei sale soacre; numele primit nu s-a păstrat.) Am încercat să rămân cât mai fidelă poveștii lor adevărate – atât de fidelă, încât uneori am fost constrânsă de fapte care păreau prea fabuloase sau de necrezut ca să fie reale. Bunăoară, Qian Yi a folosit o tabletă strămoșească din casă pentru a ține o ceremonie sub un prun, în care venera personajul imaginar Du Liniang, care apoi a vizitat-o pe ea și pe Wu Ren în vis. Însă, din câte știu, Chen Tong nu și-a întâlnit niciodată viitorul soț și nici nu s-a întors pe pământ ca spirit flămând.

Wu Ren dorea ca toate cele trei soții ale sale să fie recunoscute, însă, în același timp, dorea să le protejeze; așa că pe coperta cărții era scris: „Comentariul în colaborare a celor trei soții ale lui Wu Wushan despre *Pavilionul Bujorilor*”. Wushan era unul dintre pseudonimele pe care le folosea el când scria. Numele de Tan Ze, Qian Yi și Chen Tong nu au apărut decât pe pagina de titlu și în materialul suplimentar.

Cartea a fost publicată și s-a bucurat de un mare succes, fiind citită de un public larg. Însă, în timp, roata s-a întors, iar laudele au fost înlocuite de o critică dură. Wu Ren a fost acuzat că era un prostănac atât de dornic să-și promoveze soțiile, încât a uitat de buna-cuviință. Moraliștii, care respingeau de ani întregi *Pavilionul Bujorilor*, au cerut ca piesa să fie cenzurată prin pedepse familiale, dogme religioase și interdicții oficiale. Au propus arderea tuturor exemplarelor din *Pavilionul Bujorilor* – alături de toate lucrările însoțitoare, printre care și *Comentariul* – deoarece era metoda cea mai eficace de a elimina pentru totdeauna acele cuvinte jignitoare. Spuneau că citirea unor astfel de cărți le-ar putea face pe femei – care, prin natura lor, sunt prostuțe și simple – să devină niște dezmățate. Susțineau

că doar o femeie ignorantă putea fi considerată o femeie bună. Moraliștii le spuneau bărbaților să le amintească mamelor, soțiilor, surorilor și fiicelor lor că nu existau „scrieri” sau „sine” în cele Patru Virtuți. Lucrurile care le inspiraseră pe femei să scrie, să picteze și să meargă în excursii se întorceau împotriva lor. Întoarcerea la tradiție însemna un singur lucru: întoarcerea la tăcere.

Apoi, părerile s-au întors din nou, pornind de la *Comentariul celor trei soții.* Cum au putut trei femei – soții – să aibă asemenea concepție despre dragoste? Cum au putut să scrie ceva atât de elevat? Cum de au adunat toate edițiile operei ca să le compare? De ce manuscrisele originale scrise de Chen Tong și Tan Ze se pierduseră în flăcări? Părea o explicație foarte convenabilă, pentru că, astfel, caligrafia celor trei soții nu putea fi comparată. În materialele suplimentare, Qian Yi scrisese că le adusese celor două predecesoare o ofrandă sub prun. Ea și soțul ei au mai descris un vis în care o întâlniseră pe Du Liniang. Oare aceștia doi nu puteau separa adevărul de ficțiune, viii de morți sau starea de trezie de vis? S-a ajuns la o singură concluzie: că Wu Ren însuși scrisese acel comentariu. Răspunsul lui: „Lăsați-i pe cei care cred să creadă. Iar pe cei care se îndoiesc să se îndoiască”.

Între timp, trebuia să fie restabilită ordinea în țară. Împăratul a făcut mai multe proclamații, toate cu scopul de a readuce societatea sub control. S-a decretat că norii și ploaia trebuiau să aibă loc doar între soți și să pornească doar de la *li,* nu de la *qing.* Nu se vor mai publica acele cărți confidențiale pentru femei, astfel încât atunci când o fată vine în casa soțului ei după căsătorie să nu știe ce urmează să se întâmple în noaptea nunții. De asemenea, împăratul le-a acordat taților control complet asupra fetelor lor: dacă o fiică își făcea de rușine strămoșii, atunci aveau dreptul să o sfâșie în bucăți. Foarte repede, femeile au fost împinse înapoi în spatele ușilor închise, unde au rămas până la căderea dinastiei Qing și întemeierea Republicii China în 1912.

În mai 2005, cu zece zile înainte să merg la Hangzhou să fac o cercetare asupra celor trei soții, am primit un telefon din partea revistei *More,* în care am fost întrebată dacă vreau să scriu pentru ei un articol despre China. Era momentul perfect. Am mers la Hangzhou și, în plus, am vizitat orășelele din Delta

Yangzi (multe par să fi rămas suspendate în timp, cu o sută de ani în urmă), locuri la care am făcut referire în roman (fermele de ceai ale lui Longjing și temple diverse) și la Suzhou (ca să mă inspir din domeniile cu grădini mărețe).

Acel articol m-a îndemnat să-mi găsesc propria fecioară claustrată bolnavă de dragoste. Trebuie să recunosc că nu a fost prea greu, pentru că sunt obsedată de cele mai multe ori, însă această temă m-a obligat să privesc în mine și să mă gândesc la ceea ce simțeam cu adevărat despre scris și despre dorința pe care o au femeile să se facă auzite – de către soții lor, copii sau șefi. În același timp, m-am gândit foarte mult la ideea de dragoste. Toate femeile de pe pământ – și bărbații – speră să aibă parte de acea dragoste care ne transformă, ne înalță dincolo de cotidian și ne dă curajul de a supraviețui morților noastre mărunte: durerea visurilor neîmplinite, dezamăgirile în carieră sau viața personală, la relațiile de dragoste sfârșite.

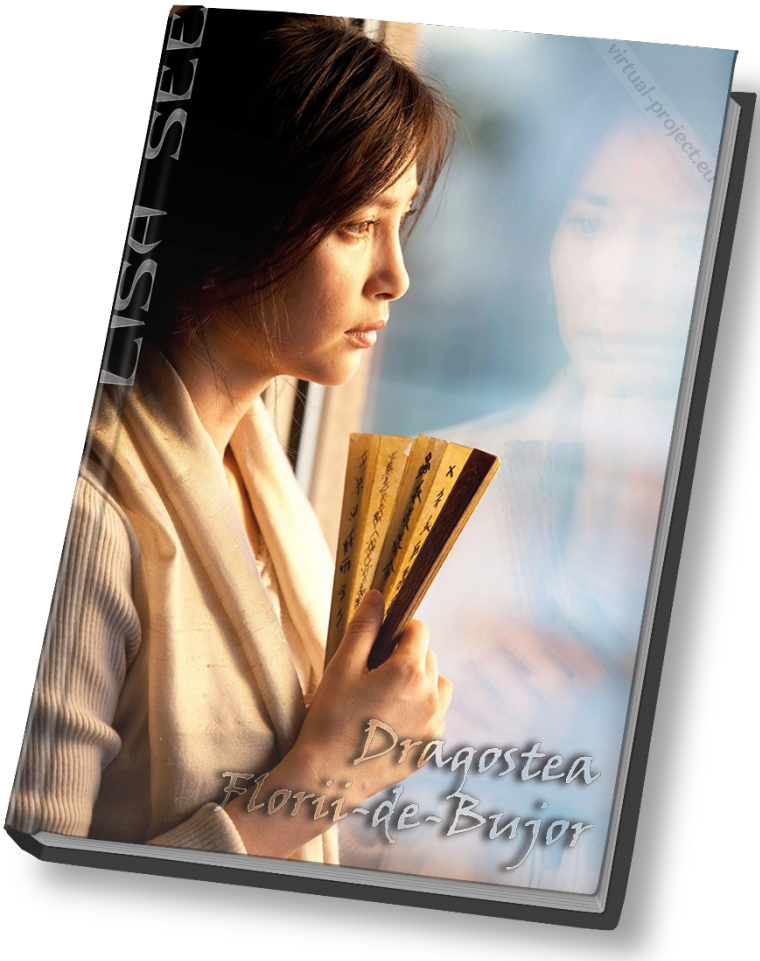

virtual-project.eu

violin